

T.C

EGE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

**REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDE YÜRÜTÜLEN
HİZMETLERİN İNCELENMESİ: (İZMİR İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice Özge EKİM

DANIŞMANI: Yrd. Doç. Dr. Mine ALADAĞ

Doç. Dr. Didem Müge SİYEZ

Yrd. Doç. Dr. Zeynep CİHANGİR ÇANKAYA

İZMİR/2015

YEMİN METNİ

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü M¼d¼rl¼ğ¼ne sunduğum Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Y¼r¼t¼len Hizmetlerin İncelenmesi: İzmir İl Örneğİ adlı Yüksek Lisans Tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde kullandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Hatice Özge EKİM

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Hatice Özge EKİM

Numarası : 92100005034

Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Tez Başlığı (Türkçe) : Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Yürütülen Hizmetlerin İncelenmesi: İzmir İli
Örneği

Tez Başlığı (İngilizce) : Investigation of the Services Provided by Guidance and Research Centers: Case of İzmir
Province

Tez Savunma Tarihi : 15.05.2015

Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Yrd. Doç. Dr. Mine ALADAĞ (Tez Danışmanı)

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Dilem Müge SİYEZ

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Yrd. Doç. Dr. Zeynep CİHANGİR ÇANKAYA

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle ☒

Oy çokluğuyla ☐

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

☐☐☐

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Tezli yüksek lisans programlarında düzeltme alan öğrencinin 3 (üç) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

ÖN SÖZ

Zorlu bir araştırma sürecinden sonra bu aşamaya gelene kadar çalışmamı uzun zaman ve büyük uğraşlar içerisinde bitirebildim. Bu tez için gösterilebilecek maksimum desteği, ilgiyi ve yardımları sunan, bu süreçte sabırla yanımda yer alan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mine ALADAĞ’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde yer alan yapıcı geribildirimleriyle destek olan Sayın Doç. Dr. Didem Müge SİYEZ’e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Zeynep CİHANGİR ÇANKAYA’ya katkıları için teşekkür ederim.

Yüksek lisans süresince beni nitel araştırma yöntemleri dersine kabul edip, bilgi, birikim ve becerilerini paylaşan, karma araştırma desenini öğrenmemde ve tezimde bu yöntemi kullanmamda büyük katkıları olan, araştırmamın nitel bölümünde sabır ve nezaketle tüm sorularımı yanıtlayan Sayın Doç. Dr. Bünyamin YURDAKUL’a teşekkür ederim. Yaptığım çalışmada uzman görüşleri ile katkılarını sunan ve bana yol gösteren Sayın Prof. Dr. Ragıp ÖZYÜREK’e, Sayın Yrd. Doç. Dr. Zeynep CİHANGİR ÇANKAYA’ya, Sayın Yrd. Doç. Dr. Serkan DENİZLİ’ye ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Barış YAKA’ya teşekkür ederim. Ayrıca her zaman yanımda olan hem profesyonel hem de samimi katkılarıyla bana yol gösteren ve destek olan Sevgili arkadaşım Dr. Betül MEYDAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın istatistiksel analizinde ve yöntem bölümünde önemli katkılarda bulunan, bana yol gösteren araştırma süreci boyunca beni destekleyen, umutsuzluğa kapıldığım her an beni cesaretlendiren müdürüm ve meslektaşım Sayın Serdal ÖZGÖZGÜ’ye teşekkür ederim. Birlikte çalıştığım arkadaşlarım Sayın Tülin NURAL ve Nur FURTUN SÖKMEN’e bu süreçte bana gösterdikleri sabır, destek ve verdikleri moral için çok teşekkür ederim.

Araştırma süresince bana destek olup, moral veren tüm aileme, arkadaşlarıma ve kuzenlerime teşekkür ederim.

Bu süreçte hayatıma giren hayat arkadaşım, eşim Mehmet EKİM'e çok teşekkür ederim. Sevgili kardeşim, en yakın arkadaşım, dostum Özde YUMLU ve sevgili eşi Serkan YUMLU'ya bana gösterdikleri ilgi, sabır ve anlayış için çok teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde uygulamalarda katkı ve desteklerini sunan İzmir ilindeki 11 rehberlik ve araştırma merkezi müdür, müdür yardımcıları ve uzmanlarına ayrıca İzmir ilinde çalışan araştırma sürecinde tanıştığım tüm okul psikolojik danışmanlarına anlayışlarından ve büyük bir istekle yardımcı olmalarından dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I.....	1
1.1 GİRİŞ.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	9
1.1.2 Alt Problemler	9
1.1.3 Sayıtlar	10
1.1.4 Sınırlılıklar	10
1.1.5 Tanımlar	11
1.1.6 Araştırmanın Amacı ve Önemi	11
BÖLÜM II.....	14
2.1 İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	14
2.1.1. RAM'ların Kurumsal Yapısına ve İşleyişine Odaklanan Bazı Araştırmalar	14
2.1.2 RAM'ların Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümüne Odaklanan Bazı Araştırmalar	16
2.1.3. RAM'ların Özel Eğitim Hizmetleri Bölümüne Odaklanan Bazı Araştırmalar	17
2.1. 4 RAM'larda Çalışan Yöneticilere Odaklanan Bazı Araştırmalar	20

2.1. 5 RAM’larda Çalışan Personele Odaklanan Bazı Araştırmalar	22
2.1. 6 RAM’lardan Hizmet Alanlara Odaklanan Bazı Araştırmalar	24
BÖLÜM III	26
3.1 YÖNTEM	26
3.1.1 Araştırma Modeli	26
3.1.2 Çalışma Grubu.....	27
3.1.2.1 Nitel Verilerin Toplanması İçin Çalışma Grubunun Belirlenmesi	27
3.1.2.1.1 Bireysel Görüşmelere Katılan RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi.....	27
3.1.2.1.2 Odak Grup Görüşmelerine Katılan Okulda Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi	29
3.1.2.2 Nicel Verilerin Toplanması İçin Çalışma Grubunun Belirlenmesi.....	30
3.1.2.2.1 RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi	30
3.1.2.2.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi	32
3.1.3 Veri Toplama Araçları	35
3.1.3.1 Nitel Veri Toplama Araçları.....	35
3.1.3.1.1 RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Görüşme Formu.....	35

3.1.3.1.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Görüşme Formu.....	36
3.1.3.2 Nicel Veri Toplama Araçları.....	37
3.1.3.2.1 RAM’ların PDR Bölümlerinde Yürütülen Hizmetlerin Değerlendirilmesine Yönelik Anket Formu	37
3.1.4 Veri Toplama Süreci.....	39
3.1.4.1 Nitel Verilerin Toplanması.....	40
3.1.4.1.1 RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Görüşmeler.....	40
3.1.4.1.2 Okulda Çalışan Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Görüşmeler.....	40
3.1.4.2 Nicel Verilerin Toplanması	41
3.1.4.2.1 RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlara Anket Formunun Uygulanması.....	41
3.1.4.2.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlara Anket Formunun Uygulanması	42
3.1.5 Verilerin Analizi	42
3.1.5.1 Araştırmacı Rolü	42
3.1.5. 2 Nitel Verilerin Analizi.....	43
3.1.5.2.1 Geçerlilik ve Güvenirlik Önlemleri.....	44
3.1.5.3. Nicel Verilerin Analizi	46
BÖLÜM IV	48
4.1 BULGULAR	48

4.1.1 Nitel Bulgular	48
4.1.1.1 Hizmetler.....	48
4.1.1.1.1 Hizmetler Türleri	50
4.1.1.1.1.1 Yönetmelikte Yer Alan Hizmetler	50
4.1.1.1.1.2 Yönetmelikte Yer Almayan Hizmetler	56
4.1.1.1.2 Hizmetlerin Etkililiği	57
4.1.1.1.3 Hizmetlerin Etkililiğın Değerlendirilmesi.....	61
4.1.1.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörler.....	64
4.1.1.2.1 Kurumsal Faktörler.....	65
4.1.1.2.2 Eğitim Yöneticileri ile İlgili Faktörler	75
4.1.1.2.3 Psikolojik Danışmanlarla ilgili Faktörler	78
4.1.1.2.4 Hizmet Alanlarla İlgili Faktörler	82
4.1.1.3 Öneriler	84
4.1.1.3.1 Hizmetlerle İlgili Öneriler	85
4.1.1.3.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Öneriler	89
4.1.2 Nicel Bulgular	92
4.1.2.1 RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlara İlişkin Bulgular.....	93
4.1.2.1.1 Hizmetlerin Sıklığı ve Etkililiğine İlişkin Bulgular	93
4.1.2.1.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Bulgular	107
4.1.2.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlara İlişkin Bulgular.....	122

4.1.2.2.1 Hizmetlerin Sıklığına ve Etkililiğine İlişkin Bulgular	122
4.1.2.2.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Bulgular	139
BÖLÜM V	155
5.1 TARTIŞMA VE YORUM.....	155
5.1.1 RAM’ın PDR Bölümünde Yürütülen Hizmetlere Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu.....	155
5.1.2 RAM’ın PDR Bölümünde Yürütülen Hizmetleri Etkileyen Faktörlere Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu	177
5.1.3 RAM’ın PDR Bölümünde Yürütülen Hizmetlere ve Hizmetleri Etkileyen Faktörlere ilişkin Önerilere Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu	198
BÖLÜM VI	208
6.1 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	207
6.1.1 Sonuçlar	207
6.1.2 Öneriler	209
KAYNAKÇA	219
EKLER	224
EK-A: ARAŞTIRMA İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAY FORMU	224
EK-B: BİREYSEL GÖRÜŞME FORMU	225
EK-C: ODAK GRUP GÖRÜŞME FORMU	227
EK-D: RAM’LARIN PDR BÖLÜMÜNDE YÜRÜTÜLEN HİZMETLERİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK ANKET FORMU	229
EK-E: ARAŞTIRMANIN NİTEL BÖLÜMÜ İÇİN ALINAN İZİN	232

EK-F: ARAŞTIRMANIN NİCEL BÖLÜMÜ İÇİN ALINAN İZİN	236
ÖZGEÇMİŞ	238
ÖZET	240
ABSTRACT.....	242

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bireysel Görüşmelere Katılan RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri	28
Tablo 2. Odak Grup Görüşmelerine Katılan Okulda Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri	29
Tablo 3. RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri.....	31
Tablo 4. Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM'lara Göre Dağılımı.....	33
Tablo 5. Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri	34
Tablo 6. Anket Bölümlerinin Güvenirlik Katsayıları	39
Tablo 7. Anket Formu İçin Seçenek Aralıkları.....	46
Tablo 8. Hizmetler Teması, Alt Temalar ve Kategoriler	49
Tablo 9. Hizmetleri Etkileyen Faktörler Teması, Alt Temalar ve Kategoriler	64
Tablo 10. Öneriler Teması, Alt Temalar ve Kategoriler.....	85
Tablo 11. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Sundukları Hizmetlerin Sıklığı ile İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	93
Tablo 12. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Sundukları Hizmetlerin Etkililiği ile İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	95
Tablo 13. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Sundukları Yönetmelikte Yer Almayan Hizmetlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu.....	104
Tablo 14. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Hizmetleri Değerlendirmekte Kullandıkları Yöntem/Tekniklerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	105
Tablo 15. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Hizmet Verdikleri Kişilerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu.....	106
Tablo 16. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların İşbirliği Yaptıkları Kurumlarla İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	106

Tablo 17. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	107
Tablo 18. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın PDR Bölümünün Etkililiğini Arttıran Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	118
Tablo 19. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın PDR Bölümünün Etkililiğini Engelleyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu	119
Tablo 20. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlere İlişkin Önerilerinin Frekans Tablosu	120
Tablo 21. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın Kurumsal Özelliklerine İlişkin Önerilerinin Frekans Tablosu	121
Tablo 22. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlerin Sıklığı ile İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu	123
Tablo 23. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlerin Etkililiği ile İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu.....	125
Tablo 24. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Yönetmelikte Yer Almayan Hizmetlerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu.....	136
Tablo 25. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Hizmetleri Değerlendirmekte Kullandığı Yöntem/Tekniklerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu.....	137
Tablo 26. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Hizmet Verdiği Kişilerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu	138
Tablo 27. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün İşbirliği Yaptığı Kurumlarla İlgili Yanıtların Yüzde ve Frekans	138
Tablo 28. Okul Psikolojik Danışmanlarının Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu.....	140
Tablo 29. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Etkililiğini Arttıran Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu.....	150
Tablo 30. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Etkililiğini Engelleyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu	151

Tablo 31. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM'ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlere İlişkin Önerilerinin Yüzde ve Frekans Tablosu	152
Tablo 32. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM'ın Kurumsal Özelliklerine İlişkin Önerilerinin Yüzde ve Frekans Tablosu	153

BÖLÜM I

1.1 GİRİŞ

Günümüzde, toplumsal hayatı etkileyen değişimler bireyler için yaşamı daha karmaşık ve zorlayıcı bir hale getirmiştir. Bu nedenle yeni kuşağın iyi yetiştirilmesi, yeteneklerini tanınması, dünyaya ve değişen toplum yapısına uyumunun en iyi şekilde sağlanması zorunlu hale gelmektedir. Bu da, psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) hizmetlerinin önemini arttırmakta ve tüm dünyada gelişmesini ve yaygınlaşmasını hızlandırmaktadır. (Selen, 2008)

Psikolojik danışma ve rehberliği normal kişilerle kişisel, mesleki, sosyal ve eğitsel konularda onları yetkinleştirmeye yönelik kuramsal temelli, yapılandırılmış oturumlarla sürdürülen, danışanlara daha etkili düşünme, davranma ve hissetmeyi öğretme sürecini içeren ve bir dizi alt uzmanlıkları olan bir meslek olarak tanımlamaktadır (Gladding, 2000 akt. Selen 2008). Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise PDR, okulda başarı ve akademik gelişme, bireysel ve toplumsal ilişkiler, kişisel, eğitsel ve meslekî gelişim alanlarında grupla veya bireysel olarak öğrencilere, ihtiyaçlarını karşılamalarında ve sorunlarını gidermelerinde sistemli ve profesyonel olarak sunulan bir yardım süreci ve hizmetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2009).

Günümüzde psikolojik danışma ve rehberliğin eğitim sürecinin ayrılmaz ve tamamlayıcı bir yanını oluşturduğu yaygınlıkla kabul edilmekte ve artık tartışma konusu yapılmamaktadır. Bu durum rehberlik ve psikolojik danışma ile eğitim arasındaki yakın ilişkiyi vurgulamaktadır (Kepçeoğlu,1992). PDR hizmetleri günümüzde yoğunlukla okul ortamlarında sunulmakla birlikte; il ve ilçelerdeki Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nin (RAM) koordinatörlüğünde yürütülmektedir. RAM'lar eğitim öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve özel eğitime muhtaç bireylerin tanınması ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti sunulmasından sorumludur. RAM'lar Milli Eğitim Bakanlığı'nın ana hizmet birimlerinden biri olan Özel Eğitim, Rehberlik ve

Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlıdır. Söz konusu kurumlar her il merkezi ile nüfus ve hizmet gereklerine göre ilçelerde Bakanlıkça açılmaktadır (MEB, 2009). 2013-2014 yılı MEB istatistiklerine göre Türkiye'de Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin sayısı, 224'tür (MEB,2014).

RAM'lar psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları bakımından çok hareketli bir dönem olan 1951-1956 yılları arasında hizmet vermeye başlamıştır (Doğan, 1995). 1955 yılında Ankara'da Demirli Bahçe İlkokulu'nda "Psikolojik Servis" merkezi adı ile ilk rehberlik merkezi açılmıştır. 1959 yılında ise bu klinikler Araştırma ve Rehberlik Klinikleri olarak hizmet vermeye başlamıştır. Yine aynı yılda bu merkezlerin adı Talim ve Terbiye Kurulu'nca "Rehberlik ve Araştırma Merkezi" (RAM) olarak değiştirilmiştir (Aslan, 2003). Özel eğitimcilerin gayretleriyle açılan bu merkezler Amerika Birleşik Devletleri'nde de okul sağlığını koruma hareketi ile okullardan bağımsız olarak kurulmuş olan Çocuk Rehberlik Merkezleri'ne (Child Guidance Clinics) benzemektedirler (Kuzgun,1995 akt. Doğan, 1995). 1910'lu yıllarda kurulmaya başlanan bu merkezlerin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki farklı eyaletlerde ve Avrupa'daki farklı ülkelerde benzer uygulamalarla varlıklarını sürdürdükleri görülmektedir. Uygulamalara bakıldığında merkezlerin davranışsal, duygusal, sosyal ve psikolojik sorunlar yaşayan çocuklara ve ailelerine; erken teşhis, tanılama ve tedavi alanlarında hizmet sunduğu görülmektedir. Bu merkezlerde birçok farklı dalda uzmanın bir araya gelerek ekip çalışması yürüttükleri anlaşılmaktadır. Psikolog, çocuk psikiyatristi, sosyal çalışmacı, psikoterapist, özel eğitim öğretmeni, fizik tedavi uzmanı ve konuşma terapisti bu uzmanlar arasında sayılabilir (Bucklie ve Lebovici 1960; Boardman, Smuts, 2006; Mundie, 2015).

Toplum ruh sağlığı merkezi işlevi gören yurtdışındaki benzer merkezlerden ilham alınarak kurulan rehberlik ve araştırma merkezlerinin bu kurumların örgütsel yapısından ve sundukları hizmetlerden zaman içinde oldukça uzaklaştıkları ve daha çok okul psikolojik danışmanlığı ile bağlantılı merkezler haline geldiği söylenebilir. RAM'ların çalışmalarını düzenlemek üzere çıkarılan yönetmelikler incelendiğinde kurumların çalışmalarına kılavuzluk edecek olan ilk yönetmeliğin 1968 yılında yayınlandığı görülmektedir (Tan, 2001 akt. Bal, 2011). 1968 yılında çıkarılan bu

yönetmeliğe göre merkez beş bölümden oluşmaktadır; a) idari bölüm, b) ferdi rehberlik bölümü, c) özel eğitim bölümü, d) okul grup rehberliği bölümü, e) araştırma ve yayın bölümü (Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği, 1968 akt. Doğan 1995).

Son olarak 2001 yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği yayınlanmıştır. Daha sonra aynı yönetmeliğe yapılan ek ve değişikliklerle 2009 yılında güncellenmiştir ve hala bu yönetmelik yürürlüktedir. Bu yönetmelik il/ilçe düzeyinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ve bu hizmetlerin verildiği rehberlik ve araştırma merkezleri ile eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin esasları düzenlemektedir (MEB, 2009). Söz konusu yönetmelikte RAM'lar a) Merkez Müdürlüğü, b) Merkez Müdür Yardımcılığı, c) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü Başkanlığı, d) Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü Başkanlığı olarak örgütlenmiştir.

RAM'ların özel eğitim bölümü ile ilgili görevlerine bakıldığında, özel eğitime muhtaç çocukların saptanması, seçimi, tanısı, yerleştirilecekleri kurumların kararlaştırılması ve bu çocuklar için gerekli rehberliğin yapılması bu bölümünde yürütülen hizmetlerdir. Özel eğitim içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, çocuğun tanılmasından itibaren başlayan, sürekli olarak çocuğu, aileyi ve okulu kapsayan hizmetler olarak görülmekte ve psikolojik danışmanlar bu bölümdeki hizmetlerin büyük bir bölümünü yürütmektedir (Sütçü, 2007). Özel eğitim hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda merkezin hizmet verdiği çalışma alanının kapsamına göre yeterli sayıda çeşitli branşlarda özel eğitimci, psikolog, psikometrist, çocuk gelişimi ve eğitimcisi, sosyal çalışmacı ve psikolojik danışmanlardan oluşur (MEB, 2009).

RAM'larının, PDR bölümleri okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri elemanlarıyla, üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları için gereken psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürütür ve yürütülmesini koordine eder. Ayrıca bireylerin özelliklerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile bu yönde meslekî ve eğitsel rehberlikte bulunulması için uygulanan grup rehberlik etkinliklerine yönelik programları hazırlar ve

uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunur. Eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe ve türlerine göre ayrı ayrı olarak rehberlik hizmetleri çerçeve programını hazırlar, okullar tarafından gönderilen programları ve yılsonu çalışma raporlarını inceler. Diğer yandan okul rehberlik servislerinde görevli psikolojik danışmanlar, üniversiteler ve ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapılarak öğrencilere gerekli yardımlarda bulunulması da rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünün görevidir (MEB,2009).

Aynı zamanda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü görev sahası içinde olan bölgenin ihtiyaçlarını belirleyecek araştırmalar yapılmasından, sonuçlarına göre gelişmeye yönelik çalışmaların yapılmasından ve ilgili konularda yayınlar hazırlanarak, eğitim öğretim kurumlarına ulaştırılmasından da sorumludur. Bunların dışında RAM'ın PDR bölümünün eğitim öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret etme; servis elemanları ve okul yönetimine rehberlikte bulunma ve gereksinim ve sorunları belirleme rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri ile toplantılar düzenleme ve toplantı sonunda belirlenen hususlarla ilgili gerekli önlemleri alma, aileler, rehberlik servislerinde görevli rehber öğretmenler, okul yöneticileri ve öğretmenler için seminer, konferans vb. faaliyetleri düzenleme gibi görevleri bulunmaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü, bölüm başkanının sorumluluğunda yeterli sayıda psikolojik danışman, psikolog, psikometrist, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacıdan oluşmaktadır (MEB,2009).

Ülkemizde 2000 yılından sonra RAM'ların sayısında hızlı bir şekilde artış yaşanmıştır. RAM'ların sayısının bu kadar hızlı artması olumlu bir gelişme gibi görünse de hizmetlerin sağlıklı yürütülmesi konusunda bir takım endişelere de neden olmuştur (Ergene, 2013). Yapılan yasal düzenlemeler ve değişen yönetmeliklerle birlikte RAM'ların görev alanları, hizmet sunduğu kişi ve kurumlar farklılaşmış aynı zamanda iş yükü ve yoğunluğu da artmıştır. Doğan'a göre (1995) PDR hizmetlerinin ve RAM'ların tarihsel süreci incelendiğinde önemli adımlar atıldığı ve bu alanda hızlı gelişmeler yaşandığı görülmekle birlikte, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine

ilişkin uygulamaların ve bu uygulamaların yapıldığı kurumların çeşitli sorunları da bulunmaktadır.

RAM'ların kurumsal ve uygulama alanındaki sorunlarının birçoğunun kurumun çalışmalarını düzenleyen yönetmelikle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu sorunlara değinmek gerekirse MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2009); kurumda rehber öğretmen (psikolojik danışman), psikolog, psikometrist, eğitim programcısı, sosyal çalışmacı, özel eğitimci, çocuk gelişim ve eğitimcisi kadroları olduğu görülmektedir. Yönetmelikte yazılanın aksine RAM'larda yalnızca özel eğitim öğretmenleri ile psikolojik danışmanlar çalışmakta olup psikolog ve sosyal çalışmacı normlarının oluşturulma çalışmaları hala tamamlanamamıştır (Bal,2011).

Ayrıca yönetmelikte Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin ilgili bölümlerinden beklenen görevlerin pek çoğu uzmanlık düzeyinde yetişmiş personelin sunabileceği görevlerdir (Doğan,1995). 1968 Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Yönetmeliği'nde yer alan merkez müdürlerinin doktora ve yüksek lisans yapmış olması şartı 2001 yılı yönetmeliğinde bulunmamaktadır. Diğer yandan RAM'larda çalışan bölüm başkanlarının, psikolojik danışmanların veya özel eğitim öğretmenlerinin de mesleki yetkinliği ile ilgili yönetmelikte herhangi bir düzenlememe bulunmamaktadır (Bal,2011).

RAM'ların rehberlik ve psikolojik danışma bölümlerine bakıldığında, bu bölümlerde psikolojik danışman sayısının yeterli olmadığı, bu bölümden beklenen hizmetlerin yalnızca bir kısmını yürütebildikleri ancak bunların da nitelikli olmadığı göze çarpmaktadır. Çankaya (2003) tarafından RAM'larla ilgili olarak yapılan çalışmada, merkez psikolojik danışmanının sayıca yetersiz olduğu, bu durumun okul psikolojik danışmanlarına seminer verilmesini, okulların çalışma programının değerlendirilmesini ve okul psikolojik danışmanları ile araştırmalar yapılmasını engelleyen bir faktör olduğu belirtilmiştir. Merkezlerde çalışan personel ile okullarda çalışan personelin eğitim düzeyleri ve deneyimleri birbirine çok yakın olduğu için merkezlerin okullarda çalışmakta olan personele yeterli düzeyde müşavirlik hizmeti veremediği ve okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin

koordinasyonunu sağlayamadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla RAM’larda PDR bölümünde sunulan hizmetlerin beklenen düzeyde olmaması oldukça olağan bir durum gibi görünmektedir.

RAM’larda çalışan personelin sayısı ve mesleki yetkinliği dışında da personel devamlılığı ile ilgili de sorunlar yaşanmaktadır. Kurumda psikolojik danışman kadrosunda çalışanların çalışma süresi yaklaşık olarak 22 ay, özel eğitim öğretmeni kadrosunda çalışanların ise 12 aydır. Bu durum da göstermektedir ki kurumda personel devamlılığı son derece düşüktür. Bu durumun önüne geçmek amacıyla bu kurumlara yönelik olarak özel düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır (Ergene,2013).

RAM’lar sunulan hizmetler açısından değerlendirilmek gerekirse; merkezin temel görevlerinden biri merkezlerin çalışma alanında bulunan ilk ve orta öğretim kurumlarındaki PDR servislerinin koordinasyonunu sağlamak ve okullardan gönderilen vakalara ihtiyacı olan psikolojik danışma ve rehberlik hizmetini sunmaktır. Ancak uygulamalara bakıldığında, merkezlerde sunulan hizmetlerin daha çok, ilkökul çağındaki özel eğitime muhtaç çocukları saptamak ve bu çocuklara özel eğitim olanakları sağlamak olduğu göze çarpmaktadır. Kuzgun’a (2008) göre de RAM müdürlerinin RAM’ların hizmetlerini özel eğitim bölümünde yoğunlaştırmaları ve ortaöğretim kurumları ile ilgili olarak RAM’ların yürütecekleri hizmetlerin açıkça belirtilmemiş olmasından dolayı RAM’lar ilk ve ortaöğretimdeki normal çocukların rehberlik ve psikolojik danışma alanındaki gereksinimlerini karşılayamamaktadır.

PDR hizmetlerinin RAM’larda olduğu gibi özel eğitim hizmetleri ile birlikte düşünülmesi ve örgütlenmesi, hem bu hizmetler için yeterli maddi ve insan kaynağı ayrılmasına engel olmakta, hem de psikolojik danışmanlığın yalnızca “özel eğitime muhtaç” öğrencilere yönelik bir yardım olarak anlaşılmasına ve sınırlandırılmasına yol açmaktadır. Bu durum başlangıcından beri PDR hizmetlerinin varoluşunu ve gelişimini engelleyici çok önemli bir husus olarak uzmanlarca vurgulanmıştır (Doğan, 1996; Kuzgun,1993 Özoğlu,1986; akt. Yeşilyaprak, 2009).

Doğan’a (1995) göre daha önce yapılan araştırmaların sonuçlarına ve var olan sorunlara bakıldığında merkezlerde sunulan hizmetlere etki eden maddi ve idari

sorunların dışında da bazı faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. RAM'ların birinci derecede hizmet sunduğu kişi ve kurumlar; okullardaki PDR servisleri, aileler ve öğrencilerdir. Bu konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalara bakıldığında merkezlerin hizmetlerinden birinci derecede faydalanacak olan ailelerin yaklaşık 50 yıllık geçmişlerine karşın Rehberlik ve Araştırma Merkezlerini tanımadıkları, tanıyanlarında kurumun hizmet niteliğini tam olarak anlayamadıkları, tıbbi yardım veren kurumlarla karıştırdıkları dolayısıyla da hizmetlerin amacına ulaşmadığı görülmüştür (Doğan, 1995). Diğer yandan farklı araştırmalarda da okul PDR servislerinin RAM'lardan hizmet almak konusunda yeterli verimi alamadıkları, en temel konulardan biri olan mesleki rehberlik konusunda bile RAM'lardan bilgi almak yerine daha farklı bilgi kaynaklarına başvurdıkları ortaya konmuştur (Korkut, 2007).

Ayrıca yönetmelikte RAM'ların hizmet verdiği kişiler eğitim-öğretim kurumlarına devam eden öğrenci ve aileleri ile birlikte kuruma başvuru yapan bireylerden oluşmaktadır (MEB, 2009). Ancak uygulamalara bakıldığında RAM'ların Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü özel eğitime ihtiyacı olan tüm yaş gruplarından, eğitim öğretimine devam eden veya etmeyen tüm bireylere hizmet sunmaktadır. PDR bölümü ise daha çok hizmet bölgesindeki eğitim öğretim kurumlarına devam eden öğrenci ve ailelerine hizmet sunmaktadır. Her iki bölümde aynı kurumun örgüt yapısı içerisinde yer almasına karşın hizmet verdiği kişiler farklılaşmaktadır.

Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile ilgili olarak yapılan diğer araştırmalara bakıldığında; öncelikle çoğu rehberlik ve araştırma merkezinde temel hizmetlerin yürütülmesi için gerekli olan test, psikolojik danışma ve oyun odalarının olmadığı, merkezlerin ciddi maddi sorunlarının olduğu, bu maddi sorunlardan kaynaklı olarak demirbaş, eşya, kırtasiye, araç, gereç ve diğer malzeme için ayrılan ödeneğin oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Merkezdeki Özel Eğitim ve PDR bölümlerinin her ikisinin de araştırma ve yayın çalışmalarının çok sınırlı düzeyde gerçekleştirilebildiği ve üniversitelerle işbirliğinin ise hemen hemen hiç yapılmadığı görülmüştür (Bal, 2011; Doğan, 1995; ve Öz, 2012).

Literatürde RAM'larla ilgili olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışmaların birçoğunda, RAM personelinin iş doyumunun, yöneticilerinin yöneticilik becerilerinin, yönetsel stres kaynaklarının, özel eğitim bölümünde yürütülen hizmetlere ilişkin sorunların, görüşlerin ve tutumların ele alındığı görülmektedir (Akkoyun Kamen, 2007; Akkuş; 2010 Aydın,2009; Cebeci, 2006; Doğan, 1995 ve Öz, 2012; Özgüler, 2003; ve Tiryakioğlu,2009). RAM'ların sunduğu hizmetleri, kurumun örgüt yapısını, PDR hizmetlerinin tanıtılmasındaki rolünü ve RAM'lardan hizmet alan kişileri konu edinen araştırmalar da bulunmaktadır (Bal, 2011; Çankaya, 2003; ve Gören, 2010).

Alan yazında yer alan araştırmalar (Bal, 2011; Doğan, 1995; Gören, 2010 ve Öz, 2012)RAM'ları konu edinen çalışmalarında kurumdaki PDR bölümünün sorunlarına ve ihtiyaçlarına da değinmişlerdir. Farklı yıllarda gerçekleştirilmiş olan bu çalışmalarda RAM'ların fiziki yapısı, personel durumu ve sunduğu hizmetlerle ilgili benzer sorun ve öneriler yer almaktadır. Bu araştırmalar farklı yıllarda gerçekleştirilmiş olmasına karşın hepsinde RAM'larla ilgili benzer tespitlere ve önerilere yer verilmiştir. Bu konuların yanı sıra üç çalışmanın da RAM'ların PDR hizmetleri bölümünün işleyişinde sıkıntılar bulunduğunu ve beklenen düzeyde hizmet veremediğini vurguladıkları görülmektedir. Bu durum 1995 yılından 2012 yılına kadar PDR bölümü ile ilgili sorun olduğu düşünülen konuların değişmediğini ve bu konularla ilgili çözüm önerileri ile ilgili adım atılmadığını düşündürmektedir.

Tüm bu değerlendirmeler ve araştırma sonuçlarından yola çıkarak literatürde her ne kadar RAM'lar ve sorunları ile ilgili araştırmalar yapılmış olsa da bunlar sayıca azdır. Bu araştırmalara bakıldığında RAM'larla ilgili çeşitli konuların ele alındığı görülmekle beraber RAM'ın PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlerin, bu hizmetlerin aksayan yönlerinin ve aksama nedenlerinin neler olduğu konusunda netliğin oluşmadığı, bu hizmetlerin belirlenmesine ve güncel bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

RAM'larla ilgili olarak yapılan çalışmalarda RAM'ların PDR bölümünün daha aktif ve yoğun çalışan bir bölüm olması yolundaki engellerin ortadan kaldırılmasına ilişkin benzer önerilere yer verilmektedir. Bu çalışmalarda RAM'ların PDR bölümlerinin yeniden yapılandırılmasının ve düzenlenmesinin gereğini

vurgulamaktadır. RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlerin durumunu yansıtabilecek pek çok araştırmaya ihtiyaç vardır. Okullarda ve RAM’larda PDR hizmetlerinin sunan ve bu hizmetlerden birinci derecede faydalanan psikolojik danışmanların RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlere ilişkin görüşlerini yansıtacak olan bir araştırmanın hizmetlerin durumuna ışık tutması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Ayrıca PDR bölümde yürütülen hizmetlere odaklanan bu araştırmanın hem literatüre hem de RAM’ların PDR bölümünün yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlere ve bu hizmetlerin etkililiğine ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri araştırmaya değer bulunmuştur.

1.1.1 Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problem cümlesi “RAM’larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin PDR bölümünde yürütülen hizmetlere ve bu hizmetlerin etkililiğine ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde ifade edilmiştir.

1.1.2 Alt Problemler

Araştırmanın temel problem tümcesine yanıt verebilmek üzere aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır.

1. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünde çalışan psikolojik danışmanların sundukları hizmetler nelerdir?
2. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünde çalışan psikolojik danışmanların sundukları hizmetlerin etkililiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların bağlı oldukları RAM’ların Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünden aldıkları hizmetler nelerdir?

4. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların bağlı oldukları RAM'ların Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünden aldıkları hizmetlerin etkililiğine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. RAM'ların Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen faktörler nelerdir?

1.1.3 Sayıtlar

Bu araştırmanın temel sayıtlarını şöyle ifade etmek mümkündür:

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının psikolojik danışmanların RAM'ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlerle ilgili görüşlerini açığa çıkarmakta yeterli olduğu,
2. Katılımcıların veri toplama araçlarındaki ifade ve soruları, doğru ve içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.1.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Veri kaynağı olarak İzmir ilindeki RAM'larda PDR bölümünde ve bu RAM'lara bağlı olan okullarda çalışan psikolojik danışmanlarla,
2. Yöntem olarak nitel araştırma geleneği içerisinde yer alan karma araştırma deseniyle,
3. Konu alanı olarak RAM'ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlerle,
4. Araştırma takvimi olarak 2010-2013 yılları ile,
5. Veri toplama aracı olarak görüşme ve anket formları ile sınırlı tutulmuştur.

1.1.5 Tanımlar

Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM): Eğitim - öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmalarla birlikte ildeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanınmaları ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini il ve ilçelerde yürütülmesinden sorumlu kurumdur (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2009).

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü (PDR): Hizmet bölgesindeki okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri elemanlarıyla, üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri için psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini yürütülmesinden sorumlu ve yürütülmesini koordine etmekle görevli bölümdür (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, 2009).

Hizmetlerin Etkililiği: Bu çalışmada etkililik kavramı RAM'ların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümlerinde sunulan hizmetinin etkililik düzeyine karşılık kullanılmıştır.

Hizmetleri Etkileyen Faktör: Bu çalışmada faktör kavramı RAM'ların rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümlerinde sunulan hizmetlerin sıklığını ve etkileyen özelliklere karşılık kullanılmıştır.

1.1.6 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın Türkiye'deki rehberlik ve psikolojik danışma literatürüne en önemli katkısı RAM'ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmetlerin bir portresini çizecek olmasıdır. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri eğitim sistemimiz içinde sayıları hızla artan kurumlardır. Hitap ettiği kitle dikkate alındığında çok geniş bir nüfusa hizmet ettiği görülmektedir. Bu kurumların önemi gittikçe artmakta, yeni anlayışlara göre düzenlemeler yapılarak dinamik kurumlar haline gelmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik alanındaki gelişmelere ayak uydurabilecek, bireyin ve toplumun bu konulardaki ihtiyaçlarını karşılayabilecek, uzmanlığa önem veren ve yapılanmasını da

buna göre düzenleyen Rehberlik ve Araştırma Merkezleri birçok konuda araştırmaya açık bir durumdadır (Özgözü, 2011)

Alan yazındaki RAM'larla ilgili araştırmalar incelendiğinde çalışmaların kurumdaki Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü'ne, personelin ve yöneticilerin iş doyumuna, yöneticilik becerilerine ve kurumun örgüt yapısına odaklandığı görülmektedir. Bu araştırmaların bazılarında RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlere değinilse de PDR bölümünün çalışmalarının tamamını konu edinen araştırma bulunmamaktadır. Bu bağlamda RAM'ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetlerin araştırılmasının Türkiye'deki PDR alanının gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın ikinci katkısı ise RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetleri karma araştırma deseni kullanılarak inceleyen Türkiye'deki ilk araştırma olmasıdır. Literatürdeki RAM'larla ilgili yapılan çalışmalarda bulgularının daha çok nicel araştırma geleneği içerisindeki veri toplama araçlarının kullanılması ile elde edildiği görülmektedir. Bu tür çalışmalarla, daha fazla katılımcıya ulaşılmış ancak genel ve sınırlı bilgiler elde edilmiştir. Böylece RAM'ların PDR bölümünün beklenen düzeyde hizmet verememesinin altındaki sorun olduğu düşünülen konulara daha ayrıntılı ve derinlemesine bir bakış getirilmesi amaçlanmıştır. Araştırılan konunun derinlemesine anlaşılması amacıyla nicel ve nitel verilerin bütünleştirilmesini öneren karma araştırma desenleri yurtdışında sıkça kullanılmaktadır (Creswell, 2003).

Bu araştırmanın üçüncü katkısı; RAM'ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin incelenmesi amacıyla kullanılmak üzere ölçme aracı geliştirilmiş olmasıdır. Literatürde RAM'ları konu edinen çalışmalarda PDR bölümünün sunduğu hizmetleri ve hizmetlerin etkililiğini değerlendirmek için kullanılabilecek bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Kuzgun (2000), bir kurumda yürütülen PDR hizmetlerinin amacına ne derece ulaştığının zaman zaman değerlendirilmesi gerektiğini ancak böyle bir değerlendirmenin sağlıklı bir biçimde yapılabilmesi için PDR hizmetlerinin çok açık ve somut bir şekilde belirlenmiş olması gerektiğini ifade etmiştir. PDR çalışmalarının yeterli olup olmadığını saptamanın yollarından birini PDR personelinden beklenen görevlerin bir listesini yapmak ve bu hizmetlerin yerine getirilip getirilmediğini ilgili

kişilere sormak olarak tanımlamıştır (Kuzgun 2000 akt. Selen 2008). Bu araştırmada ilgili yönetmelik ve alan yazın ışığında RAM'ların PDR bölümlerinden beklenen görevler listelenerek bir ölçme aracı geliştirilmiş ve söz konusu hizmetlerin amacına ne derece ulaştığı hizmetleri sunan ve yararlanan psikolojik danışmanlara sorulmuştur. Geliştirilen ölçme aracının RAM'larla ilgili yapılacak ileriki araştırmalarda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak araştırma bulgularının daha önce bu konuda yapılmış çalışmaları ve özellikle uygulama alanındaki verileri güncellemesi, nitel araştırmanın avantajlarıyla konuyla ilgili bulgulara zengin veri sağlaması ve genişletmesi beklenmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumları ve bu kurumların hizmetleri ile ilgilenen kişilere var olan durumu betimlemekte ışık tutabileceği düşünülmektedir. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı tarafından RAM'ların veya PDR bölümünün çalışmalarının gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmesi yönünde hazırlanacak yönetmelik, genelge ya da yönergelere yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca yükseköğretime kadar tüm eğitim kurumlarındaki PDR servislerine yönelik koordinasyon çalışmalarının artmasında ve gelişmesinde, önemli katkılar getirmesi beklenmektedir. Böylece sorun olduğu düşünülen bu konulara çağdaş anlamda öneriler geliştirilmesine yönelik yeni ve ileri araştırmaların başlamasına da temel hazırlayabileceğine inanılmaktadır.

Bu araştırma İzmir ilindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri bölümlerinde sunulan hizmetleri RAM'ların PDR bölümünde ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların görüşlerine dayalı olarak incelemeyi amaçlayan bir araştırmadır. Çalışma Rehberlik ve Araştırma Merkezleri PDR bölümünde yürütülen hizmetlere odaklanarak bu hizmetlerin gelişimini sağlayacak ihtiyaçların belirlenmesi ve bu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak yapılacak düzenleme ve etkinlikler için bilgi sağlayacak olması açısından önem taşımaktadır. RAM'larla ilgili yapılan çalışmaların artması ve bu çalışmaların ortaya koyduğu bulguların ışığında yapılacak çağdaş ve bilimsel gelişmeler hem RAM'ların PDR bölümlerinin daha verimli çalışmasını sağlayacak hem de toplumun bu kurumlardan daha fazla faydalanabilmelerini sağlayacaktır (Gören, 2010).

BÖLÜM II

2.1 İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde ülkemizde Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile ilgili yapılan araştırmalar sunulmuştur. RAM'lar, 1950-1954 yılları arasında Bakanlığın Amerika'dan uzman ve danışmanlar getirerek farklı şehirlerde kurullar toplayarak, uzun inceleme ve çalışmaların sonucunda kurulmuş, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ve ülkemize özgü kurumlardır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine benzer kurumlar yurt dışında da bulunsa da, bu kurumlar örgütsel yapı, işleyiş, çalışanların görevleri vb. yönlerden benzerlik taşımamaktadır. Bu nedenle Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile ilgili yapılan çalışmalar yurt içi literatürü ile sınırlıdır ve sayıları da oldukça azdır. Bu araştırmanın konusu ve değişkenleri ile ilgili yurt içinde yapılmış çalışmalar a. RAM'ın kurumsal yapı ve işleyişi, b. RAM'ın PDR bölümü, c. RAM'ın özel eğitim bölümü, d. RAM yöneticileri, e. RAM Personeli f. RAM'dan hizmet alanlar olmak üzere aşağıda başlıklar altında sunulmuştur.

2.1.1 RAM'ların Kurumsal Yapısına ve İşleyişine Odaklanan Bazı Araştırmalar

Bu kısımda RAM'ların kurumsal yapısına odaklanan araştırmalar ve bu araştırmaların bulguları hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Doğan'ın (1995), Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin Türkiye'deki gelişimini incelemiştir. Bu çalışmanın bulguları RAM'larla ilgili yapılması planlanan bir araştırmanın ön çalışması niteliğindeki sonuçlara dayanmaktadır. Bu ön çalışma sırasında öncelikle rehberlik ve araştırma merkezinde çalışan bir grup personelden görüşme tekniği yolu ile bilgi toplanmıştır. Daha sonra Özel Eğitim ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün rehberlik hizmetleri ile ilgili görüş ve sorunları içeren raporlar incelenmiştir. Araştırma bulguları ile rehberlik ve araştırma merkezlerinin etkililiğine ve işlevselliğine ışık tutulması amaçlanmıştır. RAM'larda yaşanan belli başlı sorunları tartışmış ve bazı öneriler geliştirmiştir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin işlevlerini yerine getirebilmeleri için gerekli zamana, fiziki ortam ve koşullara, psikolojik ölçme araçlarına, hem nicelik hem nitelik olarak personele ve uygulamalar

için yeterli ödeneğe sahip olmamaları gibi çok önemli ve ciddi sorunları bulunduğunu ortaya koymuştur.

Bal (2011), yaptığı araştırmada Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin kuruluş amaçları, yapısı, işleyişi ve personelinin niteliksel durumunu inceleyerek kurumun örgütsel analizini yapmaya çalışmıştır. Çalışma nitel analiz yöntemleri ile gerçekleştirilmiş, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nden yararlanarak hazırlanan görüşme soruları ile veri toplamıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Ankara ili merkezinde ve ilçelerinde bulunan 15 RAM'da görev yapan 14 yönetici ve 50 uzman oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularına göre RAM'ların PDR hizmetleri bölümünün işleyişinde sıkıntılar bulunmaktadır. Bu sıkıntılar 2006 yılında çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile birlikte RAM'larda özel eğitim gerektiren bireylerin tanınması görevine ağırlık verilmesinden kaynaklanmaktadır. Diğer yandan RAM'ların yükseköğretim kurumları ile iş birliği düzeylerinin yeterli olmadığı ve okullarla işbirliğini sağlayan hizmetlerden biri olan okul ziyaretlerinin ise çok sık gerçekleştirilmediği belirlenmiştir. Kurum bünyesinde çalışmaların niteliğini arttırmak, çevredeki ve okullardaki sorunları saptamak amacıyla yapılması gereken araştırmaların yapılmadığı ortaya çıkmıştır. RAM personelinin hizmet içi eğitim ihtiyacının daha çok psikolojik testler konusunda olduğu ve düzenlenen diğer hizmetiçi eğitim çalışmalarının da daha çok okul rehberlik servislerinde çalışan rehber öğretmenlere yönelik olduğu saptanmıştır. RAM'ların ilçede bulunduğu konum göz önüne alındığında birçoğuna ulaşım sorun teşkil etmekle birlikte birçok RAM'ın bağımsız bir binası bulunmamaktadır. RAM'ların fiziksel yapı ve donanım açısından önemli eksiklikleri bulunmaktadır. Ayrıca RAM'lara ayrılan bütçenin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Farklı bir çalışmada da Öz (2012), Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nin özel eğitim hizmetleri bölümü ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünün çalışmalarını değerlendirmiştir. Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, İzmir İl Merkezine bağlı dört Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin (Karşıyaka, Konak, Bornova, Buca) 2005-2010 yıllarındaki yıl sonu çalışma raporları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre 2005-2010 yılları arasında, Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü'nün sunduğu hizmetlerin her

geçen yıl artmış olduğu, PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin ise sayılarında azalma olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda, RAM'ların Özel Eğitim Hizmetleri Bölümü'nün ağırlıklı olarak eğitsel tanılama ve yönlendirme hizmetini verdikleri ve her geçen yıl bu hizmetin arttığı görülmektedir. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümünün ise daha çok çare bulucu ve düzeltici rehberlik anlayış ile hizmet verdikleri ve bu hizmetlerin her geçen yıl azaldığı görülmektedir.

Kurumsal Yapısına ve İşleyişine Odaklanan araştırmalar kurumların Türkiye'deki gelişimini, örgüt yapısını ve RAM'lardan hizmet alanları konu edinmektedir. Söz konusu araştırmaların bulguları incelendiğinde hepsinde de RAM'ların sorunlarına ilişkin benzer tespitler yapıldığı ve bu sorunlara ilişkin benzer görüşler geliştirildiği görülmektedir.

2.1.2 RAM'ların PDR Bölümüne Odaklanan Bazı Araştırmalar

Alan yazın incelendiğinde RAM'larla ilgili yapılan çalışmaların yalnızca iki tanesinin RAM'ın PDR bölümü çalışmalarını konu edindiği görülmektedir. Bu araştırmalardan biri mesleki rehberlik hizmetini diğeri de PDR hizmetlerinin tanıtılmasını ele almaktadır. Bu bölümde RAM'ın PDR bölümü ile ilgili olduğu düşünülen bu iki araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Korkut (2007) yaptığı çalışmada ilk ve orta öğretim kurumlarında ve Rehberlik Araştırma Merkezi'nde çalışan psikolojik danışmanların mesleki rehberlik uygulamaları ile ilgili düşündüklerini ve yaptıklarını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu amaçla Ankara ili ve ilçelerindeki RAM'lar aracılığı ile 141 psikolojik danışmana araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Üst eğitim kurumlarını tanıtmak, grupla görüşmek, meslek tanıtmak konusunda farklı kurumlarda çalışan psikolojik danışmanlar arasında fark bulunmamıştır. Çalışılan kuruma göre bireysel görüşme yapılması gerektiği konusunda okullarda çalışanlar psikolojik danışmanların daha olumlu düşündükleri görülmüştür. Aile görüşmeleri konusunda ise RAM'larda çalışan psikolojik danışmanlar fazla zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Üniversitede okuyan gençlere ve çalışanlara bu hizmetin verilebilmesi konusunda ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanlar daha olumluyken diğerlerinin bu durumu anlamlı bulmadıkları görülmüştür. RAM'lardan ilköğretimde çalışan rehber öğretmenler

daha fazla yararlandıklarını belirtirken diğerleri fazla yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

Çankaya (2003), yaptığı çalışmasında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin tanıtılmasında RAM'ların rolünü belirlemeye yönelik bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışmanın verileri 2001-2002 yıl sonu raporlarının incelenmesi, Özel Eğitim Genel Müdürlüğü'nden alınan istatistiki bilgiler ve Ankara'da bulunan beş RAM'a yönelik olarak gerçekleştirilen görüşme uygulamaları ile elde edilmiştir. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen kaynak tarama ve görüşmelerde; RAM'ların birinci sorumluluğunun çerçeve programının hazırlanması ve programda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tanıtılmasına yönelik etkinliklere yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. RAM'lar tarafından gerçekleştirilen kursların, seminerlerin, konferansların, panellerin, toplantıların ve okul PDR servislerine gerçekleştirilen ziyaretlerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tanıtılmasında önemli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca PDR hizmetlerinin tanıtılmasına katkı sağlayan çalışmalardan bir tanesi de web sitesinin hazırlanması olarak belirtilmiştir.

2.1.3 RAM'ların Özel Eğitim Bölümüne Odaklanan Bazı Araştırmalar

Literatürde RAM'ların özel eğitim bölümü ile ilgili olan araştırmalara bakıldığında, bu araştırmaların özel eğitim bölümünde yürütülen hizmetleri ve özel eğitim bölümlerinin sorunlarını konu edindiği görülmektedir. Söz konusu araştırmalarda özel eğitim bölümlerinde yürütülen hizmetlere ilişkin personelin ve yöneticilerin görüşlerinden yararlanılmış ve bölümün sorunları ile ilgili güncel durum ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bölümde de RAM'ların özel eğitim hizmetleri bölümünü konu edinen araştırmalara yer verilmiştir.

Akçamete, Kargın, ve Küçüker (2002), yaptıkları araştırmada 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de belirtilen rol ve sorumluluklara ilişkin RAM çalışanlarına yönelik olarak düzenlenen hizmet içi eğitim programının etkililiğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma grubunu, 21-25 Mayıs 2001 tarihleri arasında İzmir'de düzenlenen "Özel Eğitim Gerektiren Bireyleri Tanıma Formatörlük Kursu"na katılan 57 RAM personeli oluşturmuştur. Araştırmada veri

toplama amacıyla çalışma grubuna program öncesi ve sonrasında “Yönetmeliğe İlişkin Yeterlik Algılarını ve Görüşlerini Belirleme Ölçeği” (YİBGBÖ) uygulanmıştır. Elde edilen veriler ölçeğin Yönetmelikte Belirtilen Görevlere İlişkin Yeterlik Algıları (YİYA) ve Yönetmeliğe İlişkin Görüşler (YİG) alt ölçeklerine göre değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, hizmet içi eğitim programının YİYA alt ölçeğinin BEP (Bireysel eğitim planı) geliştirme, Aile Eğitimi, Eğitsel Tanı ve Değerlendirme ve Ekip Çalışması boyutlarında program sonrasında RAM çalışanlarının yeterlik algılarında anlamlı ölçüde bir artışın olduğunu göstermektedir. Ayrıca YİG alt ölçeğinin Eğitsel Tanı ve Değerlendirme Süreci boyutunda da çalışma grubunun yönetmeliğe ilişkin görüşlerinde program sonrasında olumlu yönde bir değişim gözlenmiştir. Bu bulgular ışığında araştırmacılar bu çalışmada yürütülen hizmetiçi eğitim programının RAM çalışanlarının yasanın uygulanmasına ilişkin görüşlerinde ve yeterlik algılarında olumlu gelişme sağladığı ortaya koymuştur. Bu nedenle bu programın pilot çalışma olarak ele alınmasını ve benzer çalışmaların ülke genelinde yürütülmesini önermişlerdir.

Akkoyun (2007), Batı Karadeniz Bölgesi’nde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüklerinde görev yapmakta olan personelin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel verileri nicel verilerle desteklemek amacıyla çalışma grubuna Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmada Batı Karadeniz Bölgesi’ndeki yedi il ve bir ilçede bulunan RAM’larda görev yapan 13 yönetici ve 22 rehber öğretmen olmak üzere toplam 35 katılımcıyla görüşülmüştür. Elde edilen veriler ise tümevarım analizi yoluyla analiz edilmiş sekiz tema oluşturulmuştur. RAM’larda çalışan rehber öğretmenlerin özellikle tanılama, yönlendirme, yerleştirme ve izleme çalışmaları yaptıklarını, yoğun olarak özel eğitim danışmanlığını yaptıklarını tespit etmişlerdir. Diğer yandan özel eğitim sınıflarına yönelik sınıf içi yardım ve kaynak oda hizmet alanlarında yoğun sorunlar yaşandığını ve kaynaştırma eğitimini uygulayacak öğretmenle ilgili olarak da öğretmenin BEP hazırlama ve uygulama boyutunda bilgi yetersizliği olduğu belirlenmiştir.

Özak, Vural ve Avcıoğlu (2008), Rehberlik ve Araştırma Merkezi müdürlerinin gönderme, tanılama, yerleştirme, izleme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri ve

önerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde gönderme-tanılama-yerleştirme-izleme-değerlendirme süreçlerine ilişkin olarak, bu süreçlerin her birinin basamak basamak izlendiğini, fakat her bir basamakta kendi içindeki uygulamalarda sorunlar bulunduğunu ortaya koymaktadır. Özel gereksinimli bireylerin performanslarının belirlenmesinde ve eğitim faaliyetlerinin planlanmasında özel eğitim öğretmenlerinin önemli rolleri olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak bu alandan mezun olan öğretmenlerin sayısının az olması ve daha yüksek ücretlerle özel kurumlarda çalışmayı tercih etmelerine bağlı olarak rehberlik araştırma merkezlerinde yeterli sayıda uzman bulunmamaktadır. Ayrıca gönderilen öğrencilere ayrılan zamanın yetersiz olmasından dolayı, bireylerin tanı-değerlendirme süreçlerinde kendi sosyal ortamındaki kişilerden yeterli bilgi alınamaması, öğrenci tanıma dosyalarının okullardaki uzmanlar tarafından uygun şekilde doldurulmaması, aile ve okuldaki öğretmenlerin sürece dahil edilmemesi vb. dolayı bireylerin eğitim durumlarına ilişkin karar verme sürecinde zorluklar yaşandığını belirlenmiştir.

Aydın (2009), araştırmasında Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönetici ve personelinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amaçlamıştır. İstanbul ili Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde 2008–2009 yılı eğitim öğretim yılında faaliyette olan 26 Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nde yönetici ve öğretmen olarak görev yapan 208 yönetici ve personel araştırmaya katılmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Yönetici ve personelinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesi için araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak geliştirilen kişisel bilgi formu ile “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda RAM yönetici ve personelinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin ortalamalar seviyesinde olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre yönetici ve personel görüşleri cinsiyete, RAM’daki çalışma konumlarına, branşlara, eğitim durumlarına, kıdemlere ve yaşlara göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir.

Tiryakioğlu (2009) tarafından yürütülen araştırmada rehberlik ve araştırma merkezi özel eğitim hizmetleri bölümünün sorunlarını incelenmesi amaçlamıştır. Diğer

yandan bu sorunların cinsiyet, yaş, mezun olunan lisans programı, mesleki kıdem, müdür olarak çalışma süresi, kadro durumu, öğrenim durumu, özel eğitim ile ilgili hizmet içi eğitime katılma gibi değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir. Araştırmacının çalışma grubunu 190 Rehberlik ve Araştırma Merkezi müdürü oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan 93 soruluk anket internet yoluyla RAM' ların bakanlık tarafından verilen resmi mail adreslerine gönderilerek katılımcılara ulaştırılmıştır. 110 Müdür (12 kadın, 98 erkek) anketi cevaplayıp araştırmacının mail adresine göndermiştir. Araştırma bulgularına göre, bölümün hizmet verdiği binanın rehberlik ve araştırma merkezi standartlarına uygun fiziksel donanımına sahip olmadığı, bölümde norm kadro personel sayısının yeterli olmadığı, bölümün bağlı bulunduğu üst kurumlardan gerekli yardım ve danışmanlık hizmetinin yeterli düzeyde alınmadığı saptanmıştır. Belirlenen bu eksiklere paralel olarak sorunların giderilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

2.1.4 RAM'lerde Çalışan Yöneticilere Odaklanan Bazı Araştırmalar

RAM'larla ilgili yapılan az sayıdaki araştırmalara bakıldığında bu araştırmaların önemli bir kısmının RAM yöneticilerine odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmalarda RAM'lar da çalışan yöneticilerin yönetsel stres kaynakları, yönetim stilleri ve yöneticilik becerileri kimi zaman yöneticilerin kimi zaman da RAM personelinin görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. Bu araştırmalarda araştırma konusuna bağlı olarak elde edilen bulguların yanı sıra RAM'ların bir eğitim örgütü olarak sorunlarına ve bu sorunların yönetim süreçleri etkisine de vurgu yapılmıştır. Bu bölümde RAM yöneticilerine odaklanan bu araştırmaların konusu, değişkenleri ve bulguları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Özgüler (2003), Rehberlik ve Araştırma Merkezi müdürlerinin görevlerini yaparken karşılaştıkları yönetsel stres kaynaklarını, yönetim süreci açısından belirlemeye çalışmıştır. Betimsel nitelik taşıyan araştırmanın evrenini 2002-2003 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki 127 RAM müdürü oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlerinin Yönetsel Stres Kaynaklarını Belirlemeye Yönelik Anket uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre RAM müdürlerinin ağırlıklı olarak karşılaştıkları yönetsel stres kaynakları şu şekilde

sıralanmıştı; a) üstlerle iletişim ve dayanışma eksiliği, b) üstlerin yapılan başarılı işleri yeterince takdir etmemeleri, c) yeterince uzmanlaşmış personelle çalışmamak, d) yetkinin sınırlarının açık olmaması, e) bağımsız karar alma olanaklarının kısıtlı olması, f) teknolojinin sunduğu olanaklardan yararlanamamak, g) iş yoğunluğuna rağmen yeterli personel olmaması, h) kurumun yeterli ödeneğinin olmaması ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün mali desteğinin yetersizliği, ı) Meslekteki uzmanlaşmaya yönelik hizmetiçi imkânlarının yetersizliği, i) işbirliği içerisinde çalışılan diğer kurum müdürlerinin ilgisizliği, j) iş tanımının yeterince açık yapılmamış olması, k) hizmet verilen velilerin ilgisizliği. Araştırmacı çalışma bulguları sonucunda ortaya çıkan yönetsel stres kaynaklarının azaltılabilmesi için RAM personelin nicelik ve nitelik sorunlarına, kurumun mali imkânlarına, fiziki donanımına ve fiziki yapısına ilişkin sorunların giderilebilmesine yönelik öneriler geliştirmiştir.

Cebeci (2006), yaptığı çalışmasında İç Anadolu Bölgesi Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan yöneticilerin çatışma yönetim stillerini öğretmen ve yöneticilerin kendi algılarıyla incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcılarını İç Anadolu Bölgesinin 13 ilinde bulunan toplam 30 Rehberlik Araştırma Merkezinde çalışan 30 yönetici ve 141 psikolojik danışman oluşturmuştur. Veriler “Çatışma Yönetim Stratejileri Anketi” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen ve yönetici algıları açısından incelendiğinde, RAM yöneticilerinin öncelikle tümleştirme stilini, daha sonra ise sırasıyla uzlaşma, ödün verme, kaçınma ve baskı kurma stillerini kullandıkları görülmüştür. Sıralamada öğretmen ve yönetici algıları arasında bir fark olmadığı görülmüştür.

Topal (2010) yaptığı çalışmasında Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görev yapan rehber öğretmenlerin RAM müdürlerinin yöneticilik becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Bu çalışmanın evrenini, Türkiye genelindeki Rehberlik Araştırma Merkezleri oluşturmaktadır. Bu araştırmada, eleman örnekleme yoluyla belirlenen, RAM'larda görev yapan 288 rehber öğretmen ve kasıtlı örnekleme yoluyla belirlenen 38 RAM müdürünün görüşü alınmıştır. Araştırma, tarama türünde bir araştırma olup ilgili literatür, yasa ve belgeler taranmış, daha sonra veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ve Yöneticilik Becerileri Ölçeği kullanılarak

elde edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; rehber öğretmenler, RAM müdürlerinin, yönetim becerilerini genel olarak gösterdiklerini düşünmektedirler. Bununla birlikte, hem RAM müdürlerine hem de rehber öğretmenlere göre; RAM müdürleri, yönetim becerileri bakımından beklentilerin gerisindedirler. Rehber öğretmenler cinsiyet, kıdem, mezun oldukları alan, eğitim düzeyleri farkı olmaksızın RAM müdürlerinin daha etkin yönetim becerilerine sahip olmalarını beklemekte ve daha iyi yönetilmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Bu bulguları destekler nitelikte RAM müdürleri de daha üstün yönetim becerilerine sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler.

2.1.5 RAM’larda Çalışan Personele Odaklanan Bazı Araştırmalar

Literatürde RAM’larla ilgili yapılan araştırmaların bir kısmı da RAM’da çalışan personelin iş doyumuna odaklanmaktadır. Bu araştırmaların bazıları RAM personelinin iş doyumunu cinsiyet, mezun olunan bölüm, öğrenim düzeyleri vb. değişkenler açısından incelerken bir kısmı da RAM’da çalışan psikolojik danışmanların iş doyumunu ile özel ve devlet okullarında çalışan psikolojik danışmanlar ile karşılaştırmıştır. Bu bölümde RAM personeline odaklanan bu çalışmalar ile ilgili bilgi verilmiştir.

Koç (1998) çalışmasında, rehberlik ve araştırma merkezlerinde görevli uzmanların iş doyumunu düzeylerini, işlerinde karşılaştıkları mesleki problemler; cinsiyetleri; mezun oldukları alanlar, öğrenim düzeyleri, aylık gelirleri, çalıştıkları bölümler, ve hizmetiçi eğitim faaliyetlerine katılım durumları açısından incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcıları, 1995-1996 öğretim döneminde 79 ildeki 96 RAM’da çalışan 412 rehber öğretmenden oluşmuştur. Bu merkezlerde görev yapan rehber öğretmenlerin sayısı sınırlı olduğundan, bir örneklem seçilmemiş; bunun yerine rehber öğretmenlerin oluşturduğu evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada veriler “İş Doyumu Ölçeği”, araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Mesleki Problem Tarama Listesi” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda rehberlik ve araştırma merkezi rehber öğretmenlerinin iş doyumunu düzeyinde, görevleri sırasında yaşadıkları mesleki problemlerin, kişisel bazı özelliklerinin ve mesleki kıdemlerinin etkili olduğu saptanmıştır.

Kağan (2005) çalışmasında, Ankara ilindeki devlet ilköğretim okulları, özel ilköğretim okulları ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber

öğretmenlerin iş doyumlarını incelemiştir. Araştırma 2003-2004 öğretim yılı bahar döneminde Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan sekiz merkez ilçedeki Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile devlet ve özel ilköğretim okullarında görev yapan toplam 248 rehber öğretmeni kapsamaktadır. Araştırma verilerini toplamak için Minnesota İş Doyumu Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre özel ilköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlerin iş doyum düzeyleri, hem RAM’larda hem de devlet ilköğretim okullarında çalışan rehber öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

Akkuş (2010) yaptığı araştırmada Ankara ilindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görevli rehber öğretmenlerin iş doyumunu düzeylerini incelemiştir. Bu çalışmada iş doyumunu ile cinsiyet, yaş, çalışma yılı, medeni durum, öğrenim durumu, mezun olunan alan, çalışma koşullarının teknolojik yeterliliği, kurum yönetimi ile çalışanlar arası ilişkiler ele alınmıştır. Araştırma, 2009–2010 öğretim yılı güz döneminde Ankara ili sınırları içerisindeki 15 Rehberlik Araştırma Merkezi’nde görev yapan 121 rehber öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre RAM’larda görevli rehber öğretmenlerin; cinsiyet, yaş, medeni durum, öğrenim durumu, mezun oldukları alan, çalışma yılı ve çalışma koşullarının teknolojik yeterliliği değişkenlerine göre iş doyumunu düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma bulunmamıştır. Diğer yandan rehber öğretmenlerin kurum yönetimiyle çalışanlar arasında iyi ilişkiler oluşturması değişkenine göre aldıkları puanlara bakıldığında iş doyumunu düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Kurum idarecileri ile olumlu ilişkileri olduğunu düşünen personelin iş doyumunu düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Akkuş yaptığı araştırma sonucunda; RAM’larla ilgili daha fazla sayıda ve Türkiye genelinde araştırmalar yapılması, kurumdaki yönetici ve personelin ilişkilerini güçlendirecek eğitimler düzenlenmesi yönünde öneriler geliştirmiştir.

Özen (2011), yaptığı araştırmada, İzmir ilindeki resmi ilköğretim okulları, özel ilköğretim okulları ve Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanların iş memnuniyet düzeyleri arasında bazı değişkenlere göre fark olup olmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma 2009–2010 öğretim yılı bahar döneminde İzmir ili Merkez ilçelerde yer alan RAM’lar ile resmi ve özel ilköğretim

okullarında görev yapan toplam 258 psikolojik danışmanı kapsamaktadır. Araştırma verilerini toplamak için Minnesota İş Memnuniyeti Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre özel ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların iş memnuniyet düzeyleri, hem RAM'larda hem de devlet ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca mezun oldukları alana göre, psikolojik danışma ve rehberlik bölümü mezunlarının iş memnuniyet düzeyleri, psikoloji bölümü mezunu olan psikolojik danışmanların iş memnuniyet düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanında, cinsiyet, öğrenim seviyesi ve kıdem değişkenleri dikkate alındığında psikolojik danışmanların iş memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

2.1.6 RAM'lardan Hizmet Alanlara Odaklanan Araştırmalar

İlgili alan yazında RAM'lardan hizmet alanlara odaklanan yalnızca bir araştırmaya rastlanmıştır. Gören (2010), yaptığı çalışmada Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden hizmet alanların kimler olduğunu ve bu kişilerin RAM'ları tanıma düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmış, çalışma evrenini ise İstanbul Dünya Ticaret Merkezinde 24-28 Nisan 2007 tarihleri arasında düzenlenen Eğitim Günleri 2007 fuarını ziyaret eden katılımcılar oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak anket formu ve röportajlar kullanılmıştır. Araştırma bulguları RAM'ların ve sundukları hizmetlerin toplumumuzda tam olarak tanınmadığını ortaya koymuştur. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinden alacakları hizmete ihtiyaç duyabilecek bireylerin bir kısmının RAM'ları tanımadıkları veya hizmet alanları konusunda yeterli ölçüde bilgi sahibi olmadıklarından verilen hizmetten faydalanamadıkları belirlenmiştir. RAM'ları tanıyan bireylerin büyük bir çoğunluğu ise RAM'ların mevcut şartlar içerisinde hizmet açısından yeterli olduğunu ifade etmekle birlikte daha iyi olmaları için çalışmaların yapılması gerektiği hususunda birleşmektedirler.

Özetle Türkiye'deki literatürde RAM'larla ilgili araştırmalar incelendiğinde; bu çalışmaların RAM'ların kurumsal yapısına, yöneticilerine ve personeline odaklandıkları görülmektedir. Söz konusu araştırmalarda kurum personelinin mesleki yetkinliği ve sayısı, kurumun bütçesi, fiziki koşulları, ulaşımı ve donanımı ile ilgili sorunlara dikkat

çekilmektedir (Doğan,1995; Bahadır,2003; Tiryakioğlu,2009 ve Bal, 2011). Bu araştırmalardan bazılarında 2006 yılında çıkan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile birlikte kurumun özel eğitim hizmetleri ile ilişkili hizmetlerinin yoğunluğunun arttığı bunun da özel eğitim ve PDR bölümlerinin sunduğu hizmetlerde bazı aksaklıklara neden olduğu vurgulanmaktadır (Bal, 2011ve Öz,2012). Ayrıca RAM'ların hizmet alanlar tarafından yeterince tanınmadığına dolayısıyla hizmetleri ihtiyacı olan kişilere ulaştıramadığına ve kurumun bu yönünün güçlendirilmesi gerektiğine dikkat çeken araştırmalar da bulunmaktadır (Çankaya,2002 ve Gören,2010). Alan yazındaki araştırma bulgularına bakıldığında RAM'ların kuruluşlarından günümüze var olan sorunlarının devam ettiği, bu sorunların kurumun iki bölümünü de etkilediği anlaşılmaktadır.

BÖLÜM III

3.1 YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1.1 Araştırma Modeli

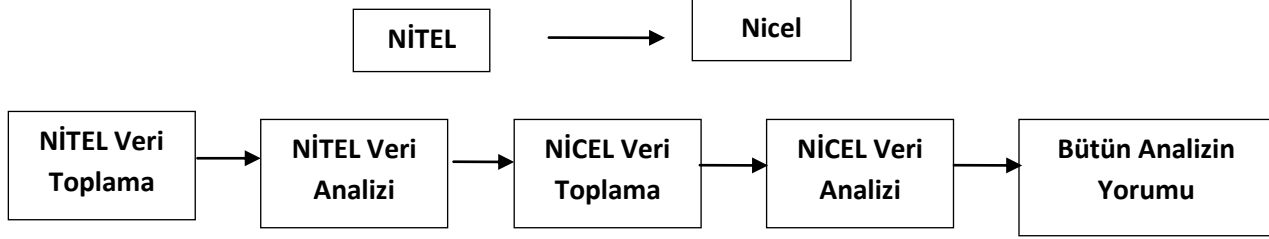
Bu araştırmanın amacı; RAM'ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin belirlenmesi, yürütülen hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi ve etkililiğini belirleyen faktörlerin ortaya konmasıdır. Bu amaçla İzmir ilindeki araştırma kapsamına giren Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin PDR bölümlerinde sunulan hizmetler ve söz konusu hizmetlerin etkililiği RAM'larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir.

Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden ardışık açıklayıcı araştırma deseni (Sequential Exploratory Strategy) kullanılmıştır. Bu araştırma deseni birinci aşamanın ağırlıklı olarak yer aldığı, fakat iki aşamalı yürütülen bir yöntemdir. Ardışık Açıklayıcı Araştırma deseninde nitel veriler toplanıp analiz edildikten sonra ikinci aşamaya geçilmektedir. İkinci aşamada ise nicel veriler elde edilip analizi yapılmaktadır. Son aşamada ise her iki aşamada elde edilen veriler bütünleştirilerek elde edilen tüm veriler yorumlanmaktadır. Temel olarak bu yöntem kapsamında, nicel veriler ve sonuçlar, nitel verilerin analiz ve yorumlanmasına destek sağlamak için kullanılmaktadır. Yöntemin odak noktası bir durumu/olguyu açıklamaktır. Ayrıca bu yöntem, nitel verilerin daha büyük gruplara genellenebilmesi için de tercih edilir (Cresswell, 2003).

Alan yazında RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetlerin tamamına ele alan bir çalışma bulunamamıştır. Dolayısıyla bölümünde sunulan hizmetleri incelenmesi için herhangi bir ölçme aracına ulaşamamıştır. Bu yöntemin, araştırmacı araştırma konusu ile ilgili bir materyal geliştireceğinde veya bir materyali test etmek istediğinde de kullanılmasının uygun olacağı vurgulanmaktadır (Cresswell, 2003). Ardışık açıklayıcı desenin kullanılmasının bir nedeni de RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetlerin incelenmesi için ölçme aracı geliştirmek istenmesidir.

Söz konusu araştırma modelinin daha iyi anlaşılabilmesi için bu çalışmada kullanılan model Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1. Ardışık Açıklayıcı Desen Araştırma Modeli (Cresswell, 2003)

3.1.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın 2012-2013 yılları arasında İzmir ilindeki Rehberlik ve Araştırma Merkezleri’nde ve bu merkezlere bağlı okullarda yürütülmesi amaçlanmıştır. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre İzmir il merkezi ve ilçelerde Aliağa, Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Karabağlar, Karşıyaka, Konak ve Ödemiş’te olmak üzere toplam 11 Rehberlik ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Bu okullara bağlı olarak ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde toplam 2.641 okul bulunmaktadır (MEB, 2014).

Bu araştırma hem nitel hem de nicel verilerin harmanlanmasına dayanan bir araştırma olduğu için nitel ve nicel verilerin toplanacağı çalışma grubunun belirlenmesi aşağıda iki kısımda sunulmuştur.

3.1.2.1 Nitel Verilerin Toplanması İçin Çalışma Grubunun Belirlenmesi

Araştırmanın nitel aşamasındaki çalışma grubunu hem İzmir ilindeki RAM’ların PDR bölümünde hem de bu RAM’lara bağlı okullarda çalışan psikolojik danışmanlar oluşturmuştur.

3.1.2.1.1 Bireysel Görüşmelere Katılan RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi

Çalışma grubundaki RAM’lar ve RAM’lardaki psikolojik danışmanlar maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Öncelikli olarak RAM’ın

konumu, kuruluş yılı kriterleri göz önünde bulundurularak toplam 11 RAM arasından beş RAM seçilmiştir. Daha sonra ise seçilen her RAM'dan bir psikolojik danışman olmak üzere cinsiyet, çalışma süresi kriterleri dikkate alınarak psikolojik danışmanlar belirlenmiştir. Seçilen bu psikolojik danışmanlar telefonla aranarak araştırma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Onayları alınan psikolojik danışmanlarla görüşme günü, saati ve yeri belirlenerek randevulaşmıştır. Aşağıdaki tabloda bireysel görüşme yapılan RAM'da çalışan psikolojik danışmanların bilgileri gösterilmiştir.

Tablo 1. Bireysel Görüşmelere Katılan RAM'da Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaşı	Kıdemi	Mezuniyet
K1	K	36-40	11-15 yıl	PDR-Y
K2	E	36-40	16-20 yıl	PDR-Y
K3	K	36-40	16-20 yıl	EPH- L
K4	K	26-31	6-10 yıl	PDR-L
K5	E	26-31	5 yıl ve daha az	PDR-L

Not: PDR-L= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Lisans; PDR-Y= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Yüksek Lisans; EPH-L=Eğitimde Psikolojik Hizmetler Lisans.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmanın nitel aşamasında gerçekleştirilen bireysel görüşmelere beş psikolojik danışman katılmıştır. Katılımcıların üç'ü kadın iki'si ise erkek olup yaşları 24 ile 39 arasında değişmektedir. Psikolojik danışmanların meslekteki hizmet süreleri ise beş yıl ila 15 yıl arasında değişmekte olup, üç'ü Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından, iki'si ise psikolojik danışmanlığa kaynak olabilecek yükseköğretim programlarından (psikoloji, sosyoloji, felsefe vb.) mezun olmuştur. Katılımcılar, çalıştıkları kurumda üç yıl ile 11 yıl arasında değişen görev sürelerine sahiptir.

3.1.2.1.2 Odak Grup Görüşmelerine Katılan Okulda Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi

RAM'lara bağlı okullarda çalışan psikolojik danışmanların seçiminde de maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Bunun için il merkezi ve ilçelerde bulunan tüm RAM'lara bağlı olan okulların oluşturduğu evrenden, RAM'ın konumu ve kuruluş yılı kriterleri göz önünde bulundurularak beş RAM belirlenmiştir. Bu RAM'ların hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların seçiminde çalıştığı okul türü, cinsiyeti, hizmet yılı kriterleri göz önünde bulundurularak 10 okul psikolojik danışmanı belirlenmiştir. Belirlenen okul psikolojik danışmanları telefonla aranarak araştırma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden psikolojik danışmanlarla görüşme günü, saati ve yeri belirlenerek randevulaşmıştır. Psikolojik danışmanlardan biri odak grup görüşmesinin planlandığı saatte arayarak görüşmeye katılamayacağını bildirmiştir. Dolayısıyla görüşmelerden bir tanesi dört diğeri beş olmak üzere toplamda dokuz okul psikolojik danışmanı ile iki ayrı odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Tablo 2. Odak Grup Görüşmelerine Katılan Okulda Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaşı	Çalıştığı Okul		Kıdemi	Mezuniyet
			Türü			
K1	E	36-40	Lise		16-20 yıl	Psikoloji-L
K2	K	36-40	İlkokul		16-20 yıl	PDR-L
K3	E	41-45	İlkokul		16-20 yıl	Psikoloji-Y
K4	K	31-35	Lise		6-10 yıl	PDR-L
K5	E	26-31	Lise		5 yıl ve daha az	PDR-L
K6	K	26-31	Ortaokul		5 yıl ve daha az	PDR-L
K7	K	25 yaş ve altı	Ortaokul		5 yıl ve daha az	PDR-L
K8	K	31-35	Ortaokul		6-10 yıl	Psikoloji-L
K9	K	31-35	İlkokul		6-10 yıl	PDR-Y

Not: PDR-L= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Lisans; PDR-Y= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Yüksek Lisans; Psikoloji-L=Psikoloji Lisans.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, araştırmanın nitel aşamasında gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine dokuz psikolojik danışman katılmıştır. Katılımcıların üç’ü erkek altı’sı ise kadın olup yaşları 25 ile 45 arasında değişmektedir. Görüşmelere katılan okul psikolojik danışmanlarının çalıştığı okul türüne bakıldığında üç’ü lisede, üç’ü ortaokulda ve üç’ünün de ilkokulda çalıştığı görülmektedir. Katılımcıların meslekteki hizmet süreleri iki yıl ila 15 yıl arasında değişmektedir. Psikolojik danışmanlardan altı’sı Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından, üç’ü ise psikolojik danışmanlığa kaynak olabilecek yüksek öğretim programlarından mezun olmuştur.

3.1.2.2 Nicel Verilerin Toplanması İçin Çalışma Grubunun Belirlenmesi

Araştırmanın nicel aşamasındaki çalışma grubunu hem İzmir ilindeki RAM’ların PDR bölümünde hem de bu RAM’lara bağlı okullarda çalışan psikolojik danışmanlar oluşturmuştur.

3.1.2.2.1 RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi

İzmir ilindeki RAM’ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlardan anket ön uygulama formunun uygulanmadığı tüm psikolojik danışmanlara anket uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde İzmir ilinde bulunan toplam 11 RAM’ın Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümleri’nde toplam 18 psikolojik danışman çalışmaktadır. Bu psikolojik danışmanların ikisine daha önce deneme uygulaması yapıldığı için 16 psikolojik danışmana Anket Formu uygulanmıştır. Tablo 3’de anket uygulanan psikolojik danışmanların demografik özellikleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaşı	Kıdemi	Mezuniyet
K1	K	26-30	6-10 yıl	PDR-L
K2	K	26-30	6-10 yıl	PDR-L
K3	K	41-45	16-20 yıl	PDR-Y
K4	K	26-30	5 yıl ve daha az	PDR-Y
K5	E	36-40	11-15 yıl	PDR-Y
K6	E	26-30	5 yıl ve daha az	PDR-Y
K7	K	36-40	16-20 yıl	PDR-L
K8	E	41-45	16-20 yıl	Psikoloji-L
K9	K	36-40	6-10 yıl	PDR-Y
K10	K	25 yaş ve altı	5 yıl ve daha az	PDR-L
K11	E	36-40	11-15 yıl	EPH-L
K12	E	41-45	11-15 yıl	EPH-L
K13	K	25 yaş ve altı	5 yıl ve daha az	PDR-L
K14	K	31-35	6-10 yıl	PDR-L
K15	E	41-45	16-20 yıl	PDR-L
K16	K	41-45	16-20 yıl	Psikoloji-L

Not: PDR-L= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Lisans; PDR-Y= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Yüksek Lisans; EPH-L=Eğitimde Psikolojik Hizmetler Lisans; Psikoloji-L=Psikoloji Lisans.

Tablo 3’de görüldüğü gibi, araştırmanın nicel aşamasında RAM’larda çalışan psikolojik danışmanlara uygulanan “RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Anket Formu” 16 psikolojik danışmana uygulanmıştır. Bu psikolojik danışmanlardan 10’u kadın altısı ise erkektir. Katılımcıların yaşları 26 ila 45 arasında değişmekte olup, mesleki kıdemleri de altı yıl ila 20 yıl arasında değişmektedir. Psikolojik

danışmanlardan 12'si Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından, dördü ise psikolojik danışmanlığa kaynak olabilecek yükseköğretim programlarından mezun olmuş olup, eğitim düzeylerine bakıldığında ise beşinin yüksek lisansını tamamladığı 11'inin ise lisans eğitimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.2.2.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Belirlenmesi

Araştırmanın bu aşamasında anket uygulanacak okul psikolojik danışmanlarının belirlenmesinde ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İzmir ilinde toplam 1380 okul psikolojik danışmanı çalışmaktadır. Araştırmada % 5'lik hata payı ile 283 okul psikolojik danışmanına ulaşılması hedeflenmiştir. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların sayısının oldukça fazla ve dolayısıyla bu çalışma grubuna ulaşmanın güç olmasından dolayı söz konusu katılımcılara ulaşmanın en kolay yolunun onlara toplu uygulama yapmak olduğuna karar verilmiştir. Örnekleme İzmir ilindeki her RAM'ın temsil edildiğinden emin olmak için tüm RAM'ların eğitim-öğretim yılı başında yapılan toplantı tarihleri öğrenilmiştir. RAM müdürlerinden gerekli izinler alınarak toplam 11 RAM'ın toplantısına katılım sağlanmıştır. Bu toplantılarda araştırmaya katılmak isteyen gönüllü okul psikolojik danışmanlarına anket uygulanmıştır. Toplamda 294 kişiye uygulanan anket formları incelendikten sonra 210 tanesinin açıklamalara uygun olarak doldurulduğu görülmüştür. Anketlerin dönüş oranı %71 olarak tespit edilmiştir. Tablo 4 araştırmaya katılan psikolojik danışmanların RAM'lara göre dağılımının frekans ve yüzdeleri ile ilgili bilgileri göstermektedir. Tablo 5'de ise anket formunun uygulandığı okul psikolojik danışmanlarının demografik özellikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Tablo 4. Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM'lara göre dağılımı

RAM	RAM'ların bölgesinde çalışan okul psikolojik danışmanı sayısı	Anket uygulanan okul psikolojik danışmanı sayısı f	Anket uygulanan okul psikolojik danışmanı yüzdesi %
Aliağa RAM	45	19	6,71
Bayraklı RAM	105	24	8,48
Bergama RAM	65	24	8,48
Bornova RAM	168	21	7,42
Buca RAM	157	35	12,37
Çeşme RAM	43	23	8,13
Çiğli RAM	108	27	9,54
Karabağlar RAM	203	38	11,06
Karşıyaka RAM	130	24	9,49
Konak RAM	211	35	12,37
Ödemiş RAM	83	32	12,65
Toplam	1318	283	100

Tablo 5. Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Alt Kategoriler	N	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın	129	61,4	210
	Erkek	81	38,6	
Kıdem	25 ve altı	13	6,2	210
	26-30	63	30	
	31-35	38	18,1	
	36-40	49	23,3	
	41-45	29	13,8	
	46-50	9	4,3	
	51 ve üstü	9	4,3	
Eğitim Durumu	PDR-L	125	59,5	210
	EPH-L	16	7,6	
	KAYNAK ALAN -L	41	19,5	
	PDR-Y	17	8,1	
	EPH-Y	2	1	
	KAYNAK ALAN-Y	8	3,8	
	EPH-DR	1	0,5	
Okul Türü	İlkokul	64	30,5	210
	Ortaokul	74	35,2	
	Lise	72	34,3	
Hizmet Süresi	5 yıl ve daha az	65	31	210
	6-10 yıl	43	20,5	
	11-15 yıl	47	22,4	
	16-20 yıl	35	16,7	
	20'den fazla	20	9,5	

Not: PDR-L= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Lisans; PDR-Y= Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Yüksek Lisans; EPH-L=Eğitimde Psikolojik Hizmetler Lisans; EPH-Y= Eğitimde Psikolojik Hizmetler Yüksek Lisans; EPH-DR= Eğitimde Psikolojik Hizmetler Doktora; Kaynak Alan-L= Kaynak Alan (Psikoloji, Felsefe, Sosyoloji, Eğitim Yönetimi) Lisans; Kaynak Alan-Y= Kaynak Alan (Psikoloji, Felsefe, Sosyoloji, Eğitim Yönetimi) Yüksek Lisans

Tablo 5’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının %61,4’ü kadın, % 38,6’sı erkektir. Ankete katılanların yarısından biraz fazlasını kadınların oluşturduğu görülmektedir. Ankete katılanların çoğunluğunu (%30) 26-30

yaş arasındaki okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır. Bunu % 23,3 ile 36-40 yaş arasındaki psikolojik danışmanlar takip etmektedir. Tablo 5’de görüldüğü gibi ankete katılan okul psikolojik danışmanlarının %59,5’i “PDR lisans” mezunudur. Bu oranı %19,5 ile “Kaynak alan lisans” (Psikoloji, Felsefe, Sosyoloji vb.) mezunları takip etmektedir. Araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarının çalıştıkları okul türlerine bakıldığında %35,2’sinin ortaokulda çalıştığı görülmektedir. Bu oranı % 30,5 ile ilkokullarda çalışan okul psikolojik danışmanları izlemektedir. Tablo 5 incelendiğinde ankete katılanların çoğunluğunun hizmet süresinin “5 yıl ve daha az” olduğu görülmektedir. Ankete en az oranla (% 9,5) katılım gösterenler ise “20 yıl ve daha fazla” hizmet süresi olan psikolojik danışmanlardır

3.1.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada, hem nitel hem de nicel veriler toplandığı için veri toplama araçları iki başlık halinde sunulmuştur.

3.1.3.1 Nitel Veri Toplama Araçları

Nitel verilerin toplanması amacıyla, RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde “RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Görüşme Formu” ve “Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlar için Görüşme Formu” olmak üzere iki ayrı görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçları ile ilgili ayrıntılı bilgi aşağıda sunulmuştur.

3.1.3.1.1 RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Görüşme Formu

RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla yapılan bireysel görüşmelerde kullanılmak üzere toplam yedi soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Bu form hazırlanırken RAM’larda sunulan hizmetlerle ilgili araştırma bulguları ve RAM’la ilgili yönetmelik temel alınmıştır. Söz konusu hizmet alanları ve araştırma soruları dikkate alınarak genel ve özel amaçlı görüşme sorularına karar verilmiştir. Formun hazırlanması aşamasında bazı ilkeler dikkate alınmıştır (Patton, 1987). Bu ilkelere göre öncelikle araştırmanın ilgili alt problemlerine yönelik olarak açık uçlu, anlaşılır, doğrudan ve yönlendirme içermeyen sorulardan bir soru havuzu oluşturulmuştur. Aynı zamanda söz konusu soruların katılımcı tarafından anlaşılma

olasılığına karşı alternatif sorular ve sondalar hazırlanmıştır. Söz konusu soru havuzundan yola çıkarak, sorular tasarlanıp uygun sıraya konulmuş ve görüşme formu hazırlanmıştır.

Ardından bu form Eğitimde Ölçme Değerlendirme alanından bir ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından üç uzman olmak üzere dört uzmana sunulmuş ve görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme sorularının anlaşılabilirliğinin test edilmesi ve görüşmeler için ortalama olarak ayrılacak sürenin belirlenmesi amacıyla RAM'ın PDR bölümünde çalışan iki psikolojik danışman ile deneme uygulaması yapılmıştır. Deneme uygulaması sonucunda bazı soruların çıkarılmasına, bazı soruların düzeltilmesine ve forma yeni soruların eklenmesine karar verilmiştir. Son olarak görüşmelerin amacına uygun ve planlı yürütülebilmesi için görüşmeler organize edilmiş ve gerçekleştirilmiştir. Nihai form çalışma grubundaki psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde kullanılmıştır (bkz. Ek-B).

Bununla birlikte görüşme yönteminin ilkelerine uygun yapılabilmesi için Bilgilendirilmiş Onay Formu (BOF) hazırlanmıştır (bkz. Ek-A). BOF ile araştırmanın amacı, görüşmelerin içeriği ve süresi ile yapılacak ses kaydıyla ilgili bilgi verilmiştir. Her katılımcıya görüşme öncesi BOF imzalatılarak izinleri alınmıştır.

3.1.3.1.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Görüşme Formu

Okul psikolojik danışmanlarıyla yapılan görüşmelerde kullanılmak üzere Odak Grup Görüşmesi Formu geliştirilmiştir (bkz. Ek-D). Bu form yedi soru ve bu sorulara ait sonda sorulardan oluşmaktadır. Form hazırlanırken RAM'ların okullara sunduğu hizmetler, alan yazındaki bulgular ve odak grup görüşmesi sürecine ilişkin ilkeler dikkate alınmıştır. Bu ilkelere göre öncelikle araştırmanın amacına uygun olarak odak grup görüşme soruları geliştirilmiştir. Görüşme sorularının açık uçlu, anlaşılır, kısa, teknik dilden arınık ve tek hedefli olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca, sorular arasında mantıklı bir sıralama (kolaydan zora ve genelden özele) olmasına özen gösterilmiştir. Ardından bu form Eğitimde Ölçme Değerlendirme Ana Bilim Dalı'ndan bir ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından üç olmak üzere dört uzmana sunulmuş ve

görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır.

Görüşme yönteminin ilkelerine uygun yapılabilmesi için Bilgilendirilmiş Onay Formu (BOF) hazırlanmıştır (bkz. Ek-C). Bilgilendirilmiş Onay Formunda araştırmanın amacı, görüşmelerin içeriği ve süresi ile yapılacak ses kaydıyla ilgili bilgi verilmiştir. Forma son hali verildikten sonra beş okul psikolojik danışmanı ile deneme uygulaması yapılmıştır. Deneme uygulaması sonucunda bazı soruların katılımcılar tarafından yeterince anlaşılmadığı, yanıtlandırılmadığı ya da bazı soruların belirlenen amaca uygun olmadığı görülmüştür. Katılımcıların yanıtlandıramadığı ya da araştırmanın amacına uygun olmadığı görülen sorular yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiş, bazıları ise görüşme formundan çıkarılmıştır. Görüşme formuna ve görüşme sürecine son şekli verildikten sonra belirlenen katılımcılar davet edilerek odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir.

3.1.3.2 Nicel Veri Toplama Araçları

Alan yazında RAM'ların Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri'ni inceleyen araştırma bulunmamaktadır. RAM'lardaki diğer hizmetlere veya konulara odaklanan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetlere odaklanmamaktadır. Bu nedenle araştırmada nicel verilerin toplanması amacıyla kullanılmak üzere paralel iki anket formu geliştirilmiştir. Kullanılan formlarda anket maddeleri aynı olmakla birlikte anket formlarında RAM'larda çalışan psikolojik danışmanlar için kendi sundukları hizmetleri düşünerek formu doldurmaları istenirken, okul psikolojik danışmanlarından bağlı oldukları RAM'lardan aldıkları hizmetleri düşünerek formu doldurmaları istenmiştir. Kullanılan veri toplama aracı ile ilgili ayrıntılı bilgi aşağıda sunulmuştur.

3.1.3.2.1 RAM'ların PDR Bölümlerinde Yürütülen Hizmetlerin Değerlendirilmesine Yönelik Anket Formu

Anket geliştirme sürecinde öncelikle araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen temalar olmak üzere, Rehberlik ve Psikolojik

Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ve alan yazındaki ilgili araştırma sonuçları dikkate alınarak madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra bu madde havuzundan uygun olduğu ve araştırma konusunu kapsadığı düşünülen maddelerden taslak form oluşturulmuştur. Ankette kapalı ve açık uçlu sorulara birlikte yer vermeye çalışılmıştır. Daha sonra bu taslak form Rehberlik ve Psikolojik Danışma alanından dört uzmana sunulmuş ve görüşleri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda ön uygulama formu oluşturulmuştur. Çalışma grubundan seçilen RAM'ın PDR bölümünde çalışan iki psikolojik danışmana okulda çalışan 10 psikolojik danışmana ön uygulama yapıldıktan sonra bazı soruların çıkarılmasına, bazı soruların düzeltilmesine ve forma yeni soruların eklenmesine karar verilmiştir. Son olarak ankete son şekli verilmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde RAM'da çalışan psikolojik danışmanlara yönelik altı adet kişisel bilgi sorusu bulunmaktadır. İkinci bölüm kendi içinde A ve B olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. İkinci bölümün A kısmında Rehberlik ve Araştırma Merkezinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümünde hangi hizmetlerin ne sıklıkla ve ne derece etkili yürütüldüğünün belirlenmesine yönelik 30 madde bulunmaktadır. Bu maddelerde RAM'ın PDR bölümünün yürüttüğü hizmetler yer almaktadır. Bu bölümde maddeler 5'li derecelendirmeyi içermektedir. Buna göre ankette, psikolojik danışmanlara hizmetin ne sıklıkla sunulduğuna dair “Hiçbir Zaman ile Her Zaman” arasında “1 den 5'e” kadar puanlamaya imkan veren seçeneklerden kendisine en uygun gelen seçeneğe ait kutucuğa işaretleme yapması istenmiştir. Aynı şekilde söz konusu her bir hizmeti ne derece etkili sunulduğunu düşündüklerine ilişkin de “1 ile 5” arası “Hiç Etkili Değil ile Çok Etkili” arasında değişen derecelerle değerlendirmeleri istenmiştir. Diğer yandan ikinci bölümün B kısmında ise RAM'ların PDR bölümünün yürüttüğü hizmetlere dair dört açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu bölümde A kısmında maddeler halinde sunulan hizmetlerin dışında hangi hizmetlerin verildiği, hizmetlerin etkililiğini değerlendirirken hangi ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanıldığı, RAM'ın PDR bölümünün kimlere yönelik hizmet sunduğu ve hangi kurum/kuruluşlarla işbirliği yapıldığına dair sorular yer almaktadır. Üçüncü bölümde kendi içinde A ve B olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. A kısmında RAM'ların PDR bölümünde

yürütülen hizmetleri etkileyen 44 faktör sıralanmış ve bu faktörleri değerlendirmeleri istenmiştir. “Oldukça Olumsuz Etkilemektedir” ile “Oldukça Olumlu Etkilemektedir” arasında “1’den 5’e” kadar puanlamayı içeren seçeneklerden çalıştıkları ya da bağlı oldukları RAM’ı göz önünde bulundurarak faktörlerin hizmetleri ne yönde etkilediğini değerlendirmeleri istenmiştir. B kısmında ise hizmetlerin etkililiği ile ilgili üç açık uçlu soru yer almaktadır. 45 ve 46. sorularda A kısmında yer almayan fakat çalıştıkları RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin etkililiğini arttıran ve engelleyen diğer faktörleri yazmaları istenmiştir. Son soruda katılımcılardan RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin etkililiğini arttırılması için düşündükleri önerilerini “*hizmetlere ilişkin öneriler*” ve “*kurumsal özelliklere ilişkin öneriler*” başlıkları altında yazmaları istenmiştir.

Geliştirilen anketin güvenilirlik analizi anket bölümleri kapsamında yapılmış ve her bölümde yer alan maddelerin Croanbach’s Alpha değeri hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda elde edilen katsayılarla ilgili veriler aşağıda Tablo 6’da sunulmuştur. Anket bölümlerinin Croanbach alpha değerleri. 93 ile. 96 arasında değişmiştir. Buna bağlı olarak anketin iç tutarlılığının yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Anket Bölümlerinin Güvenirlik Katsayıları

Anket bölümleri	Madde sayısı	Croanbach alpha
	N	α
Sıklık	30	0,93
Etkililik	30	0,96
Faktörler	44	0,96

3.1.4 Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden ardışık açıklayıcı araştırma deseni kullanıldığı için daha önce de belirtildiği gibi veriler iki aşamalı olarak toplanmıştır. Araştırmanın nitel ve nicel aşamalarında veri toplanabilmesi için ilgili birimlerden izinler ayrı ayrı olarak alınmıştır. Araştırmanın ilk aşaması olan nitel

boyutunda gerçekleştirilen görüşmelerin yapılabilmesi için öncelikle Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na (BAYEK) başvuru yapılmıştır. BAYEK araştırmanın yürütülmesini onayladıktan sonra görüşmelerin yapıldığı İl Milli Eğitim Müdürlüklerine, ilgili okul ve RAM'lara gerekli çalışmanın yapılabilmesi için izinlerin alınmasını sağlamıştır (bkz. Ek-G). Araştırmanın bu boyutu tamamlandıktan ve gerekli olan hazırlıklar yapıldıktan sonra araştırmanın nicel boyutundaki anket formlarının uygulanabilmesi için BAYEK'e tekrar başvurulmuştur. Aynı şekilde BAYEK ilgili RAM ve okullardan izinlerin alınmasını sağlamıştır (bkz. Ek-H). Bu izinler alındıktan sonra anketler uygulanmıştır. İki aşamalı veri toplama süreci aşağıda ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

3.1.4.1 Nitel Verilerin Toplanması

Araştırmanın nitel olarak yürütülen birinci aşamasında yapılan görüşmeler birebir ve odak grup görüşmesi şeklinde yapılandırılmıştır. Gerçekleştirilen bu görüşmelerle ilgili ayrıntılı bilgi aşağıda ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

3.1.4.1.1 RAM'da Çalışan Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Görüşmeler

Araştırma kapsamından yer alan RAM'ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlarla birebir görüşmeler yapılmıştır. Her bir görüşme için görüşme yapılacak olan psikolojik danışman aranarak konu ile ilgili bilgilendirilmiş ve katılımcı için uygun olan bir günde randevu alınarak görüşme gerçekleştirilmiştir. RAM'lardaki katılımcılar, yapılacak görüşmeler, görüşmede kullanılacak kayıt cihazı ve araştırma hakkında sözel ve yazılı olarak bilgilendirilmiştir. Görüşmeler katılımcıların bireysel olarak izinleri alınarak ve kurum müdürünün bilgisi dâhilinde, RAM'ın görüşme odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme odasında araştırmacı ve görüşülen psikolojik danışman dışında kimse yer almamıştır. Toplamda beş psikolojik danışmanla gerçekleştirilen görüşmelerin süresi toplamda 45 ile 60 dakika arasında değişmiştir.

3.1.4.1.2 Okulda Çalışan Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Görüşmeler

Okullardaki psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmeler odak grup görüşmesi şeklinde yapılandırılmıştır. Nitel araştırmalarda eğer bir kerede birden çok bireye

ulaşılmak isteniyorsa, çalışılan konu kişisel ve hassas değilse ve eğer araştırmacı toplanacak verilerin daha zengin olacağını düşünüyorsa odak grup görüşmeleri yapmasında yarar bulunmaktadır. Bu anlamda odak grup yöntemi araştırmacılara daha geniş bir örneklemle çalışma fırsatı sunmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2011). Odak grup görüşmelerinde katılımcılar görüşlerini farklı okul türlerinin de bulunduğu bir grup ortamında etkileşim ve tartışma ortamında dile getirmişlerdir.

Bu görüşmeler için katılımcılar aranarak konu ile ilgili bilgilendirilmiş ve tüm katılımcılar için uygun olan iki gün belirlenmiştir. Gruplarda yine maksimum çeşitliğin sağlanabilmesi için her bir katılımcı uygun olan gruba yerleştirilmiş ve tekrar aranarak son görüşme tarihi belirlenmiştir. Her iki grupta da görüşülecek beş okul psikolojik danışmanı belirlenmiş ancak bir katılımcının gelmemesi ile ilk grup beş ikinci grupta dört kişi ile yürütülerek toplamda dokuz okul psikolojik danışmanın görüşleri alınmıştır. Odak grup görüşmeleri katılımcılardan yapılacak görüşmeler, görüşmede kullanılacak kayıt cihazı ve araştırma hakkında sözel ve yazılı olarak bilgilendirilerek ve bireysel olarak izinleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler Konak RAM'ın toplantı salonunda yapılmıştır. Her iki görüşmede 90 dakika sürmüş ve video kamera ile kayıt altına alınmıştır.

3.1.4.2 Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel olarak yürütülen ikinci aşamasında uygulanmak üzere geliştirilen paralel anket formları RAM'larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlara uygulanmıştır. Gerçekleştirilen uygulamalarla ilgili ayrıntılı bilgi aşağıda ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

3.1.4.2.1 RAM'larda alışan Psikolojik Danışmanlara Anket Formunun Uygulanması

Araştırma kapsamında geliştirilen “RAM'larda alışan Psikolojik Danışmanlar için Anket Formu” İzmir ilindeki RAM'ların PDR bölümlerinde çalışan deneme uygulamasının yapılmadığı 16 psikolojik danışmana ulaşımı kolay ve yakın olan RAM'larda yüz yüze, il merkezi dışındaki RAM'larda ise e-posta yoluyla uygulanmıştır.

3.1.4.2.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlara Anket Formunun Uygulanması

Araştırma kapsamında geliştirilen “Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlar İçin Anket Formu” okul psikolojik danışmanlarına RAM’ların eğitim-öğretim yılı başı toplantılarında uygulanmıştır. Uygulamalar için ilgili RAM müdürünün izni alınarak, toplantılarına tamamına birebir katılmış, katılımcılara araştırma konusu ve anket ile ilgili açıklama yapılarak gerçekleştirilmiştir.

3.1.5 Verilerin Analizi

Bu araştırmada nitel ve nicel verilerin analizi ayrı olarak yapıldığı için aşağıda iki başlık altında sunulmuştur.

3.1.5.1 Araştırmacı Rolü

Araştırmacı, Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı’nı 2007 yılında tamamlamıştır. Altı yıldır Rehberlik ve Araştırma Merkezi’nde psikolojik danışman olarak çalışmaktadır. Bu altı yılın, dört yılını Özel Eğitim Bölümü’nde geçirmiştir. Son iki yıldır da Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümünde çalışmaktadır. Altı yıllık deneyimi boyunca sürecin içinde olan bir çalışan olarak RAM’ların tarihini, kuruluş amacını, geçmişte sunduğu hizmetleri ve günümüzde sunduğu hizmetleri araştırma ve gözlemlene fırsatı bulmuştur. Bu gözlemlerle ve araştırmalarla RAM’ların kurulduğu tarihten günümüze birçok değişim yaşadığını ve günümüzde birçok araştırma da belirtildiği gibi özel eğitim hizmeti veren birer kurum haline geldiğini düşünmeye başlamıştır. RAM’ların PDR bölümlerinde çalışan uzman sayısının özel eğitim bölümlerine oranla oldukça az olduğu, yürütülen hizmetlerin yeterli sayıda ve nitelikte olmadığını gözlemlemiştir. Bu gözlemleriyle hem alanın içinde hem de bu kurumda çalışan ve söz konusu hizmetlerin aksaklıklarını yakından gözlemlene fırsatı yakalayan bir araştırmacı olarak RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetleri araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağını, diğer yandan söz konusu bölümlerin verimliliğinin artırılması yönünde yapılacak olan çalışmalara ışık tutabileceğini düşünmüştür. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile ilgili bu çalışmanın araştırma sürecinde,

görüşmelerin yapılması, görüşme sorularının ihtiyaç duyulan konulara odaklanarak hazırlanabilmesi ve bulguların daha iyi yorumlanabilmesinde alanın içinde, söz konusu kurumlarda çalışan biri tarafından yürütülmesinin daha anlamlı ve verimli olacağını düşünmüştür.

Nitel anlayış, gerçekliğin bizim dışımızda ve bizden bağımsız bir olgu olmadığını vurgular. Diğer yandan nitel araştırmacının her çalıştığı konuya şu ya da bu şekilde, doğrudan ya da dolaylı olarak bir etkisinin olabileceğinin farkında olması gerektiğini ve bu durumun araştırma sürecinde yer alan değişkenleri kontrol etmesi ya da manipüle etmesi anlamına gelmediğini belirtir. Araştırmacının öznel görüş ve değerleriyle ulaştığı sonuçların yorumu öznel hale gelebilir ancak öznellik yanlılık anlamına gelmeyeceği de vurgulanmıştır. (Yıldırım ve Şimşek, 1999).

Araştırmacı, RAM'ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetlerin neler olduğunu ve bu hizmetlerin etkililiğini araştırırken, bu hizmetlere ilişkin yaşanan aksaklıkları yakından yaşayan biri olarak araştırmada öznel bir etkisinin olacağını bilincindedir. Bu nedenle bu öznel etkinin araştırma sonuçlarının geçerliliğini ve güvenilirliğini düşürmemesi için, araştırma boyunca bir günlük tutmuş, bu günden elde ettiği verileri de araştırma bulgularına ekleyip, araştırma boyunca yanlı ve yansız davrandığı durumları yazmıştır.

3.1.5.2 Nitel Verilerin Analizi

Katılımcıların görüşleri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik Analizi (Content Analysis); *nitel verilerin kodlanması, temalara ulaşma, veriyi örgütleme, bulguların yorumlanması ve raporlaştırılması* olmak üzere dört temel aşamadan oluşmaktadır (Bogdan ve Biklen, 1998).

Nitel verilerin analizinin yapılmasında öncelikle kayıt altına alınan bireysel ve odak grup görüşmeleri dinlenmiş ve herhangi bir değişiklik yapılmadan deşifreleri gerçekleştirilmiştir. Bu aşama Yurdakul (2011) tarafından *analize hazırlık* süreci olarak adlandırılmaktadır. Bu süreçten sonra *verilerin kodlanması* aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada veri seti kesintisiz olarak okunmuştur. Veri setinin deşifresi yapıp okunmasından sonra ilgili alan yazın, araştırma soruları ve görüşme soruları dikkate

alınarak beş kategoride toplanmıştır. Bu aşamadan sonra *temalara ulaşma* aşamasına geçilmiştir. Yapılan ilk kategorileşmeden sonra veriler araştırmacı tarafından tekrar tekrar incelenerek temel temalara ve kategorilere ulaşılmıştır. Temalara ulaşıldıktan sonra *veriyi örgütleme* aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada belirlenen tema ve kategoriler ilgili alan yazın göz önünde bulundurularak tekrar gözden geçirilmiş ve benzer örüntüler gösteren kategoriler birleştirilmiş, farklılık gösterenler ise ayrı kategori altında toplanarak kodlanmıştır. Verilerin örgütlenmesiyle birlikte ana ve alt temalara ulaşılmış ve bu temalara ait alt kategoriler belirlenmiştir. *Raporlaştırma* aşamasında ise öncelikle alt problemlerin altında yer alacak temalar tanımlanmış, bu temaların altında yer alan kategorilere yönelik betimlemeler yapılmış ve uygun olan odaklı alıntılarla alt probleme yönelik bulgular açıklanarak yorumlanmıştır.

Bulguların raporlaştırılmasında kullanılan doğrudan alıntılarının seçiminde Yurdakul'un (2004: 186) geliştirdiği ölçütler temele alınmıştır. Bunlar: Genişlik, Derinlik, İnandırıcılık, Zıtlık ve Uygunluk ölçütleridir.

1. Genişlik: Kararlaştırılan söz ya da söz öbeğinin (kod) tüm veri kaynaklarında görülmesi
2. Derinlik: Kararlaştırılan söz ya da söz öbeğinin (kod) tanımlanan özelliklerinin bir ya da birden fazla veri kaynağında farklı açıklamalarla irdelenmesi
3. İnandırıcılık: Kararlaştırılan söz ya da söz öbeğinin (kod) farklı veri kaynaklarında tekrarlanabilirliği ve sıklığı
4. Zıtlık: Kararlaştırılan söz ya da söz öbeğinin (kod) tanımlanan özelliklerinin bir ya da birden fazla veri kaynaklarındaki açıklamalara aykırı algılarla yansıtılması
5. Uygunluk: Kararlaştırılan söz ya da söz öbeğinin (kod) tanımlanan özelliklerinin temayla tutarlılığı ve farklı temalardan ayrışıklığı

Araştırmanın nitel bölümünde katılımcıların görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılarda yukarıda sıralanan “derinlik, uygunluk ve inandırıcılık” ölçütlerine dikkat edilerek alıntı yapılmıştır.

3.1.5.2.1 Geçerlik ve Güvenirlik Önlemleri

Nitel bulguların geçerlik ve güvenirlik önlemleri çeşitli stratejiler kullanılarak sağlanmaktadır. Nitel araştırmalarda da nicel araştırmalarda olduğu gibi gerek güvenirlik gerekse geçerlilik ile ilgili alınan birtakım önlemler vardır (Yıldırım ve

Şimşek, 2005). Bu araştırmada ilk olarak araştırmanın yöntem bölümünde: araştırmanın modeli, katılımcılar, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması ayrıntılı bir biçimde tanımlanarak dış geçerlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bulgular bölümünde doğrudan alıntılara yer verilerek inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Diğer yandan alıntılara yorum katılmadan rapora yansıtılarak güvenilirlik arttırılmaya çalışılmıştır.

Veri analizinin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan stratejilerden bir tanesi olan “çeşitleme” (triangulation) yöntemleri de çalışmada kullanılmıştır. Patton (akt. Gizir, 1998) çeşitleme stratejisinin dört temel türü olduğunu ifade etmektedir. Bunlardan ilki olan veri çeşitlemesi, yapılan çalışma ile ilgili *veri kaynaklarının çeşitlemesi* olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer çeşitleme türü ise, çalışmada farklı araştırmacıların da sürece katıldığı *araştırmacı çeşitlemesi* adı verilen çeşitleme türüdür. Üçüncü çeşitleme türü olarak tanımlanan *kuramsal çeşitleme* ise verilerin çeşitli bakış açılarına göre yorumlanmasına olanak sağlayan çeşitlemedir. Son çeşitleme türü ise *metot çeşitlemesi* olarak tanımlanmış ve çalışılan konuyla ilgili birçok metodun kullanıldığı çeşitleme türü olarak adlandırılmıştır.

Bu araştırmada çeşitleme stratejilerinden ilk olarak *veri kaynaklarının çeşitlenmesi* kullanılmıştır. Yapılan çalışmada hem RAM’larda hem de okullarda çalışan psikolojik danışmanlar katılımcı olarak belirlenmiş ve görüşlerinden yararlanılmıştır. Diğer yandan *araştırmacı çeşitlemesi* de sağlanmıştır. Güvenirliğin sağlanabilmesi için görüşmelerden elde edilen nitel veri seti üç farklı araştırmacı tarafından okunmuştur. Aynı ortamlarda gerçekleştirilen bu okumalar sırasında araştırmacılar veri kodlaması yapmıştır. Daha sonra üç araştırmacının ortaya koyduğu kodlamalar bir araya getirilip incelenmiş ve kodların çoğunlukla benzeştiği görülmüştür. Daha sonra araştırmacılar bu kodların hangi temalar altında birleşebileceğini belirlemiştir. Böylece araştırmada elde edilen nitel verilerin tutarlılığının teyit edilmesine çalışılmıştır. Bir başka çeşitleme türü olan *metod çeşitlemesi* de bu çalışma da kullanılmış ve araştırma nitel ve nicel araştırma geleneklerini kapsayan karma desen de yürütülmüştür.

3.1.5.3 Nicel Verilerin Analizi

Okul psikolojik danışmanlarına uygulanan anket formlarını açıklamalar doğrultusunda doldurup doldurmadıkları araştırmacı tarafından tek tek incelenmiş, açıklamalara uygun doldurulduğu görülen anket formları değerlendirmeye alınmıştır.

Kişisel bilgi formuna verilen cevaplar doğrultusunda grubun genel yapısını gösteren frekans ve yüzde dağılımları çıkartılmıştır. Uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler, araştırmacı tarafından bilgisayara kodlanmış, verilerin istatistiksel analizleri için SPSS (Statistical Package For Social Sciences) For Windows 18.0 paket programı kullanılmıştır. Anket formuna verilen cevaplar; Likert (beşli dereceleme) ölçeğine göre hazırlanmıştır. Bu beşli ölçekteki dört aralık için $(5-1=4)$ hesaplanan aralık katsayısına göre $(4/5=0.80)$ seçenek aralıkları şöyle düzenlenmiştir.

Tablo 7. Anket Formu İçin Seçenek Aralıkları

Hizmetin sıklığı ile ilgili seçenek aralıkları	Hizmetin etkililiği ile ilgili seçenek aralıkları	Hizmetleri etkileyen faktörler ile ilgili seçenek aralıkları	Ağırlık	Sınırlar
Seçenek	Seçenek	Seçenek		
Hiçbir zaman	Hiç etkili değil	Oldukça olumsuz etkilemektedir	1	1.00 - 1.80
Nadiren	Biraz etkili	Olumsuz etkilemektedir	2	1.81 - 2.60
Bazen	Orta derecede etkili	Etkilemektedir	3	2.61 - 3.40
Çoğu zaman	Etkili	Olumlu etkilemektedir	4	3.41 - 4.20
Her zaman	Çok etkili	Oldukça olumlu etkilemektedir	5	4.21 - 5.00

Anketler ile araştırmanın alt problemlerine ilişkin RAM'ın PDR bölümünde ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri alınmıştır. Kullanılan anketlerin nicel bölümlerine ilişkin katılımcı görüşlerinin frekans (f), yüzde (%) ve ortalama ($\bar{x}$) değerleri dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Ankette yer alan açık uçlu sorular ile ilgili katılımcı görüşlerinden elde edilen veriler yazılı hale getirilerek analiz edilmiştir. Tüm veriler okunarak ilk önce kabaca kod listeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan tüm kodlar teker teker okunarak aynı başlık altında toplanabilecek kodlar birleştirilmiştir. Bu işlem tamamlandıktan sonra alan yazın ve nitel bulgular dikkate alınarak her soru için temalar ve her bir temayla ilgili olarak alt

temalar oluşturulmuştur. Açık uçlu sorulara ilişkin temalar ve alt temalara ilişkin katılımcı görüşleri tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

4.1 BULGULAR

Bu bölümde, karma desen olarak yürütülen araştırmanın; nitel ve nicel olmak üzere iki aşamalı olarak analiz edilen bulgularına yer verilmiştir. İlk olarak nitel olarak yürütülen birinci aşama ile ilgili elde edilen bulgular, daha sonra ise araştırmanın ikinci aşaması olan nicel olarak yürütülen bölüm ile ilgili bulgular yer almaktadır.

4.1.1 Nitel Bulgular

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde yürütülen hizmetlerin incelenmesi (İzmir İli Örneği) başlığı ile yola çıkılan araştırmada, RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle temalara ulaşılmıştır. Bu iki veri kaynağından elde edilen verilerin analizi ile ulaşılan temalara bakıldığında, araştırma soruları ile de paralel olarak “*Hizmetler, Hizmetleri Etkileyen Faktörler ve Hizmetlerle İlgili Öneriler*” olmak üzere üç tema ortaya çıkmıştır. Bulguların sunulmasında öncelikle her bir temanın ifade ettiği anlam tanımlanmış, daha sonra ilgili temanın içerdiği ana ve alt kategorilere ilişkin psikolojik danışmanların görüşlerine yer verilmiştir.

4.1.1.1 Hizmetler

Hizmetler başlığı ile ele alınan ilk tema “*hizmet türleri, hizmetlerin etkililiği, hizmetlerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler*” olmak üzere üç ana kategoriden oluşmaktadır. Bu tema Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde PDR bölümünde yürütülen hizmetlerle ilgili olup, söz konusu hizmetlerin etkililiğine ve etkililiğinin nasıl değerlendirildiğine ilişkin RAM ve okul psikolojik danışmanlarının görüşlerini içermektedir. Bu temaya ait, ana kategoriler ve alt kategoriler Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 8. Hizmetler Teması, Alt Temalar ve Kategoriler

Hizmet Türleri
<i>Yönetmelikte Yer Alan Hizmetler</i>
Yıllık çerçeve plan ve yıl sonu çalışma raporları
Grup rehberliği
Psikolojik danışma
Araştırma ve yayın
Bireysel rehberlik
Toplantı
Hizmetiçi eğitim
Seminer, panel ve konferans çalışmaları
Okul Ziyaretleri
RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği
<i>Yönetmelikte Yer Almayan Hizmetler</i>
Danışmanlık tedbiri ve sosyal inceleme
Travma ve krize müdahale
Proje
Hizmetlerin Etkililiği
Yıllık çerçeve planları ve yıl sonu çalışma raporlarının etkililiği
Hizmetiçi eğitimlerin etkililiği
Psikolojik danışma hizmetinin etkililiği
Toplantıların etkililiği
Araştırma ve yayın hizmetinin etkililiği
Hizmetlerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler
Kişisel gözlem
Sözel geribildirim
Anket

4.1.1.1.1 Hizmet Türleri

RAM'ların PDR bölümünde yürütülen *hizmetler* teması altında ele alınan ilk ana kategori *hizmet türleri* kategorisidir. Bu kategoriler RAM'larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmelerde kullanılan görüşme sorularından ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde tanımlanmış görevlerden yola çıkarak hazırlanmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcılar ilgili yönetmelikte belirtilen görevlerin dışında da RAM'ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin olduğundan söz etmişlerdir. Dolayısıyla bu hizmetler iki ana kategoride toplanmış ve ilki *yönetmelikte yer alan hizmetler* ve ikincisi ise *yönetmelikte yer almayan hizmetler* olarak belirlenmiştir.

4.1.1.1.1.1 Yönetmelikte yer alan hizmetler

Yönetmelikte yer alan hizmetler ana kategorisinde; RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri incelendiğinde RAM'larda yürütülen hizmetlerle ilgili olarak *çerçeve programları ve yıl sonu raporlarının* önemli bir alt kategori olduğu görülmektedir. Bu kapsamda RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporlarının RAM'larda yürütülen temel bir hizmet olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında yıllık çerçeve programlarının ve yıl sonu çalışma raporlarının birbirlerini tamamlayan birer hizmet olduğu söylenebilir. Bu nedenle bu hizmetlerle ilgili olarak psikolojik danışmanların görüşlerine birlikte yer verilmiştir. RAM'da çalışan bir psikolojik danışmanın konu ile ilgili ifade ettikleri şu şekildedir; “*her RAM gibi okullardan gelen önce yıllık rehberlik çerçeve planını hazırlıyoruz, rehber öğretmenler o doğrultuda kendi yapacaklarını koyarak bize gönderiyorlar, onları dosyalıyoruz. Yıl sonunda gelen yıl sonu çalışma raporlarını değerlendiriyoruz.*” Bu hizmet grubunda çerçeve programı ile ilgili olarak bir okul psikolojik danışmanının ise ifadesi şöyledir; “*çerçeve plan konusunda bize verilecek plan bana ne kadar etkili olacak tam olarak bilemiyorum ama şey olarak iki senedir işimi gördü veya biraz daha kendimi güvende hissettim bir program bana verildiği için.*” Yıl sonu çalışma raporları ile ilgili olarak da RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmeti sunduklarını ve bu raporların değerlendirme sürecinin oldukça

zaman alan bir çalışma olduğunu vurgularken okullarda çalışan psikolojik danışmalar bu hizmetin yürütüldüğünü fakat sonuçlarını alamadıklarını düşündüklerini söylemişlerdir. Konu ile ilgili okulda çalışan bir psikolojik danışmanın söyledikleri şöyledir: *“Mesela yıl sonu çalışma raporlarını ne yaparlar, bilgileri yazıyorsun üç beş sayfa bilgi onların incelendiğini ben düşünmüyorum hepsi dosyada.”*

Bir diğer alt kategori olan *grup rehberliği* alt kategorisi de görüşmelere katılan psikolojik danışmanlar tarafından sıklıkla vurgulanan bir hizmettir. Konu ile ilgili katılımcıların görüşleri incelendiğinde RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmeti sunduklarını belirtirken okulda çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmetin verildiğini ancak kendilerinin bu hizmetle ilgili bilgilendirilmediklerini söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışmanın bu hizmetle ilgili söyledikleri şu şekildedir; *“aynı şekilde burda on yıldır grup çalışmalarını oluşturduk. Ciddi bir grup çalışması oldu, ne var içinde verimli ders çalışma var, hızlı okuma var, sınav kaygısı var”*. Bu hizmet ile ilgili olarak okulda çalışan bir psikolojik danışman ise şunları ifade etmiştir; *“x RAM’da grupta psikolojik danışma hizmetlerinin verildiğini biliyorum öğrencilerle ama benim hiç mesela bir grup açıldığında haberim olmadı herhangi bir konuyla ilgili mesela öfke yönetimi olabilir öyle bir haberim olmadı”* Diğer yandan görüşme yapılan RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlarının hiçbirisi grupta psikolojik danışma hizmetinin verildiğini belirtmemiştir, katılımcıların tümü yalnızca bireyle psikolojik danışma hizmeti ile ilgili görüş belirtmiştir.

Psikolojik danışma hizmeti kategorisi de RAM ve okulda çalışan psikolojik danışmanlardan alınan görüşler doğrultusunda oluşturulmuş bir alt kategoridir. Bu alt kategoride RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri ayrılmaktadır. Şöyle ki her iki gruptaki psikolojik danışmanlarda bağlı oldukları RAM’larda psikolojik danışma hizmetinin verildiğini bildiklerini belirtmiş ancak okulda çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmete yönelik yönlendirmede bulunmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategori ile ilgili RAM’da çalışan bir psikolojik danışmanın söyledikleri şöyledir; *“psikolojik danışma bölümü olarak okullardan gelen öğrencilerin çözülmesi daha zor problemlerin bazen disiplin olayları ile ilgili görüşleri alınan problemlerin psikolojik danışmanlık hizmetlerini veriyoruz, okul temelli olarak öğrenci ve öğrenci velilerine.”*

Aynı konu ile ilgili okulda çalışan bir psikolojik danışman ise şunları söylemiştir; *“Aslında şöyle de şimdi fark ettim onu aslında özel eğitim konusunda yönlendirmeler çok fazla oluyor biz de bu konuda çok rahat yönlendirme yapabiliyoruz yönlendirme yapmamız gereken öğrencilere ama psikolojik danışma konusunda yönlendirme yapmak çok aklımıza gelmiyor”*. Katılımcıların görüşlerine bakıldığında psikolojik danışma hizmetinin sunulduğu ancak RAM ve okul psikolojik danışmanlarının koordinasyonla yürüttükleri bir hizmet olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan görüşme yapılan psikolojik danışmanların hiçbirisi PDR bölümünde grupla psikolojik danışma hizmeti sunulduğundan söz etmemiştir.

Diğer bir alt kategori olarak belirlenen *araştırma ve yayın* hizmeti ile ilgili olarak RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri ortak bir payda da buluşmaktadır, şöyle ki her iki gruptaki psikolojik danışmanlar da bu hizmetin verilemediği üzerinde hem fikir olduklarını söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu hizmet ile ilgili olarak şunları söylemiştir; *“henüz yok, kurum olarak yayınladığımız bir yayın yok. Broşürlerin dışında kitap çalışması gibi bir çalışmamız yok.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise bu hizmetteki eksikliği şöyle ifade etmiştir; *“araştırma ve yayın çok yeterli değil konu çok fazla psikolojik danışma alanında araştırılacak konu çok fazla. Araştırmalar genellikle başka kurumların kuruluşların vesaire öyle geliyor okullara ya da bireysel çalışmalar. Ama rehberlik araştırma bünyesinde çok fazla olmuyor.”*

Yönetmelikte yer alan hizmetler ana kategorisinde belirlenen başka bir alt kategori de *bireysel rehberlik* hizmeti kategorisidir. RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmeti yürüttüklerini söylerken okul psikolojik danışmanlarının hiçbirisi bu konuya değinmemiştir. Görüşme yapılan hiçbir okul psikolojik danışmanın konu ile ilgili görüş belirtmemesi bu hizmetin verildiği ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını ya da bu hizmetten yararlanmadıklarını düşündürmektedir. *“SBS sınavından önce ve sonra, şimdi üniversite sınavı öncesinde bize yönlendirilen veya bize başvuran öğrenciler olduğu zaman da onlara mesleki yönlendirmeyi yapıyoruz. Şu an henüz gelmedi böyle bir öğrencimiz ama geldikleri zaman bu çalışmayı da yapıyoruz.*

Üniversite sınavından sonra puanlardan sonra da onlara tercihler konusunda destek oluyoruz.”

Hizmetlerle ilgili görüşler incelendiğinde *toplantı* grubundaki hizmetlerin hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar tarafından üzerinde önemle durulan bir hizmet olduğu anlaşılmıştır. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman toplantı ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Rehber öğretmenlerle zümre toplantıları adı altında toplanıyoruz her toplantıda belirli bir öğretmenin bir konuda bizim belirlediğimiz bir konuda daha doğrusu kendi uzmanlık alanında bir konu paylaşmasını istiyorum. Yıl sonunda mesleki toplantı ve yılbaşında da sene başında da iki kere mesleki toplantı düzenliyoruz”*. Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise toplantılarla ilgili şunları söylemiştir; *“toplantıların insan ilişkilerini de çok olumlu etkiliyor olması güzel. Yani hepimiz birbirimizi tanıyoruz. Yani x bölgesine bir rehber öğretmen geldiğinde biz biliriz yani. Çünkü toplantılar çok sık ve düzenli olduğu için eskiden daha da sıkı biraz seyreldi ama düzenli”*.

Katılımcılardan alınan görüşler incelendiğinde *hizmetiçi eğitim* de bir alt kategori olarak belirlenmiştir. *Hizmetiçi eğitimlerle* ile ilgili olarak RAM’larda çalışan psikolojik danışmanların hepsi bu hizmeti sunduklarını belirtirken okullarda çalışan psikolojik danışmanların bir kısmı bu hizmeti aldıklarını diğer bir kısmı ise bu hizmetten hiç yararlanmadıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu hizmet ile ilgili RAM’da çalışan bir psikolojik danışman şunları söylemiştir; *“mesleki hizmet içi eğitimlerimiz var, psikolojik danışmanlarımızın hem danışmanlık becerilerini, hem verecekleri hizmetlere yönelik, sosyal beceri kazandırma, travma ve krize müdahale konulu ...sınav kaygısı ya da grup danışmanlığı, öfke kontrolü konularında yapılandığımız hizmet içi eğitimlerimiz var.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise bu hizmet ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Hizmetiçi eğitim konusunda ben her sene yararlandığımı düşünüyorum. Her sene, sene başında yapılan rehberlik ve araştırma merkezinin düzenlediği toplantılarda hazırlığı yapılmış olan hizmetiçi eğitimlerin isimleri bize yazılı olarak verilir. Ve istediklerimizi rahatlıkla işaretlememiz için bize fırsat sunulur. Hani hangisini istiyorsak yanına çarpı koyarak bu eğitimden yararlanmak istediğimizi belirtiriz”*. Hizmetiçi eğitimlerin düzenli devam ettiğini ve

yararlandıklarını belirten psikolojik danışmanların görüşlerinden farklı olarak okulda çalışan bir psikolojik danışman ise hizmetiçi eğitim ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Hani beş tane eğitim varsa biri açıldı dördü açılmadı mesela. Hani adı var eğitimlerin ama tam yapılandırılmış şekilde eğitimler henüz yapılamıyor”*.

RAM’ın PDR bölümünde yürütülen bir diğer hizmet grubu olan *seminer, panel, konferans çalışmaları* hizmet türleri ana kategorisi altında yer alan bir diğer alt kategori olarak belirlenmiştir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar seminer, panel, konferans grubundaki hizmetleri sunduklarını dile getirirken okulda çalışan psikolojik danışmanların bu konu ile ilgili yalnızca bir tanesi görüş belirtmiştir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili yaptıkları çalışmaları şu şekilde ifade etmiştir: *gene diğer okullardan istek olursa seminerlere eğitimlere çağırıyorlar oralara gidiyoruz. Özellikle aile eğitimlerine gittik işte aile içi iletişim becerileri çocuklarda davranış değişimleri problemleri davranışlara yönelik çalışmalarımız cinsel sağlık üzerine çalışmalarımız geçmişte oldu yani yakın döneme kadar benim de gittiğim geldiğim yerler oldu bir bunlar var ailelere ve çocuklara yönelik bazen sınav sistemiyle ilgili de arayabiliyorlar.”* Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarından yalnızca bir tanesi bu konu ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“seminer konusunda ben de hani x ilçesindeki okullar z RAM’dan bir destek almadılar seminer anlamında onu biliyorum. Ama y ilçesinde kendileri şöyle bir uygulama yapıyorlar. Z RAM’ının çok köyü var hani ilçeye bağlı çok köy var ve rehber öğretmen açığı var. Geçen seneye kadar böyleydi en azından onun için merkez okullarda çalışan rehber öğretmenler işte RAM tarafından görevlendirilip o okullara haftanın belli günleri ya da belli zamanları seminer vermeye gidiyorlar. Bunlar sene başında belirleniyor ya da işte sınıf öğretmenlerinin işbirliği ile oluyor.”*

Diğer bir alt kategori olarak belirlenen *okul ziyaretleri* hizmeti konusunda RAM’larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri farklılaşmaktadır. RAM’da çalışan psikolojik danışmanların bir kısmı her yıl tüm okulları ziyaret ettiklerini söylerken, diğer psikolojik danışmanlar eleman sayısının azlığı, sundukları hizmet sayısının fazlalığı veya uzak bölgelere hizmet vermelerinden dolayı okul ziyaretlerini her okula gerçekleştiremedikleri belirtmişlerdir. Okullarda çalışan

psikolojik danışmanların bir kısmı hiç okul ziyaretleri olmadığını söylerken diğerleri ise okul ziyaretlerinin her yıl yapıldığını belirtmiştir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman okul ziyaretlerini gerçekleştirdiklerini şöyle ifade etmiştir: *“geçen dönem rehber öğretmeni olan her okula gidildi. x bölgesinde bu şekilde gittiğimiz zamanda bir formumuz var hani o kişinin eğitim durumu hangi okuldan mezun olmuş hangi hizmetleri yapıyor bir kişisel bilgi formumuz var oradaki rehber öğretmen hakkında da bilgi topluyoruz. Müdürüyle bağlantı kurup kendimizi tanıtmaya çalışıyoruz hani oradaki rehber öğretmenin bizim desteğimizi hissetmesini istiyoruz yalnız olmadığını göstermek için yapıyoruz bunları daha çok ve artık ihtiyaçlarını dinleyip buraya geldiğimizde ‘bu bölgenin neye ihtiyacı var’ a döndürüyoruz.”* RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman ise bu ziyaretleri tam olarak gerçekleştiremediklerini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Bu sene yaptığımız herhalde yüz okulumuzun bir ellisine şu ana kadar ellisine gittik sene başından itibaren.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Ben şimdi değil de 2008’de böyle bir proje yapıldığını hatırlıyorum o zaman ki RAM müdürünün benim okuluma geldiğini hatırlıyorum ve okulları geziyorlardı bütün okulları gezip gezmediklerini bilmiyorum ama o zaman mesela böyle bir şey yapılmıştı.”* Okulda çalışan diğer bir psikolojik danışman ise okul ziyaretleri ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Okul ziyaretleri hiç yok ben hiç görmedim. Bence onlar işlerinden kalkıp yapamıyorlar diye düşünüyorum”.*

Bir diğer hizmet grubu olan *RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği* de diğer bir alt kategori olarak belirlenmiştir. RAM’ların PDR bölümlerinin yürütmekle yükümlü olduğu hizmetçi eğitim, seminer, panel, konferans, sosyal inceleme, danışmanlık tedbiri gibi birçok hizmet alanında RAM dışındaki okul, üniversite, belediye, sağlık kuruluşları, adliye, bakanlık vb. kurumlarla işbirliği yapmaktadır. Bu hizmet alanı ile ilgili yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmişlerdir. Konu ile ilgili olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışman görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *“burada aktüel gazetemiz var istediğimiz takdirde istediğimiz haberi onay vererek yapıyorlar bunun dışında belediyeden çok yoğun bir destek alıyoruz, hastaneyle de içli dışlıyız oradaki psikiyatristimizle iletişim halindeyiz. Kadın dayanışma derneği ile de işbirliği yapıyoruz”.* RAM’da çalışan başka

bir psikolojik danışman ise okul psikolojik danışmanları ile yaptığı işbirliğini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“biz genelde dediğim gibi herkese haber ulaştırıyoruz çünkü zincirimiz var. Ama esas bir gönüllü çemberimiz var genelde o çember bizim işimizi görüyor ve bizi rahatlatıyor bizde çok bunalmıyoruz onların desteğiyle hareket ediyoruz böylece üç kişi değiliz de daha kalabalığız gibi geliyor bize”*.

4.1.1.1.2 Yönetmelikte yer almayan hizmetler

Bu ana kategori altında belirlenen ilk hizmet *danışmanlık tedbiri ve sosyal inceleme* başlığı altında yürütülen hizmetlerdir. Bu hizmetler RAM’ların ve okulların bölgesindeki adli kurumlarla birlikte yürüttükleri hizmetlerdir. Söz konusu kategori ile ilgili yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmiştir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu hizmet ile ilgili yaptıklarını şu şekilde ifade etmiştir: *“adliyeyle PDR bölümü olarak içli dışlıyız adliyenin burada kendine ait bir psikologu ya da psikolojik danışmanı olmadığı için genelde oraya gelen travma yaşayan kişilere birebir müdahale ediyoruz.”* RAM’da çalışan diğer bir psikolojik danışman ise bu hizmet ile ilgili söylediği: *“Hani x RAM’ın yaptıkları bir sosyal inceleme, işte y RAM’ında iki tane var. Bu zamana kadar otuz küsur sosyal inceleme yaptık”* sözleriyle, danışmanlık tedbiri ve sosyal inceleme ilgili sundukları hizmetlerin oldukça fazla zaman ayırdıkları bir hizmet alanı olduğunu vurgulamaktadır.

Bu alt tema altında belirlenen diğer bir kategori de *travma ve krize müdahale çalışmaları* hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlarca sürdürüldüğü ifade edilen bir hizmettir. RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmeti aktif olarak sundukları söylerken bu görüşlerle paralel olarak okulda çalışan psikolojik danışmanlar da *travma ve krize müdahale çalışmaları* ile ilgili bekledikleri hizmeti aldıklarını dile getirmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman yaptıklarını şu şekilde ifade etmiştir: *“travma ve krize müdahale ekibimiz var, okul temelli ya da okulu etkileyen ölümdür, intihardır, trafik kazasıdır, okul sisteminden birisinin kaybıdır, sınıf sisteminden bir öğrencinin trajik ya da travmatik ölümüdür ya başına ihmal istismar gibi farklı durumların gelmesidir. Bu tür durumlarda özel bir travma ve krize müdahale ekibimiz var, bu ekiple gereken çalışmaları yürütüyoruz”*. Okulda çalışan bir psikolojik

danışman ise bu konu ile ilgili görüşlerini şöyle belirtmiştir: *“travmayla ilgili okulda hani ya bir şey olursa diye hiç kaygımız olmaz. Çünkü herhangi bir şey olursa hemen RAM’ı ararız hemen ekip gelir”*.

Proje alt kategorisi yönetmelikte yer almayan bir hizmet olup RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülmekte olan diğer bir hizmet kategorisi olarak belirlenmiştir. Bu kategorideki hizmetler RAM’ın PDR bölümünün rutin dışında yaptığı ve geliştirdiği yeni uygulama ve çalışmaları kapsamaktadır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde hem okul hem de RAM’da çalışan psikolojik danışmanların proje çalışmalarının zaman zaman yapıldığını söyledikleri göze çarpmaktadır. Bu hizmet ile ilgili olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışman: *“proje kapsamında iki yıldır yürütmekte olduğumuz bir grup rehberliği çalışmamız var. Bu biraz önleyici rehberlik kapsamına giren bir çalışma. Çocukların ihtiyaçları gözlemler ,çalışmalar ve ölçekler sonucunda değerlendirildi, bu ihtiyaçlara dönük bir program oluşturuldu bu programı her yıl oradaki öğrencilere uyguluyoruz”* sözleriyle bu hizmeti verdiklerini belirtmiştir. Başka bir RAM’da çalışan psikolojik danışma ise şunları söylemiştir: *“Yaptığımız şeylerden birisi de bazen projelerimiz oluyor geçen sene yaptığımız projelerden birisiydi. İlköğretime yönelik birinci sınıfı okutacak öğretmenlere yönelik bir proje geliştirdik. Okula ilk adımlar projesi.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise bölgesindeki RAM’ın proje yürüttüğünü bildiğini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“birkaç ilçe bünyesinde birkaç firmaya veya şirket eğitimleri yaptıklarını ve bunlara aracı olarak x RAM’ın aracı olduğunu bu tip bir proje hazırladıklarını biliyorum.*

4.1.1.1.2 Hizmetlerin Etkililiği

Psikolojik danışmanlardan gelen görüşler doğrultusunda RAM’ların PDR bölümünde yürütülen hizmetler kapsamında oluşturulan bir diğer ana kategori de *hizmetlerin etkililiği* kategorisidir. Katılımcılar hizmetlerin etkililiği konusundaki görüşlerini tüm hizmet alanları üzerinden değil, etkili ve etkisiz olarak değerlendirdikleri hizmetler üzerinden belirtmişlerdir.

Bu ana kategoride psikolojik danışmanlardan gelen görüşler doğrultusunda öncelikle *yıllık çerçeve planları* ve *yıl sonu çalışma raporlarının etkililiği* alt kategorisi

ortaya çıkmıştır. Söz konusu hizmetin etkililiği ile ilgili olarak RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar etkili bulduklarını söylerken okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri birbirinden farklıdır. Okulda çalışan psikolojik danışmanların bir kısmı bu hizmetten bekledikleri ölçüde yararlandıklarını söylerken bir kısmı da çalıştıkları okulun ve öğrencilerinin farklı özellikleri ve ihtiyaçları nedeni ile tam olarak yararlanamadıklarını söylemiştir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu hizmetlerle ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: *“yıllık çerçeve programlarını güvenilir ve sağlam kişiler yaptığı için güvenilir ve sağlam buluyorum”*. RAM’da çalışan diğer bir psikolojik danışman ise bu konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“çerçeve planı kısmında sağlandığını düşünüyorum çünkü zaten, Eylül olduğu zaman hani aramaya başlıyorlar ne zaman yayınlayacaksınız çünkü o yol gösterici bir şey onlar için”*. Aynı hizmet alanı ile ilgili olarak okulda çalışan bir psikolojik danışman da bu hizmeti etkili bulduğunu şöyle ifade etmiştir: *“Ben faydalaniyorum. x RAM’ın sitesinden çekiyorum hemen hemen hiç değişiklik yapmadan ona bağlı olarak da sınıflara yönelik hazırlıyorum sınıf seviyesinde. Normalde bu hizmetinden faydalaniyorum ve başarılı da buluyorum.”* Okulda çalışan diğer bir psikolojik danışman ise bu hizmette beklediği ölçüde yararlanamadığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Ben açıkçası çok etkili bir şekilde çerçeve planla ilgili bir hizmet almadım. Böyle bir başvuruda bulunmadım açıkçası. Çünkü bulunduğum çalıştığım okul çok ciddi anlamda problemlili öğrencilerin var olduğu ve ben daha çok kendi öğrencilerimizi tanıdıkça kendi çerçeve planımı kendim oluşturmayı tercih ettim.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise yıl sonu çalışma raporları ile ilgili hizmetin etkili olmadığını düşündüğünü şu şekilde belirtmiştir: *“Mesela yıl sonu raporlarını ne yaparlar, bilgileri yazıyorsun üç beş sayfa bilgi onların incelendiğini ben düşünmüyorum hepsi dosyada.”*

Psikolojik danışma hizmetinin etkililiği alt kategorisi hizmetlerin etkililiği kategorisinde oluşturulan bir diğer alt kategoridir. Bu hizmet alanı ile ilgili görüşler RAM’larda yürütülen bireyle psikolojik danışma hizmetlerinin etkililiğini kapsamaktadır. Konu ile ilgili olarak RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtirken, okulda çalışan hiçbir psikolojik danışman bu konuya değinmemiştir. RAM da çalışan psikolojik danışmanlardan biri bu hizmeti etkili bulduğunu şu sözlerle ifade

etmiştir: *“bireyseli, dediğim gibi okulla ve aileyle uyumu sağlayabilirsek bireysel görüşmeleri ben etkili buluyorum”* bir diğer RAM’da çalışan psikolojik danışman ise şunları söylemiştir : *“Psikolojik danışmalarımızı iyi yapıyoruz gerçekten yani bunu söyleyebilirim”*.

Toplantıların etkililiği alt kategorisi de RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar tarafından üzerinde durulan bir hizmet olduğu için, önemli bir alt kategori olarak belirlenmiştir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde toplantıların mesleki bilgiyi arttırma, mesleki paylaşımda bulunma ve yardım mesleklerinden işbirliği yapılabilecek diğer meslek elemanları ile tanışma konularında önemli bir yerinin olduğu ve dolayısıyla etkili olduğunu düşündükleri görülmektedir. Diğer yandan bazı okul psikolojik danışmanları da toplantıların genel olarak etkili bulduklarını ancak bazı organizasyon sorunlarının yaşanması ile katılımın düzenli sağlanamadığını söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu hizmeti etkili sunduklarını düşündüğünü ve gözlemlediğini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Mesela son yıllarda ona dikkat ediyorum, nasıl faydalanıyorlar geçen yıl Hanım geldi, x konusunu anlattı. Güzel bir konuydu evet bilen rehber öğretmenler vardı yeniden çerçevelendirme sorunu ama belki o bakış açısıyla bakmayan rehber öğretmenler de vardı. Ve ben rehber öğretmenlerden çok duydum. işte ergenlerle çalışırken kullanılabilir gerçekten hoş diye. Mesleki anlamda yararlandıklarını düşünüyorum işte... Sadece mesleki olarak bilgilendirme değil... hani o gelen konukların rehber öğretmenle birebir etkileşim içinde olmaları böyle bir avantajda sağlıyor onlara.. Dediğim gibi fikri olabiliyor bir de orda hani birbirlerini görme hani etkileşim rehber öğretmenler arası o da ayrı bir artısı.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışmanda RAM’ın düzenlediği toplantıları etkili bulduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Biz o toplantının olacağını biliriz. Artık nerdeyse yerleri bile biliriz ki şuradadır: x üniversitesinde mesela x kolejinde yapılıyor. Toplantıların insan ilişkilerini de çok olumlu etkilediğini düşünüyorum. Yani hepimiz birbirimizi tanıyoruz. O yüzden hani insanlar arasındaki diyalogda hani çok sağlam olabiliyor.”* Okulda çalışan farklı bir psikolojik danışmanda yapılan toplantılarda organizasyon sorunları olmasına rağmen etkili bulduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: *“Bizim de aslında dönem başlarında toplantılar oluyor. Yanlış hatırlamıyorsam sene*

içinde de bazen oluyor ama şey yapıyor biz de sene başında bir kere yazı gönderiliyor diyelim ki önümüzdeki hafta yazı gönderilir toplantı tarihleri toplu olarak yazılıyor. Daha sonra şunun sıkıntısını çok yaşıyoruz biz toplantı var ama bilginiz yok resmi yazı ile gelmiş olursa bile çoğumuza ulaşılamayabiliyor.....Yani bunun böyle takibi ya da şeyi pek yok. Ama bizim toplantılarımız şey açısından verimli geçiyor. Özellikle farklı okul düzeyleri işte lisedir ilköğretimdir çalışan psikolojik danışmanlar yaptıkları çalışmalarını sunuyorlar. Özellikle benim katıldığım birkaç toplantıda bu şekilde oldu.”

Hizmetlerin etkililiği ile ilgili gelen görüşler doğrultusunda oluşturulan bu ana kategoride tüm psikolojik danışmanlar tarafından vurgulanan bir diğer alt kategori de *hizmetiçi eğitimlerin etkililiği* alt kategorisidir. RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar hizmetiçi eğitim çalışmalarının etkili sürdürüldüğünü söylerken okul psikolojik danışmanlarının bazıları ihtiyaç ve beklentilerine göre eğitimlerin açılmadığını dolayısıyla bu hizmetten yararlanamadıklarını vurgulamışlardır. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman sundukları hizmetiçi eğitimlerin etkili olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir: “İhtiyacı daha net tespit ederek, verdiğimiz eğitimleri ona göre çeşitlendiriyoruz. İhtiyaca veya bölgenin de eğitim alan psikolojik danışmanların beklentilerine göre, daha önce aldıkları eğitimlerin listesine bakarak farklı olarak yeni ne konulabilir diye düşünüyoruz. Bizim için daha canlı daha işlevi yüksek bir hizmet içi eğitim tablosu çıkartıyor”. Başka bir RAM’da çalışan bir başka psikolojik danışman ise “ben kesinlikle özellikle son yıllarda açtığımız eğitimlerin etkili olduğunu düşünüyorum, o tarz geribildirimlerde aldım çünkü iyi eğitimler açtık başka ilçelerden de duydum” diyerek hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin etkili olduğunu düşündüğünü vurgulamıştır. Okulda çalışan bir psikolojik danışman; aldığı hizmetiçi eğitimleri etkili bulduğunu şu şekilde ifade etmiştir: “hizmetiçi eğitimde; eğitimci seçimleri güzel oluyor yani geçen sene gittiğim iki eğitimde de çok güzel anlattılar vardı. Beceri geliştirmeye yönelik yani oradan ayrıldığında evet ben bunu artık uygulayabilirim. Uyduğunu fark ettiğim zamanında duymuş olduğum ama gündemimde olmayan bilgilerin kullanılabilir hale gelişini yaşadım.” Görüşmelere katılan bir okul psikolojik danışmanı da bu hizmeti etkili bulmadığını şu sözleriyle anlatmıştır: “hizmetiçi eğitim olsun ya da diğer eğitimler konusunda biz ihtiyacımız olan ya da okulda uygulanabilir şeyleri istiyoruz

genelde ama onlar bütün görüşleri aldıktan sonra daha çok şey yapıyorlar hani kim getirilebilirse. Etkili olmadığını düşünüyorum ben ya da işte düz konuları herkesin bir şekilde bir yerlerden öğrenebileceği konuları seçmeye çalışıyorlar”

Bu ana kategori kapsamında oluşturulan son alt kategori ise *araştırma ve yayın hizmetinin etkililiği* alt kategorisidir. Bu alt kategori kapsamında hem RAM da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların bu hizmetin etkili bir şekilde yürütülemediği konusunda hem fikir oldukları görülmektedir. Her iki gruptaki psikolojik danışmanlar; bu hizmetin ya hiç verilmediğini ya da düzenli olarak verilemediğini belirtmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu hizmeti sunamadıklarını şöyle ifade etmiştir: *“geçen sene ÖSS tevcihlerinin olduğu dönemde öğrencilerin bizlerden faydalanabileceğini anlatmak için belediyeden bir broşür yaptırarak dağıttık. Belediyenin kendi standına da koyduk hani belediye ye giren çıkan camiye giren çıkan her adam o broşürden birer tane aldı bu şekilde yapabildik. Ama onun dışında yayın ve araştırma yok.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise bu hizmeti etkili bulmadığını : *“..... bölgesinde araştırma ve yayını pek takip etmedim bilmiyorum var mı? Herhalde RAM’ların okul PDR bölümünün en zayıf olduğu yer burası olabilir araştırma ve yayın”* sözleriyle ifade etmiştir.

4.1.1.1.3 Hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi

Katılımcıların hizmet türleri ile ilgili görüşleri RAM’ların PDR bölümlerinin birçok farklı alanda hizmet sunduğunu göstermektedir. Sunulan hizmetlerin bazıları çok etkili olarak değerlendirilmekle beraber bazılarını etkisiz olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde RAM’ların PDR bölümlerinin hizmetleri değerlendirirken standart bir formatının olmadığı; sunulan hizmetin niteliğine ve ihtiyaca göre *kişisel gözlem, sözel geribildirimler* ve bazen de *anketlerle* sundukları hizmetleri değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Hizmetler teması altında oluşturulan bu ana kategoride RAM’ların PDR bölümlerinin hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesinde kullandığı *kişisel gözlem, sözel geribildirimler, anket* yöntemleriyle yaptıkları değerlendirmeye ilgili görüşlere yer verilmiştir.

Bu ana kategori altında ele alınan ilk alt kategori *kişisel gözlemdir*. Kişisel gözlem, özlemi yapan kişinin öznel yargılarına dayanmaktadır. Kişisel gözlem olarak ifade edilen bu kategoride RAM’da çalışan psikolojik danışmanların kendi sundukları hizmetlerle ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Dolayısıyla bu kategoride katılımcılardan yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar konu ile ilgili görüş belirtmiştir. Konu ile ilgili olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışman da şunları ifade etmiştir: *“Sonuçların olumlu olduğunu düşünüyorum. Onu görebiliyorum çünkü hani somut göstergeleri olabilecek şeylerdi bu anlamda somut göstergeleri oldu”*. RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman da sundukları psikolojik danışma hizmetini değerlendirirken gözlem yöntemini kullandıklarını şu sözleriyle anlatmıştır: *“Verdiğimiz danışmanlık eğitiminin kalitesi açısından hem geri dönüşler hem müdahale ettiğimiz vakaların gelişim gösterdiği durumlara göre, iyi ve kaliteli bir hizmet verdiğimiz hem inanıyorum hem de düşünüyorum”*.

Diğer yandan *sözel geribildirimler* alt kategorisi çerçevesinde hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar bu yöntemin kullandığından söz etmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışmanda sundukları hizmetleri değerlendirirken aldıkları *sözel geribildirimlere* de başvurduklarını şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Açıkçası psikolojik danışma konusunda genelde öğrencilerimizden ve ailelerimizden aldığımız geri bildirim hep olumlu yönde biz elimizden geldiğince görüşmeleri sık tutmaya çalışıyoruz.”* RAM’da çalışan bir psikolojik danışman da aldıklarını sözel geribildirimlerinde sundukları hizmetleri bir değerlendirme yöntemi olduğunu şu sözleriyle aktarmıştır: *“şunu biliyorum birlikte çalıştığım iş arkadaşlarımdan bu konularda iyi olduğunu bildiğim için onlara güvendiğim için ve aldıkları yolu velilerin geri bildirimine şahit olduğum için bunu rahatlıkla söylüyorum okullardan arayıp öğretmenlerin bize teşekkür ettiğini söyledikleri çocuklarla ilgili gelişmelerden yada öğrencilerin yaptığı hani olumlu davranışları bize getirme hani nottaki düzelme okulla ilgili olumlu bir şey yansıyan bir şey bunlar hep benim için olumlu geri bildirimler”* Konu ile ilgili görüşlerini dile getiren bir okul psikolojik danışmanı şunları ifade etmiştir: *“Şimdi kötü eğitim olur ama herhalde sürekli devam etmiyor çünkü aynı eğitimler hep olmuyor drama eğitimi mesela geçen yıl başlayan bir şey daha önce*

yoktu. Burada dönüt alındığını düşünüyorum ben özellikle burada rehberlik bölümünde çalışan personelin dönüt aldığını düşünüyorum”

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde hizmetleri değerlendirmede kullandıkları bir diğer yöntemin de sunulan hizmet ile ilgili *anket* uygulamak olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla *anketler* de bir alt kategori olarak belirlenmiştir. Katılımcıların sözünü ettiği anketler sundukları hizmetler kapsamında geliştirdikleri memnuniyeti veya beklentiyi belirlemeye yönelik okul psikolojik danışmanlarına uygulanan anketleri kapsamaktadır. RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar bu yöntemi zaman zaman kullandıklarını söylerken okul psikolojik danışmanları hizmetlerle ilgili anket uygulanmadığını belirtmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman hizmetiçi eğitim çalışmalarını anketlerle değerlendirdiklerini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Şimdi eğitimler sonrasında biz bir de anket çalışması uyguluyoruz eğitim yaptığımız kişilere yönelik olarak bütün paydaşları aldığımız kişilere yönelik bir anket çalışması uyguluyoruz. Son dönemlerde bunu on-line olarak yapmaya başladık. Öncesinde elden yapıp SPSS verileri girip sonuç alıyorduk.”* RAM’da çalışan bir diğer psikolojik danışmanda genel olarak kurumu ve sundukları hizmetleri değerlendirmek üzere uyguladıkları anketle ilgili olarak şunları aktarmıştır *“bunu eğitimden sonra anketlerle.....çalışma öncesi ve çalışma sonrası, eğitim öncesi ve eğitim sonrası değerlendirme anketleriyle yapıyoruz.”*

RAM’ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmetlerle ilgili elde edilen nitel bulgular; bölümde sunulan hizmetlerden en sık ve etkili sunulan hizmetlerin “çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporları” ile “travma ve krize müdahale” hizmetleri olduğunu göstermektedir. “Bireyle psikolojik danışma”, “toplantı”, “hizmetiçi eğitim”, “bireysel rehberlik”, “seminer, panel ve konferans çalışmaları”, “okul ziyaretleri”, “proje çalışmaları” ve “RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği” hizmetleriyle ilgili olarak RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar sık ve etkili sundukları hizmetler olduğunu belirtmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının bazıları bu görüşlere katılırken bazıları bekledikleri ölçüde yararlanamadıklarını söylemiştir. Diğer yandan “grupla psikolojik danışma”, “grup rehberliği”, “araştırma ve yayın” hizmetleriyle ilgili her iki gruptaki psikolojik danışmanlar hem fikirde olup bu hizmetlerin sunulamadığını söylemektedir.

Araştırmanın bu bölümünde psikolojik danışmanlardan alınan görüşler RAM'ların PDR bölümlerinin sundukları hizmetleri değerlendirirken standart bir yöntem/teknik kullanılmadığını göstermektedir. Katılımcılar sundukları hizmetlerin etkililiğini genellikle “kişisel gözlemlere” ve aldıkları “sözel geribildirimlere” dayanarak bazen de “anketlerle” değerlendirmektedir.

4.1.1.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörler

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde söz konusu hizmetlerin etkili ya da etkisiz olarak değerlendirilmesinde rol oynayan birçok farklı faktör olduğu anlaşılmış ve *hizmetleri etkileyen faktörler* ikinci tema olarak belirlenmiştir. Bu temaya ait kurumsal *faktörler*, *eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler*, *psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler*, *hizmet alanlarla ilgili faktörler* olmak üzere dört ana kategori ve bu ana kategorilere ait alt kategoriler Tablo 8’de sunulmuş ve aşağıda başlıklar altında açıklanmıştır.

Tablo 9. Hizmetleri Etkileyen Faktörler Teması, Alt Temalar ve Kategoriler

Kurumsal Faktörler
<i>RAM'larla ilgili Kurumsal Faktörler</i>
Kuruluş tarihi
Bütçe
Konum
Fiziki yapı
Bölgedeki okul sayısı
Teknolojik Donanım
Personel Sayısı
Organizasyon ve İşleyiş
Yasal düzenlemeler
PDR Bölümünde yürütülen hizmetlerin çeşitliliği
PDR bölümündeki personelin kurum dışı görevleri
PDR bölümünün RAM dışındaki kurumlarla İletişim/İşbirliği
Özel eğitim bölümünün etkisi
<i>Okul ile ilgili Kurumsal Faktörler</i>
Konum
Psikolojik danışman sayısı
Okulda yürütülen hizmetler
Eğitim Yöneticileri ile İlgili Faktörler
Üst eğitim kurum yöneticileri
RAM yöneticileri
Okul yöneticileri

Tablo 9. (devamı)

Psikolojik Danışmanlarla İlgili Faktörler

RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar

Mesleki özellikleri

Kişilik özellikleri

Okul’da çalışan psikolojik danışmanlar

Mesleki özellikleri

Kişilik özellikleri

RAM’a ilişkin tutum ve algıları

Hizmet Alanlarla İlgili Faktörler

Demografik özellikleri

RAM’a ilişkin tutum ve algıları

4.1.1.2.1 Kurumsal Faktörler

RAM’larla İlgili Kurumsal Faktörler

RAM’larla ilgili kurumsal faktörler ana kategorisinde ele alınan ilk alt kategori *RAM’ın kuruluş tarihi* kategorisidir. Bu alt kategoride RAM’ın hizmet yılının, PDR bölümünde yürütülen hizmetleri, nasıl etkilediğine ilişkin psikolojik danışmanların görüşleri yer almaktadır. Bu konu ile ilgili olarak okulda ve RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar uzun süredir hizmet veren RAM’ların sistemli bir yapısı olduğunu bunun da kurumun organizasyon ve işleyişi ile ilgili kolaylıklar sağladığını belirtmiştir. RAM’da görev yapan psikolojik danışmanlar kuruluş tarihi eski olan kurumların ildeki RAM’larla ilgili birçok sorumluluğu yürüttüğüne dolayısıyla iş yükünün arttığına dikkat çekmişlerdir. Konu ile ilgili olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışman şunları söylemiştir: “*Şimdi her RAM’ın sorumluluğu var ama biz neyiz il Travma ekibiyiz. Gene x Hanım ve ben İl Travma Ekibindeyiz. Bir kere üç gün hatta dört gün o travma ekibi oturuyor, bu çocuklara ne yapılacağını planlıyor. Sonra bütün İzmir’in kriz ekiplerini topluyoruz. Bunun sunumunu yapmak da bize düşüyor.*” Okulda çalışan bir psikolojik danışmanda bağlı olduğu RAM’ın yeni kurulan bir RAM olmasının hizmetlere etkisini şu şekilde ifade etmiştir: “*x RAM yeni bir RAM bir de bu yüzden de sıkıntılar yaşıyor. Tam oturamadı haliyle müdürü falan değişti görevlendirmeye müdür geldi. Kadrosunda kimse kalmadı bir ara bu sıkıntılar sebebiyle tam oturamadığı için hala yapısı, eğitimlerde aksıyor.*”

RAM'ın bütçesi bir diğer alt kategori olarak yer almıştır. Bu kapsamda hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ın yeterli düzeyde bir bütçesinin olmayışının hizmetlerin sunulmasını ve geliştirilmesini olumsuz yönde etkilediğini söylemişlerdir. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman *“bu aynı zamanda maddi yük getiren bir projeydi, kitap broşür gibi basılması gereken fakat ilçenin veya RAM'ın böyle bir harcama kalemi olmadığı için bu anlamda zorluk yaşadık. Eğer ki bir projeyi sürdürmek istiyorsan kesinlikle maddi bir kaynağa ihtiyacının olduğunu fark ettim”* sözleriyle hizmetleri sunarken yaşadığı maddi eksikliklerin kendilerini nasıl etkilediğini ifade etmiştir. Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise şunları söylemiştir: *“Bir şey çoğaltmayla ilgili sıkıntı yaşadığınız bir yer RAM. Çoğaltmayla ilgili sıkıntı okulda kalmadı. RAM'ın gelirleri azaldı da onun için bildiğim kadarıyla geçen sene daha iyiydi.”* Başka bir okul psikolojik danışmanı da kurumdan beklediği kaynak desteğini alamadığını şu sözleriyle ifade etmiştir: *“doküman desteğinin pek sağlandığını düşünmüyorum. Belki imkânları yoktur ne kadar imkânı var ki böyle bir şeyi basıp dağıtacak bütün rehber öğretmenlere ama böyle bir eksiklik de var yani.”* Psikolojik danışmanların görüşlerine bakıldığında RAM'ların hazırladıkları proje, okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme, doküman çoğaltma vb. konularında kurum bütçesinin engelleyici bir faktör olduğu göze çarpmaktadır.

Hizmetleri etkileyen faktörler ana kategorisinde oluşturulan bir diğer alt kategori de *RAM'ın konumu* olarak belirlenmiştir. Psikolojik danışmanlar bölgelerindeki RAM'ın konumunun örneğin il veya ilçe de olmasının ya da ulaşım kolaylığının diğer kurumlarla işbirliği yapmalarını ve hizmet alan kişilerin RAM'dan yararlanma durumlarını etkilediğini vurgulamışlardır. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman *“Hizmetiçi eğitimleri kendimiz de planlıyoruz planlananlara da üst düzey destek vererek katılmaya çalışıyoruz. Ancak burda biraz daha şehir merkezine göre imkânlar kısıtlı ama burada diğer paydaşlarımızın bize destek verme ihtimali çok fazla. Dediğim gibi belediyeden aldığımız destek muazzam büyüklükte.....Aynı binadayız genelde çevrede tanınmamızın bu anlamda etkisi oluyor. Mükemmel bir konumdayız çünkü herkes tarafından tanınıyorsunuz normalde Rehberlik Araştırma Merkezleri çok kişi tarafından bilinmez ama bugün şu hükümet konağında hangi daireye giderseniz gidin*

.... *Bey nerdedir deyin. Rehberlik Araştırmada derler*” sözleriyle bulundukları konumun sundukları hizmetleri ve kurumun tanınmasını nasıl etkilediğini ifade etmiştir. Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise RAM’ın uzakta oluşunun PDR bölümünün sunduğu hizmetten yararlanmalarının önünde bir engel olduğunu şu sözleriyle anlatmıştır: *“Bende de mesela RAM deyince RAM’ı çok bilmiyorlar olduğum yer bir belde olduğu için hani ilçe merkezindekiler belki RAM’la daha ilişkilidir yakındır. Ama bizim oradan her saat otobüs yok yarım saatlik bir mesafe hani gitmek gelmek velilerin de çok götüreceklerini sanmıyorum bir de dediğim gibi beldede olmanın verdiği bir sıkıntı da var”*

Psikolojik danışmanlar tarafından sıklıkla ifade edilen bir faktör de *fiziki yapı’dır*. Katılımcılar bazı RAM’ların kuruma ait bağımsız bir binasının olmamasının, kurumdaki oda sayısının yeterli olmamasının ve gelen engelli öğrenciler için binanın uygun olmayışının engelleyici birer faktör olduğunu belirtmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman yetersizliği şu şekilde ifade etmiştir: *“Kendimize ait çok fazla bireysel görüşme yapabileceğimiz bir oda yok oda sayısı sınırlı mesela RAM’ın yönetmeliğine aykırı. Gelen giden hükümet konağı burası çok fazla sürekli kapıdan gelip bir şeyler isteyebiliyor yan dairemiz Tapu diğer yan dairemiz müftülük yani benim Hac sonucum ne olmuş diye psikolojik danışmanın ortasında dalan teyzelerimiz dedelerimiz de oluyor.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise RAM binasının toplumdaki her bireye hizmet vermeye uygun olmadığını şu sözleriyle anlatmıştır: *“Şuraya baksanıza RAM’ı nereye yapmış geldim şoka girdim. x RAM burası engelli girişi bile yok böyle bir şey olamaz komedi.”*

Hizmetlerle ilgili faktörler ana kategorisindeki bir diğer alt kategori de *bölgedeki okul sayısı* kategorisidir. Bölgedeki okul sayısı daha az olan RAM’ların PDR bölümlerinin hizmetleri bütün okullara ulaştırabildiği ancak bölgesindeki okul sayısı fazla olan RAM’ların bazı hizmetleri her okula ulaştıramadığı vurgulanmıştır. Bu konu ile ilgili RAM’da çalışan bir psikolojik danışman *“bizim ortalama toplantıya katılan gelen bütün okullarla 25-26 tane rehber öğretmen vardır şimdi bunların hepsi de sizinle aynı branştan olduğu zaman eğitim alanında % 90’ının % 95’inin PDR olduğu için ve aynı hizmeti yaptığınız için sürekli iletişim halindeyiz”* sözleriyle okul sayısı az olan bir

bölgede çalışmanın okul psikolojik danışmanları arasındaki iletişimi olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman da bölgesindeki okul sayısının sundukları hizmeti nasıl etkilediğini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“tüm okulları yüze yakın okulumuz var, yaptığımız iş ve hizmetler tüm okulları ziyaret etmemizi normal kılmıyor. Bu sene yaptığımız herhalde yüz okulumuzun bir ellisine şu ana kadar ellisine gittik sene başından itibaren”*. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da; RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısının, PDR bölümünün yaptığı okul ziyaretlerini nasıl etkilediğini şu şekilde ifade etmiştir: *“ben başka okulda çalışırken hiç ziyaret falan olmadı. X RAM hem y ilçesine bakıyordu hem z ilçesine bakıyordu mümkün değildi zaten. X RAM v ilçesine da bakıyormuş çok geniş RAM’ın sahası”*.

Kurumsal Faktörler ana kategorisi temelinde *teknolojik donanım* bir diğer alt kategori olarak tanımlanmıştır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde RAM’ların bilgisayar, yazıcı, fax, fotokopi ve internet bağlantısı gibi temel teknolojik donanım konusunda eksiklikleri olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Diğer yandan bu araçların ve buna bağlı olarak internetin ve kurumların kendi WEB sayfalarının aktif olarak kullanılmadığı psikolojik danışmanlardan gelen görüşler içerisinde yer almaktadır. Bu konu ile ilgili olarak hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM’ların teknolojik donanım anlamında oldukça geride olduğunu ve bu durumun hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini söylemişlerdir. Konu ile ilgili olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışman *“İnternet sitesinin yönetilmesi, içeriklerin değerlendirilmesi ve bunların güncellenmesi konusunda yardımcı olabilecek bir personel yok. Ya da bu işleri yaptırabildiğimiz bir yer yok ve internet bağlantısıyla ilgili sıkıntılarımız çoğu zaman oluyor. Bu da siteye bağlı şeyleri kendimiz yüklememizi zorlaştırıyor bizi zorluyor sitemizin elverişsizliği internet bağlantımızın zaman zaman kötüleşmesi ve bizim internet siteleri yönetimi konusunda yetersiz kalmamız bizi engelleyen unsurlar...teknik ekipmana sahip olmak güçlü bir şey”* sözleriyle teknolojik donanım ve teknoloji kullanımı konusunda yaşadığı güçlüğü anlatmıştır. Aynı konu ile ilgili okulda çalışan bir psikolojik danışman ise *“Ben bazen yazıcı ile ilgili birisinin odasında olup diğerlerinin odasında olmayıp birbirlerinin odalarına koşturma şeylerini bile hatırlıyorum. Bugün hangi okulun rehberlik servisine giderseniz gidin bunların*

hiçbirisi ile ilgili en azından kendi çalıştıklarım için herhalde okulun en iyi bilgisayarları en iyi yazıcıları her zaman benim odamda oldu. Ve hiçbir zaman da fiziki açıdan da zorluk yaşamadım. RAM'ların donanımı ile ilgili de eksiklikler olduğunu düşünüyorum bu arkadaşların bize ulaşabilmelerinde mesela bir web sitesinde bir şeyi yayınlamak da bile zorluk çekiyorlar. RAM'lar halen bunlarla uğraşıyor” sözleriyle bu konunun RAM'larda sunulan hizmetleri nasıl etkilediğini anlatmıştır.

Kurumsal Faktörler ana kategorisi temelinde *personel sayısı* bir diğer alt kategori olarak tanımlanmıştır. RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ın PDR bölümünde çalışan personel sayısının yetersiz olmasının bazı hizmetlerin eksik, bazı hizmetlerin ise hiç sunulamamasında oldukça önemli bir etken olduğunu vurgulamışlardır. Konu ile ilgili RAM'da çalışan bir psikolojik danışmanın söyledikleri şöyledir: *“Araştırma ve yayın yapamamamızın en temel nedeni eleman yetersizliği. Çünkü biz burada özel eğitim ve PDR hizmetleri olarak özel Eğitimde beş kişi PDR'de iki kişi ile çalıştık. Bu zamana kadar kitap çalışması gibi çalışmalar çok daha uzun vadeli çalışmalar daha hani emek gerektiren çalışmalar açıkçası bu tarz çalışmalar için eleman sayısının yeterli olması gerektiğini düşünüyoruz.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise aynı konu ile ilgili şunları ifade etmiştir: *“Burada da personel sayısı az uzun zamandır bir kişiydi iki kişi oldu galiba. Hangi işi yapacak ki iki tane personel yine bize söylediğimiz şeylerde yardımcı oluyorlar”.* Başka bir okul psikolojik danışmanı ise personel sayısının yeterli olmaması ile ilgili şunları söylemiştir: *“bu alanda çalışan x RAM'daki arkadaşların gerçekten sayısının az olduğunu düşünüyorum çok fazla okul var gerçekten çok fazla okul var. Belki de hani talep etsek onu bile karşılayamayacak durumda olabilirler yani”.*

RAM ile ilgili kurumsal faktörler kategorisi içinde belirlenen bir diğer alt kategoride *organizasyon ve işleyiş* alt kategorisidir. Bu alt kategoride ele alınan psikolojik danışman görüşleri *“yasal düzenlemeler, PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin çeşitliliği, PDR bölümündeki personelin kurum dışı görevleri, PDR bölümünün RAM dışındaki kurumlarla İletişim/İşbirliği, özel eğitim bölümünün etkisi”* olmak üzere beş alt başlık altında açıklanmıştır.

Bu alt kategori içinde ilk olarak ele alacağımız kod *yasal düzenlemelerdir*. Bu başlık kapsamında Rehberlik ve Araştırma Merkezi psikolojik danışma ve rehberlik bölümünde sunulan hizmetlerin yürütülmesini düzenleyen yönetmelik ve bu hizmetlere ilişkin prosedürler ile ilgili görüşlere yer verilmiştir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde hem okulda hem de RAM’da çalışan psikolojik danışmanların, RAM’ların PDR bölümlerinin yönetmelikte tanımlanan görevlerinin somut, net ve açıklayıcı olmadığını düşündükleri göze çarpmaktadır. Bu durumun, RAM’ların PDR bölümleri arasında farklı uygulamalara yol açtığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan katılımcılar, söz konusu bölümün sunduğu hizmetlerle ilgili izlenecek yasal prosedürlerin açık olmamasının da proje, araştırma gibi hizmetlerde yapılacak çalışmaların engellere takılmasına ve RAM dışında yürütülecek olan görevlerle ilgili beklenen desteğin sağlanamamasına neden olduğunu belirtmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman hizmetiçi eğitim faaliyetlerini planlarken karşılaştıkları engeli şu şekilde anlatmıştır: *“yeni bir hizmetiçi eğitim programı oluşturalım dedik baya bir destek de sağladık il milli eğitimden alt yapısını da oluşturduk. Halk eğitim merkezi ile tamamen planları projeleri yaptık fakat siyasi nedenlerden ötürü açmamız engellendi. Ne oluyor işin içine prosedürü sokuyor bürokrasiyi sokuyor bizim vereceğimiz eğitim geri planda kalmış oluyor.”* RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman da RAM’ların PDR bölümlerinin yönetmelikle tanımlanmış ve takip edilen ortak bir işleyişinin olmamasını şöyle ifade etmiştir: *“Türkiye’de hiçbir RAM’da yoktu böyle bir şey. PDR bölümü ergenlerle ilgileniyordu. Özel eğitim bölümü çocuklarla ilgileniyordu. Yani PDR bölümü ergenlerin özel eğitim işlemlerini yapıyordu ama çocuk hiç görmüyordu. İki yıl önce buna ben dur dedim hani bu yanlış, hani ben özel eğitim bakmak, yapmak durumunda değilim ben bütün psikolojik vakaları, doğrusu bu.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da PDR bölümlerinin yönetmelikte tanımlanmış bir görevi olan okul ziyaretleri ile ilgili karşılaştıkları yasal engellileri şöyle anlatmıştır: *“Bir de şey x RAM planlamıştı ziyaretleri ama başlamıştı ziyaretlere ama yarıda kaldı. Gerekçeleri de şuydu zaten İl Milli Eğitim bunun için izin vermiyor ve resmi yazı çıkmıyor, Resmi yazı çıkmayınca da kendi araçları ile gidiyorlar öle gidince de masraflı oluyor ister istemez çünkü kendi ceplerinden çıkıyor benzin parası izin de çıkmayınca resmi izin de olmayınca.”*

Organizasyon ve işleyiş kategorisindeki diğer bir başlık da PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin çeşitliliği'dir. RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ın PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin oldukça geniş bir alanı kapsadığını ve dolayısıyla çalışan personelin her hizmeti beklenen verimlilikte yürütemediğini belirtmişlerdir. Konu ile ilgili RAM'da çalışan bir psikolojik danışman şunları söylemiştir: "tabi buranın da bir sirkülasyonu var bizim onun dışında ilgilendiğimiz birçok alan var bu yüzden de hani herkesi ihtiyacına göre kırmayacak da şekilde dağıtmaya çalışıyoruz eğitimleri veya diğer hizmetleri". RAM'da çalışan bir diğer psikolojik danışman da konu ile ilgili düşüncelerini şöyle belirtmiştir: "Bu sene tüm okullarımızı ziyaret edemedik. Bu hem bölümde çalışan arkadaşın ayrılması benim hem Van ya da farklı yerlerde eğitimler ya da hizmet içi eğitimler veriyor olmam." Konu ile ilgili okulda çalışan bir psikolojik danışman şunları söylemiştir: "okul PDR'de alan o kadar geniş ki çalışan arkadaşlar ne yapacaklarını iyi bilmiyorsa o alanın varlığı RAM'da okunmuyor".

Organizasyon ve işleyiş alt kategorisi altındaki diğer başlıkta PDR bölümünde çalışan personelin kurum dışı görevleridir. Konu ile ilgili RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar zorluk yaşadıklarını belirtirken okulda çalışan psikolojik danışmanlar bu konuya değinmemiştir. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman kurumun dışındaki görevleri ile ilgili yaşadıklarını şöyle anlatmıştır: "İşte x vakfının master eğitimcisi olmanız, travmacı olmanız bunlar aynı zamanda üstünüze yapışan etiketler. Bu neyi beraberinde getiriyor. Mesela hizmetiçi eğitimler kalkmasaydı eğer, bu yıl ben vardım ama yoktum. Nisan'a kadar mütemadiyen bütün ilçelerde eğitimdeydim..... x vakfının master eğitimcisi olmam da aynı şey, işte bir hafta Antalya'da protokol gereği gidiyorum. İşte Samsun'a gidiyorum, İzmir'de eğitim verilecek gidiyorum. Veya x vakfının aynı zamanda gözlemcisiyim. Diğer rehber öğretmenler grup açıyor mesela şimdi listeler geldi ben en az ikişer kere o gruplara gözleme gideceğim. Anlatabiliyor muyum bunlar hem çok büyük artılar, hem de görünmeyen yoğun işler. Ya da travmacı olmanız neyle sizi mesela ben görüşme sayılarını artık yazmayı düşünüyorum. Rehber öğretmenlerle yaptığım telefonları. Başka illerden de gündüz ya da akşam sürekli aranıyorum"

PDR bölümünün RAM dışındaki kurumlarla İletişim/İşbirliği de psikolojik danışmanlardan alınan görüşler doğrultusunda *organizasyon ve işleyiş* alt kategorisi altında ele alınan bir kod olarak belirlenmiştir. Bu konu ile ilgili RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri farklılaşmaktadır. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman belediye ve milli eğitim ile kurdukları iletişimin sundukları hizmetleri duyurmalarını nasıl etkilediğini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Aynı binadayız genelde çevrede tanınmamızın bu anlamda etkisi oluyor. Gazetelerde fazla reklam yapıp fazla derecede reklam alıyoruz. burada x ilçesi aktüel gazetemiz var istediğimiz takdirde istediğimiz haberi onay vererek yapıyorlar bunun dışında belediyeden çok yoğun bir destek alıyoruz. halk tarafından ücretsiz dağıtılan bir gazete herkes elde ediyor bunu elde ettikten sonra ne yapıyorlar, buraya gelmeye başlıyorlar. Eşinden komşusundan duyan insanlarda gelmeye başlıyor.”* Farklı bir RAM’da çalışan bir psikolojik danışmanda Milli eğitim ile iletişim ve işbirliği konusunda yaşadıklarını şu sözleriyle aktarmıştır: *“siz mesela bir çalışma yapmayı düşünüyorsunuz bunun da etkili olabileceğini düşünüyorsunuz yani bunu da sadece bölüm bazında ya da kurum bazında değil sonuçta ilçe ve il Milli Eğitim Bazında da değerlendirmeniz gerekiyor izinlerin alınması anlamında zaman zaman o konuda sorun yaşayabiliyorsunuz.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“RAM’ın “Genel olarak bizim RAM’la ilgili bağlantılarını çok iyi kuramadığını düşünüyorum ben bu konuda hizmetiçi eğitimler olsun, konuları seçme konusunda olsun”.* Bu konu ile ilgili katılımcıların görüşlerine bakıldığında RAM’ların işbirliği ve iletişim konusunda paralel bir diyalog geliştiremedikleri görülmektedir. Şöyle ki bazı RAM’ların PDR bölümleri istedikleri kurumlarla beklenen düzeyde işbirliği yapabildiklerini söylerken bazıları İl ve ilçe MEM’lerle bile işbirliği yapamadıklarını ve bekledikleri desteği alamadıklarını vurgulamaktadır.

Organizasyon ve işleyiş alt kategorisi altında ele alınan bir diğer konu da *özel eğitim bölümünün etkisidir*. Bu konu ile ilgili olarak RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM’ın özel eğitim bölümünün iş yoğunluğunun PDR bölümünde yürütülen hizmetleri etkilediğini düşündüklerini söylemişlerdir. Görüşme yapılan her iki gruptaki psikolojik danışmanlarda özel eğitimin iş yoğunluğundan dolayı

o bölümde daha çok psikolojik danışman çalıştığını, zaman zaman PDR bölümündeki psikolojik danışmanların o bölümün işlerine destek verdiği ve bunların da PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin aksamasına neden olduğunu söylemişlerdir. Bunun yanı sıra RAM’da çalışan bir psikolojik danışman da özel eğitimde yürütülen hizmetlerin daha somut ve görünür olmasından dolayı zaman zaman o bölümde çalışan psikolojik danışmanların ya da yöneticilerin PDR bölümünde yürütülen hizmetleri aynı somutlukta değerlendirmeye çalıştıkları bunun da PDR bölümünde yürütülen hizmetlerin doğasına uygun olmadığını ifade etmiştir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu konu ile ilgili özel eğitim bölümünün yürüttüğü hizmetlere nasıl destek verdiklerini şu sözleriyle ifade etmiştir; *“çünkü çok elemanımız olmadığı için daha önce de belirttim çok kalabalık bir kadromuz yok o yüzden herkes birbirine o anlamda destek olmaya çalışıyor. PDR bölümü özel eğitim bölümüne, özel eğitim bölümü PDR bölümüne destek olmaya çalışıyor..... Örneğin bireysel eğitim planında öğretmenlerin bilgilendirilmesiyle ilgili BEP bilgilendirme toplantıları düzenleniyor diyelim ki PDR bölümünden biri gidebiliyor. Bunu da biz yapmak zorundayız çünkü hani biz bu kadar şey yapıyoruz siz ne yapıyorsunuza gelebiliyor. O yüzden telafi etmek adına biz birçok alanda bulunmaya gayret ediyoruz. Yaz döneminde personel kalmadığında biz oraya geçiyoruz özel eğitimi destekliyoruz çünkü şu da olabilir yazın zaten sizin uğraştığınız bir şey yok vakanızda gelmiyor ...”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“Ya mesela düşündüğümde ben toplantılar falan x RAM’da özel eğitimde kimler çalıştığını biliyorum ama psikolojik danışma da kimler çalışıyor deseniz gözümün önüne gelmiyor hani direk özel eğitim bölümüyle öne çıkmış direk yüzleri aklıma geliyor ama bunlardan hangisi psikolojik danışma bölümünden çalışıyor gerçekten bilmiyorum.”* Okulda çalışan başka bir psikolojik danışman da bağlı olduğu RAM’la ilgili görüşlerini şöyle aktarmıştır: *“x ilçesindeyken şöyle bir problem vardı; bütün gelenler özel eğitimle ilgileniyordu. Yani sadece bir kişiyi vermişlerdi o bir kişi de çoğunlukla özel eğitim alanıyla ilgilendiği için rehberlik ile ilgili hiçbir şey yapılmıyordu nerdeyse”*.

Okullarla İlgili Kurumsal Faktörler

Okullarla ilgili kurumsal faktörler ana kategorisi de RAM'ların hizmet bölgesindeki okulların kurumsal özellikleri ile ilgilidir. Bu ana kategori altında *okulda çalışan psikolojik danışman sayısı* ve *okul psikolojik danışmanının yürüttüğü hizmetler* olmak üzere iki alt kategori ele alınmıştır.

Okullarla ilgili kurumsal faktörler alt kategorisinde ele alınan bir diğer kategori de *okulda çalışan psikolojik danışman sayısıdır*. Psikolojik danışmanların görüşleri; hem okullarda genel olarak psikolojik danışman sayısının artmasını hem de okullarda birden fazla okul psikolojik danışmanı çalışması olmak üzere iki boyutu da içermektedir. Katılımcılar okullarda psikolojik danışman sayısının artması ile birlikte RAM'lara sevk edilen öğrenci sayısında azalma olduğunu, okulda birden fazla psikolojik danışman çalışıyor olmasının da okuldaki rehberlik hizmetleri ile ilgili görev paylaşımı yapılmasına ve dolayısıyla RAM'ın sunduğu hizmetlere olan ihtiyacın azalmasına neden olduğunu vurgulamışlardır. Diğer yandan okullarda çalışan psikolojik danışman sayısının az olmasının da toplantıların daha sık yapılabilmesine ve PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin her okul psikolojik danışmana ulaşmasına olanak tanıdığını belirtmişlerdir. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Yalnız şunu söyleyeyim okuldaki rehber öğretmen sayısı arttıkça gelen vaka sayısı da azaldı o da bir gerçek. Geçmiş yıllarda çok daha fazla vaka gelirdi, evet azaldı.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da bölgesindeki psikolojik danışman sayısının artışının RAM'ın düzenlediği toplantıların sayısını etkilediğini şu sözleriyle anlatmıştır: *“Şimdi sayı çok az olduğunda bu tip çalışmalar oluyordu. Net ayda bir, bir araya küçük grup çalışması olarak geliyorduk. Ve oradan bir üretim çıkıyordu ortaya. Birbirimizin mesleki bilgilerini paylaşıyorduk. Tabi şu an bin kişiyi geçiyoruz İzmir'de tahminimce o bin kişiyi geçiyor olmanın getirdiği bir durum var. Artık bu kadar çalışma yapılmıyor ya da her RAM kendi bünyesinde farklı çalışmalar yürütüyor.”* Okulda çalışan başka bir psikolojik danışman da okulda iki kişi çalışıyor olmasının RAM'ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili beklentilerini nasıl etkilediğini şöyle ifade etmiştir: *“Bilmiyorum acaba şey mi diye düşünüyorum şu an iki kişi çalıştığım için mi bir de biz işleri de hani paslaşıyoruz. Kim hani daha*

yatkınsa o işe o yapıyor yine sabahçı öğleci çalışıyoruz ama çok fazla ihtiyacım olmadığı için mi böyle düşünüyorum acaba rahatım yani çok hizmetiçi eğitim dışında verebileceği çok da yapabileceği çok da birşey yokmuş gibi geliyor bana. Yani beni eğitsin yeter diye düşünüyorum ben RAM'ın."

Bu alt kategorideki bir diğer başlık da *okulda yürütülen hizmetler* olarak belirlenmiştir. Konu ile ilgili yalnızca RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmişlerdir. RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar, okul psikolojik danışmanlarının, bakanlığın düzenlediği zorunlu eğitimler, RAM'ın düzenlediği toplantı ve hizmetiçi eğitim çalışmaları için okullarından sık sık uzaklaştıklarını gözlemlediklerini söylemişlerdir. Bu durumun RAM'ın PDR bölümlerinin sunduğu hizmetleri planlarken ve okul psikolojik danışmanların sunulan hizmetlere dahil ederken dikkat ettikleri önemli bir faktör olduğunu dile getirmişlerdir. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman görüşlerini şöyle aktarmıştır: *"Toplantı sayısını bu yıl azalttık. Psikolojik danışmanlar verdiği hizmet açısından okul sürecinin dışına çıkması en yoğun olan öğretmen kesimi diye değerlendirelim. Okul dışında birçok müdahaleye katılabiliyorlar, bu hizmetiçi eğitimler olabiliyor. Ki bu sene özellikle çok çok fazlaydı bizim bölgemizdeki nerdeyse bütün psikolojik danışmanlar ya TKT ya TYT ya da 7-19 aile eğitimini aldı bu iki yıl içerisinde. Bunları aldıkları zaman ortalama olarak bir tanesi bir hafta diğerleri üçer hafta gibi geniş zaman aralıkları halinde okullarının dışına çıkmak zorunda kaldılar. Okullarının dışına çıktıkları sürenin sayısını artı biz de arttırmayalım okullardaki süreyi okullardaki işlemleri daha sağlıklı yürütmeleri gibi bir kanaate vardık. Bu çerçevede böyle bir azaltmaya gittik."*

4.1.1.2.2 Eğitim Yöneticileri İle İlgili Faktörler

Bu ana kategori kapsamında psikolojik danışmanların görüşleri doğrultusunda; üst kurum yöneticileri, RAM yöneticileri, okul yöneticileri olmak üzere üç alt kategori oluşturulmuştur. Bu bölümde Eğitim Yöneticilerin RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetleri nasıl etkilediğine ilişkin psikolojik danışmanların görüşlerine yer verilmiştir.

RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar *Üst eğitim kurumu* (Milli Eğitim Bakanlığı, il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri) *yöneticilerinin* tutumlarının sunulan hizmetleri etkileyen bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle üst eğitim kurum yöneticileri bu ana kategorideki ilk alt kategori olarak ele alınmıştır. Üst eğitim kurum yöneticilerinin PDR bölümünde sunulan hizmetlere verdiği önemin ve bu bölümle ilgili sahip olduğu bilginin; hizmetlerin sunulmasına yönelik desteklerini etkilediğini söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *“birde şey var ilçenin yaptığımız işe hep vaka olarak bakması. Mesela ilin ve ilçenin özellikle her şeyi özel eğitim babında değerlendirmesi bu beni mesela çok rahatsız ediyor yapılan işe sahip çıkılmaması rehberlik birimlerinin yaptığı hizmete değer verilmemiş olması yani o yüzden sizi hiçbir zaman bu öne ya da önemli bir noktaya taşımıyor. Yani yukarıdaki idarecinin sizin ne yaptığınızı bilmiyor çünkü sizin anlatma şansınız da yok burada değiller göremiyorlar bu bizi çok sıkan bir nokta bunları söyleyebilirim. yani bu bence çok ciddi bir sıkıntı her şeye sayı her şeye rapor her şeye para şeklinde bakmak”*. Katılımcının görüşlerine bakıldığında bazı RAM’ların bağlı olduğu üst eğitim kurumlarındaki yöneticilerin RAM’ın PDR bölümünde yürütülen hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olmadığı ve yapılan çalışmaları Özel Eğitim Hizmetleri Bölümünün yaptığı çalışmalar gibi sayısal olarak değerlendirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu durum PDR bölümünün yapacağı çalışmalarda Üst kurum yöneticilerinin desteğini alamamasına ve dolayısıyla da hizmetlerin sunulmasında aksaklıklar yaşanmasına neden olmaktadır. RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“yani siz mesela bir çalışma yapmayı düşünüyorsunuz bunun da etkili olabileceğini düşünüyorsunuz. Yani bunu da sadece bölüm bazında ya da kurum bazında değil sonuçta ilçe ve il Milli Eğitim bazında da değerlendirmeniz gerekiyor izinlerin alınması anlamında zaman zaman o konuda sorun yaşıyabiliyorsunuz”*. Bu görüşlerden farklı olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışmanda üst kurum yöneticilerinden aldığı desteğin yaptıkları çalışmaları olumlu yönde etkilediğini şu sözleriyle anlatmıştır: *“Milli Eğitim olarak da Milli Eğitimden de çok güzel destek alıyoruz. Küçük olmamızın da çok büyük etkisi var şu an Milli Eğitimle aynı kattayız yani ben her gün Milli Eğitim Müdürü ile muhabbet ediyorum. Milli Eğitim Müdürü gelir burada çayımızı içer bizim*

yaptığımız işin öneminin farkındadır.” Okulda çalışan bir psikolojik danışman da bu konu ile ilgili şunları söylemiştir: “x RAM’ın kurum dışında yapacakları çalışmalarla ilgili İl Milli Eğitim izin vermediğini biliyorum”.

Eğitim Yöneticileri ana kategorisi temelinde *RAM yöneticileri bir diğer alt kategori olarak tanımlanmıştır.* Psikolojik danışmanlar RAM yöneticilerinin PDR bölümünde sunulan hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olmasının, bölüme verdiği önemin veya daha önce RAM’da çalışmış olmasının RAM’ın PDR bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanları dolayısıyla yürütülen hizmetleri olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“idarenin rehberlik hizmetleri işini kolaylaştırması yani idarecimizin bize bakış açısı esnek bizim şimdi çalışmamızın esnek olduğunu fark edip bize esnek davranması bizi çok rahatlatan bir nokta hani bu bir avantaj.”* RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman da “Geçen sene idareciden kaynaklı sıkıntılar vardı. İdarecimiz genelde şu politikayı benimsiyordu benim memurum kurumda otursun hizmet almak isteyen gelsin buraya biz hizmeti verelim şeklinde bir strateji izliyordu. Şimdi ki idarecimiz çok daha farklı Sadece buraya gelene hizmet vermeyelim hizmet isteyen kim varsa gerekirse ayağına gidelim” sözleriyle RAM yöneticisinin yaklaşımlarının sundukları hizmeti ve bu hizmetleri alan kişileri etkilediğini ifade etmiştir. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da bağlı olduğu RAM’ın müdürünün değişmesinin sunulan hizmetlere etkisini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“X RAM yeni bir RAM bir de bu yüzden de sıkıntılar yaşıyordur. Tam oturamadı haliyle müdürü falan değişti görevlendirmeye müdür geldi. Kadrosunda kimse kalmadı bir ara bu sıkıntılar sebebiyle tam oturamadığı için hala yapısı eğitimlerde aksıyor.”*

Okul yöneticileri kategorisi de eğitim yöneticileri ana kategorisi altında ele alınan bir diğer alt kategoridir. Katılımcılar okul yöneticilerinin RAM’ın PDR bölümüne ve okul rehberlik servisine tutumunun ve bu bölümler hakkında sahip olduğu bilginin PDR bölümünün sunduğu hizmetlerden yararlanmayı etkilediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları RAM toplantılarına katılım veya RAM’larla işbirliği içinde yürütülen çalışmalar konusunda okul yöneticileri ile sorun yaşadıklarını söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman okullarda çalışan rehber

öğretmenlerle yapmayı hedeflediği çalışmalarda okul yöneticilerinin de etkisinin olduğunu şu sözleriyle anlatmıştır: *“rehber öğretmenler biliyorsunuz ki bir sürü A eğitimi B eğitimi hani bir de sürekli böyle bir şeylerdeler. Onlara ekstra görevler veriliyor, hani sıkıntı yaratabiliyor müdürleri, izindi onaydı falan filan. Ama bu çözümlenebilirse, bunu yapmayı çok istiyorum”*. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da RAM’ların sunduğu hizmetlerden yararlanmalarını okul yöneticilerinin tutumunun nasıl bir etkisi olduğunu şöyle ifade etmiştir: *“o eğitimlerde sıkıntılar yaşıyor mesela biz eğitim olduğu toplantı olduğu zaman isteğe bağlı toplantıydı toplantıya gitmeyenler katılamadılar. Normalde eğitim duyurusu yapıldığında toplantının isteğe bağlı olmaması gerekiyor. Çünkü isteğe bağlı toplantı olduğu zaman okul müdürleri izin vermeyebiliyor.”* Okulda çalışan başka bir psikolojik danışman da RAM’ın okul müdürleri tarafından farklı algılandığını ve bu algının da kurumla birlikte yürütülen işlere etkisi olduğunu şu sözleriyle anlatmıştır: *“Aynen idareciler RAM’dan gelen yetkili kimse işte onu daha büyük bir yere koyuyorlar...RAM’dan araniyor rehberlik ve araştırma merkezi belli bir görev alanı var yani psikolojik bir özel sıkıntılara müdahale etme yeteneği olan bir kurum sonuçta daha farklı bakıldığını düşünüyorum ben. RAM mesela okula bir şey söylediği zaman o konuda okulda bir şeyler yapılması daha kolay bence.”*

4.1.1.2.3 Psikolojik Danışmanlarla İlgili Faktörler

Hizmetleri etkileyen faktörler teması altında ele alınan diğer bir ana kategori de RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlar ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler olarak belirlenmiştir. Katılımcılar RAM’ın PDR bölümünde ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların mezun olduğu bölümün, eğitim düzeyinin (lisans, lisansüstü, doktora) ve mesleki yetkinliğinin sunulan hizmetleri ve RAM’dan beklenen hizmetleri etkileyen faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Bu faktörlerin mesleki özelliklerle ilişkili olduğu düşünülerek, mesleki özellikler alt kategorisi altında ele alınmıştır. Diğer yandan psikolojik danışmanların girişkenlik ve iletişim becerilerinin de söz konusu hizmetlere ve hizmetlerden yararlanma düzeyine etkisinin olduğundan bahsetmişlerdir. Benzer şekilde girişkenlik ve iletişim becerileri, işini iyi yapma ve mesleki gelişim konusundaki isteklilikleri de

psikolojik danışmanların kişilik özellikleri alt kategorileri altında ele alınmıştır. Okulda çalışan psikolojik danışmanların RAM'ın PDR bölümü ile ilgili sahip olduğu bilgi ve bu bölüme verdiği önem ile ilgili görüşlere de *okul psikolojik danışmanlarının RAM'ın PDR bölümüne karşı tutum ve algıları* kategorisi içerisinde yer verilmiştir. Dolayısıyla bu ana kategori de *RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri ve kişilik özellikleri ile okulda çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri ve RAM'ın PDR bölümüne karşı tutum ve algıları* olmak üzere dört alt kategori 'ye ilişkin görüşlere yer verilmiştir.

Bu ana kategori temelinde *RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri* bir diğer alt kategori olarak tanımlanmıştır. Katılımcılar, psikolojik danışmanların bir hizmet alanı ile ilgili mesleki yetkinliği olmasının o hizmetin daha verimli sunulmasına katkı sağladığına vurgu yapmışlardır. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “*alanda formatörlüğe sahip kişilerin bölümde çalışması eğitim aldıkları konularda, uygun şekilde formatlarda çalışmalar yapmamızı sağlıyor*”. RAM'da çalışan başka bir psikolojik danışmanın da konu ile ilgili görüşleri şöyledir: “*...Türkiye’de başka hiçbir RAM’da bizdeki gibi bir durum yok. Burada Türkiye’deki x vakfının üç master eğitimciden ikisi biziz. Mesela bu da büyük bir artı. Çok büyük bir avantaj. Çünkü x vakfı hem bizim kendimizi yenilememize hani yeni ufuklar açmaya neden olan eğitimlerle kendimizi geliştirmemizi sağlayan bir kurum oldu.*” Okulda çalışan bir psikolojik danışman da mesleki özelliklerin RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetlerin etkililiğini belirleyici bir yanının olduğunu şu sözleriyle aktarmıştır: “*x RAM’dan örnek vereceğim x Bey bu konuda çok aktif bir tip yüksek lisans falan yapmış olması biraz akademik kafayla bakıyor olması sanırım bunu belirliyor ve etkiliyor. Buradaki işlerin kişilerin inisiyatifinde olması gibi bir sorun da var. Şimdi çalışan okul PDR’dekilerin donanımı iyi, dolayısıyla bölümlerde*”.

Bu ana kategori temelinde *RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların kişilik özellikleri* bir diğer alt kategori olarak tanımlanmıştır. Katılımcılar bu faktörün PDR bölümünü güçlendiren ve sunulan hizmetlerin etkililiğini arttıran faktörler olduğunu vurgulamışlardır. Konu ile ilgili RAM'da çalışan bir psikolojik

danışmanın görüşleri şöyledir: *“En güçlü yanı sonuçta istekli ve işte şey hani hem profesyonelliğe yakın ama hem de daha böyle doğal oluşu, çalışmaya çok istekli oluşu bir şeyler yapmaya çok istekli oluşu çok hevesli oluşu yani bir şey yapmak anlamında bu kurum için bir şey yapalım düşüncesi hani bir şey yapalım zihniyeti”* RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman da konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“işbirliğine açık olmamız gene güçlü yanımız diye düşünüyorum yani bu şekilde aklıma gelen bizi güçlü yapan bide yani ekip olarak benim birlikte çalıştığım insanlara güvenmem ve onlarla çok keyifli bir şekilde çalışabilmem onlarla mutlu olmam”.* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da bağlı olduğu RAM’da çalışan psikolojik danışmanların kişisel özelliklerinin nasıl etkilediğini şu sözleriyle aktarmıştır: *“Ben bizim RAM2ın başarısını şeye de bağlıyorum yani Ram personeline de psikolojik danışma rehberlik biriminde yer alan kişilerin gayretlerine ondan sonra donanımlarına açık iletişim kurabilme becerilerine hani bu kişilerle de ilgili olduğunu düşünüyorum.”*

Bu ana kategorideki diğer bir alt kategori de *okul psikolojik danışmanlarının mesleki özellikleri*’dir. Bu kategori ile ilgili yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmişlerdir. Katılımcılar RAM’ın hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanlarının mesleki yetkinliğine güvenmenin veya güvenememenin işbirliği ve koordinasyon içerisinde yürütülecek çalışmaları etkilediğini vurgulamışlardır. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanlarının mesleki yetkinliklerine güvenemediği için belli konularda katılımcı olmamalarının etkisini şu sözleriyle aktarmıştır: *“bir travma eğitimi açılmıştı travma şeyiyle ilgili olarak müdahale eğitimi açılmıştı. Yani çok ilginçtir ki bu eğitimi alıp da travma eğitimini alıp da bu psikososyal müdahalede yer almak istemeyen, ben bu eğitimden geçmedim diyen kişiler oldu. Kendini yeterli görmüyor ya da sorumluluk almaya gelince sorumluluğun içinde yer almak istemiyor. Yani onu iki şekilde değerlendirebiliriz.”* RAM’da çalışan bir psikolojik danışman da hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanların eğitim düzeylerinin yüksek, çalışmalarda gönüllü ve dolayısıyla hizmetlerin sunulmasında destek olduklarından söz etmiştir. Konu ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“psikolojik danışman gönüllü olarak bulabilmesi bence güçlü bir yan ve yani iyi yetişmiş psikolojik danışmanlara sahip olması güçlü bir yan*

yani çok donanımlı olan var doktorası olan var yüksek lisanslı olanları var. Okullarda çalışan ve kendi ekibimiz içerisinde bunların olması bence önemli böylece yalnız olmadığımızı hissediyoruz”

Okul psikolojik danışmanların kişilik özellikleri alt kategorisi de psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler teması altında belirlenen bir diğer alt kategoridir. Katılımcılar okul psikolojik danışmanının işini iyi yapma ve mesleki gelişim konusundaki istekliliğinin RAM’ın okullarla işbirliği içinde yürüttüğü yıl sonu çalışma raporu ve yıllık çerçeve plan gibi hizmetleri etkilediğini söylemişlerdir. İşini iyi yapma konusunda istekli olan okul psikolojik danışmanının bu çalışmaları programlı ve işbirliği içinde yürüttüğüne vurgu yapmışlardır. Diğer yandan katılımcılardan bazıları da okul psikolojik danışmanın girişkenliğinin ve iletişim becerilerinin de RAM tarafından gerçekleştirilen okul ziyaretlerine olumlu bir katkısı olduğunu da vurgulamıştır. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili şunları söylemiştir: “Rehber öğretmenler bir şekilde aslında, bu bir alışkanlık meselesi aslında, kişinin kendisi ile ilgili bir durum onlara bunu bu saatten sonra öğretemeyeceğimi düşünüyorum. Hani Haziran’da bir an önce tatilime çıkayım diye istiyor sanırım. Mesela tayini çıkacak yapması gereken işleri yapmıyor gereken evrakları göndermiyor”. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da okul psikolojik danışmanının kişilik özelliklerinin RAM ile olan iletişimini nasıl etkilediğini şu sözleriyle aktarmıştır: “Zaten hani konuşuyorduk çalışıyorduk ya daha çok bana şey gibi geliyor insan ilişkileriniz iyi ise sizi ziyarete geliyorlar ama çok fazla konuşmuyorsanız tanımıyorlarsa sizi gelmiyorlar.”

Bu ana kategori de ele alınan bir diğer alt kategori de *okul psikolojik danışmanlarının RAM’a ilişkin tutum ve algıları*’dır. Bu konu ile ilgili yalnızca okul psikolojik danışmanlarının görüşleri bulunmaktadır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olan ve bu hizmetlere önem veren okul psikolojik danışmanlarının bu bölümle koordinasyon halinde çalıştığı diğerlerinin ise bölümle ortak çalışma yapamadığı anlaşılmaktadır. Okulda çalışan psikolojik danışmanlardan RAM’ın daha çok Özel Eğitim Bölümü ağırlıklı çalıştığını düşünenler daha çok bu bölüme yönlendirmede bulunmayı tercih

etmektedir. Ancak RAM'ların PDR bölümü ile ilgili olumlu algı ve tutuma sahip olan psikolojik danışmanlar ise bu bölümün hizmetlerinden yararlandıklarını ve buna paralel olarak rahat iletişim kurduğunu ve sunulan hizmetlerden yararlandığını belirtmektedir. Okulda çalışan bir psikolojik danışman konu ile ilgili şunları söylemiştir: *“Aslında şöyle de şimdi fark ettim onu aslında özel eğitim konusunda yönlendirmeler çok fazla oluyor biz de bu konuda çok rahat yönlendirme yapabiliyoruz yönlendirme yapmamız gereken öğrencilere ama psikolojik danışma konusunda yönlendirme yapmak çok aklımıza gelmiyor.”* Bu görüşten farklı olarak başka bir okul psikolojik danışmanı da hizmet bölgesindeki RAM'ın PDR bölümü ile ilgili şunları söylemiştir: *“Bir kriz durumunda hocamın da dediği gibi çağırabiliyoruz, süpervizyon alabiliyoruz yalnız şundan olabilir buradaki rehberlik bölümündeki personel uzun süredir burada çalışıyor ve çoğu kişiyi tanıyor ve hakim. Biz de tanıdığımız için daha rahat telefonlaşabiliyoruz çekinmiyoruz.”*

4.1.1.2.4 Hizmet Alanlarla İlgili Faktörler

Katılımcılar RAM'ın hizmet bölgelerindeki öğrenci ve öğrenci ailelerinin, PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen unsurlar olduğunu vurgulamıştır. Bu konu ile ilgili katılımcıların görüşlerine *hizmetleri alanlarla ilgili faktörler* kategorisi altında yer verilmiştir. Katılımcılar hizmetleri alan kişilerin demografik özelliklerinin, RAM'a ilişkin tutum ve algılarının PDR bölümün sunduğu hizmetlerin programlanmasında veya bu hizmetlerden yararlanılmasında önemli bir etken olduğuna vurguda bulunmuştur. Bu doğrultuda bu ana kategori kapsamında hizmetleri alanların *demografik özellikleri ve RAM'a ilişkin tutum ve algıları* olmak üzere iki alt kategori belirlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda RAM'ın sunduğu hizmetten yararlanacak olan öğrencilerin, ailelerin sosyoekonomik ve kültürel durumlarının, PDR bölümünde sunulan hizmetin programlanmasında ve bu hizmetten yararlanılmasında önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Hizmet alanlarla ilgili bu özellikler *demografik özellikler* olarak bütünleştirilmiş ve bir alt kategori olarak ele alınmıştır. RAM'da çalışan bir psikolojik danışman bölgesindeki demografik farklılıkların RAM'ın PDR bölümünün sunduğu hizmetleri nasıl etkilediğini şu sözleriyle anlatmıştır: *“x ilçesi öyle*

kozmpolitik bir yapı ki 20 milyar 30 milyar kazanan bir aile var bir yanda asgari ücret alamayan ve bunların babası biri fabrikatör biri işçi çocukları aynı okula gidiyor. Bu kişilere vereceğiniz eğitim çok farklı olmalı...Tabi o çocuklarımızın bir de sosyoekonomik seviyenin farklılığı farklı yerlerden buraya aşırı göç olması buradaki yaşantı biçimini de değiştiriyor. Başka yerde ayıp sayılacak bir şeyi başka yerde farklı bir tepki vereceğin bir şeyi çünkü herkes kendi çapında herkesin getirdiği bir kültür var ”. Başka bir RAM’da çalışan psikolojik danışmada aynı konu ile ilgili şunları söylemiştir: “Baba diyor ki ben hastaneye gönderemem. Benim zaten on tane çocuğum var başımda bekleyen her birinin ayrı hastalığı var düzenli olarak ne RAM’a götürebilirim ne hastaneye filan ne oldu şimdi çocuğu aldık inceledik görüşümüzü bildirdik özel eğitim bölümüne görüşlerimizi sunduk ama sonuca ulaşamadı”. Diğer yandan okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM’ın sunduğu bazı hizmetlerden okullarındaki öğrencilerin ve ailelerin demografik farklılıklarından dolayı yararlanamadıkları belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili bir okul psikolojik danışmanını görüşleri şöyledir: “Bulunduğum çalıştığım okul çok ciddi anlamda problemli öğrencilerin, ailelerin var olduğu bir okul. Bu nedenle ben daha çok kendi çalışmalarımı kendim okuluma göre planlıyorum RAM’ın hazır olarak sunduğu çalışmaları direk kullanamıyorum”.

Hizmetleri alanlarla ilgili faktörler ana kategorisinde oluşturulan diğer bir alt kategori de *hizmetleri alanların RAM’a ilişkin tutum ve algılarıdır*. Bu konu ile ilgili katılımcıların görüşleri farklılaşmaktadır. Katılımcılardan bazıları hizmet bölgelerinde RAM’a karşı ailelerin tutum ve algılarının olumlu olduğunu gözlemlediklerini söylemişlerdir. Bu durumun RAM’dan aldıkları hizmeti ve RAM’ın hizmet bölgesinde tanınmasını olumlu yönde etkilediğini vurgulamışlardır. Konu ile ilgili RAM’da çalışan bir psikolojik danışmanın söyledikleri şöyledir: “RAM’da kendi ile ilgili çalışmayı başarılı bulan kişi ne yapıyor eşine dostuna anlatıyor aslında ne yapıyor bir dalga etkisi yaratıyor. Her şeyin merkezi de bu olduğu için buradan etrafa da yayılıyor aslında çok güzel bir şey oluyor”. Diğer yandan bazı katılımcılar da RAM’ın bölgelerinde özel eğitim bölümü çalışmaları ile öne çıkmasından dolayı ailelerin kuruma karşı tutumunun olumsuz olduğunu ve psikolojik yardım için RAM’ı tercih etmediklerini söylemişlerdir.

Okulda çalışan bir psikolojik danışman görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “RAM’a gönderilen öğrenci bir profil var velilerin kafasında bir kalıp var genellikle zihinsel engelli öğrenciler kaynaştırma öğrencileri gönderildiği için şöyle bir duruyorlar psikolojik anlamda gönderileceği zaman. Bunun açıklaması yapıldığında vesaire bir şekilde belki ikna edebiliyorum ama genellikle edemedim çünkü anneyi ikna etsem baba ikna olmuyor babayı ikna etsem anne ikna olmuyor vesaire işte aile büyükleri şunlar bunlar”.

Hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili nitel bulgular “RAM’ların hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanlarının sayısı”, “RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların mesleki ve kişilik özellikleri” ile “RAM müdürleriyle ilgili faktörlerin” PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörler olduğunu göstermektedir. Bu faktörlerin dışında “RAM’ın bütçesi”, “RAM’ın fiziki yapısı” , “RAM’ın teknolojik donanımı”, “RAM’ın personel sayısı”, “RAM’ın organizasyon ve işleyişi” , “Üst eğitim kurumu yöneticileri ile ilgili faktörler” olarak belirlenen faktörlerin tümü hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlarca RAM’ları olumsuz etkileyen faktörler olarak gösterilmiştir. “RAM’ın kuruluş tarihi”, “RAM’ın konumu”, “Okul PDR servislerinde yürütülen hizmetler”, “Okul müdürleri ile ilgili faktörler”, “Hizmet alanların demografik özellikleri” ile “Hizmet alanların RAM’a ilişkin tutum ve algıları” ise bazı katılımcılar tarafından olumsuz bazıları tarafında da olumlu etkileyen faktörler olarak gösterilmiştir. Bu faktörlerin RAM’ların kurumsal özelliklerine ve hizmet bölgesinin yapısına göre değişkenlik göstermesi nedeni ile kurum ve PDR bölümleri üzerinde farklı etki oluşturduğu düşünülmektedir.

4.1.1.3 Öneriler

Katılımcıların görüşlerine bakıldığında RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetlere ve RAM’a dair var olan durumunun iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde farklı görüşler belirttikleri anlaşılmaktadır. Katılımcılar RAM’ın PDR bölümünde sunulan bu hizmetlerle veya kurumun özellikleriyle ilgili önerilerini dile getirmişlerdir. Bu nedenle araştırma bulguları doğrultusunda oluşturulan son temanın *öneriler* teması

olması gerektiğine karar verilmiştir. Bu tema “*hizmetlerle ilgili öneriler* ve “*kurumla ilgili öneriler*” olmak üzere iki ana kategoriden ve bu ana kategorilere ait alt kategorilerden oluşmaktadır. Bu tema ve temaya ait ana ve alt kategoriler Tablo 9’da açıklanmaktadır.

Tablo 10. Öneriler Teması, Alt Temalar ve Kategoriler

Hizmetlerle İlgili Öneriler
Çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporları
Grup rehberlik çalışmaları
Araştırma ve yayın
Toplantı
Hizmet içi Eğitim
RAM dışındaki kurumlarla iletişim/işbirliği
Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Öneriler
Fiziki yapı
Teknolojik donanım
Personel çeşitliliği ve sayısı

4.1.1.3.1 Hizmetlerle İlgili Öneriler

Öneriler temasına ait ilk ana kategori *hizmetlerle ilgili öneriler* ana kategorisidir. Bu bölümde hizmetlerin geliştirilmesi, değiştirilmesi veya arttırılması yönündeki psikolojik danışmanların görüş ve önerilerine, farklı hizmet başlıkları alt kategorilerinde yer verilmiştir. Psikolojik danışmanlar her hizmet alanı ile ilgili görüş belirtmemiştir, dolayısıyla alt kategoriler katılımcıların görüş belirttiği hizmet alanları üzerinden belirlenmiştir.

Bu ana kategoride oluşturulan ilk alt kategori *çerçeve planı ve yıl sonu çalışma raporları* hizmet alanları ile ilgili önerileri içeren alt kategoridir. Konu ile ilgili RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar çerçeve planlarını komisyon çalışması olarak yapmayı düşündüklerini vurgulamışlardır. Diğer yandan yıllık çalışma raporları ile ilgili kısa vadeli raporlaştırma yaparak yıl sonundaki iş yükünü hafifletmeyi hedeflediklerinden söz etmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman çerçeve programları ile ilgili şunları söylemiştir: “*Önümüzdeki sene, sene başında seminer döneminde bu okul türlerine yönelik programı farklı okul türlerinin rehber öğretmenleri ile birlikte küçük bir grupta yapılandırmak istiyoruz. Çünkü onların ihtiyaçlarını*

kendilerini o açıdan daha net bileceği için üreteceğimiz programın daha işlevsel olması için düşünüyoruz bunu". Yıl sonu çalışma raporları ile ilgili RAM'da çalışan bir psikolojik danışman şunları ifade etmiştir: "gelecek yıl bunu biraz daha çeşitlendirip aylık takip üzerinden, kendilerinin aylık takip yapmaları üzerine bir rapor formatı oluşturacağız....yıllık raporları hazırlarken bir senenin tüm kayıtlarını tekrardan toplamak o süreci sürdürmek zorlayıcı bir tarafı olabiliyor. Bunun için bu sene aylık bir rapor formatı oluşturarak yıl sonundaki raporu da aylık raporların toplamını bir araya getirdiğiniz zaman daha doğal ve hızlı bir raporlama olacak. Hem onların işinin takibi hem de bizim süreci daha sağlıklı değerlendirmemizde kolaylaştıracak bir hizmet diye düşünüyorum" Görüşülen okul psikolojik danışmanları ise çerçeve programları ile ilgili görüş belirtmezken yıl sonu çalışma raporları ile ilgili toplanan verilerin sadece Milli Eğitim Bakanlığına gönderilmemesi, okul psikolojik danışmanlarına konu ile ilgili geri bildirimler verilmesini istediklerini söylemişlerdir. Konu ile ilgili bir okul psikolojik danışmanın görüşleri şöyledir: *"Belki o bize dönebilir işte arkadaşlar sene sonunda aldığımız yıl sonu çalışma raporlarında şu kadar okulda şöyle bir uygulama yapılmış bu kadar okulda böyle bir uygulama yapılmış teşekkür ederiz yapılmayan okullara destek veririz gibi bir dönüş."*

Diğer bir alt kategori de *grup rehberlik çalışmaları ile ilgili öneriler kategorisidir*. Görüşmelere ilişkin analizler sonucunda RAM'larda yürütülen grup rehberlik çalışmalarının önemli ve RAM'da çalışan psikolojik danışmanlarca geliştirilmesi istenen bir hizmet alanı olduğu anlaşılmaktadır. Bu konu ile ilgili yalnızca RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmiştir. RAM'da çalışan bir psikolojik danışmanın konu ile ilgili görüşleri şöyledir: *"Bireyselden farklı olarak grupta çalışmak çok daha farklı bireyselle hiç alakası yok. Bütün sorunları bireyselle çözemezsiniz ki bazen ortak çözebileceğiniz şeyler olur. Ya da bazı konuları grupta daha iyi çözersiniz bunları da psikolojik danışmaya tek tek alıp bir yerde vakitte kazandırır size"* RAM'da çalışan başka bir psikolojik danışman da yaptığı grup çalışmaları ile ilgili hedefini şu şekilde anlatmıştır: *"şimdi ki projem de kafamdaki, dedim ya iki yıldır küçüklerle çalışıyorum. Bu küçük çocuklarla da grup halinde de neler yapabilirim ilkokul ikinci sınıf seviyesi, üçüncü sınıf seviyesi."*

RAM'ların PDR bölümüne ait yönetmelikte belirtilen bir diğer hizmet alanı olan *araştırma ve yayın* hizmeti psikolojik danışmanların görüşleri analiz edildiğinde aslında çok etkili sunulamayan bir hizmet olarak göze çarpmaktadır. Konu ile ilgili olarak RAM'da çalışan bir psikolojik danışman hedeflerini şöyle aktarmıştır: *“Küçük çocuklarla oyunla grup çalışmaları yapmak istiyorum. Yine mesela bir oyun üretmek istiyorum, bu bizim oyunumuz olacak. Fikir benim iki yıldır hayalimdi, bu aynı zamanda bir yayın grubuna da giriyor.”* Görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarında biri ise görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Aslında mesela dediğim gibi yapılandırılmış olsaydı işte o üst grup işte doktora falan dediğimiz hani daha farklı seviye de yapılan bir şey olsaydı Dünya'da takip ettikleri ya da öğrendikleri şeyleri de aktarmak. Mesela Dünya'da hızla gelişen ve aslında çoğumuz ucunu kaçırdık ama adamlar öyle teknikler yaratmaya başladılar ki...enteresan teknikler keşfetmişler bunları ancak sunumlarına gittiğiniz de kongrelerde görüyorsunuz. Yani işte aslında böyle araştırma kısmının olup oradan bir şeylerin süzgeçten geçirilip bize uyarlanarak bizim anlayabileceğimiz bir dile çevrilip öğretilmesi yetenek olarak bize kazandırılması bizi çok değerli kılardı.”*

Psikolojik danışmanlardan alınan görüşler doğrultusunda oluşturulan bir diğer alt kategori de *toplantı ile ilgili öneriler* alt kategorisidir. Bu konu ile ilgili hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar toplantıların daha sık, daha küçük ve homojen gruplarla yapılmasının daha verimli olacağını vurgulamışlardır. Diğer yandan RAM'da çalışan bazı psikolojik danışmanlar toplantıların içeriği konusunda farklı hedefleri olduğunu örneğin bazı toplantıları vaka sunumları şeklinde yapmayı istediklerini belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili olarak RAM'da çalışan bir psikolojik danışman görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *“bunun sürekli, aylık periodlarda falan yapılması gerekiyor. Bu başka rehber öğretmenlerle de daha küçük gruplar halinde, vaka sunumları şeklinde olabilir. Mesela gönüllülerle başlanabilir... bunu yapmayı çok istiyorum. Vaka sunumları çok güzel olabilir dediğim gibi onu söyleyebilirim.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da şunları söylemiştir: *“Bizim mesela x RAM bölgesinde y ilçesindeki gibi en azından ayda bir PDR bölümü rehber öğretmenlerle, psikolojik danışmanlarla görüşmelerin yapılması gerektiğini düşünüyorum, çünkü ilk başta okul başladığı zaman yapılıyor. Belki aralarda çeşitli*

konular çerçevesinde nadiren buluşuluyor. Ama bu bir rutine bağlansa daha iyi olur diye düşünüyorum. Belki şey bile olabilir x bölgesini çok geniş bir bölge olarak düşünürsek belli bölgelere ayrılarak rehber öğretmenlerle görüşülse çok daha iyi olur diye düşünüyorum”.

Hizmetlerle ilgili öneriler ana kategorisinde ele alınan bir diğer hizmet alanı da *hizmetiçi eğitimler ile ilgili önerilerdir*. Söz konusu hizmet alanı ile ilgili hem hizmeti kimin sunması gerektiğine hem de içeriğinin nasıl olması gerektiğine dair görüşler bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak RAM’da çalışan bir psikolojik danışman hizmetiçi eğitimleri bakanlığın yerine RAM’ların organize etmesi gerektiğini şu sözleriyle ifade etmiştir: *“Bölgenin ihtiyaçlarına göre bence RAM’ların bu çerçeveyi yüklenmesi mahalli yapılmasını sağlıklı bulurum fakat mahalli olduğunda tüm herkese hizmet vermekte zorlanır, sayı sınırlanması vardır. Sayı sınırlaması da çok küçük bir bölümünün katılabilmesine neden olmaktadır. ...RAM’ların vermesinin esas olması gerektiğine inanıyorum ben.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman ise hizmetiçi eğitimlerle ilgili önerilerini şu sözleriyle aktarmıştır: *“Öncelikle şunu beklerim hizmetiçi eğitimlerin daha nitelikli hale getirilmesi örneğin kişiye bağlı değil de yani ben öyle hizmetiçi eğitimlere gittim ki karşıdaki kişi hazırlanmamış hazır değil derme çatma bilgilerle anlattı. Ve her hizmetiçi eğitime gittiğimde ne gerek var niye gidiyorum x RAM’dan söz etmiyorum bu arada, hani x RAM’ın personelinden söz etmiyorum onların ayarladığı birisi mesela böyle çıkabiliyor. Teorik bilgiyi ben başka yerde de bulabilirim bana beceri geliştirme gerek beceri geliştirmeliyim ben. Yapılacak olan seminerin öncelikle okuldaki rehber öğretmenlerin uygulayabileceği beceri geliştirebileceği seminerler olmalı”.*

Hizmetlerle ilgili öneriler ana kategorisinde belirlenen son alt kategori de *RAM dışındaki kurumlarla iletişim/işbirliği* hizmet alanı ile ilgili öneriler kategorisidir. Hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar bu konu ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcılar RAM’ın PDR bölümünün; okul psikolojik danışmanları, üniversite, hastane ve PDR alanı ile ilgili diğer tüm kaynaklarla iletişim ve işbirliği halinde olması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Diğer yandan RAM müdürlerinin hem birbirleri hem de okul müdürleri ile iletişimlerinin artmasının RAM’ın sunduğu

hizmetleri geliştiren bir adım olacağını söylemişlerdir. Ayrıca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarda okullarla iletişim/işbirliğinin artması için okul psikolojik danışmanlarının RAM’ın PDR bölümünü ziyaret etmelerinin olumlu olacağını belirtmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman okullarda çalışan psikolojik danışmanları ile aralarındaki işbirliği/iletişimi güçlenmesi ile ilgili önerisini şu şekilde aktarmıştır: *“Yani tabi biz mesela elimizden geldiğince okul ziyareti yapıyoruz. Kişisel anlamda da bir tanışma işbirliği yapma adına kurumumuz adına bu anlamda belki okullardaki psikolojik danışmanlar da belki fırsat buldukları fırsat yarattıkları anda kurumumuza gelebilirler diye düşünüyorum”*. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da iletişim ve işbirliği ile ilgili önerilerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Hah hiç yok! Ben hiç görmedim bence onlar işlerinden kalkıp yapamıyorlar diye düşünüyorum ben şunu diyorum: bu okulda ne olup bitiyor bu okulun neye ihtiyacı var buradaki rehber öğretmen şu mu? Yani mesela bilinmesi gerekiyor bir okuldaki gerçeğin”* Diğer bir okul psikolojik danışmanı da RAM müdürlerinin iletişimi ve işbirliğini arttırması yönündeki önerisini şu şekilde belirtmiştir: *“RAM müdürü mesela okul müdürlerine toplantı yapsa 7-19 yaş formatörü yapabiliyorsa bunu RAM müdürü çok daha kolay yapabilir. Müdürlerle bu şekilde irtibat kurulması bir şeyler daha hızlı hızlandırıyor yani bir şeylerin daha hızlı gitmesini sağlıyor.”* Okulda çalışan başka bir psikolojik danışmanda RAM’ın okul psikolojik danışmanların diğer kaynaklarla iletişimini arttırması için şu şekilde bir öneri getirmiştir: *“Ya da biz RAM kanalıyla şunları duymuyoruz şurada böyle bir kongre varmış, şurada şöyle bir şey varmış. Biz hep kendimiz bireysel çabamızla eğitim mi varmış şu mu varmış bu mu varmış aslında ben o konuda bir kaynak da olabilir hani bir duyuru şeyi anlamında”*.

4.1.1.3.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Öneriler

Öneriler teması altında ortaya çıkan bir diğer ana kategori ise *kurumla ilgili öneriler* olarak belirlenmiştir. Bu ana kategori, kurumun *fiziki yapısı, teknolojik donanımı, personel mesleki çeşitliliği, sayısı ve donanımı* olmak üzere üç alt kategorideki önerilerle ilgili görüşleri içermektedir.

Kurumun *fiziki yapısı ile ilgili öneriler alt kategorisinde*; hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmişlerdir. Katılımcılar RAM’ın oda sayısının artması, RAM binasının bağımsız olması ve ısınması, görüşme odalarının farklı psikolojik yöntemlerin kullanımına uygun dekore edilmesi gerektiğini söylemişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman kurumun fiziki yapısının geliştirilmesi ile ilgili önerilerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Mesela oyun odasının bir kere RAM’larda olması gerektiğini düşünüyorum. Yine tek yönlü aynanın olması gerektiğini düşünüyorum. Yani fiziksel anlamda da bu tür eksiklikleri var. Fiziksel anlamda da böyle bir düzenlemeye gidilmesi gerektiğini düşünüyorum. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da RAM’lardaki fiziki koşulların iyileştirilmesi ile ilgili düşüncelerini şu sözleriyle anlatmıştır: “Ya mesela, buraya geliyoruz geçen sene işte verimli çalışmayla ilgili geldim. Ben belki şartlar daha iyi olabilir işte sıcaklıkla ilgili olabilir bazen çok soğuk oluyor klima bozuluyor bir şey içmek istiyorsun bulamıyorsun. Belki o”*

Psikolojik danışmanlardan alınan görüşler doğrultusunda oluşturulan bir başka alt kategoride de *teknolojik donanım ile ilgili önerilerdir*. Katılımcılar hem RAM’ın teknolojik donanımın hem de teknolojiyi kullanımın geliştirilmesi ile ilgili görüşlerini dile getirmişlerdir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışma konu ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Gelecek sene ilk sene başına kadar ki ilk yapacağımız şeylerden birisi internet sitesini istediğimiz şekilde tam randımanlı hale çevirmek. Bu da hedeflerimizden birisi. Yaz tatilinde yoğun olarak okul sistemleri kapalı olacağı için en yoğunluk vereceğimiz alan olacak.”* RAM’da çalışan başka bir psikolojik danışman da aynı konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde aktarmıştır: *“Arkadaşlarımıza yani bizimle çalışan rehber öğretmenler bizim hakkımızda ne düşünüyor. Hizmetlerimiz açısından birkaç zayıf alanımız çıktı buda hani internet yayınlama konusunda demiştim ya ilki bu ikincisi de fiziksel anlamda ulaşım sağlamak bu çıktı bu ikisi bizim zayıf alanlarımız bunları güçlendirmeye çalışıyoruz tabi ulaşım hakkında pek bir şey yapamayız ama internetle iletişiminizi güçlendirmeye çalışıyoruz. Onu da etkili kullansak çok daha iyi olur.”* Okulda çalışan bir psikolojik danışman da RAM’ların teknolojik donanım anlamındaki eksikliklerini ve bu sorunun giderilmesi ile ilgili görüşlerini şu şekilde

ifade etmiştir: “Yani olmuşken iyi bilgisayarlarla iyi şeylerle çalışırken RAM’larda bu konuda çok geriden gidiliyor olması da bu konuda etken. Bir şey çoğaltmayla ilgili sıkıntı yaşadığınız bir yer RAM. Çoğaltmayla ilgili sıkıntı okulda kalmadı. Burada niye olsun ki teknolojik donanımın daha iyi olması lazım benden bakıldığı zaman işte daha üst grup algılıyorum ama görünen o ki birçok konuda daha şey geri kalıyorlar. Bilgi anlamında demiyorum teknolojik anlamda diyorum.”

Kurumsal öneriler başlığı altında ele alınan son alt kategori de *personelin mesleki çeşitliliği, sayısı ve donanımı ile ilgili önerileri* içeren alt kategoridir. Konu ile ilgili hem okulda hem de RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmişlerdir. Katılımcılar RAM’ın çalışmalarını düzenleyen yönetmelikteki gibi psikolojik yardım veren meslek gruplarının her birinin RAM’da çalışması gerektiğini vurgulamışlardır. Diğer yandan PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların uzmanlaşmalarının, gelişen PDR alanı ile ilgili yenilikleri takip etmeleri ve bu gelişmelerin içinde yer almaları ile ilgili desteklenmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Konu ile ilgili RAM’da çalışan bir psikolojik danışman şunları söylemiştir: “RAM yönetmeliğine baktığımız zaman mesela RAM’da çalışması gereken kişilerin arasında sosyal çalışmacının bulunması gerekiyor. Onun dışında hani psikolojik danışman değil de bir psikolog yani okul psikoloğunun olması gerekiyor bir psikiyatristin bulunması gerekiyor aslında etik olarak düşündüğümüz zaman. PDR hizmetleri bazından ziyade ben RAM’ların genel anlamda RAM’ların daha ziyade bu hani yurt dışında school based mental health center’lar vardır Amerika’da İngiltere’de falan hani okul temelli bütün ruh sağlığı akıl sağlığı bütün psikolojik gereksinimler hepsini kapsayan bir anlayışın olması gerektiğini düşünüyorum”. Okulda çalışan bir psikolojik danışman da RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki donanımları ile ilgili önerilerini şöyle aktarmıştır: “Okul PDR’dekilerin bence çalıştıkları alanlarının olması gerekiyor sadece kalabalık olmaları değil çalıştıkları alanlarının olması gerekiyor. Mesela işte iki üç kişinin travmayla ilgili her alanda yetenekli olması diyelim. Ya da birkaç kişinin araştırmada çok iyi olması, birkaç kişinin belki organizasyonda çok yetenekli olması gerekiyor. Belki alınacak okul PDR’ye yönelik bir memurun ama bilgi işlemci kalitesinde bir memur olması gerekiyor yayın için.” Okulda çalışan başka bir psikolojik

danışmanda RAM’da çalışan psikolojik danışmanın mesleki donanımının artması ile ilgili önerilerini şöyle ifade etmiştir: *“Az önce aklıma geldi de şey; hani yeniliklere açık olmak bir şeyleri takip etmek anlamında hani RAM’da çalışanların biz sanki İzmir’deki eğitimlere gitmek için zorluyorsak. Bir şekilde zorluyorsak ama onların İstanbul’daki eğitimlere gitmeleri rahat olmalı ya da desteklenmeli. PDR’de çalışan kişi öncelikle hani ben oraya gittiğimde o eğitimi almış olmalı ki hani ben ondan görüş alabileyim.”*

Öneriler teması altındaki görüşler değerlendirildiğinde katılımcıların RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetlerle ve kurumsal özelliklerle ilgili öneriler geliştirildiği görülmektedir. Katılımcılar PDR bölümlerinde sunulan “çerçeve planı ve yıl sonu çalışma raporu”, “toplantı”, “hizmetiçi eğitim” ve “RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği” hizmetlerinin sıklığının ve etkililiğinin arttırılmasına yönelik öneriler getirmiştir. Diğer yandan RAM’ın PDR bölümünde sunulamayan hizmetlerden “grup rehberliği” ile “araştırma ve yayın” hizmetlerinin sunulması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu hizmetlerin sunulamamasının altında yatan sorunların giderilerek PDR bölümlerinin bu iki hizmet alanında da aktifleşmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca RAM’ların kurumsal özelliklerinden “RAM’ın fiziki yapısı”, “RAM’ın teknolojik donanımı”, “RAM’ın personel çeşitliliği ve sayısı” ile ilgili öneriler getirmişlerdir.

4.1.2 Nicel Bulgular

Bu bölümde, sırasıyla veri toplama araçlarının İzmir ilindeki RAM’larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlara uygulanması sonucunda elde edilen verilerin istatistiki analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın nicel aşamasında elde edilen veriler, araştırmanın alt problemlerine göre RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. Her iki anket formunda yer alan *“hizmetlerin sıklığı, hizmetlerin etkililiği ve hizmetleri etkileyen faktörler”* bölümleri araştırmanın ilk aşaması olan nitel bölüm de elde edilen verilere dayanılarak oluşturulmuştur. Aşağıda anket formunda yer alan sorular tablo sırasına göre ve söz konusu temalarla ilişkilendirilerek açıklanmıştır.

4.1.2.1 RAM’larda Çalışan Psikolojik Danışmanlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde anketin RAM’da çalışan psikolojik danışmanlara uygulanması sonucunda elde edilen veriler açıklanmıştır. Bu araştırmada daha önce de belirtildiği gibi İzmir ilindeki RAM’ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlar evreni oluşturmaktadır. Evreni oluşturan kişi sayısı sınırlı olduğu için bulgular sadece (n) verilerek açıklanmıştır.

4.1.2.1.1 Hizmetlerin Sıklığı ve Etkililiğine İlişkin Bulgular

Araştırmada RAM’ların Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünde yürütülen hizmetlerin ne sıklıkla sunulduğuna ve bu hizmetlerin etkililiğine ilişkin RAM’da çalışan psikolojik danışmanların görüşleri incelenmiştir. Bu konuya ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri aşağıda Tablo 11 ve Tablo 12’de sunulmuştur.

Aşağıda hizmetlerin sıklığını ve etkililiğini gösteren tablolarda anket maddelerinin nitel bulgularla ilişkisine yer verilmiştir. Anket maddelerinde yer alan hizmetlerin sıklığı, etkililiği ve nitel bulgu kapsamındaki değerlendirilmesi ayrı ayrı ele alınmıştır.

Tablo 11. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Sundukları Hizmetlerin Sıklığı ile İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	HİZMETİN SIKLIĞI					
		N	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
			f	f	f	f	f
Bireyle Psikolojik Danışma Çalışmaları	1.Hizmet bölgesindeki öğrencilerle bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	16	0	4	3	6	3
	2. Hizmet bölgesinde yaşayan kişilere (veli, birey) bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	16	0	4	7	3	2
Grupla Rehberlik Çalışmaları	3.Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	16	6	7	2	1	0
	4.Hizmet bölgesindeki velilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	16	5	7	4	0	0
Grupla Psikolojik Danışma Çalışmaları	5. Hizmet bölgesindeki öğrencilerle grupla psikolojik danışma yapmak.	16	8	8	0	0	0
Bireysel Rehberlik Çalışmaları	6. Hizmet bölgesindeki velilere aile rehberliği hizmeti sunmak.	16	2	0	1	12	1
	7. Üst eğitim kurumu tercihi ve alan seçimi konularında başvuran öğrencilere eğitsel rehberlik hizmeti sunmak.	16	1	2	4	2	7
	8. Yönlendirilen veya kişisel başvuruda bulunan öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak.	16	0	3	5	1	7

Tablo 11 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	HİZMETİN SIKLIĞI				
			Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman
		N	f	f	f	f
Çerçeve Program ve Yıl Sonu Çalışma Raporu	9. Hizmet bölgesindeki okulların kademe ve türlerine göre yıllık çerçeve plan hazırlamak .	16	1	1	2	12
	10. Hizmet bölgesindeki okulların hazırladığı yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek.	16	1	0	2	12
	11. yıl sonu çalışma raporlarının sonuçlarını ilgili okulların psikolojik danışma ve rehberlik servisine bildirmek.	16	4	3	4	1
Toplantılar	12. Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	16	1	3	5	6
	13. Hizmet bölgesindeki velilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	16	1	4	8	2
	14. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	16	0	1	9	4
	15. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul yöneticilerine seminer, konferans, panel vb. yönelik toplantılar düzenlemek.	16	8	2	4	1
	16. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için mesleki toplantılar düzenlemek.	16	0	0	7	5
Araştırma ve Yayın	18. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek.	16	0	2	4	7
	19. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerden uygulamalarda yararlanmak.	16	0	0	8	4
	20. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlemek ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak araştırmalar yapmak.	16	0	4	7	4
	21. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak yayınlar hazırlamak.	16	0	2	12	1
Hizmetiçi eğitimler	17. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için hizmetiçi eğitim düzenlemek.	16	1	4	2	2
Proje	22. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime destek olacak proje çalışmaları yürütmek.	16	3	3	4	5
Okul PDR Sevislerinin İhtiyaçlarına Cevap Verme	23. Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret etmek.	16	0	0	4	5
	24. Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak.	16	0	1	2	4
Travma ve Krize Müdahale	25. Kriz durumlarında(intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak.	16	0	1	2	1
Psikolojik Ölçme Araçları	26.Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak.	16	4	7	2	0
Ram dışındaki Kurumlarla İşbirliği	27. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapmak.	16	0	0	2	5
	28. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleri ile işbirliği yapmak.	16	0	1	5	4
	29. Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak.	16	0	2	9	0
	30. Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (İl/ilçe Milli eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak.	16	1	2	7	3

Tablo 12. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Sundukları Hizmetlerin Etkililiği ile İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	HİZMETİN ETKİLİLİĞİ					
		N	Hiç Etkili Değil	Biraz Etkili	Orta Derecede Etkili	Etkili	Çok Etkili
			f	f	f	f	f
Bireyle Psikolojik Danışma Çalışmaları	1.Hizmet bölgesindeki öğrencilerle bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	16	0	0	2	12	2
	2. Hizmet bölgesinde yaşayan kişilere (veli, birey) bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	16	0	0	3	11	2
Grupla Rehberlik Çalışmaları	3.Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	16	6	3	2	3	2
	4.Hizmet bölgesindeki velilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	16	6	2	2	3	3
Grupla Psikolojik Danışma Çalışmaları	5. Hizmet bölgesindeki öğrencilerle grupla psikolojik danışma yapmak.	16	8	3	1	3	1
Bireysel Rehberlik Çalışmaları	6. Hizmet bölgesindeki velilere aile rehberliği hizmeti sunmak.	16	0	1	0	7	8
	7. Üst eğitim kurumu tercihi ve alan seçimi konularında başvuran öğrencilere eğitsel rehberlik hizmeti sunmak.	16	1	0	2	8	5
	8. Yönlendirilen veya kişisel başvuruda bulunan öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak.	16	0	1	2	8	5
Çerçeve Program ve Yıl Sonu Çalışma Raporu	9. Hizmet bölgesindeki okulların kademe ve türlerine göre yıllık çerçeve plan hazırlamak .	16	1	1	2	1	11
	10. Hizmet bölgesindeki okulların hazırladığı yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek.	16	1	0	1	3	11
	11. yıl sonu çalışma raporlarının sonuçlarını ilgili okulların psikolojik danışma ve rehberlik servisine bildirmek.	16	4	0	6	4	2
Toplantılar	12. Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	16	1	2	4	7	2
	13. Hizmet bölgesindeki velilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	16	1	3	2	5	5
	14. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	16	0	2	1	10	3
	15. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul yöneticilerine seminer, konferans, panel vb. yönelik toplantılar düzenlemek.	16	8	0	4	2	2
	16. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için mesleki toplantılar düzenlemek.	16	0	2	3	8	3
Hizmetiçi eğitimler	17. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için hizmetiçi eğitim düzenlemek.	16	1	1	1	4	9
Araştırma ve Yayın	18. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek.	16	0	0	4	9	3
	19. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerden uygulamalarda yararlanmak.	16	0	1	4	8	3
	20. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlemek ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak araştırmalar yapmak.	16	1	0	6	7	2
	21. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak yayınlar hazırlamak.	16	0	2	6	6	2
Proje	22. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime destek olacak proje çalışmaları yürütmek.	16	3	2	7	2	2
Okul PDR Servislerinin İhtiyaçlarına Cevap Verme	23. Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret etmek.	16	0	1	1	4	10
	24. Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak.	16	0	0	1	10	5
Travma ve Krize Müdahale	25. Kriz durumlarında(intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak.	16	0	0	2	0	14

Tablo 12 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	HİZMETİN ETKİLİLİĞİ					
		N	Hiç Etkili Değil	Biraz Etkili	Orta Derecede Etkili	Etkili	Çok Etkili
			f	f	f	f	f
Psikolojik Ölçme Araçları	26. Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak.	16	4	5	4	0	3
Ram dışındaki Kurumlarla İşbirliği	27. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapmak.	16	0	0	3	5	8
	28. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleri ile işbirliği yapmak.	16	0	1	5	6	4
	29. Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak.	16	0	1	6	8	1
	30. Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (İl/ilçe Milli eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak.	16	1	2	4	5	4

1. Anketin birinci maddesi “*Hizmet bölgesindeki öğrencilere bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek*” ifadesinin ne sıklıkla sunulduğuna dair verilen yanıtlar incelendiğinde RAM’da çalışan psikolojik danışmanların altısının bu ifadeye “*çoğu zaman*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Aynı hizmetin etkililiği ile ilgili olarak da katılımcılardan 12’si hizmetin “*etkili*” sunulduğunu belirtmişlerdir. Bu da ankete katılanların çoğunluğunun bu hizmetin sık ve etkili sunulduğunu düşündüklerini göstermektedir.
2. Anketin ikinci maddesi “*Hizmet bölgesinde yaşayan kişilere (veli, birey) bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek*” ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların yedisinin bu ifadeye “*bazen*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği konusunda ise katılımcıların 11’i “*etkili*” cevabını vermişlerdir.

Yukarıdaki ilk iki madde RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülen “*bireyle psikolojik danışma hizmetini*” ifade etmektedir. Katılımcıların bireyle psikolojik danışma hizmetinin sıklığına ilişkin verdikleri yanıtlara bakıldığında bireyle psikolojik danışma hizmetinin RAM’ın PDR bölümünde genellikle sunulan bir hizmet olduğu ve öğrencilere yönelik verilen psikolojik danışma hizmetinin RAM’ın hizmet bölgesinde yaşayan diğer kişilere verilen psikolojik danışma hizmetinden daha sık verildiği anlaşılmaktadır. Katılımcılar bireyle psikolojik

danışma hizmeti ile ilgili olarak her iki gruba da etkili sunulduğunu düşünmektedir.

3. “*Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek*” ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların yedisi “*nadiren*” yanıtını vermiştir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların altısı “*hiç etkili değil*” cevabını vermiştir.
4. “*Hizmet bölgesindeki velilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek*” maddesine ilişkin veriler incelendiğinde ankete katılanların yedisi “*nadiren*”, yanıtını vermiştir. Aynı maddenin etkililiğine ilişkin yanıtlar incelendiğinde katılımcıların altısı “*hiç etkili değil*” yanıtını verdiği görülmektedir.

Anketteki 3. ve 4. maddeler RAM’ın PDR bölümünde yürütülen “*grup rehberliği çalışmaları*” kapsamında yer almaktadır. Analiz sonuçları incelendiğinde ankete katılanların RAM’ların PDR bölümünde grup rehberliği çalışmalarının sıklığı ile ilgili olarak öğrencilere veya velilerine nadiren grup rehberliği çalışmaları yürütüldüğünü ve bu çalışmaların etkili olmadığını düşündükleri görülmektedir.

5. Anketin 5. maddesi olan “*Hizmet bölgesindeki öğrencilerle grupla psikolojik danışma yapmak*” ifadesinin sıklığına ilişkin verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların sekizi “*hiçbir zaman*” yanıtını vermiştir. Aynı ifadenin etkililiğine ilişkin olarak da katılımcıların sekizi “*hiç etkili değil*” yanıtını vermiştir. Anketin 5. maddesi RAM’ların PDR bölümünde yürütülen “*grupla psikolojik danışma*” hizmetleri ile ilgilidir. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda grupla psikolojik danışma hizmetinin çok sık sunulmadığı ve etkili bulunmadığı söylenebilir.
6. “*Hizmet bölgesindeki velilere aile rehberliği hizmeti sunmak*” ifadesinin sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde katılımcıların 12’si “*çoğu zaman*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların sekizi “*çok etkili*” yanıtını vermiştir.
7. “*Üst eğitim kurumu tercihi ve alan seçimi konularında başvuran öğrencilere eğitsel rehberlik hizmeti sunmak*” ifadesinin sıklığına ilişkin RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar incelendiğinde yedisinin “*her*

zaman” seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların sekizi “*etkili*” yanıtını vermiştir.

8. “*Yönlendirilen veya kişisel başvuruda bulunan öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak*” ifadesinin sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde katılımcıların yedisi “*her zaman*” yanıtını verdiği görülmektedir. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların sekizi “*etkili*” yanıtını vermiştir.

Ankette yer alan 6. 7. ve 8. maddeler “*bireysel rehberlik çalışmaları*” kapsamında yer almaktadır. Bu maddelerin sıklığına ilişkin katılımcıların verdiği yanıtlara bakıldığında bu hizmetlerin RAM’ların PDR bölümünde çoğunlukla sunulan bir hizmet olduğunu düşündükleri görülmektedir. Diğer yandan katılımcıların genel olarak bu hizmetleri etkili buldukları söylenebilir.

9. “*Hizmet bölgesindeki okulların kademe ve türlerine göre yıllık çerçeve plan hazırlamak*” ifadesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların 12’si “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Aynı maddenin etkililiği konusunda ankete katılanların 11’i “*çok etkili*” seçeneğini işaretlemiştir. 9. Madde ankette yer alan diğer maddelerin arasında sıklık ve etkililik konusunda en yüksek değerleri alan ifadelerden biridir.
10. “*Hizmet bölgesindeki okulların hazırladığı yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek*” maddesinin sıklığı ile ilgili katılımcıların 12’si “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Bu maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların 11’i “*çok etkili*” yanıtını vermişlerdir. Anketin 10. maddesi ankette yer alan diğer maddelerin arasında sıklık ve etkililik konusunda en yüksek değerleri alan ifadelerden bir diğeridir.
11. “*Yıl sonu çalışma raporlarının sonuçlarını ilgili okulların psikolojik danışma ve rehberlik servisine bildirmek*” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların yanıtlarının farklı seçeneklerde yoğunlaştığı görülmektedir. “*Hiçbir zaman*”, “*Bazen*” ve “*Çoğu zaman*” yanıtlarının her birine de dört katılımcı yanıt vermiştir. Aynı ifadenin etkililiği konusunda ise katılımcıların altısı “*orta derecede etkili*” yanıtını vermiştir.

Ankette yer alan 9.10. ve 11. maddeler RAM'ın PDR bölümünde yürütülen “*çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporları*” ile ilgilidir. Bu maddelere verilen yanıtlar incelendiğinde bu hizmetler kapsamında yer alan çerçeve programlarını hazırlamak ve yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek ile ilgili katılımcılar bu hizmetlerin her zaman sunulduğunu ve çok etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ancak yıl sonu çalışma raporlarının değerlendirilmesi ile ilgili sonuçların, okulların PDR servislerine bildirilmesi konusunda katılımcıların yanıtları farklılaşmaktadır. Ankete katılanların bu maddede herhangi bir seçenekte yoğunlaşamamaları bu ifade ile ilgili ortak görüşleri olmadığını ve her RAM'ın bu hizmeti aynı sıklıkla sunmadığını düşündürmektedir.

12. “*Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek*” ifadesine ankete katılanların verdiği yanıtlar incelendiğinde bu hizmetin sıklığı konusunda katılımcıların altısı “*çoğu zaman*” yanıtını vermiştir. Bu ifadenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların yedisi “*etkili*” yanıtını vermiştir.
13. “*Hizmet bölgesindeki velilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek*” ifadesine etkililik bölümünde katılımcıların sekizi “*bazen*” yanıtını vermiştir. Aynı ifadenin etkililiği konusunda “*etkili*” ve “*çok etkili*” seçeneklerinin her ikisini de beşer katılımcı işaretlemiştir bu da ankete katılanlarının çoğunun bu hizmetin etkililiği konusunda olumlu görüşe sahip olduklarını göstermektedir.
14. Anketin 14. Maddesi olan “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek*” ifadesinde yer alan hizmetin sıklığı ile ilgili katılımcıların dokuzu “*bazen*” yanıtını vermiştir. Bu ifadenin etkililik bölümündeki yanıtlara bakıldığında katılımcıların 10'u “*etkili*” olduğunu belirtmiştir.
15. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul yöneticilerine seminer, konferans, panel vb. yönelik toplantılar düzenlemek*” maddesinin sıklığı ile ilgili ankete katılanların sekizi “*hiçbir zaman*” yanıtını vermiştir. Bu maddenin etkililik

bölümü ile ilgili katılımcı yanıtlarına bakıldığında sekizi “hiç etkili değil” yanıtını vermiştir.

16. Anketin 16. maddesi olan “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için mesleki toplantılar düzenlemek*” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların yedisi “*bazen*” yanıtını vermiştir. Bu maddenin sıklığı ile ilgili katılımcıların geriye kalan dokuzu da en yüksek iki olumlu seçenekte yoğunlaşmıştır. Maddenin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların sekizi “*etkili*” yanıtını vermiştir.

Yukarıda yer alan 12.13.14.15 ve 16. ifadeler “*toplantı*” grubundaki hizmetler kategorisindedir. RAM’da çalışan psikolojik danışmanların bu grupta değerlendirilen hizmetlerin sıklığı ile ilgili olarak okul yöneticilerine yönelik toplantılar düzenlemek maddesi dışında sık sunulan bir hizmet olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerine yönelik toplantıların ise katılımcıların görüşleri doğrultusunda düzenli olarak yapılmadığı ve dolayısıyla etkili olamadığı görülmektedir. Bu hizmet grubunda ele alınan öğrencilere, velilere, öğretmenlere ve okul psikolojik danışmanlarına yönelik düzenlenen toplantılar ise katılımcılar tarafından etkili bulunan hizmetler arasındadır.

17. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için hizmetiçi eğitim düzenlemek*” ifadesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların yedisi “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların dokuzu “*çok etkili*” yanıtını vermiştir. Anketin 17. ifadesi “*Hizmetiçi eğitimler*” kategorisindedir. Bu maddenin ile ilgili verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların bu hizmetin RAM’ların PDR bölümüne sıklıkla sunulan bir hizmet olduğunu düşündükleri ve etkili buldukları görülmektedir.
18. Anketin 18. Maddesi olan “*Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek*” ifadesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların yedisi “*çoğu zaman*” yanıtını vermiştir. Maddenin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların dokuzu “*etkili*” seçeneğini işaretlemiştir.
19. “*Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerden uygulamalarda yararlanmak*” ifadesinin ne kadar sıklıkla sunulduğuna ilişkin ankete

katılanların sekizi “*bazen*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu maddenin etkililiği ile ilgili katılımcıların sekizi “*etkili*” bulduklarını belirtmiştir.

20. “*Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlemek ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak araştırmalar yapmak*” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların yedisi “*bazen*” yanıtını vermiştir. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların yedisi “*etkili*” yanıtını vermiştir.
21. Anketin “*Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak yayınlar hazırlamak*” ifadesinin sıklığı ile ilgili verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların 12’sinin “*bazen*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların “orta derecede etkili” ve “etkili” yanıtlarında yoğunlaştıkları her iki maddeye de 5’er katılımcının işaretlediği görülmektedir.

Anketin 18.19.20 ve 21. maddeleri “*araştırma ve yayın*” hizmetleri gurubunda yer almaktadır. Bu grupta yer alan hizmetlerin sıklığına ilişkin katılımcılar bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerin çoğu zaman izlendiğini ancak bu gelişmelerle ilgili uygulamalardan bazen yararlandığını belirtmiştir. Aynı şekilde RAM’ın PDR bölümünde araştırma ve yayın hizmetlerinin bazen yapıldığını ancak etkili olduğunu söylemişlerdir.

22. Anketin 22. maddesi olan “*Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime destek olacak proje çalışmaları yürütmek*” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların beşinin “*çoğu zaman*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili ankete katılanların yedisi “*orta derecede etkili*” yanıtını vermiştir. Bu madde “*proje*” hizmeti ile ilgilidir. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda bu hizmetin sıklığı ile ilgili çoğu zaman yapıldığı ancak orta derecede etkili bulunduğu söylenebilir.
23. “*Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dâhilinde ziyaret etmek*” maddesinin sıklık bölümünde katılımcıların yedisi “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Bu maddenin etkililik bölümünde ise katılımcıların 10’u “*çok etkili*” bulduklarını belirtmişlerdir.

24. “*Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak*” ifadesinin sıklığı ile ilgili katılımcıların dokuzu “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili ankete katılanların 10’u “*etkili*” bulduklarını belirtmiştir.

Ankette yer alan 23. ve 34. maddeler “*okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme*” hizmet alanı ile ilgilidir. Bu maddelere verilen yanıtlar incelendiğinde RAM’da çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bu hizmetlerin her zaman sunulduğunu düşündükleri ve de genel olarak etkili buldukları söylenebilir.

25. Ankette yer alan “*Kriz durumlarında (intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak*” ifadesinin sıklık bölümünde katılımcıların 12’si “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Bu maddenin etkililik bölümünde verilen yanıtlar incelendiğinde ise katılımcıların 14’ünün “*çok etkili*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Anketin 25. maddesi ankette yer alan diğer maddelerin arasında sıklık ve etkililik konusunda en yüksek değerleri alan ifadelerden bir diğeridir.

Anketin 25. maddesi “*Travma ve Krize Müdahale*” hizmet alanı ile ilgili olup hizmetler arasında sıklık ve etkililik konusunda en yüksek değerleri alan ifadedir. RAM’da çalışan psikolojik danışmanların çoğunluğunun bu hizmetin her zaman sunulduğunu düşündüğü ve çok etkili bulduğu söylenebilir.

26. “*Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak*” ifadesinin sıklık bölümünde verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların yedisinin “*nadiren*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların çoğunluğun en düşük üç değerde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Ankette yer alan 26. ifade “*psikolojik ölçme araçları*” ile ilgilidir. Bu hizmetin sıklığı ile ilgili verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların bu hizmeti RAM’ın PDR bölümünde her zaman sunulmayan ve etkili bulunmayan hizmet olduğu söylenebilir.

27. “*Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapmak*” ifadesinin hizmetin sıklığı bölümünde katılımcıların dokuzu “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Aynı maddenin etkililik bölümünde ise katılımcıların sekizi “*çok etkili*” yanıtını vermiştir.
28. “*Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleri ile işbirliği yapmak*” maddesinin sıklık bölümünde ise katılımcıların altısı “*her zaman*” yanıtını vermiştir. Aynı maddenin etkililik bölümünde katılımcıların altısı “*etkili*” yanıtını vermiştir.
29. “*Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak*” maddesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların dokuzu “*bazen*” yanıtını vermiştir. Etkililik konusunda ise katılımcıların sekizi “*etkili*” bulduklarını belirtmiştir.
30. Anketin 30. maddesi olan “*Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (İl/ilçe Milli eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak*” ifadesinin sıklığı ile ilgili katılımcıların yedisi “*bazen*” yanıtını vermiştir. Katılımcıların maddenin etkililiği ile ilgili verdikleri yanıtlara bakıldığında çoğunluğun en yüksek üç seçenekte yoğunlaştıkları görülmektedir.

Anketin 27. 28. 29 ve 30. maddeleri “*RAM dışındaki kurumlarla işbirliği*” ile ilgili hizmet kategorisindedir. Bu kategorideki maddelerin sıklığına ilişkin verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların RAM’ların PDR bölümlerinin okuldaki paydaşları ile her zaman, üniversite ve üst idari kurumlarla ise bazen işbirliği yaptığını düşündükleri söylenebilir. Aynı hizmetlerin etkililiği ile ilgili olarak verilen yanıtlar, katılımcıların RAM’ların PDR bölümlerinin diğer kurumlarla işbirliğini etkili buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Özetle anketin bu bölümünde RAM’da çalışan psikolojik danışmanların hizmetlerin sıklığı ve etkililiği ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde “çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporları”, “bireyle psikolojik danışma”, “hizmetiçi eğitim”, “okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme”, “toplantı” ve “travma ve krize müdahale” çalışmalarının her zaman sundukları

ve etkili buldukları hizmetler olduğu görülmektedir. “Seminer, panel, konferans çalışmaları”, “grup rehberliği” “bireysel rehberlik” ve “proje” çalışmalarını ise bazen sunulmakta ve bu ölçüde orta derecede etkili bulmaktadırlar. “Araştırma ve yayın”, “grupla psikolojik danışma” ve “psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması” ile ilgili hizmetleri ise katılımcılar hiçbir zaman sunmadıklarını söylemektedir.

Anketin II. bölümünün sonunda yer alan 31.32.33 ve 34. sorular açık uçlu sorulardır. Bu soruların her birine ilişkin katılımcı yanıtları ayrı ayrı değerlendirilerek analizleri gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu sorulara kaç katılımcının yanıt verdiği ve katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarını gösteren tablolar yer almaktadır. Bu tablolar her soru için ayrı ayrı verilen yanıtları ve bu sorulara ilişkin analiz sonuçlarını göstermektedir.

31. “Yukarıda sıralanan hizmetlerin dışında, çalıştığınız bölümün yürüttüğü başka hizmetler var mı?” sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar ve bu yanıtların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 13. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Sundukları Yönetmelikte Yer Almayan Hizmetlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

Cevaplar	f
Evet	4
Hayır	12
Toplam	16

Tablo 13. de görüldüğü gibi katılımcıların 12’si “*hayır*” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun RAM’ların PDR bölümünde ankette ifade edilen hizmetlerin dışında başka bir hizmet sunulmadığını düşündüklerini göstermektedir. Katılımcıların yalnızca dördü bu soruya “*evet*” yanıtını vermiştir. “*evet*” yanıtını veren katılımcıların biri “toplam kalite yönetimi” ile ilgili çalışmalar yapıldığını geriye kalan üç kişi de “*danışmanlık tedbiri*” hizmetini sunduklarını

belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların dikkat çekici bir çoğunluğunun ankette maddeler halinde sıralanan hizmetler dışında RAM’ın PDR bölümünde başka bir hizmet sunulmadığını düşündükleri görülmektedir.

32. “*Sunduğunuz hizmetlerin etkililiğini değerlendirirken çeşitli ölçme-değerlendirme yöntem/teknikleri kullanıyor musunuz?*” sorusuna ankete katılanların verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 14. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Hizmetleri Değerlendirmekte Kullandıkları Yöntem/Tekniklerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

Cevaplar	f
Evet	8
Hayır	8
Toplam	16

Tablo 14’de görüldüğü gibi ankete katılanların bu soruya verilen yanıtlar “*evet*” ve “*hayır*” seçeneklerinde eşit dağılım göstermektedir. Katılımcılardan “*evet*” yanıtı verenler sundukları hizmetleri değerlendirmek için “*anket, sözel geribildirim, gözlem ve okul ziyaretleri*” kullandıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılan RAM’larda çalışan psikolojik danışmanların diğer yarısının bu soruya “*hayır*” cevabı vermeleri ise, sundukları hizmetleri değerlendirmek için herhangi bir yöntem/teknik kullanmadıklarını göstermektedir.

33. “*Hizmet bölgenizdeki öğrenciler ve veliler dışında başka kişilerle de çalışıyor musunuz?*” sorusuna ankete katılanların verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 15. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Hizmet Verdikleri Kişilerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

Cevaplar	f
Evet	5
Hayır	11
Toplam	16

Yukarıdaki tablo da görüldüğü gibi ankete katılanların 11’i bu soruya “*hayır*” yanıtını vermiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü RAM’ların PDR bölümünün hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrenciler ve onların aileleri ile çalıştığını ifade etmiştir. Katılımcıların beşi “*evet*” yanıtını vermiş ve “*Hizmet bölgesindeki tüm bireylere*” hizmet verdiğini belirtmiştir.

34. “*Hizmet bölgenizdeki okullar dışında resmi ya da sivil kurum/kuruluşlarla işbirliği yapıyor musunuz?*” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 16. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların İşbirliği Yaptıkları Kurumlarla İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

Cevaplar	f
Evet	10
Hayır	6
Toplam	16

Tablo 16’da görüldüğü gibi katılımcılardan 10’u “*evet*” altısı da “*hayır*” yanıtını vermiştir. “*evet*” yanıtını veren katılımcılar “*hizmet bölgesindeki okullar, Emniyet Müdürlüğü, halk eğitim merkezi, üniversite, belediye, hastane ve İŞKUR*” ile işbirliği yaptıklarını söylemişlerdir.

Anketteki açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ışığında RAM’ların PDR bölümünde yönetmelikte belirtilen hizmetlerin dışında farklı hizmetlerin sunulmadığı söylenebilir. Bazı RAM’ların PDR bölümüne çalışan psikolojik danışmanların sundukları hizmetleri değerlendirirken “*anket*”, “*sözel geribildirim*”, “*gözlem*” ve “*okul*

ziyaretleri” gibi yöntemleri kullandıkları bazı psikolojik danışmanların ise hizmetlerin etkililiğini değerlendirmek için herhangi bir yöntem kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Katılımcıların PDR bölümünün hizmet verdiği kişilerle ilgili yanıtları da bölümün daha çok hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrencilere ve onların ailelerine hizmet sunduğunu göstermektedir. Ayrıca katılımcılar “İl-ilçe Emniyet Müdürlükleri”, “halk eğitim merkezleri”, “üniversiteler”, “belediyeler”, “sağlık kuruluşları” ve “İŞKUR” ile iletişim ve işbirliği içinde olduklarını söylemişlerdir.

4.1.2.1.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Bulgular

Anketin III. bölümünde faktörlerin RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri ne derece etkilediğine dair okul psikolojik danışmanlarının görüşleri alınmıştır. Hizmetleri etkileyen faktörler ve bu faktörlerin nitel bulgularla ilişkisi aşağıda Tablo 17’de sunulmuştur. Aşağıda hizmetlerin etkileyen faktörlerle ilgili bulguları gösteren tablo sunulmuş olup her faktörün sunulan hizmeti ne yönde etkilediği ayrı ayrı ele alınmıştır.

Tablo 17. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

ALT KATEGORİLER	HİZMETLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	NE YÖNDE ETKİLEMEKTEDİR?					
		N	Oldukça Olumsuz Etkilenmektedir	Olumsuz Etkilenmektedir	Etkilenmemektedir	Olumlu Etkilenmektedir	Oldukça Olumlu Etkilenmektedir
			f	f	f	f	f
RAM’ın kuruluş tarihi	1. RAM’ın hizmet süresi	16	0	2	11	3	0
RAM’ın bölgesindeki okul sayısı	2. RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısı	16	0	7	6	1	2
RAM’ın bütçesi	3. RAM’ın ekonomik imkânları	16	1	13	2	0	0
RAM’ın konumu	4. RAM’ın hizmet bölgesindeki okullara uzaklığı	16	3	8	3	2	0
	5. RAM’ın il veya ilçede oluşu	16	2	8	3	1	2
RAM’ın fiziki yapısı	6. RAM binasının fiziki şartları	16	10	4	0	2	0
RAM’ın teknolojik donanımı	7. RAM’ın teknolojik donanımı	16	2	3	5	5	1
	8. RAM PDR Böl. İnternet kullanım düzeyi	16	3	0	5	4	4
RAM’ın Personel çeşitliliği ve sayısı	9. RAM’daki psikolojik danışmanların sayısal dağılımı	16	7	4	5	0	0
Organizasyon ve işleyiş	10. Yönetmeliğin güncelliği	16	5	8	3	0	0
	11. Yönetmelikteki görev tanımları	16	2	5	9	0	0

Tablo 17 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	NE YÖNDE ETKİLEMEKTEDİR?					
		N	Oldukça Olumsuz Etkilemektedir	Olumsuz Etkilemektedir	Etkilememektedir	Olumlu Etkilemektedir	Oldukça Olumlu Etkilemektedir
			f	f	f	f	f
Organizasyon ve işleyiş	12. RAM'ın PDR bölümündeki hizmetlerin yürütülmesine ilişkin prosedürler	16	1	10	4	1	0
	13. RAM'daki psikolojik danışmanın iş yoğunluğu	16	1	9	5	1	0
	14. RAM'daki psikolojik danışmanın kurum dışı görevleri	16	3	9	3	0	1
	15. RAM'ın PDR bölümünün resmi/sivil kurum/kuruluşlarla işbirliği	16	1	1	4	9	1
Okuldaki psikolojik danışman sayısı	16. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların sayısı	16	1	3	0	10	2
Okullarda yürütülen hizmetler	17. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğu	16	0	6	5	5	0
RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mesleki özellikleri	18. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mezun olduğu bölüm	16	2	3	4	5	2
	19. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın eğitim düzeyi	16	0	0	5	10	1
	20. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mesleki yetkinliği	16	1	1	1	9	4
	21. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın işini iyi yapma konusundaki istekliliği	16	1	1	0	9	5
RAM'da çalışan psikolojik danışmanın kişilik özellikleri	22. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mesleki gelişim konusundaki istekliliği	16	0	2	0	9	5
	23. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın girişkenlik becerileri	16	0	2	0	8	6
	24. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın iletişim becerileri	16	1	1	0	8	6
Okul psikolojik danışmanının mesleki özellikleri	25. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mezun olduğu bölüm	16	1	4	3	8	0
	26. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların eğitim düzeyi	16	0	0	4	9	3
	27. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yetkinliği	16	1	1	2	11	1
	28. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların işini iyi yapma konusundaki istekliliği	16	0	3	3	9	1
Okul psikolojik danışmanının kişilik özellikleri	29. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki gelişim konusundaki istekliliği	16	0	3	0	10	3
	30. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerileri	16	1	2	1	9	3
	31. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların iletişim becerileri	16	0	3	3	7	3
Hizmet alanların demografik özellikleri	32. Hizmet verilen kişilerin /grupların sosyoekonomik düzeyleri	16	1	6	7	2	0
	33. Hizmet verilen kişilerin /grupların kültürel özellikleri	16	2	3	7	4	0
Üst kurum yöneticileri ile ilgili faktörler	34. Üst kurum yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	16	5	6	1	3	1
	35. Üst kurum yöneticilerinin RAM PDR sunduğu hizmetler verdiği önem	16	7	5	0	3	1
RAM yöneticileri ile ilgili faktörler	36. RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	16	2	6	1	5	2
	37. RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem	16	3	3	0	6	4
Okul yöneticileri ile ilgili faktörler	38. Okul yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	16	2	8	2	3	1
	39. Okul yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem	16	0	6	6	3	1
	40. Okul yöneticilerinin okul rehberlik servisi hakkındaki bilgisi	16	0	8	1	6	1
	41. Okul yöneticilerinin okul rehberlik servisinin sunduğu hizmetlere verdiği önem	16	1	7	2	5	1

Tablo 17 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	NE YÖNDE ETKİLEMEKTEDİR?					
		N	Oldukça Olumsuz Etkilemektedir	Olumsuz Etkilemektedir	Etkilememektedir	Olumlu Etkilemektedir	Oldukça Olumlu Etkilemektedir
			f	f	f	f	f
Hizmet alanların RAM'a ilişkin tutum ve algısı	42. Okul psikolojik danışmanlarının RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	16	0	0	2	13	1
	43. Okul psikolojik danışmanlarının RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem	16	0	0	5	10	1
	44. Hizmet verilen kişilerin/grupların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	16	0	4	7	4	1

1. Anketin bu bölümündeki ilk madde olan “RAM’ın hizmet süresi” ile ilgili katılımcıların 11’inin RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri “etkilememektedir” yanıtını verdiği görülmektedir. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun RAM’ın kuruluş tarihinin RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilemediğini düşündüklerini göstermektedir.
2. “RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısı” ile ilgili olarak ankete katılanların yedisi “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısının hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüğünü göstermektedir.
3. “RAM’ın ekonomik imkânları” ifadesine katılımcıların 13’ünün “olumsuz etkilemektedir” yanıtını verdiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu seçenekte yoğunlaşmaları, RAM’ın bütçesinin PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
4. Anketin “RAM’ın hizmet bölgesindeki okullara uzaklığı” ifadesi ile ilgili katılımcıların sekizi “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda RAM’ın okullara olan uzaklığının PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir.
5. “RAM’ın il veya ilçede oluşu” ifadesine katılımcıların sekizi “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların RAM’ın konumunun

PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

6. “*RAM binasının fiziki şartları*” maddesi ile ilgili katılımcıların 10’u “*oldukça olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu maddenin ankette yer alan faktörler içerisinde en düşük puanı alan ifade olduğu görülmektedir. RAM’ların fiziki yapısının hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini göstermektedir.
7. “*RAM’ın teknolojik donanımı*” ifadesine ankete katılan psikolojik danışmanların ağırlıklı olarak bir seçenekte yoğunlaşmadıkları görülmektedir. “*etkilememektedir*” ve “*olumlu etkilemektedir*” seçeneklerinin her ikisine de beş katılımcı yanıt vermiştir. Bu durum ankete katılanların bu ifade ile ilgili farklı görüşleri olduğunu ve farklı RAM’ların bu faktörden farklı yönlerden etkilendiğini düşündürmektedir.
8. “*RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlerde internet kullanım düzeyi*” ile ilgili katılımcılardan beşi “*etkilememektedir*” yanıtını vermiştir. Diğer seçeneklere verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların herhangi bir seçenekte yoğunlaşmadıkları ve bu faktör ile ilgili farklı görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Madde ile ilgili psikolojik danışmanların görüşleri her RAM’ın bu faktörle ilgili farklı yönde etkilendiğini düşündürmektedir.
9. “*RAM’daki psikolojik danışmanların sayısal dağılımı*” ifadesine katılımcıların verdiği yanıtlara bakıldığında katılımcıların yedisinin “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını verdiği görülmektedir. Bu durum ankete katılan psikolojik danışmanların çoğunluğunun RAM’ın özel eğitim ve PDR Bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanların sayısal olarak dağılımının PDR bölümünün yürüttüğü hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
10. “*Yönetmeliğin güncelliği*” maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların sekizinin “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu cevaplar doğrultusunda katılımcıların çoğunluğunun RAM’larla ilgili yönetmeliğin güncel olmamasının PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündükleri söylenebilir.

11. Anketin faktörler ilgili bölümündeki “*Yönetmelikteki görev tanımları*” ifadesine katılımcıların dokuzu “*etkilememektedir*” yanıtını vermiştir. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunun bu faktörün PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilemediğini düşündüğü söylenebilir.
12. “*RAM’ın PDR bölümündeki hizmetlerin yürütülmesine ilişkin prosedürler*” maddesine ankete katılanların 10’u “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu ifade anketin bu bölümünde en düşük puanı alan bir başka faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun PDR bölümündeki hizmetlerin yürütülmesine ilişkin var olan prosedürlerin sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
13. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın iş yoğunluğu*” ifadesine katılımcıların verdiği yanıtlara bakıldığında dokuzunun “*olumsuz etkilemektedir*” seçeneğine katıldığı görülmektedir. Maddeye verilen yanıtlar ışığında katılımcıların çoğunluğunun PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğunun sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.
14. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın kurum dışı görevleri*” maddesi ile ilgili olarak katılımcıların dokuzu “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Maddeye verilen yanıtlar ışığında katılımcıların çoğunluğunun bu faktörün hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündükleri söylenebilir.
15. “*RAM’ın PDR bölümünün resmi/sivil kurum ve kuruluşlarla işbirliği*” ifadesine katılımcıların dokuzu “*olumlu etkilemektedir*” cevabını vermiştir. Bu durum ankete katılan RAM’da çalışan psikolojik danışmanların PDR bölümünün diğer kurum ve kuruluşlarla yaptığı işbirliğinin hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
16. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışman sayısı*” faktörü ile ilgili katılımcıların 10’u “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Maddeye verilen yanıtlar ışığında katılımcıların çoğunun RAM’ların hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanlarının sayısının yeterli olduğunu ve bu durumun da PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.

17. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğu*” faktörü ile ilgili katılımcıların altısı “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Maddeye ilişkin diğer seçeneklere verilen yanıtlara bakıldığında “*etkilememektedir*” ve “*olumlu etkilemektedir*” seçeneklerinin her ikisine de beşer katılımcının yanıt verdiği görülmektedir. Bu durum katılımcıların bu faktörlerin hizmetleri ne yönde etkilediği ile ilgili olarak farklı görüşleri olduğunu faktörün farklı RAM’ları farklı yönde etkilediğini düşündürmektedir.
18. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mezun olduğu bölüm*” maddesi ile ilgili olarak ankete katılanların beşinin “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını verdiği görülmektedir. Katılımcıların bu maddeye ilişkin verdikleri yanıtlar bu faktörün PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündürmektedir.
19. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın eğitim düzeyi*” faktörüne katılımcıların 10’u “*olumlu etkilemektedir*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum katılımcıların çoğunun RAM’da çalışan psikolojik danışmanların eğitim düzeyinin PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
20. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mesleki yetkinliği*” maddesine katılımcıların dokuzu “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Diğer yandan katılımcıların RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanları mesleki olarak yetkin bulduklarını ve bu durumun hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
21. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın işini iyi yapma konusundaki istekliliği*” ifadesine araştırmaya katılanların dokuzu “*olumlu etkilemektedir*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu durum ankete katılanların çoğunun RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların işini iyi yapma konusunda istekli olduğunu ve bunun da sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
22. “*RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mesleki gelişim konusundaki istekliliği*” araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarından dokuzu “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu durum ankete katılanların

çoğunun RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki gelişim konusunda istekli olduğunu ve bunun da sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.

23. *“RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın girişkenlik becerileri”* faktörüne katılımcıların sekizi *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermiştir. Bu doğrultuda katılımcıların RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerilerinin hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğu düşündükleri söylenebilir.
24. *“RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın iletişim becerileri”* maddesine katılımcıların sekizi *“olumlu etkilemektedir”* seçeneğini işaretlemiştir. Bu doğrultuda katılımcıların RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerilerinin hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündükleri söylenebilir.
25. *“Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mezun olduğu bölüm”* ifadesi incelendiğinde araştırmaya katılanların sekizinin *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını verdiği görülmektedir. Bu durum katılımcıların çoğunun RAM'da çalışan psikolojik danışmanların mezun olduğu bölümün hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini göstermektedir.
26. *“Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların eğitim düzeyi”* maddesi ile ilgili katılımcıların dokuzu *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermiştir. Bu maddeye verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun, okullarda çalışan psikolojik danışmanların eğitim düzeyinin de RAM'larda sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir.
27. *“Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yetkinliği”* ifadesine katılımcıların 11'i *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermiştir. Bu madde anketin faktörlerle ilgili bölümünde en yüksek puanı alan maddelerden biridir. Bu durum katılımcıların büyük çoğunluğunun okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yetkinliğinin RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.

28. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların işini iyi yapma konusundaki istekliliği*” ile ilgili olarak ankete katılan psikolojik danışmanlarının dokuzunun “*olumlu etkilemektedir*” seçeneğini işaretlediği görülmüştür. Bu durum katılımcıların çoğunun okul psikolojik danışmanlarının işini iyi yapma konusunda istekli olduğunu ve bunun da RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündürmüştür.
29. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki gelişim konusundaki istekliliği*” ifadesine katılımcıların 10’u “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunun okul psikolojik danışmanlarının mesleki gelişim konusunda istekli olduğunu ve bunun da RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündürmüştür.
30. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerileri*” ifadesine katılımcıların dokuzu “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunun okullarda çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerilerinin de RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündükleri söylenebilir.
31. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların iletişim becerileri*” maddesine katılımcıların yedisi “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunun okullarda çalışan psikolojik danışmanların iletişim becerilerinin RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini göstermektedir.
32. “*Hizmet verilen kişilerin/grupların sosyoekonomik düzeyleri*” maddesine katılımcıların yedisi “*etkilememektedir*” yanıtını vermiştir. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunun bu faktörün RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilemediğini düşündükleri söylenebilir.
33. “*Hizmet verilen kişilerin /grupların kültürel özellikleri*” ifadesine katılımcıların yedisi “*etkilememektedir*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu yanıtlar sonucunda

katılımcıların çoğunun bu faktörün RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilemediğini düşündüklerini söylenebilir.

34. “Üst kurum yöneticilerinin (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi” maddesi ile ilgili katılımcıların altısı “olumsuz etkilemektedir” beşi de “oldukça olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunun en düşük iki seçenekte yoğunlaştıklarını göstermektedir. Verilen yanıtlar ışığında katılımcıların üst kurum yöneticilerinin RAM'ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olmadığını ve bunun da bölümün sunduğu hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündükleri söylenebilir.
35. “Üst kurum yöneticilerinin (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem” maddesi ile ilgili katılımcıların yedisi “oldukça olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunun bu maddenin bölümün hizmetlerini olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini göstermektedir.
36. “RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili sahip olduğu bilgi” ifadesine ankete katılanların altısının “olumsuz etkilemektedir” yanıtını verirken beşinin de “olumlu etkilemektedir” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin verilen iki uçtaki yanıtlar katılımcıların bu faktör ile ilgili herhangi bir seçenekte yoğunlaşmadıklarını ve RAM'ların yöneticilerinin sahip olduğu bilginin kurumdan kuruma değiştiğini düşündüklerini göstermektedir.
37. “RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem” maddesi ile ilgili katılımcıların altısı “olumlu etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunun RAM yöneticilerinin PDR bölümünün sunduğu hizmetlere önem verdiğini ve bunun da sunulan hizmetleri olumlu etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
38. “Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi” ifadesine katılımcıların sekizi “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar ışığında katılımcıların çoğunun bu faktörün PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini ve okul

yöneticilerinin RAM'ın PDR bölümü hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığını düşündükleri söylenebilir.

39. “*Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem*” maddesine verilen yanıtlara bakıldığında “*olumsuz etkilemektedir*” ve “*etkilememektedir*” seçeneklerinin her ikisine de altı katılımcının yanıt verdiği görülmektedir. Bu durum katılımcıların bu faktör ile ilgili görüşlerinin farklılaştığını veya bu faktörün her RAM'ı farklı şekilde etkilediğini düşündürmektedir.
40. “*Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin okul rehberlik servisi hakkındaki bilgisi*” maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların sekizinin “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını verdiği görülmektedir. Bu maddeye ilişkin verilen yanıtlar katılımcıların okul yöneticilerinin okul rehberlik servisleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığını ve bunun da RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündüklerini göstermektedir.
41. “*Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin okul rehberlik servisinin sunduğu hizmetlere verdiği önem*” ifadesine katılımcıların yedisinin “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun bu faktörün hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündüğünü göstermektedir.
42. “*Hizmet verilen okullarda çalışan psikolojik danışmanların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi*” ifadesine katılımcıların 13'ünün “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını verdiği görülmektedir. Bu ifade hizmetleri etkileyen faktörler arasında en yüksek puanı alan faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunluğunun okullardan çalışan psikolojik danışmanların RAM'ın PDR bölümü ile ilgili yeterli bilgi sahibi olduğunu ve bunun da hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündükleri anlaşılmıştır.
43. “*Hizmet verilen okullarda çalışan psikolojik danışmanların RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem*” maddesine katılımcıların 10'u “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar ışığında katılımcıların çoğunun okullarda çalışan psikolojik danışmanların RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetlere önem verdiğini ve bunun da hizmetleri olumlu etkilediğini düşündükleri söylenebilir.

44. “Hizmet verilen kişilerin/grupların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi” ile ilgili katılımcıların yanıtları incelendiğinde yedisinin “etkilememektedir” yanıtını verdiği görülmüştür. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunluğunun bu maddenin PDR bölümünün sunduğu hizmetleri etkilemeyen bir faktör olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Anketin III. Bölümünde yer alan RAM’da çalışan psikolojik danışmanların hizmetleri etkileyen faktörler ile ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde öncelikle “RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri ile kişilik özelliklerinin” ve “RAM’ın hizmet bölgesinde çalışan okul psikolojik danışmanı sayısının” bölümün sunduğu hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörler olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu faktörlerin yanı sıra “RAM yöneticilerinin PDR bölümü hakkındaki bilgisinin ve bölüme verdiği önemin” ve “PDR bölümünün resmi/sivil kurum ve kuruluşlarla yaptığı işbirliğinin” de sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan katılımcıların çoğu “Hizmet verilen kişilerin/grupların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisinin ve demografik özelliklerinin” PDR bölümünün çalışmalarını etkilemeyen faktörler olduğunu belirtmiştir. “RAM’ın fiziki şartları”, “RAM’ın bütçesi”, “RAM’ın konumu”, “Hizmet bölgesindeki okul sayısı” ve “Üst kurum yöneticileri (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) ile okul yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili sahip olduğu bilginin ve bölüme verdiği önemin” katılımcılar tarafından hizmetleri olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak değerlendirildiği görülmektedir. Anketin sonunda yer alan 45, 46 ve 47. sorular açık uçlu sorulardır. Bu soruların her birine ilişkin katılımcı yanıtları ayrı ayrı değerlendirilerek analizleri gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu sorulara kaç katılımcının yanıt verdiği ve katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

45. “Sizce RAM’ın PDR bölümünün etkililiğini arttıran en temel 3 faktör nedir?” sorusuna verilen yanıtlar incelenerek üç alt tema oluşturulmuştur. Bu temalar ve temalarla ilişkili yanıt veren katılımcı sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 18. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın PDR Bölümünün Etkililiğini Arttıran Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

Temalar	f
Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler	11
RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler	15
Okul psikolojik danışmanları ile ilgili faktörler	6

Tablo 18’de de görüldüğü gibi anketin 45. maddesinde katılımcıların verdikleri yanıtlar ışığında iki temanın öne çıktığı görülmektedir. Katılımcılar RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetlerin etkililiğini arttıran ilk faktörün *RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler* olduğunu belirtmiştir. Bu kategoride katılımcılar RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların *iletişim becerileri, mesleki yetkinliğinin, mesleki gelişim konusundaki istekliliği ve işini iyi yapma konusundaki istekliliğinin* sunulan hizmetlerin etkililiğini arttırdığını vurgulamıştır.

Anketin 45. sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtların yoğunlaştıkları diğer bir tema da “*Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler*” temasıdır. Katılımcılar bu tema ile ilişkilendirilen aşağıdaki alt temalarla ilgili yanıtlar vermişlerdir. Bu kategori ile ilişkili olarak yalnızca RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin hizmetlerin etkililiğini arttırdığını söylemişlerdir. *RAM yöneticilerinin PDR bölümüne verdiği önemin ve bölüm hizmetleri ile ilgili sahip olduğu bilginin* olumlu yönde etkisinden söz etmişlerdir.

46. “*Sizce RAM’ın PDR bölümünün etkililiğini engelleyen en temel 3 faktör nedir?*” sorusuna verilen yanıtlar incelenerek beş alt tema oluşturulmuştur. Bu temalar ve temalarla ilişkili yanıt veren katılımcı sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 19. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’in PDR Bölümünün Etkililiğini Engelleyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Frekans Tablosu

Temalar	f
RAM ile ilgili kurumsal faktörler	24
RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler	4
Eğitim Yöneticileri ile ilgili faktörler	10
Hizmet alanlarla ilgili faktörler	1
Hizmetlerle ilgili faktörler	2

Tablo 19’de görüldüğü gibi anketin 46. Maddesine verilen cevaplar ışığında iki temanın öne çıktığı görülmektedir. Katılımcıların cevaplarının çoğu “*RAM’la ilgili kurumsal faktörler*” teması ile ilişkili yanıtlardan oluşmaktadır. RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar *RAM’in bütçesinin, hizmet bölgesindeki okul sayısının, organizasyon ve işleyişinin, RAM’in fiziki konumunun, fiziki şartlarının, hizmet süresinin ve teknolojik donanımın* hizmetlerin etkililiğini engelleyen faktörler olduğunu belirtmişlerdir.

Bu soruya verilen yanıtların ikinci olarak yoğunlaştığı diğer bir tema da “*Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler*”dir. Bu tema kapsamında katılımcılar üst kurum yöneticilerinin (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) ve okul yöneticileri ile ilgili cevaplar vermiştir. Her iki gruptaki yöneticilerin *RAM’in PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili sahip olduğu bilginin ve hizmetlere verdiği önemin* hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

47. “*Bölgenizdeki RAM’in PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin etkililiğinin artırılması için önerileriniz nelerdir?*” sorusuna katılımcılardan “*Hizmetlere ilişkin öneriler*” ve “*Kurumsal özelliklere ilişkin öneriler*” kategorilerinde iki bölümde yanıt vermeleri beklenmiştir. Aşağıda katılımcıların her iki bölümde verdikleri yanıtların analizi sonucunda oluşturulan tablolara ve bu tabloların açıklamalarına yer verilmiştir.

a. Tablo 20. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlere İlişkin Önerileri

Öneriler	f
Araştırma, yayın ve proje	5
Hizmetiçi eğitim	8
RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği	10
Seminer, panel, konferans (veli, öğretmen, öğrenci)	3

Tablo 20’de görüldüğü gibi 47. sorunun “*Hizmetlerle ilgili öneriler*” bölümünde en çok “*RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği*” teması ile ilgili yanıt verilmiştir. Katılımcıların bu tema altında değerlendirilen yanıtlarına bakıldığında *RAM’ların PDR bölümlerinin hizmet bölgelerindeki okul psikolojik danışmanlarıyla, öğretmenlerle ve idarecilerle, üniversitelerle meslek odalarıyla ve alanda uzman meslektaşlarla işbirliği* ve iletişimin artırılması yönünde öneriler getirdikleri görülmüştür.

Hizmetlerle ilgili öneriler bölümünde katılımcıların vurguladıkları diğer bir önemli tema da “*Hizmetiçi eğitim*” ile ilgili hizmetlerdir. Bu tema kapsamında değerlendirilen ifadelerle bakıldığında katılımcıların RAM’ların PDR bölümlerinin düzenlediği hizmetiçi eğitimlerle ilgili olarak ücretli eğitimlerin hizmetiçi eğitim kapsamında verilmesi, hizmetiçi eğitimlerin sayılarının artırılması, uygulamaya dönük konularla ilgili düzenlenmesini önerdikleri görülmüştür.

Katılımcıların vurguladıkları diğer temalarda “*Araştırma, yayın ve proje çalışmaları*” ile öğrencilere, ailelere ya da öğretmenlere yönelik yapılacak “*seminer, panel ve konferans çalışmalarıdır*”. Bu önleyici çalışmaların RAM’ların PDR bölümlerinin hali hazırda sundukları hizmetlere katkı sağlaması açısından desteği olacağını belirtmişlerdir.

b. Tablo 21. RAM’da Çalışan Psikolojik Danışmanların RAM’ın Kurumsal Özelliklerine İlişkin Önerilerinin Frekans Tablosu

Öneriler	f
RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri	10
RAM’ın ekonomik imkanları	1
RAM’ın fiziki yapısı	5
RAM’ların organizasyon ve işleyişi	15
RAM yöneticileri	4

Tablo 21’de görüldüğü gibi katılımcıların cevapları “*RAM’ların organizasyon ve işleyişi*” temasında yoğunlaşmaktadır. Katılımcıların bu tema altında değerlendirilen önerilerine bakıldığında *RAM’ların sayılarının artırılması, yetki ve sorumluluk dengesinin sağlanması, yönetmeliğin güncellenmesi, kurumda çalışan yöneticilerin ve personelin özlük haklarının iyileştirilmesi, yönetmelikte belirtildiği gibi farklı yardım mesleklerinden de kişilerin RAM’da istihdam edilmesi ve personel sayısının artırılması* konularında öneriler getirdikleri görülmektedir.

Kurumsal özelliklere ilişkin öneriler bölümünde katılımcıların vurguladıkları diğer bir önemli tema da “*RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri*” ile ilgili önerilerdir. Bu tema kapsamında katılımcılar “*RAM’da çalışan psikolojik danışmanların uzmanlaşması için imkanlar sağlanmasını*” bu kapsamda personelin yurt içinde ve yurt dışında gelişen alanla ilgili eğitimlere gitmesi konusunda desteklenmesini önermişlerdir.

RAM’da çalışan psikolojik danışmanların anketin açık uçlu sorularına verdikleri yanıtlar incelendiğinde PDR bölümünün etkililiğini arttıran faktörlerin “RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler” ile “Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler” olduğu anlaşılmaktadır. “RAM’ların kurumsal özellikleri” ile “Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler” hizmetleri etkililiğini engelleyen faktörler olarak nitelendirilmiştir. Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörlerin hem arttıran hem de engelleyen faktörler arasında olması dikkat çekicidir. Bu tema altında katılımcıların yanıtları incelendiğinde “RAM yöneticileri ile ilgili faktörler” in hizmetlerin etkililiğini

arttıran “üst eğitim kurum yöneticileri ile okul yöneticileri ile ilgili faktörlerin” ise etkililiği engelleyen faktörler olarak ifade edildiği görülmektedir. Katılımcılar hem hizmetlerle hem de kurumsal özelliklerle ilgili öneriler getirmiştir. Hizmetlerle ilgili önerilerin “RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği” ve “hizmetiçi eğitim” hizmetleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kurumsal özelliklerle ilgili önerilere bakıldığında katılımcıların “RAM’ların oganizasyon ve işleyişi” ile “RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri” ile ilgili öneriler getirdikleri görülmüştür.

4.1.2.2 Okullarda Çalışan Psikolojik Danışmanlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde anketin okulda çalışan psikolojik danışmanlara uygulanması sonucunda elde edilen veriler açıklanmıştır.

4.1.2.2.1 Hizmetlerin Sıklığına ve Etkililiğine İlişkin Bulgular

Anketin II. bölümünde Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümünde yürütülen hizmetleri ne sıklıkla aldıklarına ve aldıkları hizmetlerin etkililiğine ilişkin okul psikolojik danışmanlarının görüşleri araştırılmıştır. Bu konuya ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri aşağıda Tablo 22 ve Tablo 23’de sunulmuştur. Her anket maddesinin sıklığı ve etkililiği ayrı ayrı ele alınmıştır.

Tablo 22. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM'ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlerin Sıklığı ile İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	N	HİZMETİN SIKLIĞI											
			Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Çoğu Zaman		Her Zaman		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bireyle Psikolojik Danışma Çalışmaları	1. Hizmet bölgesindeki öğrencilerle bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	210	20	9,5	40	19	62	30	59	28	29	14	3,18	1,17
	2. Hizmet bölgesinde yaşayan kişilere (veli, birey) bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	210	30	14	32	15	74	35	52	25	22	11	3,02	1,18
Grupla Rehberlik Çalışmaları	3. Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	210	51	24	36	17	79	38	34	16	10	4,8	2,60	1,15
	4. Hizmet bölgesindeki velilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	210	54	26	46	22	72	34	26	12	12	5,7	2,50	1,17
Grupla Psikolojik Danışma Çalışmaları	5. Hizmet bölgesindeki öğrencilerle grupla psikolojik danışma yapmak.	210	70	33	45	21	69	33	18	9	8	3,8	2,28	1,13
Bireysel Rehberlik Çalışmaları	6. Hizmet bölgesindeki velilere aile rehberliği hizmeti sunmak.	210	31	15	33	16	60	29	68	32	18	8,6	3,04	1,19
	7. Üst eğitim kurumu tercihi ve alan seçimi konularında başvuran öğrencilere eğitsel rehberlik hizmeti sunmak.	210	36	17	41	20	39	19	58	28	36	17	3,08	1,36
	8. Yönlendirilen veya kişisel başvuruda bulunan öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak.	210	26	12	42	20	45	21	65	29	36	17	3,19	1,28
Çerçeve Program ve Yıl Sonu Çalışma Raporu	9. Hizmet bölgesindeki okulların kademe ve türlerine göre yıllık çerçeve plan hazırlamak .	210	3	1,4	7	3	15	7	48	23	137	65	4,47	0,87
	10. Hizmet bölgesindeki okulların hazırladığı yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek.	210	15	7,1	10	5	17	8	64	31	104	50	4,10	1,19
	11. yıl sonu çalışma raporlarının sonuçlarını ilgili okulların psikolojik danışma ve rehberlik servisine bildirmek.	210	45	21	35	17	54	26	39	19	22	11	2,61	1,50
Toplantılar	12. Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	210	44	21	42	20	60	29	37	18	27	13	2,81	1,30
	13. Hizmet bölgesindeki velilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	210	45	21	50	24	54	26	39	19	22	11	2,73	1,28
	14. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	210	26	12	42	20	70	33	49	23	23	11	3,00	1,17
	15. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul yöneticilerine seminer, konferans, panel vb. yönelik toplantılar düzenlemek.	210	52	25	72	34	52	25	19	9	15	7,1	2,40	1,16
	16. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için mesleki toplantılar düzenlemek.	210	9	4,3	27	13	68	40	44	21	62	32	3,59	1,16
Hizmet içi Eğitimler	17. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için hizmetiçi eğitim düzenlemek.	210	12	5,7	30	14	55	26	56	27	57	27,1	3,55	1,19
Araştırma ve Yayın	18. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek.	210	21	10	41	20	49	23	66	31	33	16	3,23	1,22
	19. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerden uygulamalarda yararlanmak.	210	21	10	49	23	48	23	62	30	29	14	3,23	1,83
	20. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlemek ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak araştırmalar yapmak.	210	31	15	59	28,1	56	27	38	18	26	12	2,85	1,24

Tablo 22 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	N	HİZMETİN SIKLIĞI											
			Hiçbir Zaman		Nadiren		Bazen		Çoğu Zaman		Her Zaman		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Araştırma ve Yayın	21. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak yayınlar hazırlamak.	210	43	21	50	24	65	31	28	13	24	11	2,71	1,25
Proje	22. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime destek olacak proje çalışmaları yürütmek.	210	24	11	59	28	74	35	33	16	19	9	3,08	3,77
Okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme	23. Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret etmek.	210	26	12	34	16	70	33	49	23	31	15	3,12	1,21
	24. Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak.	210	31	15	34	16	62	30	53	25	30	14	3,08	1,26
Travma ve Krize Müdahale	25. Kriz durumlarında(intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak.	210	11	5,2	24	11	48	23	66	31	61	29	3,68	1,16
Psikolojik Ölçme Araçları	26. Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak.	210	38	18	42	20	69	33	33	16	28	13	2,86	1,27
RAM dışındaki kurumlarla işbirliği	27. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapmak.	210	12	5,7	30	14	60	29	62	30	46	22	3,48	1,15
	28. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleri ile işbirliği yapmak.	210	30	14	42	20	54	26	53	25	31	15	3,06	1,27
	29. Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak.	210	19	9	30	14	63	30	66	31	32	15	3,30	1,16
	30. Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (il/ilçe Milli eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak.	210	15	7,1	28	13	58	28	68	32	41	20	3,44	1,15

Tablo 23. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM'ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlerin Etkililiği ile İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	HİZMETİN ETKİLİLİĞİ												
		N	Hiç Etkili Değil		Biraz Etkili		Orta Derecede Etkili		Etkili		Çok Etkili		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Bireyle Psikolojik Danışma Çalışmaları	1.Hizmet bölgesindeki öğrencilerle bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	210	19	9	32	15,2	81	38,6	57	27,1	21	10	3,14	1,08
	2. Hizmet bölgesinde yaşayan kişilere (veli, birey) bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek.	210	29	13,8	32	15,2	70	33,3	61	29	18	8,6	3,03	1,16
Grupla Rehberlik Çalışmaları	3.Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	210	50	23,8	29	13,8	79	37,6	40	19	12	5,7	2,69	1,19
	4.Hizmet bölgesindeki velilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek.	210	53	25,2	30	14,3	71	33,8	39	18,6	17	8,1	2,70	1,26
Grupla Psikolojik Danışma Çalışmaları	5. Hizmet bölgesindeki öğrencilerle grupla psikolojik danışma yapmak.	210	69	32,9	33	15,7	64	30,5	32	15,2	12	5,7	2,45	1,25
Bireysel Rehberlik Çalışmaları	6. Hizmet bölgesindeki velilere aile rehberliği hizmeti sunmak.	210	30	14,3	27	12,9	67	31,9	60	28,6	26	12	3,12	1,21
	7. Üst eğitim kurumu tercihi ve alan seçimi konularında başvuran öğrencilere eğitsel rehberlik hizmeti sunmak.	210	37	17,6	29	13,8	40	19	76	36,2	28	13	3,14	1,31
	8. Yönlendirilen veya kişisel başvuruda bulunan öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak.	210	28	13,3	35	17	46	22	75	36	26	12	3,17	1,24
Çerçeve Program ve Yıl Sonu Çalışma Raporu	9. Hizmet bölgesindeki okulların kademe ve türlerine göre yıllık çerçeve plan hazırlamak .	210	3	1,4	17	8,1	29	14	77	37	84	40	4,06	1,00
	10. Hizmet bölgesindeki okulların hazırladığı yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek.	210	19	9	22	11	39	19	67	32	63	30	3,63	1,26
	11. yıl sonu çalışma raporlarının sonuçlarını ilgili okulların psikolojik danışma ve rehberlik servisine bildirmek.	210	84	40	30	14	35	17	32	15	29	14	2,49	1,48

Tablo 23 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER		HİZMETİN ETKİLİLİĞİ											
			Hiç Etkili Değil		Biraz Etkili		Orta Derecede Etkili		Etkili		Çok Etkili		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Toplantılar	12. Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	210	39	18,6	39	19	60	29	43	21	29	14	2,92	1,30
	13. Hizmet bölgesindeki velilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	210	44	21	34	16	54	26	44	21	34	16	2,95	1,37
	14. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek.	210	28	13,3	35	17	60	29	45	21	42	20	3,18	1,30
	15. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul yöneticilerine seminer, konferans, panel vb. yönelik toplantılar düzenlemek.	210	58	27,6	43	21	55	26	30	14	24	11	2,61	1,33
	16. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için mesleki toplantılar düzenlemek.	210	8	3,8	25	12	63	30	60	29	54	26	3,60	1,11
Hizmetiçi Eğitimler	17. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için hizmetiçi eğitim düzenlemek.	210	12	5,7	21	10	62	30	62	30	53	25	3,59	1,14
Araştırma ve Yayın	18. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek.	210	21	10	37	18	55	26	65	31	32	15	3,24	1,20
	19. Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerden uygulamalarda yararlanmak.	210	20	9,5	47	22	56	27	55	26	32	15	3,15	1,21
	20. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlemek ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak araştırmalar yapmak.	210	36	17,1	50	24	56	27	42	20	26	12	2,87	1,27
	21. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak yayınlar hazırlamak.	210	43	20,5	44	21	60	29	41	20	22	11	2,79	1,27

Tablo 23 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLER	N	HİZMETİN ETKİLİLİĞİ											
			Hiç Etkili Değil		Biraz Etkili		Orta Derecede Etkili		Etkili		Çok Etkili		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Proje	22. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime destek olacak proje çalışmaları yürütmek.	210	25	11,9	50	24	72	34	33	16	30	14	2,97	1,20
Okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme	23. Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret etmek.	210	24	11,4	23	11	61	29	51	24	51	24	3,39	1,28
	24. Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak.	210	31	14,8	25	12	67	32	48	23	39	19	3,19	1,29
Travma ve Krize Müdahale	25. Kriz durumlarında(intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak.	210	11	5,2	21	10	49	23	67	32	62	30	3,70	1,15
Psikolojik Ölçme Araçları	26.Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak.	210	43	20,5	39	19	57	27	42	20	29	14	2,88	1,32
RAM dışındaki kurumlarla işbirliği	27. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapmak.	210	11	5,2	23	11	59	28	71	34	46	22	3,56	1,11
	28. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleri ile işbirliği yapmak.	210	27	12,9	35	17	64	31	56	27	28	13	3,11	1,21
	29. Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak.	210	16	7,6	28	13	62	30	65	31	39	19	3,40	1,16
	30. Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (İl/ilçe Milli eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak.	210	20	9,5	30	14	51	24	70	33	39	19	3,37	1,21

1. Anketin birinci maddesi "*Hizmet bölgesindeki öğrencilere bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek*" ifadesinin ne sıklıkla sunulduğuna dair verilen yanıtlar incelendiğinde araştırmaya katılanların %29,5'inin bu ifadeye "*bazen*" yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu görüşler sonrasında ifadeye verilen yanıtların ortalaması ($\bar{X}=3.18$) olarak tespit edilmiştir. Aynı hizmetin etkililiği ile ilgili olarak da katılımcıların %38,6'ı hizmetin "*orta derecede etkili*" sunulduğunu belirtmişlerdir. Hizmetin etkililiği ile ilgili ortama değer incelendiğinde ($\bar{X}=3.14$) düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir.
2. Anketin ikinci maddesi "*Hizmet bölgesinde yaşayan kişilere (veli, birey) bireyle psikolojik danışma hizmeti vermek*" ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların %35.2'sinin bu ifadeye "*bazen*" yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu görüşler doğrultusunda ortalama değerin ($\bar{X}=3.02$) düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği konusunda ise katılımcıların % 33,3'ü "*orta derecede etkili*" cevabını vermişlerdir. Bu maddenin etkililiğine ilişkin yanıtlar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=3,03$) olarak tespit edilmiştir.

Yukarıdaki ilk iki madde RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen "*bireyle psikolojik danışma hizmetini*" ifade etmektedir. Katılımcıların bireyle psikolojik danışma hizmetinin sıklığına ilişkin her iki maddeye verilen yanıtların ortalamaları bu hizmetin bazen alındığını ve kısmen etkili bulunduğunu göstermektedir.
3. "*Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek*" ifadesine verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların %35,2 sinin "*bazen*" yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu yanıtlar doğrultusunda maddenin sıklığına ilişkin ortama değer ($\bar{X}=2,60$) olarak tespit edilmiştir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların % 37,6'sı hizmeti "*orta derecede etkili*" bulduklarını belirtmiştir. Bu görüşler doğrultusunda maddenin etkililiğine ilişkin ortalama değerin ($\bar{X}=2,69$) düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir.
4. "*Hizmet bölgesindeki velilere yönelik grup rehberliği çalışmaları yürütmek*" maddesine ilişkin veriler incelendiğinde ankete katılanların % 34,3'ü "*bazen*", yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=2,50$) olarak tespit edilmiştir. Aynı maddenin etkililiğine ilişkin yanıtlar incelendiğinde

katılımcıların %33,8'inin “orta derecede etkili” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değerin ($\bar{X}=2,70$) değerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anketteki 3. ve 4. maddeler RAM'ın PDR bölümünde yürütülen “grup rehberliği çalışmaları” kapsamında yer almaktadır. Analiz sonuçları incelendiğinde ankete katılanların RAM'ların PDR bölümünde grup rehberliği çalışmaları ile ilgili verilen yanıtlar bu hizmetin çok sık yürütülmeyen ve etkili bulunmayan bir hizmet olduğunu göstermektedir.

5. Anketin beşinci maddesi olan “Hizmet bölgesindeki öğrencilerle grupta psikolojik danışma yapmak” ifadesinin sıklığına ilişkin verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların %33,3'ünün “hiçbir zaman” yanıtını verdikleri ve bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değerin ($\bar{X}=2,28$) değerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı ifadenin etkililiğine ilişkin olarak da katılımcıların % 32,9'u “hiç etkili değil” yanıtını vermiş ve bu doğrultuda maddenin etkililiğine ilişkin ortalama değeri ($\bar{X}=2,45$) olarak tespit edilmiştir.

Anketin 5. maddesi RAM'ların PDR bölümünde yürütülen grupta psikolojik danışma hizmetleri ile ilgilidir. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda grupta psikolojik danışma hizmetinin RAM'ların PDR bölümlerinde pek sık sunulmayan ve dolayısıyla etkili bulunmayan bir hizmet olduğu anlaşılmaktadır.

6. “Hizmet bölgesindeki velilere aile rehberliği hizmeti sunmak” ifadesinin sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde katılımcıların %32,4'ünün “çoğu zaman” seçeneğini işaretlediği bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değeri ($\bar{X}=3,04$) değerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak ankete katılanların % 31,9'u “orta derecede etkili” seçeneğini işaretlemiş ve bu yanıtlar sonucunda ortalama değeri ($\bar{X}=3,12$) olarak tespit edilmiştir.
7. “Üst eğitim kurumu tercihi ve alan seçimi konularında başvuran öğrencilere eğitsel rehberlik hizmeti sunmak” ifadesinin sıklığına ilişkin okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar incelendiğinde %27,1'inin “çoğu zaman” seçeneğini işaretlediği ve bu doğrultuda ortalamanın ($\bar{X}=3,08$) değerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak

katılımcıların %36,2'si “*etkili*” yanıtını vermiş ve bu doğrultuda ortalama değer ($\bar{X}=3,14$) olarak tespit edilmiştir.

8. “*Yönlendirilen veya kişisel başvuruda bulunan öğrencilere mesleki rehberlik hizmeti sunmak*” ifadesinin sıklığına ilişkin veriler incelendiğinde katılımcıların %29'unun “*çoğu zaman*” yanıtını verdiği ve bu yanıtlar sonucunda ortalama değer ($\bar{X}=3,19$) olduğu tespit edilmiştir. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların % 35,7'si “*etkili*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,17$) olarak tespit edilmiştir. Ankette yer alan 6. 7. ve 8. maddeler “*bireysel rehberlik çalışmaları*” kapsamında yer almaktadır. Bu maddelerin sıklığına ilişkin katılımcıların verdiği yanıtlar, katılımcıların çoğunun bu hizmetin “*bazen*” sunulduğunu düşündüklerini göstermektedir. Diğer yandan söz konusu hizmetin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların verdikleri yanıtlar orta derecede etkili bulunan bir hizmet olduğunu göstermektedir.
9. “*Hizmet bölgesindeki okulların kademe ve türlerine göre yıllık çerçeve plan hazırlamak*” ifadesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların %65,2 “*her zaman*” yanıtını vermiş ve bu yanıtlar doğrultusunda ortalama ($\bar{X}=4,47$) olarak tespit edilmiştir. Aynı maddenin etkililiği konusunda ankete katılanların %40'ı “*çok etkili*” seçeneğini işaretlemiş ve ortalama değer ($\bar{X}=4,06$) olarak tespit edilmiştir.
10. “*Hizmet bölgesindeki okulların hazırladığı yıl sonu çalışma raporlarını değerlendirmek*” maddesinin sıklığı ile ilgili katılımcıların %49,5'i “*her zaman*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=4,10$) olarak tespit edilmiştir. Bu maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların % 31,9 “*etkili*” ve % 30 “*çok etkili*” yanıtını vermişlerdir. Bu maddenin etkililiği ile ilgili katılımcıların yanıtlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun en yüksek iki seçenekte yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda maddenin etkililiğine verilen yanıtların ortalamasının ($\bar{X}=3,63$) değerinde yoğunlaştığı görülmektedir.
11. “*Yıl sonu çalışma raporlarının sonuçlarını ilgili okulların psikolojik danışma ve rehberlik servisine bildirmek*” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların %25,7 “*bazen*” yanıtını vermiş ve bu doğrultuda ortalama değer ($\bar{X}=2,61$) olarak

tespit edilmiştir. Aynı ifadenin etkililiği konusunda ise katılımcıların %40 “hiç etkili değil” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=2,49$) olarak tespit edilmiştir.

Ankette yer alan 9.10. ve 11. maddeler RAM’ın PDR bölümünde yürütülen hizmetlerden “çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporları” ile ilgilidir. Bu maddelere verilen yanıtlar incelendiğinde bu hizmetin sık sunulan ve etkili bulunan bir hizmet olduğu anlaşılmaktadır.

12. “Hizmet bölgesindeki öğrencilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek” ifadesine ankete katılanların verdiği yanıtlar incelendiğinde bu hizmetin sıklığı konusunda katılımcıların %28,6’sı “bazen” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=2,81$) olarak tespit edilmiştir. Bu ifadenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların % 28,6’sı “orta derecede etkili” yanıtını işaretlemiş ve ortalama değer ($\bar{X}=2,92$) bulunmuştur.
13. “Hizmet bölgesindeki velilere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek” ifadesine etkililik bölümünde katılımcıların %25,7 si “bazen” yanıtını vermiş ortalama değer ($\bar{X}=2,73$) olduğu tespit edilmiştir. Aynı ifadenin etkililiği konusunda katılımcıların %25,7’si “orta derecede etkili” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=2,95$) olarak tespit edilmiştir.
14. Anketin 14. Maddesi olan “Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere yönelik seminer, konferans, panel vb. toplantılar düzenlemek” ifadesinde yer alan hizmetin sıklığı ile ilgili katılımcıların %33,3 “bazen” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3$) olarak bulunmuştur. Bu ifadenin etkililik bölümündeki yanıtlara bakıldığında katılımcıların %28,6’sı “orta derecede etkili” olduğunu belirtmiş ve ortalaması ise ($\bar{X}=3,18$) seviyesinde bulunmuştur.
15. “Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul yöneticilerine seminer, konferans, panel vb. yönelik toplantılar düzenlemek” maddesinin sıklığı ile ilgili ankete katılanları %34,3 “nadiren” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=2,40$) olarak tespit edilmiştir. Bu maddenin etkililik bölümü ile ilgili katılımcı yanıtlarına bakıldığında ise %27,6’sı “hiç etkili değil” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=2,61$) olarak bulunmuştur.

16. Anketin 16. maddesi olan “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için mesleki toplantılar düzenlemek*” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların %39, 5’i “*bazen*” yanıtını vermiştir bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=3,59$) olarak bulunmuştur. Bu maddenin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların %30’u “*orta derecede etkili*” yanıtını vermiş ve ortalamanın ($\bar{X}=3,60$) değerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan 12.13.14.15 ve 16. ifadeler “*toplantı*” grubundaki hizmetler kategorisindedir. Okul psikolojik danışmanlarının bu maddelere verdikleri yanıtlar toplantı grubundaki hizmetlerin RAM’ların PDR bölümlerinden aldıkları ve orta derecede etkili buldukları bir hizmet olduğunu göstermektedir.

17. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanları için hizmetiçi eğitim düzenlemek*” ifadesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların %27,1’i “*her zaman*”, %26,7’si “*çoğu zaman*” yanıtını vermiştir ve ortalama ($\bar{X}=3,55$) değerinde bulunmuştur. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcılar “*orta dereceli etkili*” ve “*etkili*” ifadelerinin her ikisine de %29,5 oranında katıldıklarını belirtmişlerdir ve bu doğrultuda ortalama değer ($\bar{X}=3,59$) olarak tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan anketin 17. ifadesi “*Hizmetiçi eğitimler*” kategorisindedir. Bu maddenin sıklığı ile ilgili verilen yanıtların katılımcıların bu hizmetin çoğu zaman sunulduğunu düşündüklerini göstermektedir. Aynı maddenin etkililiği konusunda ise katılımcıların çoğunun bu hizmeti etkili buldukları anlaşılmaktadır.

18. Anketin 18. Maddesi olan “*Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmeleri izlemek*” ifadesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların %31,4’ü “*çoğu zaman*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,2$) olarak tespit edilmiştir. Bu maddenin etkililiği bölümünde ise katılımcıların %31 “*etkili*” seçeneğini işaretlemiş ve ortalama ($\bar{X}=3,24$) olarak bulunmuştur.

19. “*Bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerden uygulamalarda yararlanmak*” ifadesinin ne kadar sıklıkla sunulduğuna ilişkin ankete katılanların %29,5’i “*çoğu zaman*” seçeneğini işaretlemiş ve ortalamanın

($\bar{x}=3,23$) olduğu tespit edilmiştir. Bu maddenin etkililiği ile ilgili katılımcıların %26,7'si “orta derecede etkili” ve %26,2'si de “etkili” bulduklarını belirtmiştir ve ortalama değer ($\bar{x}=3,15$) olarak tespit edilmiştir.

20. “Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları belirlemek ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak araştırmalar yapmak” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların %28,1 “nadiren” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{x}=2,85$) olarak bulunmuştur. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların %26,7 si “orta derecede etkili” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{x}=2,87$) olarak tespit edilmiştir.

21. Anketin “Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime katkı sağlayacak yayınlar hazırlamak” ifadesinin sıklığı ile ilgili verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların %31'nin “bazen” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddenin sıklığı ile ilgili ortalama değer($\bar{x}=2,71$) düzeyinde bulunmuştur. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili ise katılımcıların %28,6 “orta derecede etkili” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{x}=2,79$) olarak tespit edilmiştir.

Anketin 18.19.20 ve 21. maddeleri “Araştırma ve yayın” hizmetleri gurubunda yer almaktadır. Bu hizmetlerin sıklığına ilişkin katılımcıların görüşleri incelendiğinde bu hizmetin sık sunulmayan ve etkili bulunmayan bir hizmet olduğu görülmektedir.

22. Anketin 22. maddesi olan “Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin ihtiyaçları karşılayacak ve bu alandaki gelişime destek olacak proje çalışmaları yürütmek” ifadesinin sıklığı konusunda katılımcıların %35,2'si “bazen” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{x}=3,08$) olarak bulunmuştur. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili ankete katılanların %34,3'ü “orta derecede etkili” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{x}=2,97$) olarak tespit edilmiştir. Anketin 22. maddesi “Proje” hizmeti ile ilgilidir. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda bu hizmetin bazen sunulduğu ve orta derecede etkili bulunduğu anlaşılmaktadır.

23. “Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini program dahilinde ziyaret etmek” maddesinin sıklık bölümünde katılımcıların %33,3'ü “bazen” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{x}=3,12$) olarak

bulunmuştur. Aynı maddenin etkililik bölümünde ise katılımcıların %29'u "orta derecede etkili" yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,39$) değerinde bulunmuştur.

24. "Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak" ifadesinin sıklığı ile ilgili katılımcıların % 29,5'u "bazen" yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,08$) değerinde bulunmuştur. Aynı ifadenin etkililiği ile ilgili ankete katılanların %31,9'u "orta derecede etkili" yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,19$) olarak bulunmuştur.

Ankette yer alan 23. ve 34. maddeler "Okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme" hizmet alanı ile ilgilidir. Bu maddelere verilen yanıtlar incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının bu hizmetin RAM'ların PDR bölümlerinde bazen sunulan ve orta derecede etkili bulunan bir hizmet olduğunu göstermektedir.

25. Ankette yer alan "Kriz durumlarında (intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak" ifadesinin sıklık bölümünde katılımcıların %31,4'ü "çoğu zaman" yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,68$) olarak bulunmuştur. Bu maddenin etkililik bölümünde verilen yanıtlar incelendiğinde ise katılımcıların % 31,9'u "etkili" olduğunu belirtmiştir. Bu cevaplar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=3,70$) olarak bulunmuştur. Anketin bu maddesi "Travma ve Krize Müdahale" hizmet alanı ile ilgilidir. Bu maddeye verilen yanıtlar RAM'ların PDR bölümünde bu hizmetin sık sunulduğunu ve etkili bulunan bir hizmet olduğunu göstermektedir.

26. "Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak" ifadesinin sıklık bölümünde verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların %32,9'unun "bazen" yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=2,86$) olarak bulunmuştur. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili olarak katılımcıların %27,1'i "orta derecede etkili" yanıtını vermiş ve ortalaması ($\bar{X}=2,88$) değerinde bulunmuştur. Anketin bu maddesi "Psikolojik ölçme araçları" ile ilgilidir. Bu

hizmetin sıklığı ile ilgili verilen yanıtlar RAM'ın PDR bölümünde bu hizmetin bazen sunulduğunu ve kısmen etkili bulunduğunu göstermektedir.

27. “*Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanları ile işbirliği yapmak*” ifadesinin hizmetin sıklığı bölümünde katılımcıların % 29,5’u “*çoğu zaman*” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=3,48$) değerinde bulunmuştur. Aynı maddenin etkililik bölümünde ise katılımcıların %33,8 “*etkili*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,56$) olarak tespit edilmiştir.
28. “*Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleri ile işbirliği yapmak*” maddesinin sıklık bölümünde ise katılımcıların % 25,7’i “*bazen*”, % 25,2’si “*çoğu zaman*” yanıtını vermiş, ortalama ($\bar{X}=3,06$) olarak bulunmuştur. Aynı maddenin etkililik bölümünde katılımcıların % 30,5’i “*orta derecede etkili*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,11$) olarak tespit edilmiştir.
29. “*Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak*” maddesinin sıklığı ile ilgili olarak katılımcıların %31,4’ü “*çoğu zaman*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,30$) seviyesinde bulunmuştur. Etkililik konusunda ise katılımcıların % 31 “*etkili*” bulduklarını belirtmiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,40$) olarak tespit edilmiştir.
30. Anketin 30. maddesi olan “*Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (İl/ilçe Milli eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak*” ifadesinin sıklığı ile ilgili katılımcıların %32,4’ü “*çoğu zaman*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,44$) değerinde bulunmuştur. Aynı maddenin etkililiği ile ilgili katılımcıların %33,3’ü “*etkili*” seçeneğini işaretlemiş, ortalama ($\bar{X}=3,37$) olarak tespit edilmiştir.

Anketin 27.28.29 ve 30. maddeleri “*RAM dışındaki kurumlarla işbirliği*” ile ilgili hizmet kategorisindedir. Bu kategorideki maddelerin sıklığına ilişkin verilen cevaplar RAM'ın PDR bölümünün bu hizmeti bazen sunduğunu ve katılımcılar tarafından etkili sunulan bir hizmet olduğunu göstermektedir.

Anketin ikinci bölümünde okul psikolojik danışmanlarının hizmetlerle ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde “çerçeve programları ve yıl sonu çalışma raporları”, “hizmetiçi eğitim” ve “travma ve krize müdahale” hizmet alanlarının en yüksek ortalamalara sahip olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum okul psikolojik danışmanlarının RAM'ın PDR bölümünden en sık ve düzenli olarak

bu üç alanda hizmet aldıklarını göstermektedir. Bu alanlarda hizmetlerin etkililiği ile ilgili olarak okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar yine en yüksek ortalama değerlere sahiptir ve bu da katılımcıların bu hizmetlerin etkili olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu bölümde katılımcıların diğer maddelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde “bireyle psikolojik danışma”, “bireyle rehberlik”, “toplantı”, “proje”, “okul PDR servislerinin ihtiyaçlarına cevap verme”, “psikolojik ölçme araçları” ve “RAM dışındaki kurumlarla işbirliği” hizmet alanlarında okul psikolojik danışmanları bu gruptaki hizmetleri bazen aldıklarını ve orta derecede etkili bulduklarını söylemişlerdir. Bu hizmet alanlarının dışında “grup rehberliği”, “grupla psikolojik danışma” ve “araştırma ve yayın” hizmet alanları ile ilgili olarak da katılımcılar nadiren sunulduğunu ve biraz etkili olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Anketin II. bölümünün sonunda yer alan 31.32.33 ve 34. sorular açık uçlu sorulardır. Bu soruların her birine ilişkin katılımcı yanıtları ayrı ayrı değerlendirilerek analizleri gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu sorulara kaç katılımcının yanıt verdiği ve katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarını gösteren tablolar yer almaktadır. Bu tablolar her soru için ayrı ayrı verilen yanıtları ve bu sorulara ilişkin analiz sonuçlarını göstermektedir.

31. *“Yukarıda sıralanan hizmetlerin dışında, bölgenizdeki RAM’ın PDR bölümü’nün yürüttüğü başka hizmetler var mı?”* sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar ve bu yanıtların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 24. Okul Psikolojik Danışmanlarının, RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Yönetmelikte Yer Almayan Hizmetlerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu

Cevaplar	f	%
Evet	1	0,50
Hayır	209	99,50
Toplam	210	100

Tablo 24’de görüldüğü gibi katılımcıların %99,5’i “*hayır*” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların büyük çoğunluğunun RAM’ların PDR bölümünde ankette ifade edilen hizmetlerin dışında başka bir hizmet sunulmadığını düşündüklerini göstermektedir. Katılımcılar arasından yalnız bir kişi bu soruya “*evet*” yanıtını vermiş ve “*Kariyer Günleri*” yapıldığını belirtmiştir. Bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında katılımcıların dikkat çekici bir çoğunluğunun yönetmelikte yer alan ve ankette de maddeler halinde sıralanan hizmetler dışında RAM’ın PDR bölümünde başka bir hizmet sunulmadığını düşünmektedir.

32. “Bölgenizdeki RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin etkililiğini değerlendirirken çeşitli ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri kullanıyor mu?” sorusuna ankete katılanların verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 25. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Hizmetleri Değerlendirmekte Kullandığı Yöntem/Tekniklerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu

Cevaplar	f	%
Evet	11	5,2
Hayır	199	94,8
Toplam	210	100

Tablo 25’de de görüldüğü gibi ankete katılanların %94,8’i bu soruya “*hayır*” yanıtını vermiştir. Bu durum katılımcıların büyük bir çoğunluğunun RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetleri değerlendirmek için herhangi bir ölçme-değerlendirme yöntem/teknikleri kullanmadığını düşündüklerini göstermektedir. Katılımcıların %5,2’si bu soruya “*evet*” yanıtını vermiş ve “*Anket, Gözlem, Görüşme ve Toplantı*” aracılığıyla da görüşlerin alındığını ve değerlendirme yapıldığını belirtmiştir.

33. “Bölgenizdeki RAM’ın PDR bölümü, bölgesindeki okullarda okuyan öğrenciler ve onların velileri dışında başka kişilerle de çalışıyor mu?” sorusuna ankete

katılanların verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 26. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Hizmet Verdiği Kişilerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu

Cevaplar	f	%
Evet	12	5,7
Hayır	198	94,3
Toplam	210	100

Yukarıdaki tablo da görüldüğü gibi ankete katılanların %94,3’ü bu soruya “*hayır*” yanıtını vermiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü RAM’ların PDR bölümünün hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrenciler ve onların aileleri ile çalıştığını ifade etmiştir. Katılımcıların %5,2’si bu soruya “*evet*” yanıtını vermiş ve RAM’ların PDR bölümünün “*Hizmet bölgesindeki tüm bireylere*” hizmet verdiğini belirtmiştir.

34. “*Bölgenizdeki RAM’ın PDR bölümü, bölgesindeki okullar dışında resmi ya da sivil kurum/kuruluşlarla işbirliği yapıyor mu?*” sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar ve bu cevapların analizleri aşağıdaki tabloda açıklanmıştır.

Tablo 27. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün İşbirliği Yaptığı Kurumlarla İlgili Yanıtların Yüzde ve Frekans

Cevaplar	f	%
Evet	64	30,5
Hayır	146	69,5
Toplam	210	100

Tablo 27’de görüldüğü gibi katılımcıların % 69,5’i bu soruya “*hayır*” yanıtını vermiş ve hizmet bölgesindeki RAM’ın okullar dışındaki kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %30,5’i de bu soruya “*evet*” yanıtını vermiştir. Bu soruya “*evet*” yanıtını veren katılımcıların cevapları incelendiğinde katılımcılar RAM’ların PDR bölümlerinin üniversiteler, sağlık kuruluşları, il-ilçe Milli Eğitim

Müdürlükleri, il-ilçe Emniyet Müdürlükleri, belediyeler, dernekler, özel kurum ve merkezler, İŞKUR ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kurumlarla iletişim içinde olduğu ve işbirliği yaptığını söylemişlerdir.

Anketteki açık uçlu sorulara okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar ışığında RAM'ların PDR bölümünde yönetmelikte belirtilen hizmetlerin dışında farklı hizmetlerin sunulmadığı söylenebilir. Ankete katılan okul psikolojik danışmanlarının birçoğu RAM'ın PDR bölümünün sundukları hizmetleri değerlendirmekte yöntem/teknik kullanmadığını düşünmektedir. Katılımcıların PDR bölümünün hizmet verdiği kişilerle ilgili yanıtları da bölümün daha çok hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrencilere ve onların ailelerine hizmet sunduğu göstermektedir. Diğer yandan katılımcıların çoğu PDR bölümünün hizmet bölgesindeki okulların dışında farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmadığını düşünmektedir. PDR bölümünün farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaptığını düşünen okul psikolojik danışmanlar ise RAM'ların "üniversiteler", "sağlık kuruluşları", "il-ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri", "il-ilçe Emniyet Müdürlükleri", "belediyeler", "dernekler", "özel kurum ve merkezler", "İŞKUR" ve "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kurumlarla" iletişim ve işbirliği içinde olduklarını söylemişlerdir.

4.1.2.2.2 Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Bulgular

Anketin III. bölümünde faktörlerin RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri ne derece etkilediğine dair okul psikolojik danışmanlarının görüşleri alınmıştır. Bu konuya ilişkin araştırmaya katılanların görüşleri aşağıda Tablo 28'de sunulmuştur.

Aşağıda hizmetlerin etkileyen faktörler ve bu faktörlerin nitel bulgularla ilişkisini gösteren Tablo 28 sunulmuştur. Her faktörün ne derece etkilediği ayrı ayrı maddelerde ele alınmış olup, bu faktörün nitel bulgu kapsamındaki değerlendirilmesi ayrıca açıklanmıştır.

Tablo 28. Okul Psikolojik Danışmanlarının Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Yanıtlarının Yüzde ve Frekans Tablosu

ALT KATEGORİLER	HİZMETLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	NE YÖNDE ETKİLEMEKTEDİR?												
		N	Oldukça Olumsuz Etkilemektedir		Olumsuz Etkilemektedir		Etkilenmemektedir		Olumlu Etkilemektedir		Oldukça Olumlu Etkilemektedir		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
RAM'ın kuruluş tarihi	1. RAM'ın hizmet süresi	210	5	2,4	33	16	103	49	54	26	15	7,1	3,20	0,87
RAM'ın bölgesindeki okul sayısı	2. RAM'ın hizmet bölgesindeki okul sayısı	210	39	19	94	45	41	20	29	14	7	3,3	2,39	1,04
RAM'ın bütçesi	3. RAM'ın ekonomik imkânları	210	35	17	109	52	24	11	29	14	13	6,2	2,41	1,11
RAM'ın konumu	4. RAM'ın hizmet bölgesindeki okullara uzaklığı	210	40	19	89	42	49	23	27	13	5	2,4	2,37	1,01
	5. RAM'ın il veya ilçede oluşu	210	17	8,1	37	18	86	41	63	30	7	3,3	3,03	0,97
RAM'ın fiziki yapısı	6. RAM binasının fiziki şartları	210	31	15	70	33	55	26	44	21	10	4,8	2,68	1,11
RAM'ın teknolojik donanımı	7. RAM'ın teknolojik donanımı	210	22	11	57	27	53	25	56	27	22	11	3,00	1,18
	8. RAM PDR Böl. İnternet Kullanımı	210	17	8,1	43	21	52	25	67	32	31	15	3,25	1,18
RAM'ın Personel çeşitliliği ve sayısı	9. RAM'daki psikolojik danışmanların sayısal dağılımı	210	16	7,6	68	32	48	23	67	32	11	5,2	2,95	1,08
Organizasyon ve işleyiş	10. Yönetmeliğin güncelliği	210	24	11	61	29	61	29	52	25	12	5,7	2,95	1,10
	11. Yönetmelikteki görev tanımları	210	14	6,7	54	26	61	29	69	33	12	5,7	3,05	1,04
	12. Prosedürler	210	9	4,3	91	43	54	26	53	25	3	1,4	2,76	0,93
	13. RAM'daki psikolojik danışmanın iş yoğunluğu	210	31	15	103	49	56	27	16	7,6	4	1,9	2,33	0,89
	14. RAM'daki psikolojik danışmanın kurum dışı görevleri	210	25	12	99	47	61	29	22	11	3	1,4	2,42	0,88
	15. RAM'ın PDR bölümünün resmi/sivil kurum/kuruluşlarla işbirliği	210	8	3,8	24	11	51	24	98	47	29	14	3,55	0,99
Okuldaki psikolojik danışman sayısı	16. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların sayısı	210	10	4,8	48	23	39	19	87	41	26	12	3,34	1,10
Okullarda yürütülen hizmetler	17. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğu	210	17	8,1	93	44	71	34	27	13	2	1	2,54	0,85
RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mesleki özellikleri	18. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mezun olduğu bölüm	210	9	4,3	31	15	60	29	94	45	16	7,6	3,37	0,97
	19. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın eğitim düzeyi	210	6	2,9	15	7,1	62	30	104	50	23	11	3,59	0,88
	20. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mesleki yetkinliği	210	2	1	31	15	27	13	110	52	40	19	3,74	0,96

Tablo 28 (devamı)

ALT KATEGORİLER	HİZMETLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	NE YÖNDE ETKİLEMEKTEDİR?												
		N	Oldukça Olumsuz Etkilemektedir		Olumsuz Etkilemektedir		Etkilememektedir		Olumlu Etkilemektedir		Oldukça Olumlu Etkilemektedir		$\bar{X}$	S
			f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
RAM'da çalışan psikolojik danışmanın kişilik özellikleri	21. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın işini iyi yapma konusundaki istekliliği	210	8	3,8	17	8,1	27	13	111	53	47	22	3,82	1,00
	22. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın mesleki gelişim konusundaki istekliliği	210	7	3,3	17	8,1	21	10	113	54	52	25	3,89	0,98
	23. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın girişkenlik becerileri	210	6	2,9	12	5,7	31	15	112	53	49	23	3,89	0,93
	24. RAM'da çalışan psikolojik danışmanın iletişim becerileri	210	5	2,4	10	4,8	43	21	94	45	58	28	3,90	0,94
Okul psikolojik danışmanının mesleki özellikleri	25. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mezun olduğu bölüm	210	7	3,3	15	7,1	50	24	103	49	35	17	3,69	0,95
	26. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların eğitim düzeyi	210	7	3,3	13	6,2	56	27	95	45	39	19	3,70	0,95
	27. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yetkinliği	210	6	2,9	23	11	40	19	96	46	45	21	3,72	1,01
Okul psikolojik danışmanının kişilik özellikleri	28. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların işini iyi yapma konusundaki istekliliği	210	8	3,8	22	11	38	18	96	46	46	22	3,71	1,04
	29. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki gelişim konusundaki istekliliği	210	11	5,2	23	11	28	13	109	52	39	19	3,68	1,06
	30. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerileri	210	7	3,3	19	9	31	15	119	57	34	16	3,73	0,95
	31. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların iletişim becerileri	210	3	1,4	20	9,5	37	18	115	55	35	17	3,76	0,89
Hizmet alanların demografik özellikleri	32. Hizmet verilen kişilerin /grupların sosyoekonomik düzeyleri	210	16	7,6	87	41	65	31	38	18	4	1,9	2,65	0,93
	33. Hizmet verilen kişilerin /grupların kültürel özellikleri	210	17	8,1	85	41	64	31	34	16	10	4,8	2,69	0,99
Üst kurum yöneticileri ile ilgili faktörler	34. Üst kurum yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	210	20	9,5	76	36	30	14	61	29	23	11	2,96	1,22
	35. Üst kurum yöneticilerinin RAM PDR sunduğu hizmetler verdiği önem	210	14	6,7	75	36	24	11	74	35	23	11	3,08	1,19
RAM yöneticileri ile ilgili faktörler	36. RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	210	4	1,9	46	22	20	9,5	112	53	28	13	3,54	1,04
	37. RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem	210	7	3,3	34	16	21	10	109	52	39	19	3,66	1,06
Okul yöneticileri ile ilgili faktörler	38.Okul yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	210	18	8,6	55	26	29	14	89	42	19	9	3,17	1,17
	39. Okul yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem	210	20	9,5	50	24	36	17	77	37	27	13	3,20	1,21
	40. Okul yöneticilerinin okul rehberlik servisi hakkındaki bilgisi	210	15	7,1	49	23	29	14	88	42	29	14	3,32	1,18
	41. Okul yöneticilerinin okul rehberlik servisinin sunduğu hizmetlere verdiği önem	210	13	6,2	52	25	28	13	82	39	35	17	3,35	1,20
Hizmet alanların RAM'a ilişkin tutum ve algısı	42. Okul psikolojik danışmanlarının RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	210	5	2,4	30	14	30	14	112	53	33	16	3,66	0,99
	43. Okul psikolojik danışmanlarının RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem	210	7	3,3	33	16	23	11	112	53	35	17	3,64	1,04
	44. Hizmet verilen kişilerin/grupların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi	210	13	6,2	44	21	38	18	86	41	29	14	3,35	1,14

1. Anketin bu bölümündeki ilk madde olan “*RAM’ın hizmet süresi*” ile ilgili katılımcıların %49’u RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri “*etkilememektedir*” yanıtını vermişler ve bu doğrultuda ortalama değer ($\bar{X}=3,20$) olarak tespit edilmiştir. Bu faktöre okul psikolojik danışmanlarının verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde ortalama değer (x=3,20) üçüncü seviye olan “*etkilememektedir*” düzeyinde bir ortalama olduğu görülmektedir.
2. “*RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısı*” ile ilgili olarak ankete katılanların %44,8’i “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermişlerdir. Bu cevaplar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=2,39$) değerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu değer “*olumsuz etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
3. “*RAM’ın ekonomik imkânları*” ifadesine katılımcıların verdiği yanıtlar incelendiğinde % 51,9’unun “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu cevaplar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=2,41$) değerinde yoğunlaşmıştır. Bu maddeye verilen yanıtların ortalamasının “*olumsuz etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
4. Anketin “*RAM’ın hizmet bölgesindeki okullara uzaklığı*” ifadesi ile ilgili katılımcıların %42,4’ü “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda ortalama değer ($\bar{X}=2,37$) olarak tespit edilmiştir. Bu değer “*olumsuz etkilemektedir*” düzeyinde bir değer olarak yorumlanabilir.
5. “*RAM’ın il veya ilçede oluşu*” ifadesine katılımcıların %41’i “*etkilememektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,3$) olarak bulunmuştur. Ortalamanın üçüncü seviye olan “*etkilememektedir*” düzeyine yakın bir değer olduğu söylenebilir.
6. “*RAM binasının fiziki şartları*” maddesi ile ilgili katılımcıların % 33,3 “*Olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiştir ve ortalama değer ($\bar{X}=2,68$) olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların yanıtları “olumsuz etkilemektedir” ifadesinde yoğunlaşsa da ortalama değer “*etkilememektedir*” düzeyinde olduğu görülmektedir.

7. “RAM’ın teknolojik donanımı” ifadesine ankete katılanların %27,1 “olumsuz etkilemektedir” cevabını vermiştir ve ortalama değer ($\bar{X}=3.00$) olarak bulunmuştur. Katılımcıların verdiği yanıtların çoğunluğu “olumsuz etkilemektedir” ifadesinde yoğunlaşsa da maddeye verilen yanıtların ortalaması “etkilememektedir” düzeyine yakındır.
8. “RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlerde internet kullanım düzeyi” ile ilgili katılımcıların %31,9’u “olumlu etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Ortalamanın ($\bar{X}=3,25$) değerinde yoğunlaştığı bulunmuştur. Bu değer “etkilememektedir” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
9. “RAM’daki psikolojik danışmanların sayısal dağılımı” ifadesine katılımcıların verdiği yanıtlara bakıldığında katılımcıların %32,4’ü “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu cevaplar doğrultusunda ortalama ($\bar{X}=2,95$) değerinde bulunmuştur. Bu değer katılımcı yanıtların yoğunlaştığı ifadenin aksine “etkilememektedir” düzeyine yakın bir değer olarak yorumlanabilir.
10. “Yönetmeliğin güncelliği” maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde “olumsuz etkilemektedir” ve “etkilemektedir” seçeneklerinin her ikisine de katılımcıların %29’unun yanıt verdiği görülmektedir. Bu doğrultuda ortalama değer ($\bar{X}=2,95$) düzeyinde bulunmuştur. Bu değer üçüncü seviye olan “etkilememektedir” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
11. Anketin faktörler ilgili bölümündeki “Yönetmelikteki görev tanımları” ifadesine katılımcıların %32,9’u “olumlu etkilemektedir” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,05$) olarak tespit edilmiştir. Ortalamanın “etkilememektedir” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
12. “RAM’ın PDR bölümündeki hizmetlerin yürütülmesine ilişkin prosedürler” maddesine ankete katılanların %43,3’ü “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Ortalama değer ($\bar{X}=2,76$) değerinde yoğunlaştığı bulunmuştur. Bu maddeye verilen yanıtların ortalaması bir üst seviye olan “etkilememektedir” düzeyine oldukça yakın olduğu söylenebilir.
13. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın iş yoğunluğu” ifadesine katılımcıların verdiği yanıtlara bakıldığında % 49’unun “olumsuz etkilemektedir” seçeneğine katıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda ortalama

değer ($\bar{X}=2,33$) düzeyinde bulunmuştur. Bu maddeye ilişkin ortalama değer katılımcıların verdiği yanıtlarla paralel olarak “olumsuz etkilemektedir” seviyesinde olduğu söylenebilir.

14. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın kurum dışı görevleri” maddesi ile ilgili olarak katılımcıların % 47,1’i “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=2,4$) olarak bulunmuştur. Bu değer ikinci seviye olan “olumsuz etkilemektedir” düzeyinde bir değer olarak yorumlanabilir.
15. “RAM’ın PDR bölümünün resmi/sivil kurum ve kuruluşlarla işbirliği” ifadesine katılımcıların %46,7’si “olumlu etkilemektedir” cevabını vermiştir. Ortalama değer ($\bar{X}=3,55$) olarak tespit edilmiştir. Bu değer bir alt seviye olan “etkilemektedir” değerine yakın olduğu söylenebilir.
16. “Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışman sayısı” faktörü ile ilgili katılımcıların %41,4’ü “olumlu etkilemektedir” yanıtını vermiştir. Bu maddenin ortalama değeri ($\bar{X}=3,34$) düzeyinde bulunmuştur. Bu değer “etkilememektedir” düzeyinde bir değer olarak yorumlanabilir.
17. “Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğu” faktörü ile ilgili katılımcıların %44,3’ü “olumsuz etkilemektedir” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=2,54$) olarak bulunmuştur. Madde ortalamasına bakıldığında “olumsuz etkilemektedir” değerine yakın olduğu görülmektedir.
18. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mezun olduğu bölüm” maddesi ile ilgili olarak ankete katılanların %44,8’ü “olumlu etkilemektedir” yanıtını verdiği görülmektedir. Bu maddeye ilişkin ortalama değer ($\bar{X}=3,37$) düzeyinde bulunmuştur. Bu maddeye ilişkin ortalama değer “etkilememektedir” düzeyinde bir değer olarak yorumlanabilir.
19. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın eğitim düzeyi” faktörüne katılımcıların %49,5’i “olumlu etkilemektedir” seçeneğini işaretlemiştir. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalaması ise ($\bar{X}=3,59$) olarak bulunmuştur. Bu değer “etkilemektedir” değerine yakın olduğu söylenebilir.

20. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mesleki yetkinliği” maddesine katılımcıların %52,4 “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,74$) olarak tespit edilmiştir. Ortalamanın “*etkilemektedir*” düzeyine yakın bir değer olduğu söylenebilir.
21. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın işini iyi yapma konusundaki istekliliği” ifadesine araştırmaya katılanların %52,9’u “*olumlu etkilemektedir*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu ifadeye ankete katılanlar tarafından verilen yanıtların ortalaması ($\bar{X}=3,82$) olarak bulunmuştur. Bu değer dördüncü seviye olan “*etkilemektedir*” düzeyine yakındır.
22. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mesleki gelişim konusundaki istekliliği” araştırmaya katılan okul psikolojik danışmanlarından %53,8’si “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,89$) düzeyinde bulunmuştur. Ortalama değer “*etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
23. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın girişkenlik becerileri” faktörüne katılımcıların %53,3’ü “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu cevaplar sonucunda bu sorunun ortalama değeri ($\bar{X}=3,89$) olarak bulunmuştur. Bu değer dördüncü seviye olan “*etkilemektedir*” düzeyinde olduğu söylenebilir.
24. “RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın iletişim becerileri” maddesine katılımcıların %44,8’ü “*olumlu etkilemektedir*” seçeneğini işaretlemiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,90$) düzeyinde bulunmuştur. Ortalamanın “*etkilemektedir*” düzeyinde yoğunlaştığı söylenebilir.
25. “Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mezun olduğu bölüm” ifadesi incelendiğinde araştırmaya katılanların %49’unun “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını verdiği görülmektedir. Bu doğrultuda ortalama değer ($\bar{X}=3,69$) olarak bulunmuştur. Ortalamanın “*etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
26. “Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların eğitim düzeyi” maddesi ile ilgili katılımcıların %45,2’i “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiş

ve ortalama ($\bar{X}=3,70$) olarak bulunmuştur. Maddeye ilişkin ortalama değerin dördüncü seviye olan “*etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.

27. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki yetkinliği*” ifadesine katılımcıların %45,7’si “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar doğrultusunda ortalama ($\bar{X}=3,72$) olarak bulunmuştur. Ortalama değerin “*etkilemektedir*” düzeyinde yoğunlaştığı söylenebilir.

28. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların işini iyi yapma konusundaki istekliliği*” ile ilgili olarak ankete katılan okul psikolojik danışmanlarının % 45,7’si “*olumlu etkilemektedir*” seçeneğini işaretlemiş ve ortalama ($\bar{X}=3,71$) değerinde bulunmuştur. Ortalamanın bir alt seviye olan “*etkilemektedir*” düzeyinde olduğu söylenebilir.

29. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların mesleki gelişim konusundaki istekliliği*” ifadesine katılımcıların % 51,9’u “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar sonucunda ortalama ($\bar{X}=3,68$) olarak tespit edilmiştir.

Bu değerin “*etkilemektedir*” düzeyinde olduğu söylenebilir.

30. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik becerileri*” ifadesine katılımcıların % 56,7’si “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,73$) olarak tespit edilmiştir. Maddeye ilişkin ortalama değerin dördüncü seviye olan “*etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.

31. “*Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların iletişim becerileri*” maddesine katılımcıların % 54,8 “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Ortalama değer ($\bar{X}=3,76$) olarak bulunmuştur. Bu değerin dördüncü seviye olan “*etkilemektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.

32. “*Hizmet verilen kişilerin/grupların sosyoekonomik düzeyleri*” maddesine katılımcıların %41,4 olumsuz etkilemektedir yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar sonucunda ortalama değer ($\bar{X}=2,65$) olarak bulunmuştur. Katılımcıların çoğunluğunun “*olumsuz etkilemektedir*” düzeyinde yoğunlaşmasına karşın ortalama değere bakıldığında üçüncü seviye olan “*etkilememektedir*” düzeyine yakın olduğu görülmektedir.

33. “*Hizmet verilen kişilerin /grupların kültürel özellikleri*” ifadesine katılımcıları %40,5’i “*olumsuz etkilemektedir*” seçeneğini işaretlemiş ve ortalamanın ($\bar{X}=2,69$) değerinde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bir önceki maddede olduğu gibi katılımcıların çoğunluğunun “*olumsuz etkilemektedir*” düzeyinde yoğunlaşmasına karşın ortalama değere bakıldığında üçüncü seviye olan “*etkilememektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
34. “*Üst kurum yöneticilerinin (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi*” maddesi ile ilgili katılımcıların %36,2’si “*olumsuz etkilemektedir*” cevabını vermiştir. Bu yanıtlar sonucunda ortalama değer ($\bar{X}=2,96$) düzeyinde bulunmuştur. Bu değer “*etkilememektedir*” değerine yakın bir değer olarak yorumlanabilir.
35. “*Üst kurum yöneticilerinin (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem*” ifadesine katılımcıların %35,7’si “*olumsuz etkilemektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama değer ($\bar{X}=3,08$) olarak tespit edilmiştir. Ortalamanın üçüncü seviye olan “*etkilememektedir*” değerine yakın olduğu söylenebilir.
36. “*RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili sahip olduğu bilgi*” ifadesine ankete katılanların % 53,3’ü “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiştir. Bu yanıtlar sonucunda ortalama değer ($\bar{X}=3,54$) olarak bulunmuştur. Bu değer “*etkilemektedir*” düzeyinde olduğu söylenebilir.
37. “*RAM yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem*” maddesi ile ilgili katılımcıların % 51,9’u “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,66$) olarak bulunmuştur. Bu maddeye verilen yanıtların ortalaması dördüncü seviye olan “*etkilemektedir*” değerine yakındır.
38. “*Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi*” ifadesine katılımcıların %42,4’ü “*olumlu etkilemektedir*” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,17$) olarak bulunmuştur. Bu değer “*etkilememektedir*” düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
39. “*Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem*” maddesine katılımcılar % 36,7’si “*olumlu*

etkilemektedir” yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,20$) olarak bulunmuştur. Bu değerin *“etkilememektedir”* düzeyine olduğu söylenebilir.

40. *“Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin okul rehberlik servisi hakkındaki bilgisi”* maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların %41,9’unun *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını verdiği görülmektedir. Bu yanıtlar sonucunda ortalama ($\bar{X}=3,32$) değerinde bulunmuştur. Ortalamanın *“etkilememektedir”* düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
41. *“Hizmet verilen bölgedeki okul yöneticilerinin okul rehberlik servisinin sunduğu hizmetlere verdiği önem”* ifadesine katılımcıların %39’u *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermiştir ve ortalama ($\bar{X}=3,35$) olarak tespit edilmiştir. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalaması üçüncü seviye olan *“etkilememektedir”* düzeyine yakındır.
42. *“Hizmet verilen okullarda çalışan psikolojik danışmanların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi”* ifadesine katılımcıların %53,3’ü *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,66$) olarak bulunmuştur. Bu değerin *“etkilemektedir”* düzeyinde olduğu ifade edilebilir.
43. *“Hizmet verilen okullarda çalışan psikolojik danışmanların RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlere verdiği önem”* maddesine katılımcıların %53,3’ü *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermiş ve ortalama ($\bar{X}=3,67$) düzeyinde bulunmuştur. Bu değerin dördüncü seviye olan *“etkilemektedir”* düzeyine yakın olduğu söylenebilir.
44. *“Hizmet verilen kişilerin/grupların RAM PDR bölümü hakkındaki bilgisi”* ile ilgili katılımcıların yanıtları incelendiğinde %44’ünün *“olumsuz etkilemektedir”* yanıtını verdiği görülmektedir. Aynı maddeye katılımcıların %41’inin *“olumlu etkilemektedir”* yanıtını vermesi dikkat çekicidir. Bu yanıtlar sonucunda ortalama değer ($\bar{X}=3,35$) olarak bulunmuştur. Katılımcıların yanıtlarının iki uçta yoğunlaşması sonucunda oluşan ortalama değerin *“etkilememektedir”* düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Anketin III. bölümünde katılımcıların hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili maddelere verilen yanıtların ortalamalarına bakıldığında öncelikle “RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler” ve “RAM

yöneticileri ile ilgili faktörlerin” öne çıktığı görülmektedir. “RAM’da çalışan psikolojik danışmanın mesleki özellikleri ile kişilik özellikleri”, “okul psikolojik danışmanının mesleki özellikleri ile kişilik özellikleri” “RAM’ın hizmet bölgesindeki okullarda çalışan okul psikolojik danışmanı sayısı”, ve “RAM yöneticilerinin PDR bölümü hakkındaki bilgisi ile bölüme verdiği önem” katılımcılar tarafından olumlu yönde etkileyen faktörler olarak değerlendirilmiştir. Diğer yandan “RAM’ın konumu”, “RAM’ın fiziki yapısı”, “RAM’ın personel çeşitliliği ve sayısı”, “ “Hizmet alanların demografik özellikleri ve PDR bölümü hakkındaki bilgisi”, “Üst kurum yöneticileri ile ilgili faktörler” ve “Okul yöneticileri ile ilgili faktörler” de hizmetleri olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak nitelendirilmiştir. “RAM’ın kuruluş tarihi”, “RAM’ın teknolojik donanımı” ve “RAM’ın organizasyon ve işleyişi” olarak belirlenen faktörler konusunda bazı katılımcılar olumlu etkilediğini söylerken bazıları olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Dolayısıyla bu ifadelerin yer aldığı maddelerin ortalamaları etkilememektedir değerinde yoğunlaşmıştır.

Anketin sonunda yer alan 45, 46 ve 47. sorular açık uçlu sorulardır. Bu soruların her birine ilişkin katılımcı yanıtları ayrı ayrı değerlendirilerek analizleri gerçekleştirilmiştir. Aşağıda bu sorulara kaç katılımcının yanıt verdiği ve katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda gerçekleştirilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

45. “Sizce bölgenizdeki RAM’ın PDR bölümünün etkililiğini arttıran en temel 3 faktör nedir?” sorusuna verilen yanıtlar incelenerek beş alt tema oluşturulmuştur. Bu temalar ve temalarla ilişkili yanıt veren katılımcı sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 29. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM'ın PDR Bölümünün Etkililiğini Arttıran Faktörlerle İlgili Yanıtların Yüzde ve Frekans Tablosu

Temalar	f	%
RAM'la ilgili kurumsal faktörler	8	3,2
RAM'da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler	103	40,87
Okul psikolojik danışmanları ile ilgili faktörler	9	3,57
Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler	1	0,39
Hizmetlerle ilgili faktörler	123	48,81

Tablo 29'da görüldüğü gibi anketin 45. maddesinde katılımcıların büyük çoğunluğunun iki temada yoğunlaştıkları görülmektedir. %48,81'i "*Hizmetlerle ilgili faktörler*" teması ile ilişkili yanıtlar vermiştir. Katılımcıların bu tema kapsamında hizmet bölgesindeki *okul psikolojik danışmanlarıyla iletişim ve işbirliğinin, hizmetiçi eğitimlerin, toplantıların ve okul ziyaretlerinin* bölümün sunduğu diğer hizmetlerin etkililiğini arttıran çalışmalar olduğunu söylemişlerdir.

Bu soruya verilen yanıtların ikinci yüksek yüzdelik değere sahip tema ise "*RAM'da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler*" temasıdır. Katılımcıların % 40,87'si bu temayla ilişkili yanıtlar vermiştir. Bu tema kapsamında katılımcılar RAM'ın PDR bölümünde psikolojik danışmanların *iletişim becerileri, mesleki yetkinliğinin, mesleki gelişim konusundaki istekliliği ve işini iyi yapma konusundaki istekliliğinin* sunulan hizmetlerin etkililiğini arttırdığını vurgulamıştır.

- 46.** "*Sizce bölgenizdeki RAM'ın PDR bölümünün etkililiğini engelleyen en temel 3 faktör nedir?*" sorusuna verilen yanıtlar incelenerek altı alt tema oluşturulmuştur. Bu temalar ve temalarla ilişkili yanıt veren katılımcı sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 30. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Etkililiğini Engelleyen Faktörlerle İlgili Yanıtların Yüzde ve Frekans Tablosu

Temalar	f	%
RAM ile ilgili kurumsal faktörler	112	40,73
RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler	16	5,82
Eğitim Yöneticileri ile ilgili faktörler	83	30,18
Hizmet alanlarla ilgili faktörler	19	6,91
Hizmetlerle ilgili faktörler	45	16,36

Tablo 30’da görüldüğü gibi anketin 46. maddesine katılımcıların büyük çoğunluğunun iki temada yoğunlaştıkları görülmektedir. %40,73’ü “*RAM’la ilgili kurumsal faktörler*” teması ile ilişkili yanıtlar vermiştir. Katılımcıların bu tema kapsamında değerlendirilen yanıtları incelendiğinde; *RAM’ın bütçesinin, hizmet bölgesindeki okul sayısının, organizasyon ve işleyişinin, RAM’ın fiziki konumunun, fiziki şartlarının, hizmet süresinin ve teknolojik donanımın* hizmetlerin etkililiğini engelleyen faktörler olduğunu belirtmişlerdir.

Bu soruya verilen yanıtların ikinci yüksek yüzdelik değere sahip tema ise “*RAM’da çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler*” temasıdır. Katılımcıların % 30,18’si bu temayla ilişkili yanıtlar vermiştir. Bu tema kapsamında değerlendirilen ifadelerle bakıldığında ankete katılanların; Bu tema kapsamında katılımcılar üst kurum yöneticilerinin (Bakanlık, Milli Eğitim Md.) ve okul yöneticileri ile ilgili cevaplar vermiştir. Her iki gruptaki yöneticilerin *RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili sahip olduğu bilginin ve hizmetlere verdiği önemin* hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

47. “*Bölgenizdeki RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin etkililiğinin artırılması için önerileriniz nelerdir?*” sorusuna katılımcılardan “*Hizmetlere ilişkin öneriler*” ve “*Kurumsal özelliklere ilişkin öneriler*” kategorilerinde iki bölümde yanıt vermeleri beklenmiştir. Aşağıda katılımcıların her iki bölümde verdikleri yanıtların analizi sonucunda oluşturulan tablolara ve bu tabloların açıklamalarına yer verilmiştir.

a. Tablo 31. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın PDR Bölümünün Sunduğu Hizmetlere İlişkin Önerilerinin Yüzde ve Frekans Tablosu

Temalar	f	%
Araştırma, yayın ve proje	7	6,36
Hizmetiçi eğitim	26	23,64
Toplantı	14	12,73
RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği	51	46,36
Seminer, panel, konferans (veli, öğretmen, öğrenci)	11	10
Tanıtım Çalışmaları	1	0,91

Tablo 31’de görüldüğü gibi 47. sorunun “*Hizmetlerle ilgili öneriler*” bölümünde katılımcıların %46,36’sı “*RAM dışındaki kurumlarla iletişim işbirliği*” teması ile ilgili yanıtlar vermişlerdir. Katılımcıların bu tema altında değerlendirilen yanıtlarına bakıldığında RAM’ların PDR bölümlerinin hizmet bölgelerindeki *okul psikolojik danışmanlarıyla, öğretmenlerle ve idarecilerle, üniversitelerle meslek odalarıyla ve alanda uzman meslektaşlarla işbirliği* ve iletişimin artırılması yönünde öneriler getirdikleri görülmüştür.

Katılımcıların % 23,64’ü “*Hizmetiçi eğitim*” çalışmaları ile ilgili öneriler getirmiştir. Bu tema kapsamında değerlendirilen ifadelerle bakıldığında katılımcıların RAM’ların PDR bölümlerinin düzenlediği hizmetiçi eğitimlerle ilgili olarak *ücretli eğitimlerin hizmetiçi eğitim kapsamında verilmesi, hizmetiçi eğitimlerin sayılarının artırılması, uygulamaya dönük konularla ilgili düzenlenmesini* önerdikleri görülmüştür. Katılımcıların vurguladıkları diğer temalarda “*Araştırma, yayın ve proje çalışmaları*” ile öğrencilere, ailelere ya da öğretmenlere yönelik yapılacak “*seminer, panel ve konferans çalışmaları ve toplantılardır*”

b. Tablo 32. Okul Psikolojik Danışmanlarının RAM’ın Kurumsal Özelliklerine İlişkin Önerilerinin Yüzde ve Frekans Tablosu

Öneriler	f	%
RAM’ın bütçesi	4	4,55
RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri	7	7,95
RAM’ın fiziki yapısı	17	19,32
RAM’ların organizasyon ve işleyişi	37	42,04
RAM’ın teknolojik donanımı	11	12,50
RAM yöneticileri	5	5,68
RAM sayıları	7	7,95

Tablo 32’de görüldüğü gibi katılımcıların %23,86’sı “*RAM’ların organizasyon ve işleyiş*” teması ile ilgili öneriler getirmiştir. Katılımcıların bu tema altında değerlendirilen önerilerine bakıldığında *RAM’ların sayılarının arttırılması, yetki ve sorumluluk dengesinin sağlanması, yönetmeliğin güncellenmesi, kurumda çalışan yöneticilerin ve personelin özlük haklarının iyileştirilmesi, yönetmelikte belirtildiği gibi farklı yardım mesleklerinden de kişilerin RAM’da istihdam edilmesi ve personel sayısının arttırılması* konularında öneriler getirdikleri görülmektedir.

Kurumsal özelliklere ilişkin öneriler bölümünde katılımcıların vurguladıkları diğer bir önemli tema da “*RAM’ın fiziki yapısı*” ile ilgili önerilerdir. Katılımcıların % 19,32’si bu konu ile ilgili öneriler getirmiştir. Bu tema kapsamında değerlendirilen ifadelerle bakıldığında katılımcıların *RAM binasının merkezi bir yere taşınması, bağımsız ayrı bir bina da hizmet vermesi ve bireylerin kullanımına uygun hale getirilmesi* konularında öneriler getirdikleri görülmüştür.

Anketin bu bölümüne verilen yanıtlar “RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetlerin” ve “PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki ve kişilik özelliklerinin” sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörler olduğunu göstermektedir. “RAM’ların kurumsal faktörlerinin” ve “Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörlerin” bölümün sunduğu hizmetleri engelleyen faktörler olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Öneriler bölümünde ise okul psikolojik danışmanları “PDR bölümünün RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği”, “Hizmetiçi eğitimlerin geliştirilmesi”,

“RAM’ların organizasyon ve işleyişı” ve “Kurumun fiziki yapısı” ile ilgili öneriler getirmiştir.

BÖLÜM V

5.1 TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, hem RAM'da hem de okullarda çalışan psikolojik danışmanların RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlere dair görüşlerinden elde edilen nitel bulgular ile uygulanan anket sonuçlarından elde edilen nicel bulgular birleştirilerek veya karşılaştırılarak tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırma bulguları ülkemizde yapılan sınırlı sayıdaki araştırmaların desteği ve araştırmacının RAM'larda çalışması sonucunda edindiği bilgi ve tecrübelerine dayanılarak tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde, bu bulguların *hizmetler, hizmetleri etkileyen faktörler ve öneriler* olmak üzere üç temel kategori altında yoğunlaştığı görülmüştür. Bu bağlamda bulgular bu üç başlık altında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.1 RAM'ların PDR Bölümünde Yürütülen Hizmetlerin Türleri, Sıklığı ve Etkililiğine Ait Bulgularının Tartışılması ve Yorumu

Araştırmanın nitel ve nicel aşamalarından elde edilen bulgulara bakıldığında her iki bölümde araştırmaya katılan psikolojik danışmanların *çerçeve programlarının* RAM'ların PDR bölümünde yürütülen temel bir hizmet olduğunu belirttikleri görülmektedir. İlgili yönetmelikte bu hizmet ile ilgili; RAM'ların PDR bölümlerinin görevleri arasında hizmet bölgesinde yer alan eğitim-öğretim kurumlarının özellik, kademe ve türlerine göre rehberlik hizmetleri çerçeve programını eğitim-öğretim kurumlarının da görüşlerini alarak hazırlamak bulunmaktadır (MEB,2001). Araştırmanın nitel bölümünde görüşme yapılan RAM'da çalışan psikolojik danışmanların birçoğu çerçeve planlarını her eğitim-öğretim yılı başında hazırladıklarını vurgularken, okulda çalışan psikolojik danışmanlar da bu planların düzenli bir şekilde hazırlanarak yayınlandığını ve kendilerinin de okulları için uyarlayarak kullandıklarını belirtmektedir. Aynı hizmet ile ilgili araştırmanın nicel bölümünden elde edilen bulgular ise bu bulguları destekler niteliktedir. Ankete katılan RAM'larda ve okulda çalışan psikolojik danışmanların birçoğu bu hizmetin her zaman sunulduğunu ve etkili olduğunu düşünmektedir. Araştırmanın nitel ve nicel bulguları birlikte değerlendirildiğinde yıllık çerçeve planlarını her zaman sunulan ve etkili bulunan bir hizmet olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmanın hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörleri

incelendiğinde bu hizmetin sıklığını ve etkililiğini belirleyen en önemli faktörün RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri olduğu düşünülmektedir. Çerçeve planları, uzun yıllardır PDR bölümünün sunduğu bir hizmettir. Bu durum RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların bu konuda zaman içerisinde yetkinleşmesini sağlamıştır. Ayrıca çerçeve planlarının organizasyonu ile ilgili yönetmeliğin gayet açık ve yol gösterici olduğu ve PDR bölümü çalışanlarının bu organizasyonu yetkinlikleri doğrultusunda başarılı bir şekilde yaptığı görülmektedir. Diğer yandan çerçeve planları örneklerine hem bakanlık web sayfasından hem de farklı kaynaklardan ulaşılabilmesi hazırlayıcıya zengin bir yelpaze sunmaktadır. Özetle çerçeve planları konusunda RAM’da çalışan psikolojik danışmanların yetkin olmasının, yönetmeliğin bu hizmet alanı ile ilgili bir planlama sunmasının ve bu plan örneklerine farklı kaynaklardan ulaşılabilmesinin bu hizmetin etkililiğini arttırdığı ve dolayısıyla hizmetten yararlananların memnuniyetini sağladığı söylenebilir.

Bal (2011) RAM’larla ilgili yaptığı araştırmasında yıllık çerçeve planlarının Özel Eğitim Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlandığını ve ilgili kurumun web sayfasında yayınlandığını ve okulların PDR servisleri tarafından düzenlendiğini belirtmiştir. Çalışmaya göre RAM’ların PDR bölümleri sadece rehber öğretmeni olmayan okulların yıllık çerçeve planlarını düzenlemekte ve bu okullara göndermektedir. Söz konusu araştırmada bu konuda sıkıntı olduğu ortaya konmuştur. Oysa ki bu araştırma, çerçeve planlarının düzenli ve olması gerektiği şekilde sunulduğunda ve alındığında hizmetin daha etkili olduğunu ve memnuniyeti arttırdığını göstermektedir. Çünkü her RAM’ın bulunduğu il veya ilçenin sosyoekonomik durumu dolayısıyla hizmet bölgesindeki okulların PDR servislerinin ihtiyaçları ve beklentileri farklıdır. Söz konusu planları RAM’ların bölgesindeki okulların türlerine ve özelliklerine göre bir format halinde hazırlaması ve sunması, hizmetten yararlanan okul psikolojik danışmanlarının memnuniyetlerini arttırmaktadır. Diğer yandan çerçeve planlarının hazırlanması aşamasında bu planlardan yararlanacak olan okul psikolojik danışmanlarının görüşlerinden yararlanılması da uygulayıcılar açısından daha kullanışlı planlar ortaya çıkması için faydalı olabileceğini düşündürmektedir.

RAM'ların PDR bölümü eğitim-öğretim kurumlarından gönderilen yıllık çalışma programı ve çalışma raporunu incelemek, değerlendirmek ve değerlendirme sonucunda belirlenen konuları rehberlik ve psikolojik danışma servislerine bildirmekle görevlidir (MEB,2001). Söz konusu hizmet ile ilgili RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar *yıl sonu çalışma raporlarının* düzenli olarak RAM'lar tarafından toplandığını belirtmiştir. Ancak okul psikolojik danışmanları bu raporların incelenmesi, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarının okullara bildirilmesi ile ilgili olarak herhangi bir hizmet almadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel boyutu bu bulguları desteklemektedir. Ankete katılan RAM'da çalışan psikolojik danışmanların birçoğu yıl sonu çalışma raporlarını her zaman değerlendirdiklerini ancak bu raporların sonuçlarını bazen okulların PDR servislerini bildirdiklerini söylemişlerdir. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların bu hizmet alanı ile ilgili maddeye verdikleri yanıtlara bakıldığında birçoğunun yılsonu çalışma raporlarının değerlendirildiğini ancak nitel bulgularla paralel olarak bu raporların sonuçlarının okul PDR servislerine bildirilmediğini belirtmektedir.

Aynı hizmet alanının etkililiği konusundaki bulgulara bakıldığında ise psikolojik danışmanların görüşleri ortak bir noktada buluşmaktadır. RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların her ikisi de yılsonu çalışma raporlarının her eğitim-öğretim yılı sonunda RAM'larda toplanması ve değerlendirilmesini etkili bulduklarını ancak benzer şekilde raporların değerlendirme sonuçlarının okul PDR servislerine bildirilmediğini dolayısıyla hizmetin bu aşamasını etkili bulmadıklarını belirtmişlerdir. İlgili alan yazın incelendiğinde araştırmanın bu bulgusuna paralellik gösteren bir araştırmanın Bal (2011) tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada RAM'ların PDR bölümlerinin okullardan gelen yılsonu değerlendirme raporlarını topladığı ancak bu raporların değerlendirme sonuçlarının okullara değil de üst eğitim kurumlarına iletildiği ortaya konmuştur (Bal,2011). Bu araştırmanın bulguları ve ilgili alan yazın incelendiğinde özetle RAM'ların PDR bölümlerinde yılsonu çalışma raporlarının düzenli olarak toplandığı ve değerlendirildiği görülmektedir. Bu raporların değerlendirme sonuçları genellikle üst eğitim kurumlarına gerekli görüldüğü takdirde de ilgili okul PDR servislerine bildirilmektedir. RAM'ın PDR bölümünde çalışan

psikolojik danışmanların sayısı, iş yoğunluğu ve sundukları hizmet yelpazesinin genişliği düşünüldüğünde bu hizmetin raporlarının ilgili okul rehberlik servislerine bildirilmesinin aksamasına neden olduğu düşünülmektedir. Tüm bu faktörlere ek olarak yılsonu çalışma raporlarının okul rehberlik servislerine nasıl bildirileceği ile ilgili uygun bir planlama sağlayan bir organizasyon da bulunmamaktadır. İlgili yönetmelik yalnızca raporların sonuçların okul rehberlik servislerine bildirilmesine değinmiş bunun nasıl yapılacağını belirlememiştir bu konu ile ilgili uygulama bölümde çalışan psikolojik danışmanların inisiyatifindedir.

Araştırmanın hizmetleri olumsuz yönde etkileyen faktörlerle ilgili bulgularına bakıldığında söz konusu bu faktörlerin birçok hizmet alanını etkilediği görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, kuşkusuz bu hizmetin toplanması, değerlendirilmesi ve rapor sonuçlarının bildirilmesi aşamalarının her birinde etkili hale gelmesi gerekmektedir. Buna bağlı olarak, RAM’da çalışan psikolojik danışmanların rapor sonuçlarının okul PDR servislerine ulaştırabilmek için bir sistem oluşturmalarının ve düzenli olarak bu sonuçları bildirmelerinin bu hizmetin etkililiğini arttıracığı düşünülmektedir. Söz konusu değerlendirme raporunda okul psikolojik danışmanlarının yaptığı çalışmalara, beklenti ve önerilerine de katkı sağlayacak ve açıklık getirecek görüşlere yer verilmesinin memnuniyeti arttıracığına inanılmaktadır.

Yönetmelikte yer almadığı halde RAM’ların PDR bölümlerinin sık ve etkili sunduğu anlaşılan diğer bir hizmet alanı da *Travma ve Krize Müdahale hizmetidir*. RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmeti aktif olarak sunduklarını söylerken bu görüşlerle paralel olarak okulda çalışan psikolojik danışmanlar da bu hizmeti aldıklarını belirtmektedirler. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan ankette bu hizmet alanı ile ilgili madde puanları hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların bu hizmetin sık ve etkili sunulduğunu düşündüğünü göstermektedir. Travma ve krize müdahale hizmetinin yönetmelikte yer almamasına rağmen bu kadar etkili sunulması dikkat çekicidir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde bu hizmetin etkili sunulmasının birçok nedeni olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar okul temelli ya da okulu etkileyen ölüm, intihar, trafik kazası, okul sisteminden birisinin kaybı ve ihmal istismar gibi farklı durumlarda gerekli müdahaleleri gerçekleştirebilecek travma ve

krize müdahale ekipleri ve izleyebilecekleri bir yol haritası olduğunu belirtmektedir. Travma ve krize müdahale konusunda eğitim alan psikolojik danışmanların travma ekibinde görev aldıklarını, her RAM'ın bir travma ekibi olduğunu ve bu tür durumlarda takip edilecek yol haritası ile birlikte okullara psikolojik desteğe gidildiğini belirtmişlerdir. Bu hizmet konusunda katılımcıların verdiği bilgiler RAM'ların PDR bölümünün sunduğu diğer hizmetlerden farklı olarak travma ve krize müdahale hizmetinin çok planlı ve programlı yürütülen bir hizmet olduğunu düşündürmektedir. Katılımcılardan alınan görüşler travma ve krize müdahale hizmetinin RAM'ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmet alanları içerisinde oldukça kritik bir yerinin olduğu ve yaşanan kriz durumlarında ortaya çıkan boşluğu profesyonel bir biçimde doldurduğu anlaşılmaktadır. Tüm bunlara ek olarak bu hizmetin etkin bir şekilde sunulması RAM'ların krize müdahale ve müşavirlik işlevlerini ön plana çıkarmıştır. Tüm bunlara bağlı olarak travma ve krize müdahale hizmetinin güncellenerek hazırlanacak yeni yönetmelikte yer alması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın nitel ve nicel bulguları birlikte ele alındığında RAM'ların PDR bölümünün sunduğu hizmetlerden sıklık ve etkililiği ile ilgili önce çıkan hizmetlerin yukarıda belirtildiği üzere “çerçeve planları ve yıl sonu çalışma raporları” ile “travma ve krize müdahale hizmetleri” olduğu anlaşılmaktadır. Biri yönetmelikte yer alan ve diğeri yönetmelikte yer almayan bu hizmetlerin hizmeti sunanlar ve hizmetten yararlananlar tarafından bu kadar sık ve etkili bulunması dikkat çekicidir. Söz konusu hizmetlerin personel yetkinliği, organizasyon ile ölçme ve değerlendirme alanlarında öne çıktığı düşünülmektedir. Şöyle ki her iki hizmet alanı ile ilgili personelin formal ya da informal eğitimler aldığı ve bu eğitimler dahilinde bu çalışmaları yürüttüğü görülmektedir. Her iki hizmet alanının organizasyonu aşamasında ise sistemli bir işleyişin olduğu göze çarpmaktadır. Çerçeve planları ve yıl sonu çalışma raporları yönetmelikle belirlendiği üzere her eğitim-öğretim yılının başında ve sonunda, travma ve krize müdahale hizmetleri ise RAM'ın hizmet bölgesinde yaşanan her kriz durumunda sunulan hizmetlerdir. Bu durum hizmetlerin rutin bir organizasyon şeması olduğunda daha etkili sunulduğunu göstermektedir. Diğer yandan her iki hizmetin bir raporlaştırma aşaması bulunmaktır. Hizmetlerle ilgili hazırlanan bu raporların uygulayıcıya bir veri

sağlamasının yanı sıra hizmetin görünürlüğünü de arttırmakta da katkısı olduğuna inanılmaktadır. RAM'ların PDR bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanların eğitim aldıkları konularda ve uygulanabilir bir organizasyon içinde çalıştıkları zaman sundukları hizmetin etkililiğinin arttığını göstermektedir. RAM'da çalışan psikolojik danışmanların PDR bölümün sunduğu hizmetlerin içeriği, planlanması ve sunulması ile ilgili eğitimlere alınmasının ve bu eğitimlerin de güncel gelişmeler ışığında yenilenmesinin diğer hizmet alanlarında da memnuniyeti arttıracacağı düşünülmektedir.

RAM'ların PDR bölümünün düzenlediği *toplantılarla* ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinde “görev bölgesindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri elemanlarıyla gerekli durum ve ilgili konularda toplantılar düzenler, toplantı sonunda belirlenen hususlarla ilgili gerekli önlemleri alır ve sonuçlarını izler” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2009). Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde RAM'ın PDR bölümünün düzenlediği toplantılar hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlara göre düzenli olarak devam eden ve işlevsel bulunan bir hizmettir. Katılımcılar, toplantıların mesleki bilgiyi artırma, mesleki paylaşımda bulunma ve yardım mesleklerinden işbirliği yapılabilecek diğer meslek elemanları ile tanışma konularında önemli bir yerinin olduğu ve dolayısıyla etkili olduğunu söylemişlerdir. Diğer yandan bazı okul psikolojik danışmanları da toplantıları genel olarak etkili bulduklarını ancak toplantı yazılarının erken ya da geç gönderilmesi ya da katılımın zorunlu olmaması nedeni ile sorunlar yaşadıklarını vurgulamıştır. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan anket sonuçları, toplantıların sıklığı ve etkililiği ile ilgili hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların bu hizmetin yeterli sıklıkta ve etkili olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Araştırmanın nitel ve nicel bulguları birlikte ele alındığında bu hizmetin düzenli olarak sunulan ve etkili bulunan bir hizmet olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bulgular, toplantıların organizasyon aşamasında yaşanan aksaklıkların katılımcıların bu hizmetten bekledikleri ölçüde yararlanmalarına engel olduğunu düşündürmektedir. Bu nedenle, öncelikle organizasyon ile ilgili sorunların giderilmesi ve okul idareleriyle bu konuda işbirliği yapılmasının okul psikolojik danışmanlarının katılımını ve dolayısıyla da memnuniyeti arttıracacağı düşünülmektedir.

RAM'ların PDR bölümlerinin çalışmalarını düzenleyen yönetmelikte rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servis elemanları psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri alanındaki görevleri ile ilgili uygulamalara ilişkin bilgi ve becerilerini artırıcı *hizmet içi eğitim* etkinlikleri düzenlemesi gerektiği ifade edilmiştir (MEB,2009). Hizmet içi eğitimler kurum çalışanlarının görevleri ile ilgili bilgi beceri ve tutumlarını geliştirmek amacıyla katıldıkları eğitimlerdir (Taymaz, 1981 akt. Bal, 2011). RAM'ın PDR bölümünün düzenlediği eğitimler mahalli düzeydeki eğitimler olup bu çalışmalara hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar katılabilmektedir. Diğer yandan Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği daha geniş kapsamlı yerel eğitimler de mevcuttur. Bu hizmet ile ilgili katılımcılardan alınan görüşler incelendiğinde katılımcıların daha çok RAM'ın PDR bölümünün hazırlayıp sunduğu eğitimlere değindiği görülmektedir.

RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların birçoğu bu hizmeti sunduklarını belirtirken okullarda çalışan psikolojik danışmanların bir kısmı bu hizmeti aldıklarını diğer bir kısmı ise bu hizmetten hiç yararlanmadıklarını söylemiştir. Hizmetin etkililiği ile ilgili RAM'da çalışan psikolojik danışmanların tamamı okulda çalışan psikolojik danışmanların ise birçoğu hizmetiçi eğitimleri etkili bulduğunu belirtmiştir. Hizmetiçi eğitimleri etkili olduğunu düşünen katılımcılar eğitim konularının, yöntem ve tekniklerinin, organizasyonlarının ve eğitimci seçiminin etkili olduğuna dikkat çekmiştir. Diğer yandan bu hizmetin etkili olmadığını düşünen okul psikolojik danışmanları ise özellikle eğitim konularını işlevsel bulmadıklarına, ihtiyaç ve beklentilerine göre eğitimlerin açılmadığına vurgu yapmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan anket sonuçları hizmetiçi eğitimlerin sıklığı ve etkililiği konusunda daha olumlu bir profil çizmektedir. Şöyle ki RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğu hizmetiçi eğitimlerin sıklığı ve etkililiği ile ilgili her zaman ve çok etkili seçeneklerinde yoğunlaşmıştır. Nitel ve nicel bulgular birlikte ele alındığında hizmetiçi eğitimlerin düzenli olarak sunulduğu ancak bazı katılımcıların bu hizmeti etkili bulurken bazılarının etkili bulmadığı görülmektedir. Aynı hizmet alanının organizasyonu ve içeriği ile ilgili farklı görüşler farklı RAM'larda bu hizmetin farklı biçimlerde sunulduğunu, eğitim konusunun, eğitmenin ve eğitimde kullanılacak

yöntem ve tekniklerin belirlenmesinde standartlaşmış bir yol izlenmediğini düşündürmektedir.

Araştırma bulguları RAM'ların PDR bölümlerinin sundukları hizmetleri değerlendirmekte standartlaşmış bir yöntem ve teknik kullanmadığını göstermektedir. Katılımcılardan alınan görüşler RAM'ların sundukları hizmetiçi eğitim faaliyetlerini değerlendirmekte standartlaşmış bir yöntem ve teknik kullanmadığını ya da bu konuda alınan geribildirimlerin uygulamaya yansıtılamadığını düşündürmektedir. Oysa ki bölümün sunduğu her hizmette olduğu gibi hizmetiçi eğitimlerin de etkililiğini belirlemekte ve geliştirmekte önemli aşamalar kaydedilebilmesi için sunulan hizmetle ilgili değerlendirmelerin yapılması ve alınan sonuçların mümkün olduğu ölçüde uygulamalara yansıtılması gerekmektedir.

Bu noktada PDR bölümünün diğer kurum ve kuruluşlarla sağladığı iletişim ve işbirliğinin kritik rol oynadığı düşünülmektedir. RAM'ın PDR bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanlar eğitim verecek kişileri kendileri belirlemekte ve kendi imkanları dâhilinde iletişim kurmaktadır. Dolayısıyla diğer paydaşları ile iletişim ve işbirliği güçlü olan RAM'ların daha çok eğitime ve eğitimciye ulaştığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan eğitim verecek kişiler resmi kurum ve kuruluşlarda çalışıyor ise ödeme, eğer resmi kurumda çalışmıyor ise MEB tarafından eğitimcilere herhangi bir ödeme yapılmamaktadır. RAM'ın yeterli bir bütçesi olmaması da eğitim verecek kişilere ne eğitim ücreti ne de eğitim sırasındaki kırtasiye veya farklı harcamaları ile ilgili ödeme yapılmasını engellemektedir. Bu durum PDR bölümünün eğitimci seçimini oldukça sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlar ihtiyaç ve beklentilere göre değil, ulaşılabilirliği göz önüne alarak eğitimler düzenleyebilmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde Nazlı (2007) okul psikolojik danışmanlarının rolleri üzerine yaptığı çalışmada RAM'ların eğitim çalışmalarını daha etkili ve sıkça yapmasının okullardaki rehberlik hizmetlerinin kalitesinin artmasında etkili olacağını ortaya koymuştur. Alan yazına ve araştırma bulgularına bakıldığında hizmetiçi eğitimlerin okul psikolojik danışmanlarının değişimi, gelişimi ve okul rehberlik

servislerinde sunulan hizmetlerin etkililiği ile ilgili önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Bu kadar önemli bir yeri olan bu hizmetin geliştirilmesi ve hizmete dair memnuniyetin arttırılması ile ilgili RAM'ların PDR bölümlerinin bu konuda desteğe ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Bu desteğin RAM'ın bağlı olduğu üst eğitim kurum çalışanlarının ve yöneticilerinin PDR bölümü çalışmaları ile ilgili bilgi sahibi olması ve konu ile ilgili işbirliğine açık olması ile sağlanabileceğine inanılmaktadır.

RAM'ların PDR bölümleri, yürütmekle yükümlü olduğu hizmetçi eğitim, seminer, panel, konferans, sosyal inceleme, danışmanlık tedbiri gibi birçok hizmet alanında farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaktadır. Bu nedenle *RAM dışındaki kurum ve kuruluşlarla iletişim ve işbirliği* başka bir hizmet alanı olarak ele alınmıştır. İlgili yönetmelikte de bu hizmet ile ilgili “Çalışma alanı kapsamında bulunan eğitim kurumları dahilinde yönlendirmeye ilişkin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, servisler ile ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak plânlar, yürütülmesi için gerekli eş güdümü sağlar” ifadesi yer almaktadır (MEB,2009). Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde yalnızca RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların bu hizmet ile görüş belirttikleri görülmektedir. Katılımcılar bölümde sundukları hizmetlerle ilgili Milli Eğitim Bakanlığı, bağlı oldukları il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri (MEM), hizmet bölgesindeki okul, üniversite, belediye, sağlık kuruluşları ve adliye ile işbirliği içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan ankette konuya daha ayrıntılı bir bakış sunulabilmek için sorulan açık uçlu sorularda da RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar PDR bölümünün üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), sağlık kuruluşları, il-ilçe Emniyet Müdürlükleri, il-ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri, dernekler, özel kurum ve merkezler, İŞKUR, belediyeler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kurumlar ve diğer RAM'larla işbirliği içinde olduğunu söylemiştir. Araştırma bulgularına göre RAM'ın PDR bölümü okul psikolojik danışmanları ve idareleri ile her zaman, üniversite ve il/ilçe MEM'lerle ise bazen işbirliği yapmaktadır. Alan yazın incelendiğinde RAM'ların PDR bölümlerinin başta okul rehberlik servisleri olmak üzere, sağlık kuruluşları ve üniversitelerle farklı konularda işbirliği ve iletişim içinde olduğu görülmektedir (Gören, 2010; Bal, 2011). İlgili alan yazın ve araştırma sonuçları

ışığında RAM'ın PDR bölümünün diğer kurumlarla iletişim ve işbirliğinin yaşamsal bir rolünün olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü birçok hizmetin sunulmasında işbirliği yapılan kurumların desteği alınmaktadır. Ancak bu hizmetin aksayan yönleri de bulunmaktadır. Benzer şekilde Bal (2011) çalışmasında üniversitelerin yoğun olması nedeniyle yükseköğretim kurumları ile iş birliğinin zaman zaman aksadığını belirtmiştir.

Ancak araştırmaya katılanların görüşleri bölümün diğer kurumlarla iletişim ve işbirliğini etkileyen tek faktörün üniversitelerin yoğun olması olmadığını göstermektedir. RAM'ın konumu ve PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin de bu konuda belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Şöyle ki araştırmanın faktörlerle ilgili bulguları konum olarak bulunduğu il veya ilçe'ye yakın bir yerde üniversite, hastane ve belediye olan RAM'ların söz konusu kurumlarla işbirliğinin daha sık ve etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların girişken ve iletişime açık kişilik özelliklerine sahip olmalarının bu kurumlarla yapılan işbirliğini etkilediği ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, araştırma bulguları ve ilgili alan yazın ışığında İzmir ilindeki RAM'ların gerekli durumlarda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve iletişim içinde olduğu, Büyükşehir olmanın avantajı ile yardım hizmeti veren kurumların hemen hemen tümüyle diyalog içinde olduğu görülmektedir. Diğer yandan İzmir ilindeki RAM'ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların birçoğunun söz konusu kurumlarla iletişimi arttıran kişilik özelliklerine sahip olduğu bunun da işbirliğini arttırdığı söylenebilir. Özetle RAM'ların PDR bölümlerinin farklı kurum ve kuruluşlarla işbirliği hizmetlerin etkililiğini arttırmaktadır. Ancak ilgili alan yazın ve araştırma bulguları RAM'ların diğer kurum ve kuruluşlarla daha çok informal ilişki içinde olduğunu, bu iletişim ve işbirliklerinin daha çok RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların kişisel çabaları ile yürüdüğünü göstermektedir. Bu şekilde sağlanan iletişim ve işbirliği diğer kurum ve kuruluşlardan beklenen ölçüde destek sağlanmasını engellemektedir. Özetle RAM'ların iletişim ve işbirliği içinde olduğu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olmayan kurumlarla ve üniversitelerle iletişim ve işbirliğinin artması ve daha etkin hale gelebilmesi için resmi protokollerin yapılması gerektiğine inanılmaktadır.

RAM'ların PDR bölümü eğitim öğretim kurumlarından ve diğer kurumlardan gönderilen ya da bireysel olarak başvuran bireylere gerekli *rehberlik ve psikolojik*

danışma hizmetini sunmakla görevlidir (MEB, 2001). Araştırmanın nitel bölümünde görüşme yapılan RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar bu hizmetin kurumlarında düzenli olarak verilen bir hizmet olduğunu vurgularken, okul psikolojik danışmanları bu hizmetin verildiğini ancak çok fazla öğrenci yönlendirmedikleri belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel bulguları hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğunun bireyle psikolojik danışma hizmetin sık ve etkili sunulduğunu düşündüklerini göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde ilgili yönetmelikte de belirtildiği gibi RAM’ların PDR bölümlerinde okullardan yönlendirilen veya bireysel olarak başvuran bireylere psikolojik danışma hizmeti verildiğini belirten çalışmalar bulunmaktadır ancak bu araştırmalarda yıllar içinde RAM’ın PDR bölümünde sunulan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetinin sayısında azalma olduğu ortaya konmuştur. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümüne başvuran birey sayısı azlığının en önemli sebebi ise; okul rehberlik servisleri tarafından kuruma yönlendirme yapılmamasıdır. Çünkü okul rehberlik servislerinde görev yapan rehber öğretmenler ile RAM’da görev yapan rehber öğretmenler arasında yeterlilik anlamında bir fark bulunmamaktadır (Doğan, 1995; Gören, 2010; Bal, 2011; Öz, 2012). Alan yazındaki bu çalışmalar okul psikolojik danışmanlarının RAM’ın PDR bölümüne çok fazla yönlendirme yapmamalarını ve bazı okul psikolojik danışmanlarının bu hizmeti etkili bulmamalarını açıklar niteliktedir.

Araştırmanın hizmetleri etkileyen faktörler ile ilgili bulguları RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar ile okul psikolojik danışmanlarının eğitim düzeyleri ve deneyimlerinin birbirine yakın olmasının yapılan yönlendirmeleri etkilediğini göstermektedir. Katılımcılar RAM’a yönlendirme yaparken daha çok özel eğitim bölümüne öğrenci yönlendirdiklerini, PDR bölümüne çok fazla yönlendirmede bulunmadıklarını belirtmiştir. Bunun RAM ‘ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlar ile okul psikolojik danışmalarının mesleki özelliklerinin yakın olmasıyla ve ailelerin RAM’a ilişkin tutum ve algılarıyla ilgili olduğunu vurgulamışlardır. Ailelerin RAM’ları daha çok özel eğitim odaklı tanıdıklarını ve normal öğrencilerin ailelerinin kurumun diğer hizmetlerine karşı olumsuz bir tutum geliştirdiklerini belirtmişlerdir. İlgili alan yazın ve araştırma bulguları ışığında bireyle psikolojik danışma hizmetinin daha sık ve etkili sunulabilmesi için öncelikle RAM’ların PDR bölümünde çalışan

psikolojik danışmanların bu konuda daha yetkin hale gelmesi diğer yandan ailelerin olumsuz tutum ve algısının önüne geçilebilmesi için RAM'ın PDR bölümünün sunduğu hizmetleri tanıtması gerektiği düşünülmektedir.

RAM'ın PDR bölümünün görevlerinden biri de okul PDR servis elemanları ve okul yönetimine rehberlikte bulunmak, gereksinim ve sorunları belirlemek için hizmet bölgesindeki okulları program dâhilinde ziyaret etmektir (MEB,2009). Psikolojik danışmanlarla gerçekleştirilen görüşmelerde *okul ziyaretleri* ile ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Şöyle ki RAM'da çalışan psikolojik danışmanların bir kaçı her yıl tüm okulları ziyaret ettiklerini söylerken, RAM'da çalışan diğer psikolojik danışmanlar eleman sayısının azlığı, sundukları hizmet sayısının fazlalığı veya uzak bölgelere hizmet vermelerinden dolayı okul ziyaretlerini her okula gerçekleştiremedikleri belirtmişlerdir. Bu görüşlerle paralel olarak görüşme yapılan okul psikolojik danışmanlarının bir kaçı okullarının RAM tarafından hiç ziyaret edilmediğini söylerken diğerleri ise okullarının düzenli olmamakla birlikte bazen ziyaret edildiğini söylemişlerdir. Bu hizmet ile ilgili nicel bölümde elde edilen bulgulara bakıldığında ise RAM'da çalışan psikolojik danışmanların çoğunun her zaman seçeneğinde, okuldakilerin ise bazen seçeneğinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Etkililiği konusunda ise RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların genel olarak bu hizmeti etkili buldukları görülmektedir. Nitel ve nicel bulgular birlikte ele alındığında RAM'ların hizmet bölgesindeki okulları çeşitli nedenlerden dolayı her zaman olmasa da ziyaret etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Gerçekleştirilen ziyaretler hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlarca etkili olarak değerlendirilmektedir.

Benzer şekilde alan yazın incelendiğinde RAM'ların PDR bölümleri tarafından okul PDR servislerine gerçekleştirilen ziyaretlerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tanıtılmasında önemli rolü olduğu ve okul PDR servisleri ile yapılan işbirliğini arttırdığı belirtilmektedir (Çankaya, 2003; Bal, 2011). Bu araştırmanın bulguları ve ilgili alan yazın ışığında RAM'ların PDR bölümlerinin okul ziyaretleri ile ilgili farklı uygulamalarının olduğu bazı RAM'ların her yıl bazılarının ise daha az sıklıkla okul ziyaretleri yaptıkları söylenebilir.

Okul ziyaretlerinin sıklığını belirleyen en temel faktörler personel eksikliği, ulaşım imkânlarındaki sorunlar ve iş yoğunluğudur. Bal (2011), okul ziyaretlerinin beklenen düzeyde gerçekleştirilememesinin sebeplerinin başında RAM’larda personel eksikliğinin, iş yoğunluğunun ve personelin ziyaretler sırasında kendi imkânları ile ulaşımı sağlamalarının olduğunu ortaya koymuştur. Alan yazın ve araştırma sonuçları ışığında okul ziyaretleri düzenli olarak yapıldığında okul PDR servisleri ile iletişimi ve işbirliğini arttırdığı görülmektedir. RAM’ların PDR bölümlerinin görevlerinden biri olan bu hizmetin düzenli olarak sunulabilmesi için PDR bölümünde personel sayısının artırılması, yönetmeliğin yeniden düzenlenerek bölümün iş yoğunluğunun azaltılması ve bölümün sunacağı hizmetlerde kullanabileceği bir araç tahsis edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği’nde (2001) RAM’ların PDR bölümlerinin hizmet bölgelerindeki öğrencilerin yönelebilecekleri üst öğrenim kurumları, iş alanları ve mesleklere ilişkin bilgileri kapsayacak, onların çeşitli alanlardaki gelişimlerini destekleyecek yayınlar hazırlaması ve başvuran bireylere bu konuda gerekli olan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetini vermesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu hizmet alanı ile ilgili araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde RAM’da çalışan psikolojik danışmanların *bireysel rehberlik* yaptıklarını belirttikleri ancak okul psikolojik danışmanlarının bu konuyla ilgili bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan anket sonuçlarına bakıldığında nitel bulgularla paralel olarak RAM’da çalışan psikolojik danışmanların bireysel rehberlik hizmeti ile ilgili her zaman seçeneğinde yoğunlaştıkları ve bu hizmeti etkili buldukları görülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının ise bu hizmet kategorisinin sıklığı ve etkililiği ile ilgili kararsız oldukları anlaşılmaktadır. Araştırma bulguları okul psikolojik danışmanlarının bu hizmetin verildiği ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını ya da bu hizmetten yararlanmadıklarını düşündürmektedir. Alan yazın incelendiğinde RAM’larla ilgili yapılan çalışmalarda bireysel rehberlikle ilgili çalışmaların büyük bir kısmının okul rehberlik servislerince yerine getirilmekte olduğu, RAM’a bu konu ile ilgili başvuran bireylere birebir görüşmelerle bilgi verildiği ve sistematik bir çalışmanın olmadığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Gören, 2010 ve Bal, 2011). Bu bulgular RAM’ların PDR bölümünde ve okullarda çalışan psikolojik

danışmanların mesleki ve eğitsel rehberlik hizmeti ile ilgili farklı görüşlerini açıklar niteliktedir. Ayrıca Bal (2011); mesleki ve eğitsel rehberlik hizmetlerinin beklenen sıklık ve etkililik ile sunulamamasını RAM’lardaki personel eksikliğine ve RAM’lardan hizmet alacak kişilerin kurumun işlevlerini tam anlamıyla bilmemesine bağlamaktadır. Araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Daha önce de belirtildiği gibi RAM’ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışman sayısı birçok hizmette olduğu gibi bireysel rehberlik hizmeti için de engelleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan kurumun çalışmalarının hizmet alacak kişilerce tanınmaması da belirleyici bir faktördür. Var olan sorunların giderilebilmesi için öncelikle personel sayısının artırılmasının yanı sıra RAM’ların kurum işlevlerini tanıtıcı çalışmalara ihtiyaç duyduğu düşünülmektedir. Kurumun her iki bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili yapacağı tanıtım çalışmalarının RAM’a başvuracak bireylerin bilgilенmesine, hizmetlerden daha etkin bir şekilde yararlanmasına ve kurum hizmetlerinin tam zamanlı sunulmasına destek olacağına inanılmaktadır.

Seminer, panel, konferans çalışmaları RAM’ların PDR bölümünde yürütülen diğer bir hizmet alanıdır. Bilindiği gibi bu hizmet ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği’nde PDR bölümünün okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve aileler için bilgi ve becerilerini artırıcı seminer, konferans, panel gibi toplantılar düzenlemesi gerektiği ifade edilmektedir (MEB). Çalışmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar seminer, panel, konferans grubundaki hizmetleri sunduklarını okul PDR servislerinden talep gelmesi halinde bu çalışmaları yaptıklarını ve etkili olduğunu düşündüklerini dile getirmişlerdir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında benzer sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğu öğrencilere, ailelerine, öğretmenlere yönelik olarak düzenlenen seminer, panel, ve konferans çalışmalarını bazen yapıldığını belirtmiştir. Katılımcılar her bir grup için yapılan bu çalışmaların etkili olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan her iki grupta yer alan katılımcıların çoğu okul yöneticilerine yönelik olarak düzenlenen bu toplantıların hiçbir zaman yapılmadığını düşünmektedir. Benzer şekilde Bal (2011) ve Gören (2010) tarafından yapılan araştırmalarda RAM’ların PDR bölümlerinin okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve ailelere yönelik seminer, panel ve konferans çalışmalarını düzenli bir

şekilde yapmadığı ortaya konmuştur. RAM'ların bu tip eğitim çalışmalarını daha çok psikolojik danışmanı olmayan okullar için düzenlendiği belirtilmiştir. İlgili alan yazın ve araştırma bulgularına bakıldığında RAM'ların PDR bölümlerinin, hizmet bölgesindeki okullarda çalışan öğretmenlere ve hizmet bölgesinde yaşayan ailelere seminer, panel ve konferans çalışmalarını talep halinde sunduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan RAM'ların hizmet bölgesindeki okul yöneticilerine ise bu tip eğitim çalışmaları hemen hemen hiç düzenlenmemektedir. Bu hizmetin daha çok talep halinde düzenlenmesinin başlıca sebebinin RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışman sayısı olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan son yıllarda okullarda daha çok psikolojik danışman çalışmaya başlaması söz konusu seminer, panel, konferans çalışmalarının daha çok okul psikolojik danışmanları tarafından yürütülen bir hizmet olmasını sağlamıştır. Bu durum RAM'da çalışan psikolojik danışmanların iş yükünü hafifletmektedir. İlgili alan yazın ve araştırma bulguları ışığında yönetmelikte yer almasına rağmen bu hizmetin her zaman sunulamadığı ancak okul psikolojik danışmanları tarafından yürütüldüğü anlaşılmaktadır. Yönetmelikte yer aldığı halde beklenen sıklıkta sunulamaması PDR bölümlerinin kendilerinden beklenen rolleri yerine getiremediği algısını ve görev karmaşasını yaratmaktadır. Bu karmaşanın ortadan kalkması için RAM'ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışman sayısının artırılması ya da RAM'ların çalışmalarını düzenleyen yönetmeliğin kurumun güncel işleyişini göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmesi ile çözülebileceğine inanılmaktadır. Hazırlanacak yönetmelikte seminer, panel, konferans çalışmaları psikolojik danışmanı olmayan ya da az olan okullara sunulacak hizmet statüsüne alınabilir.

Yönetmelikte yer almayan ancak RAM'ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlerden biri *danışmanlık tedbiri ve sosyal inceleme* başlığı altında yürütülen hizmetlerdir. Bu hizmetler RAM'ların ve okulların hizmet bölgesindeki adli kurumlarla birlikte yürüttükleri hizmetlerdir. Bu hizmetlerin amacı, kapsamı ve ilkeleri 2005 yılında yayınlanan Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ile belirlenmiştir. Söz konusu kanun korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir. Bu

kanun kapsamında RAM’larda çalışan psikolojik danışmanlar sosyal inceleme ve danışmanlık tedbiri için görevlendirilebilirler. Sosyal inceleme kanun kapsamındaki çocuklar hakkında mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet Savcılarınca gerektiğinde çocuğun bireysel özelliklerini ve sosyal çevresini gösteren incelemedir. Danışmanlık tedbiri ise koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarından bir tanesi olup; çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeyi hedefleyen tedbir kararlarından biridir (ÇKK,2005).

Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde bu hizmet alanı ile ilgili yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmiştir. RAM’da çalışan bir psikolojik danışman bu hizmetin yönetmelikte yer almamasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığı’nın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile imzaladığı protokol gereği görev aldıklarını ve bu çalışmaların bölümlerine iş yükü getirdiğini belirtmiştir. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan ankette de RAM’da çalışan psikolojik danışmanların bir kısmı bu hizmeti sunduklarını belirtirken, okul psikolojik danışmanları nitel bölümde olduğu gibi bu hizmetten söz etmemiştir.

Uygulamaya bakıldığında bu hizmet ile ilgili ÇKK’nda 60 saatlik oldukça kapsamlı bir eğitimden söz edildiği halde görüşme yapılan hiçbir psikolojik danışmanın bu eğitimi almadan bu hizmeti sunduğu anlaşılmaktadır. Yönetmelikte yer almadığı ve bu konuda eğitim almadıkları halde psikolojik danışmanların bu hizmeti sunması birçok aksaklığa neden olmaktadır. Öncelikle psikolojik danışmanlar gönüllüğe bakılmaksızın bu hizmeti sunmaya zorunlu bırakılmaktadır. Diğer yandan hizmetin sunulması için hizmetten yararlanacak kişilere ulaşılmasında kullanılacak araç veya kendi imkânlarıyla gittiklerinde yol, yemek ücreti gibi konularda da psikolojik danışmanlar desteklenmemektedir. Bu durumun RAM’larda çalışan psikolojik danışmanlarda tükenmişliğe ve PDR bölümünde de iş yoğunluğunun artmasına neden olduğu düşünülmektedir. Var olan sorunların giderilebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında imzalanan protokollerin gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu hizmetlerin öncelikli olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın görevleri arasında olduğu düşünüldüğünde Bakanlığın kendi

birimleri içerisinde bu hizmetleri sunacak psikolojik danışmanlar istihdam etmesinin sorunu çözeceğine inanılmaktadır. Diğer yandan bu protokol kapsamında RAM'ların PDR bölümleri bu hizmeti sunmaya devam edecekse öncelikle kurumda çalışan psikolojik danışman sayısı artırılması gerektiği düşünülmektedir. Buna ek olarak bu hizmetler güncellenecek yönetmelikte psikolojik danışmanın görevleri arasında yer almalı ve bu görevler kapsamında uygulayıcıların eğitime alınması ve hizmetin sunulması için yol, yemek ve ücret gibi gerekli koşulların sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

RAM'ların PDR bölümlerinin görevleri arasında okulların rehberlik servisi elemanlarıyla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kendilerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları, kendilerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile meslekî ve eğitsel rehberlikte bulunulması için grup rehberlik etkinliklerine yönelik programları hazırlamak ve uygulanmasında okullara yardımlarda bulunmaktır (MEB, 2001). Bu hizmet ile ilgili görüşme yapılan RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar *grup rehberlik çalışmalarına* yönelik program hazırlamadıklarını ancak zaman zaman kendilerinin grup rehberliği çalışmalarını yaptıklarını belirtmiştir. Okul psikolojik danışmanları ise bu hizmetin sunulduğunu bildiklerini ancak yapılan grup çalışmalarının ne konuda ve kimlere yönelik olarak yapıldığından haberdar olmadıklarını söylemektedir. Araştırmanın nicel bulguları ise öğrencilere ve velilere yönelik grup rehberlik çalışmalarının sık sunulmadığını göstermektedir. Hizmetin etkililiği ile ilgili olarak da katılımcıların ailelere yönelik grup rehberliği çalışmalarını daha etkili bulduklarını görülmektedir. Grup rehberliği çalışmaları ile ilgili bulgular bu hizmetin çok sık sunulmadığını yapılan çalışmaların da daha çok ailelere yönelik olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, gerçekleştirilen görüşmelerde RAM'ların PDR bölümlerinde grup rehberliği çalışmaları yapamamalarının birçok nedeni olduğunu vurgulamışlardır. Grup rehberliği çalışmalarının daha çok ailelere yönelik yapılması ve öğrencilere yapılamamasının en temel nedeni, öğrencilerin ders programlarının birbirine uymaması ve dolayısıyla aynı saatlerde çalışmaya katılamamalarıdır. Söz konusu sorun ailelerle yapılan çalışmalarda engelleyici bir faktör olmadığı için ailelere yönelik bu tip çalışmalar daha sık

yapılmaktadır. Diğer yandan RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanlar ailelere yönelik olarak sundukları grup rehberliği çalışmaları ile ilgili kendilerini daha yetkin hissetmektedir. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı hem kendi geliştirdiği, hem de farklı kurumlardan aldığı destekle yürüttüğü 7-19 Aile Eğitimi, Anne Destek Eğitim Programı (ADEP) ve Baba Destek Eğitim Programı (BADEP) gibi programlarla aile eğitimi çalışmalarına ağırlık vermiş ve hemen hemen her psikolojik danışmanın bu aile eğitimlerine katılmasını sağlamıştır. Aile eğitimleri konusunda donanımlı olan psikolojik danışmanların kendilerini yetkin buldukları alanda daha sık ve etkili çalışması beklenen bir durumdur. Ayrıca RAM'da çalışan bazı psikolojik danışmanlar kurumlarında grup rehberliği yapabilecek uygun fiziksel koşulların olmadığını belirtmektedir. Grup rehberliği ile ilgili bulgular ve görüşler ışığında RAM'ların PDR bölümünde söz konusu çalışmaların hem ailelere hem de öğrencilere yönelik olarak sunulabilmesi için personelin bu konuda eğitim alması gerekmektedir. Ayrıca aile eğitimleri gibi planlanacak olan öğrenci eğitimleri için de yapılandırılmış ve kısa süreli çalışmayı sağlayacak spesifik programlar geliştirilebilir. Diğer yandan organizasyonla ilgili sorunların giderilebilmesi için ise okul psikolojik danışmanların planlama aşamasında RAM'da çalışan psikolojik danışmanlara destek olması faydalı olabilir.

RAM'ların her iki bölümünün de görevleri arasında, bölümün görevlerine bağlı olarak çevredeki ihtiyaçları belirlemek, hizmetin kalitesini arttırmak amacıyla araştırma yapmak yer almaktadır. Ayrıca bilimsel gelişmeleri izlemek, uygulamalarda yararlanmak, öğrencilerin çeşitli alanlardaki gelişimlerini destekleyecek yayınlar hazırlamak ve eğitim-öğretim kurumlarına ulaştırmak da PDR bölümün görevleri arasındadır (MEB,2009). *Araştırma ve yayın* hizmeti ile ilgili olarak RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri ortak bir payda da buluşmaktadır. Şöyle ki görüşme yapılan RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar bölümün hizmetleri ile ilgili gelişmeleri izlediklerini ve uygulamalarda yararlandıklarını ancak bölgelerinin ihtiyaçlarına yönelik düzenli araştırma ve yayın yapamadıklarını belirtmiştir. Bu görüşlerle paralel olarak okulda çalışan psikolojik danışmanların birçoğu bu hizmetin düzenli olarak sunulmadığı ve etkili bir şekilde yürütülemediği belirtmiştir. Çalışmanın nicel bulguları bölümün hizmetleri ile ilgili bilimsel gelişmelerin izlendiğini ve

uygulamalarda bu gelişmelerden yararlanıldığını göstermektedir. Ancak araştırma yapılması ve yayın hazırlanması ile ilgili maddelerde her iki grupta bu hizmetin sık ve etkili sunulamadığını düşünmektedir.

Yapılan araştırmalar (Bal, 2011; Doğan,1995 ve Gören, 2010) incelendiğinde ilgili yönetmelikte de RAM'ın PDR bölümünün görevleri arasında yer alan araştırma ve yayın hizmetinin sınırlı düzeyde yürütüldüğü belirtilmektedir. PDR bölümünde yapılan araştırmaların bilimsel nitelik taşımadığı ve sistematik bir şekilde gerçekleşmediği belirlenmiştir. RAM'ların görevleri ile ilgili çevrenin ihtiyaçlarını saptamak, hizmetlerini geliştirmek, hizmetlerinin niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapma konusunda oldukça zayıf kaldığı ortaya konmuştur (Bal,2011). Alan yazındaki farklı tarihlerde gerçekleştirilen araştırmalar nitel ve nicel bölümde elde edilen bulguları anlaşılır kılmaktadır. Araştırma ve yayın grubundaki hizmetler yönetmelikte de yer almasına ve kurum isminin içinde “araştırma” ifadesinin yer almasına rağmen bu hizmeti beklenen ölçüde sunulamaması dikkat çekici bir bulgudur. Bu hizmetin sunulamamasının altındaki faktörlere bakıldığında en temel nedenin personel sayısı olduğu düşünülmektedir. RAM'ların PDR bölümünde özel eğitim hizmetleri bölümüne göre daha az sayıda psikolojik danışman çalışmaktadır. Araştırma kapsamındaki RAM'ların PDR bölümlerinin çoğunda iki psikolojik danışman çalışmaktadır. Bu psikolojik danışmanlardan biri bölüm başkanlığını yürütmektedir, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde RAM PDR bölümü hizmetleri düşünüldüğünde diğer psikolojik danışmanın tüm hizmetleri aynı sıklık ve etkililikle sunamamasının şaşırtıcı olmadığı düşünülmektedir. Diğer yandan yeterli maddi kaynağın olmaması ve araştırmacı vizyonuna sahip personelin olmaması da bölümün araştırma ve yayın yapmasını engelleyen faktörlerin içine eklenebilir. Araştırma bulguları ve ilgili alan yazın ışığında RAM'ların PDR bölümlerinin araştırma ve yayın hizmetini düzenli olarak sunmadığı anlaşılmaktadır. Bu hizmetin düzenli olarak sunulmaması RAM'ın hizmet bölgesindeki ihtiyaçların saptanmasına ve ihtiyaca göre düzenlemelere gidilmesine engel olmaktadır. Benzer bir şekilde RAM'ların yayın yapamaması yürüttüğü hizmetleri hedef kitlesine tanıtamamasına, kuruma bireysel olarak başvuru yapamayan bireylere hizmet sunamamasına ve yayınlarla sağlanacak önleyici rehberlik çalışmalarının yapılamamasına neden olmaktadır. Bu sorunların

giderilmesi ve kurumun adında da geçtiği gibi araştırma yönünün olabilmesi için RAM’da çalışan psikolojik danışman sayısı arttırılmalıdır. Ayrıca kurumun araştırma ve yayın yapabilmesi için kurum bütçesinin güçlendirilmesinin ve araştırmacı vizyonuna sahip personelin yetişebilmesi için de çalışanların eğitime alınmasının bu hizmetin daha sık ve etkili sunulmasını sağlayacağına inanılmaktadır.

Proje hizmeti katılımcılar tarafından RAM’ların PDR bölümlerinde sunulduğu ifade edilen diğer bir hizmettir. Bu kategorideki hizmetler RAM’ın PDR bölümünün rutin dışında yaptığı ve geliştirdiği yeni uygulama ve çalışmaları kapsamaktadır. Görüşmelere katılan hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar hizmetiçi eğitim konuları veya tarama çalışmaları ile ilgili farklı projelerin yapıldığını söylemiştir. Nicel bölümde elde edilen bulgulara bakıldığında ise RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğu bu hizmetin çok sık sunulmadığını ve kısmen etkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın nitel ve nicel bölümünde elde edilen bulgular ışığında RAM’ların PDR bölümlerinin zaman zaman proje çalışmaları yaptığı anlaşılmaktadır. Ancak bu projelerin her RAM’da ve düzenli olarak yapılması katılımcıların farklı görüşler belirtmesine neden olmuştur. Söz konusu projelerin her zaman yapılamamasının PDR bölümünde çalışan psikolojik danışman sayısı ile ilgili olduğuna inanılmaktadır. Diğer yandan kapsamlı bir proje ciddi bir bütçe gerektirmektedir. Ancak RAM’larda bu hizmetin sunulmasını sağlayacak yeterli bütçe bulunmamaktadır. RAM’ların hizmet bölgelerindeki ihtiyaçları giderecek projeler geliştirebilmeleri için hem personel sayısı hem de bütçe bakımından desteklenmeleri gerektiğine inanılmaktadır.

RAM’larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanlardan alınan görüşler incelendiğinde RAM’ların PDR bölümlerinin birçok farklı alanda hizmet sundukları anlaşılmaktadır. Sunulan bu hizmetlerin bazıları çok etkili olarak değerlendirilmekle beraber bazılarını etkisiz olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde her RAM’ın *hizmetleri değerlendirmede* farklı yöntemler kullandığı anlaşılmaktadır. RAM’ların PDR bölümlerinin hizmetleri değerlendirirken standart bir formatının olmadığı; sunulan hizmetin niteliğine ve ihtiyaca göre gözlem, sözel geribildirimler ve bazen de anketlerle sundukları hizmetleri değerlendirmektedir. Araştırmanın nicel boyutunda uygulanan anket bulguları bu görüşleri desteklemektedir.

Araştırma bulguları RAM'ların PDR bölümlerinin *hizmet sunduğu kişilerin* RAM'ın hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrenciler ve onların aileleri olduğunu göstermiştir. Oysaki Milli eğitim Bakanlığı'nın Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2009), konu ile ilgili şu ifade yer almaktadır “Eğitim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden gelen öğrenciler ile çeşitli kurum ve kuruluşlardan gönderilen veya bireysel olarak merkeze başvuran bireyleri kabul eder, dosya açar ve gerekli psikolojik yardım hizmetini verir”. Araştırma bulguları RAM'ların PDR bölümlerinin yönetmelikte belirtildiğinin aksine daha çok hizmet bölgesindeki okullardaki öğrencilere ve onların velilerine hizmet vermemektedir. Araştırmanın hizmetlerle ilgili bulguları da PDR bölümlerinin bu hedef kitlesine yönelik sunduğu hizmetleri de beklenen ölçüde sık ve etkili yürütemediğini göstermektedir. Dolayısıyla RAM'ların PDR bölümlerinin hizmet bölgesindeki tüm bireylere hizmet vermesinin gerçekçi bir beklenti olmadığı anlaşılmaktadır. RAM'lar bu konuda ne kurumsal ne de hizmetler açısından yeterli donanımına sahip değildir. RAM'ların çalışmalarını düzenleyen yönetmelikte bu konuyla ilgili sınırlayıcı bir açıklamanın olmaması kurumun işleyişini aksatmakla birlikte hizmetten yararlanacak kişilerin kurumu yanlış tanımalarına neden olmaktadır. Var olan sorunlar yasal düzenlemeler ile uygulamadaki işleyişin birbirleriyle paralel olmadığını göstermektedir. Bu aksaklıkların giderilebilmesi için ilgili yönetmelikte RAM'ların PDR bölümlerinin hizmet sunacağı kitlenin yaş ve eğitim durumu değişkenleri göz önüne alınarak sınırlandırılması gerektiğine inanılmaktadır.

Bilindiği gibi RAM'ların PDR bölümleri hizmet bölgesindeki eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık servislerinin koordinasyonunu sağlamakla görevlidir (MEB,2001). Bu ifadenin içeriğine ve kapsamına dikkat edildiğinde aslında oldukça açık uçlu bir anlam taşıdığı görülmektedir. Bu durum RAM'ların PDR bölümlerinin gerekli konularda ve durumlarda ilgili yönetmelikte açıkça ifade edilmemiş olmasına karşın Milli Eğitim Bakanlığı'nın yıl içerisinde yayınladığı genelge veya resmi yazılarla talep ettiği bazı hizmetleri sunmasını gerektirmektedir. Bu durum bölümün sunduğu hizmet yelpazesinin oldukça farklı

olmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak her hizmet istenilen sıklık ve etkililikle sunulamamaktadır.

Özetle araştırmanın hizmetlerle ilgili bulguları ve alan yazın ışığında araştırmanın RAM'ların PDR bölümlerinin en sık, düzenli ve etkili sundukları hizmetlerin çerçeve planlarının hazırlanması ve yıl sonu çalışma raporları değerlendirilmesi ile travma ve krize müdahale çalışmaları olduğu anlaşılmaktadır. Toplantı, hizmetiçi eğitim, okul ziyaretleri, bireyle psikolojik danışma, seminer, panel, konferans çalışmaları, RAM dışındaki kurumlarla işbirliği, mesleki ve eğitsel rehberlik, proje ve RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği çalışmaları ile ilgili ise bulgular farklılık göstermektedir. Bazı RAM'ların bu hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde sunduğu okul psikolojik danışmanlarının da bu hizmetlerden bekledikleri ölçüde yararlandığı görülmektedir. Ancak bazı RAM'larda bu hizmetler ya hiç ya da etkili sunulmamaktadır. Bu durum aynı merkez teşkilatına bağlı ve çalışmaları aynı yönetmelikle düzenlenen bu kurumların farklı uygulamaları olduğunu göstermektedir. Farklı uygulamalar hizmetten yararlanacak bireylerin RAM'ları ve PDR bölümlerini tanımalarında ve hangi konularda hizmet alabileceklerini bilmelerinde güçlükler neden olmaktadır. Diğer yandan aynı ilde hizmet veren bu kurumların birbirleriyle beklenen ölçüde iletişim ve işbirliği içinde olmadığını göstermektedir. Bu hizmetlerin yanı sıra grup rehberliği, grupla psikolojik danışma, psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve çoğaltılması ile araştırma ve yayın hizmet alanları RAM'ların birçoğunda düzenli olarak sunulmayan hizmetlerdendir.

RAM'ların PDR bölümleri sundukları hizmetlerin etkililiğini değerlendirmek için standartlaştırılmış bir yöntem veya teknik kullanmamaktadır. RAM'ların PDR bölümleri sundukları hizmetlerin niteliğine göre kendi belirledikleri bir yöntemle değerlendirme yapmaktadır. Daha çok gözlem ve sözel geribildirim bazen de anketle hizmetlerin etkililiğini değerlendirmektedirler.

RAM'ların PDR bölümlerinde bazı hizmetlerin sunulmasına bazılarının ise sunulamamasına neden olan birçok faktör bulunmaktadır. RAM'ların PDR bölümünde sunulan bu hizmetlerin sıklığını ve etkililiğini belirleyen bu faktörle ilgili bulgulara *hizmetleri etkileyen faktörlerle* ilgili bulgular bölümünde yer verilmiştir.

5.1.2 RAM'ın PDR Bölümünde Yürütülen Hizmetleri Etkileyen Faktörlere Ait Bulgularının Tartışması ve Yorumu

Hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulgulara bakıldığında *kurumsal faktörler*, *eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler*, *psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler*, *hizmet alanlarla ilgili faktörler* olmak üzere dört ana başlık altında yoğunlaştığı görülmüştür. Bu faktörlere ait bulgular ve katılımcıların getirdiği öneriler aşağıda başlıklar altında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Kurumsal Faktörler

Kurumsal faktörler ana kategorisi altında hem RAM'larla hem de okullarla ilgili kurumsal faktörlere yer verilmiştir. RAM'larla ilgili kurumsal faktörlerle ilgili bulgular RAM'ın kuruluş tarihi, bütçesi, konumu, fiziki yapısı, hizmet bölgesindeki okul sayısı, teknolojik donanımı, personel sayısı, organizasyon ve işleyişi başlıkları altında ele alınmış ve yorumlanmıştır. Hizmetleri etkileyen kurumsal faktörler başlığı altında ele alınan diğer bir kategori de *okullarla ilgili kurumsal faktörlerdir*. Bu faktörlerle ilgili bulgular okulda çalışan *psikolojik danışman sayısı* ve *PDR servislerinde yürütülen hizmetler* başlıkları altında açıklanmış ve yorumlanmıştır.

RAM ile ilgili kurumsal faktörler başlığı altında ele alınan ilk kategori RAM'ın *kuruluş tarihidir*. Bu faktörle ilgili nitel boyutta gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların birkaçı RAM'ın hizmet yılının PDR bölümünün sunduğu hizmetleri etkileyen bir faktör olduğunu söylemiştir. Katılımcılar RAM'ın daha uzun süredir hizmet vermesinin sunulan hizmetlerin daha istikrarlı ve planlı bir şekilde yürütülmesini sağladığını belirtmiştir. Diğer yandan hizmet yılı daha uzun olan RAM'ların PDR bölümlerine il ve ilçe bazında birçok farklı komisyon ve toplantıda görev verilmesi nedeniyle de iş yükü ve sorumluluğun arttığını ve bunun da sunulan hizmetlere yeterli zamanı ayıramamalarına neden olduğunu vurgulamışlardır. Ancak, araştırmanın nicel bölümündeki bulgular bunu desteklememektedir. Anket uygulanan RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğu bu faktörün PDR bölümünün sunduğu hizmetleri etkilemediğini düşündüklerini belirtmiştir. Nitel ve nicel bulgular birlikte değerlendirildiğinde

bulguların paralel olmadığı görülmektedir. Bu durumun bu faktörün PDR bölümünde sunulan hizmetleri hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilemesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Şöyle ki kuruluş tarihi eski olan RAM'lar kurum işleyişi bakımında oturmuş bir sisteme sahiptir bu da sunulan hizmetlerin daha istikrarlı ve planlı bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Diğer yandan kuruluş tarihi eski olan RAM'ların hem kurum hem de personel tecrübesi bulunması bölgedeki il/ilçe MEM'lerde farklı sorumlulukları beraberinde getirmekte bu da kurum işleyişini aksatmaktadır. Bu faktörün iki uçlu etkisi nitel bölümde gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme ortamında ifade edilebilirken anket maddesindeki tek bir madde ile karşılığını bulamamış olabilir.

RAM'ın bütçesi kategorisi ile ilgili nitel bölümde gerçekleştirilen görüşmelerde RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ın yeterli düzeyde bir bütçesinin olmayışının PDR bölümünde hizmetlerin sunulmasını ve geliştirilmesini olumsuz yönde etkilediğini söylemişlerdir. Araştırmanın nicel bulguları da bu görüşleri desteklemektedir. Şöyle ki RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğu bu faktörle ilgili madde de en düşük iki seçenekte yoğunlaşmıştır. Bu durum katılımcıların bu faktörün PDR bölümünün sunduğu hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündüğünü göstermektedir. Nitel ve nicel bulgular ışığında kurum bütçesinin RAM'ın PDR bölümünde sunulan proje, okul ziyaretleri, toplantı, hizmetiçi eğitim, seminer, panel ve konferans çalışmaları gibi birçok hizmet alanında engelleyici bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanı hızla gelişen ve değişen bir alandır. Bu hizmetleri sunan kurumların tümü gibi RAM'ların da bu alandaki gelişim ve değişimleri bilimsel olarak takip eden kurumların desteğine ve işbirliğine ihtiyacı vardır. Alan yazın incelendiğinde RAM'ların yeterli maddi kaynağa sahip olmamasının yükseköğretim kurumları ile iş birliği yapması ve ortaklaşa çalışmalara katılabilmesinin önünde bir engel olduğu vurgulanmaktadır (Bal,2011). Özetle ilgili alan yazın ve araştırma bulguları bu faktörün birçok hizmet alanında engelleyici olduğunu göstermektedir. Bu durum kurum bütçesinin hem hizmetleri hem diğer kurumsal faktörleri etkilemesinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bir kurumda yeterli ödeneğin olmaması kurumun fiziki yapısı ve teknolojik alt yapısı ile ilgili eksiklikleri

giderememesine veya geliştirememesine de neden olmaktadır. Dolayısıyla bir kurumun bütçesinin yetersizliği ile ilgili faktör tek başına değil de birçok faktörle birleşerek kurum çalışmalarına etki etmektedir.

RAM'ın konumu da çalışmanın nitel bölümünde görüşme yapılan psikolojik danışmanlarca vurgulanan bir diğer faktördür. Bu faktörle ilgili MEB'in RAM açma yönergesinde (2008) ; RAM'ların açılması için kurumun başvuracak olan öğrenci, veli ve diğer bireylerin kolay ulaşabileceği, merkezi bir yerde olması gerektiği ifade edilmektedir.

Açılması önerilen merkezden hizmet alacak nüfusun 200.000'den az olmaması, ulaşım ve yol gibi hizmet erişimi zorlayıcı unsurlar bulunan nüfusu 100.000'in üstündeki yerleşim birimleri için 150 km ve üç saatlik ulaşım mesafesi bulunan yerlere de merkez açılma önerisinde bulunulabileceği belirtilmektedir. Bu faktör altında katılımcılar hem RAM binasının bulunduğu bölgenin il merkezi, ilçe veya belde oluşuna hem de çevredeki resmi birimlerle yakınlığıyla ilgili görüşlerini dile getirmişlerdir. Görüşme yapılan RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar bölgelerindeki RAM'ın konumunun; il veya ilçe de olmasının, ulaşımın kolay olmasının diğer kurumlarla işbirliği yapmalarını ve hizmet alan kişilerin RAM'dan yararlanma durumlarını etkilediğini vurgulamışlardır. Katılımcıların bazıları merkez ilçelerde olan RAM'ların hizmet bölgesindeki okul, üniversite, belediye, sağlık kuruluşları vb. kaynaklarla işbirliği yaparak hizmetlerin etkililiğini arttırdığını ve hizmet alacak kişilerce tanındığı için PDR bölümünün sunduğu hizmeti hedef kitesine ulaştırabildiğini ifade etmiştir. Bu görüşlerle paralel olarak RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar hizmet bölgesindeki uzak ilçe ve beldelerden RAM'a ulaşımın zor olması nedeni ile o kişilere hizmet veremedikleri belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğunun olumsuz etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Nitel ve nicel bulgular birlikte ele alındığında araştırma kapsamında yer alan RAM'ların farklı ilçe ve beldelere hizmet verdiği, bu nedenle RAM'ların uzak yerleşim yerlerindeki bireylere hizmetleri ulaştırmakta güçlük yaşadığı anlaşılmaktadır.

Alan yazında da RAM'ların konumlarının araştırma bulguları ile paralel olarak bireylerin ulaşımına uygun olmadığı ifade edilmektedir. Örneğin Bal (2011) RAM'ların birçoğunun başvuran bireylerin ulaşabileceği kolay bir yerde olmadığını, ayrıca yükseköğretim kurumlarının RAM'lar ile aralarındaki mesafenin bu ilişkiyi etkilediğini belirtmiştir. İlçesinde yükseköğretim kurumu olan RAM'ların yükseköğretim kurumları ile daha çok iş birliği içinde olduğunu vurgulamıştır. Alan yazın ve araştırma bulguları ışığında RAM'ın konumunun PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin birçoğunda belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. RAM sayılarının arttırılmasının bu sorunun çözülmesinde ilk basamak olabileceği düşünülmektedir.

RAM'ın fiziki yapısı da PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen diğer bir faktördür. RAM'ların binasının fiziki yapısı ile ilgili RAM Açma Yönergesi'nde (2008) kurumun bağımsız bir binasının olması, bina sağlanamadığı durumlarda; önerilen bina veya bağımsız bölümün, hizmetler için uygun duruma getirilmiş, en az altı odalı, bir depo ile çok amaçlı kullanılacak bir salonunun olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca aynı yönergede bağımsız bina bulunamaması durumunda kurumun aynı binada olduğu diğer kurumlara giriş ve çıkışlarının ayrı olması gerektiği söylenmiştir. Bu konu ile ilgili araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar kuruma ait bağımsız bir binanın olmamasının, kurumdaki oda sayısının yeterli olmamasının ve gelen engelli öğrenciler için binanın uygun olmayışının engelleyici birer faktör olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan ankette de bu görüşleri destekleyen bulgular elde edilmiştir. Şöyle ki RAM'da çalışan psikolojik danışmanların çoğu en düşük seçenek olan oldukça olumsuz etkilemektedir seçeneğinde ve okulda çalışanların çoğu ise olumsuz etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Nitel ve nicel bulgular ışığında İzmir ilindeki RAM'ların fiziki yapısının uygun ve yeterli olmadığı dolayısıyla PDR bölümlerinde sunulan hizmetleri olumsuz etkilediği görülmektedir. Alan yazında da RAM'ların fiziki yapısının kurumun sunduğu hizmetleri engelleyici olduğu belirtilmektedir (Doğan, 1995; Bahadır, 2003 ve Bal, 2011). Örneğin Doğan (1995) RAM'ların çoğunun hizmete uygun bağımsız bina ihtiyacı içinde olduklarını, yer sorunlarının giderek büyüdüğünü ve çoğu rehberlik ve araştırma merkezinde test, terapi ve oyun odalarının olmadığını olanların ise standartlara uygun olmadığını tespit

etmiştir. Kurumun fiziki yapısı ile ilgili diğer bir konuya da Bal (2011) yaptığı çalışmasında değinmiş ve bazı RAM'ların bir okulun bünyesi içinde, veya başka bir kurumun içinde bulunduğunu, RAM'ın kendisine ait bir konferans salonunun olmamasından dolayı başka kurumların konferans salonlarını kullanmak zorunda kaldıklarını ve bu eksikliklere bağlı olarak kurumdaki işleyişin aksadığını tespit etmiştir.

Araştırma bulguları ışığında *RAM'ın konumu, fiziki yapısı ve bütçesi* gibi faktörlerin sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Benzer bir şekilde Milli Eğitim Bakanlığı'nın Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin Desteklenmesi konulu 2001/83 no'lu genelgesinde bu konuya değinilmiştir. Merkezlerin fizikî durumlarının yetersizliği ile birlikte araç-gereç sıkıntısı, rehber öğretmenlerin öğrenci taramalarına gidip gelmelerinde, okulları ziyaretlerinde maddi sıkıntılar çekilmekte olduğu, bu merkezlerin daha rahat çalışarak verilen görevleri başarılı bir şekilde yapabilmeleri için maddi bakımdan desteklenmelerinde yarar görüldüğü ifade edilmiştir. Söz konusu genelgenin yayınlanmasının üzerinden 10 yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen bu sıkıntıların hala devam ettiği anlaşılmaktadır.

RAM'larla ilgili farklı tarihlerde gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde (Doğan, 1995; Bahadır, 2003; ve Bal, 2011) RAM'ların kurumsal özelliklerine ilişkin benzer tespitlere yer verilmiştir. RAM'ların ilçede bulunduğu konum göz önüne alındığında birçoğuna ulaşım sorunu olduğu, bağımsız bir binası bulunmadığı, fiziksel yapı ve donanım açısından önemli eksiklikleri olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca kurumun yeterli ödeneğinin olmaması ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün mali desteğinin yetersizliği vurgulanmıştır. Bu sonuçlara ek olarak Özgüler (2003) Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlerinin yönetsel stres kaynaklarını incelemiştir. Çalışma sonucunda kurumdan beklenen hizmetlerin sunulabilmesi için gereken fiziki ortam, kurum ödeneğinin kısıtlı olması, kurumun bağımsız bir binasının olmamasının RAM müdürleri tarafından stres nedeni olarak görüldüğünü ve bu eksiklerin meydana getirdiği olumsuzlukları giderme çabasının çoğu zaman müdürlerin iş yükünü arttırdığını belirtmiştir. Özetle araştırma bulguları ve alan yazın ışığında RAM'ları

birçok yönden olumsuz etkilediği tespit edilen bu faktörlerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen diğer bir faktör de *RAM'ın hizmet bölgesindeki okul sayısıdır*. Konu ile ilgili katılımcılar hizmet bölgesinde okul sayısı fazla olmasının RAM'ların PDR bölümünün hizmetlerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Katılımcılar okul sayısı fazla olan RAM'ların sunduğu hizmetleri bölgesindeki bütün okullara ulaştıramadığını ve okul psikolojik danışmanları ile beklenen düzeyde iletişim ve işbirliği sağlanamadığını söylemiştir. Okul sayısı az olan RAM'ların PDR bölümlerinde çalışan katılımcılar da bölgesindeki okulların psikolojik danışmanlarını birebir tanıdıklarını ve bunun da sunulan hizmetleri işbirliği içinde tüm okullara ulaştırmalarını sağladığını vurgulamıştır. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında da bu faktörün PDR bölümü çalışmalarını etkilediği ortaya çıkmıştır. Şöyle ki RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların cevapları olumsuz etkilemektedir ve etkilememektedir seçeneklerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durum İzmir ilinde yer alan RAM'ların hizmet bölgesindeki okul sayılarının eşit olmadığını, bazı RAM'ların hizmet bölgesinde daha fazla okul olmasından dolayı PDR bölümünün sunduğu hizmetleri her okula ulaştıramadığını düşündürmektedir.

RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların görüşleri doğrultusunda belirlenen başka bir faktör de *teknolojik donanımdır*. Bu faktör altında katılımcılar hem RAM'ların hem teknolojik donanımı hem de teknolojiyi kullanma düzeyi ile ilgili görüşler belirtmiştir. RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ların bilgisayar, yazıcı, faks, fotokopi ve internet bağlantısı gibi temel teknolojik donanım konusunda eksiklikleri olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan bu araçların ve buna bağlı olarak internetin ve kurumların kendi web sayfalarının aktif olarak kullanılmadığı psikolojik danışmanlardan gelen görüşler içerisindedir. Bu konu ile ilgili olarak nitel bulgular katılımcıların RAM'ların teknolojik donanım olarak oldukça geride olduğunu ve bunun hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında katılımcıların yanıtları etkilememektedir ve olumlu etkilemektedir seçeneklerinde yoğunlaşmaktadır. Nitel ve nicel bulgular arasındaki bu tutarsızlık RAM'ların PDR bölümlerinin bazılarının

hizmetleri sunarken teknolojik donanım ve teknolojiyi kullanım anlamında yeterli olduğunu bazılarının ise bu anlamda beklentiyi karşılayamadığını düşündürmektedir. Konu ile ilgili istisnalar olmakla birlikte uygulamada birçok RAM'ın teknolojik donanım ve teknolojiyi kullanım konularında zorluklar yaşadığı bilinmektedir. Bu sorunlar var olan hizmetlerin tanıtılmasında ve hizmet alacak kişilere ulaştırılmasında güçlükler neden olmaktadır. Bu güçlüklerin giderilebilmesi için öncelikle RAM'ların teknolojik araçlar konusundaki donanımının güçlendirilmesi ve RAM'da çalışan psikolojik danışmanların teknolojiyi kullanım konusunda desteklenmesi gerekmektedir.

RAM'ın PDR bölümünde çalışan *personel sayısı* da bölümde sunulan hizmetlerin birçoğunu etkileyen bir faktördür. Bu konu ile ilgili Resmi Gazetede yayınlanan Norm Kadro yönetmeliğiyle ilgili düzenlemede (2014) Rehberlik ve araştırma merkezleri için; merkezin görev alanına giren il veya ilçenin nüfusu 200.000'e kadar olan yerlerde sekiz, sonra gelen her 50.000 nüfus için bir rehber öğretmen norm kadrosu verilir. Bu şekilde yapılacak hesaplama sonunda artan nüfusun en az 25.000 olması halinde bir rehber öğretmen norm kadrosu daha verileceği ifade edilmiştir (MEB, 2014). İlgili yönetmelik RAM'larda çalışacak psikolojik danışman sayısını belirlemekle beraber özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümlerinde personel dağılımının nasıl yapılacağını açıklamamaktadır. RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların hangi bölümde görev yapacağı kurum idarecisi tarafından belirlenmektedir. Bu konu ile ilgili hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ların PDR bölümünde özel eğitim bölümüne göre çalışan psikolojik danışman sayısının oldukça az olduğunu bundan dolayı da bazı hizmetlerin eksik, bazı hizmetlerin ise hiç sunulmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılar, hizmetlerle ilgili bulgular bölümünde de sunulmadığı ve etkili bulunmadığı ortaya çıkan araştırma, yayın, okul ziyaretleri, seminer, panel ve konferans çalışmalarının özellikle personel sayısının az olması ile ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Araştırmanın nicel bulguları da bu görüşleri desteklemektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde RAM'ları konu alan birçok araştırmada RAM'larda çalışan personelin hem PDR hem de Özel Eğitim Hizmetleri bölümlerinin sunduğu hizmetleri etkileyen bir faktör olduğu belirtilmiştir (Akkoyun,2007; Nazlı,

2007; Gören,2010; Bal, 2011 ve Öz,2012). Örneğin Öz (2012) RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışman sayısının yetersiz olmasının başka bir boyutuna değinmiş ve kurumdaki iki bölüm arasındaki personel dağılımındaki dengesizliğe vurgu yapmıştır. RAM'larda özel eğitim hizmetleri bölümünde, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bölümüne göre daha fazla sayıda rehber öğretmen görevlendirildiğini ve bu durumun PDR bölümünde yürütülen hizmetleri yetersiz hale getirdiğini belirtmiştir. İlgili alan yazın ve araştırma bulguları ışığında personel sayısının bölüm çalışmalarını olumsuz etkilediği söylenebilir. RAM'larda birçok hizmet alanında güçlüğe neden olan personel sayısının artırılmasının yansırı kurumdaki bölümler arası personel dağılımında da bir standartlaşmanın sağlanması gerekli görülmektedir. PDR bölümünün sunması beklenen hizmetler göz önüne alınarak bölümler arası personel dağılımının daha adaletli yapılması gerekmektedir.

RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen bir diğer faktör de *yasal düzenlemelerdir*. RAM'ların çalışmalarını, açılmasını ve kapatılmasını, personel sayısı ve özlük haklarını düzenleyen tüm yönetmelik, yönerge ve resmi yazılarla ilgili bulgular yasal düzenlemeler başlığı altında ele alınmıştır. Konu ile ilgili araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde hem okulda hem de RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ların PDR bölümlerinin yönetmelikte tanımlanan görevlerinin somut, net ve açıklayıcı olmadığını söylemişlerdir. Bu durumun RAM'ların PDR bölümleri arasında farklı uygulamalara yol açtığını belirtmişlerdir. Diğer yandan PDR bölümün yürüttüğü proje, araştırma ve RAM dışında yürütülecek olan diğer hizmetlerle ilgili beklenen desteğin sağlanamamasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca daha öncede belirtildiği gibi kurumun fiziki yapısı, konumu, bütçesi, personel sayısı gibi yasal düzenlemelerle belirlenen birçok faktörün PDR bölümü çalışmaları için engelleyici olduğuna değinmişlerdir. Nicel bölümde uygulanan ankette PDR bölümü ile ilgili yasal düzenlemelerle ilgili maddeye bakıldığında hem RAM'da hem de okulda çalışan katılımcı yanıtlarının çoğu olumsuz etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde birçok araştırmada kurum çalışmalarını düzenleyen yönetmelik ve yönergelerin yetersizliğine ve geliştirilmesi gereken yönlerine değinildiği görülmektedir (Akkoyun,2007; Bal, 2011;Doğan, 1995; Gören,2010; Nazlı, 2007; Öz,2012 ve Yeşilyaprak, 2006). Örneğin Yeşilyaprak (2006);

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin M.E.B. bünyesinde Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak yapılandırılmasına değinmiştir. PDR hizmetlerinin özel eğitim hizmetleri ile birlikte düşünülmesi ve örgütlenmesi, hem bu hizmetler için yeterli maddi ve insan kaynağı ayrılmasına engel olmakta, hem de psikolojik danışma ve rehberliğin yalnızca “özel eğitime muhtaç” öğrencilere yönelik bir yardım olarak anlaşılmamasına ve sınırlandırılmasına yol açtığını vurgulamıştır. Başka bir çalışmada Gören (2010) kurum çalışanlarının özlük hakları ile ilgili yapılacak yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğunu böylece hizmetlerin sunulmasının önünde büyük bir engel olan personel yetersizliğinin önüne geçilebileceğini belirtmiştir. Araştırma bulguları ve alan yazın ışığında RAM’ın PDR bölümünde yürütülen hizmetlerle ilgili yasal prosedürlerin açık, anlaşılır, düzenleyici ve kolaylaştırıcı olmadığı bunun da bölüm çalışmalarını olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Kurum ve bölüm çalışmalarını düzenleyecek güncel düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılacak düzenlemelerin, kurum koşullarını, kurumda çalışan yönetici ve personelin özlük haklarını, kurumun hizmet bölgesinin genişliğini, hizmet sunulacak kişileri ve sunulan hizmetlerin içeriğini tam olarak düzenleyecek ve uygulayıcılara yol gösterecek şekilde hazırlanması gerektiği düşünülmektedir.

PDR bölümünün *RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği* de hizmetleri etkileyen bir faktör olarak belirlenmiştir. Bu faktörün hem hizmetlerle ilgili bulgular bölümünde hem de faktörlerle ilgili bulgular bölümünde ele alınmasına ihtiyaç doğmuştur. Çünkü RAM’ların PDR bölümlerinin RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği hem başlı başına bir hizmet hem de başka hizmetlerin sunulmasını etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu faktörle ilgili görüşlere bakıldığında bazı RAM’lardaki PDR bölümlerinin hizmet bölgesindeki okullar, il/ilçe MEM, belediye, üniversite, sağlık kuruluşları gibi kaynaklarla iletişim halinde olduğu ve hizmetleri sunarken de bu kaynaklarla işbirliği içinde olduğu anlaşılmaktadır. Hem RAM’da hem de okullarda çalışan psikolojik danışmanlar bu faktörün hizmetleri olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Katılımcılar RAM’ların PDR bölümlerinin okul psikolojik danışmanları ile sık sık iletişim kurduğunu ve hizmetiçi eğitim, toplantı, seminer, panel, konferans, çerçeve programlar ve yıl sonu çalışma raporları gibi birçok hizmeti işbirliği

içinde yürütmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca üniversitelerle işbirliği yapan PDR bölümlerinin bilimsel gelişmelerden haberdar olduklarını, gelişen PDR alanı ile ilgili eğitimler düzenleyebildiklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan il/ilçe MEM'lerle yapılan işbirliğinin kurumun yürüteceği hizmetlerde üst eğitim kurumundan destek almasını sağladığını söylemişlerdir. Sağlık kuruluşları ile yapılan işbirliğinin de kuruma başvuran ve tıbbi desteğe ihtiyaç duyan kişilerin yönlendirilmesi açısından faydalı olduğunu aktarmışlardır. Bazı RAM'ların belediyelerle sürdürdüğü işbirliği ve iletişimin de bölüm çalışmalarının daha geniş bir kitleye tanıtılmasını ve belediyenin maddi desteğinin toplantı, seminer, panel vb. çalışmalarda kolaylaştırıcı olduğunu söylemişlerdir. Özetle görüşme yapılan psikolojik danışmanlar RAM dışındaki kurumlarla işbirliği ve iletişimi güçlü olan PDR bölümlerinin sundukları hizmetleri daha etkin hale getirdiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında ise hem RAM'da hem de okulda çalışan katılımcıların yanıtlarının olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu faktör ile ilgili nitel ve nicel bulgular birlikte ele alındığında araştırma kapsamındaki RAM'ların PDR bölümlerinin RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliğinin güçlü olduğu ve sundukları hizmetleri olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde bu konudaki araştırma bulgularını RAM'dışındaki kurumlarla işbirliği ve iletişimin kurum ve PDR bölümü çalışmalarını etkileyen bir faktör olarak gördükleri anlaşılmaktadır (Doğan, 1995; Nazlı, 2007; Gören,2010; Bal, 2011; ve Öz,2012). Ancak bu araştırmalar RAM'ların bazı kurumlarla işbirliği ve iletişimin güçlü olduğunu bazıları ise beklenen düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır. Örneğin Bal (2011) ve Doğan (1995) RAM'ların üniversitelerle işbirliği ve iletişimin güçlü olmadığını ve bunun da bölüm çalışmalarını engelleyici bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Diğer yandan Bal (2011) RAM'ların çeşitli hizmet alanlarında okullarla, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'yla, sağlık kuruluşlarıyla işbirliği ve iletişim halinde olduğunu bunun da bölüm çalışmalarında desteği arttırdığını belirtmiştir. İlgili alan yazın ve araştırma bulguları ışığında farklı kurum ve kuruluşlarla iletişimi olan ve işbirliği yapan RAM'ların PDR bölümlerinin sundukları hizmetlerin etkililiğinin arttığı söylenebilir. İlgili alan yazın ve araştırma bulguları her RAM'ın

beklenen düzeyde iletişim kuramadığını ve işbirliği yapamadığını göstermektedir. Ancak diğer RAM'ların da sundukları hizmetlerin etkililiğinin artması için farklı kurum ve kuruluşlarla iletişiminin ve işbirliğinin artması gerektiği düşünülmektedir. Ancak RAM'ların diğer kurum ve kuruluşlarla yaptığı işbirliği gönüllüğe bağlı ve informal bir biçimde değil kurumlar arası imzalanacak işbirliği protokolleri sağlanmalıdır.

Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar RAM'ın hizmet bölgesindeki *okullarda çalışan psikolojik danışman sayısının* PDR bölümü çalışmalarını etkilediğini belirtmiştir. Görüşmelere katılan psikolojik danışmanlar hem okullarda psikolojik danışman sayısının artması hem de okullarda birden fazla psikolojik danışman çalışması ile ilgili görüş belirtmişlerdir. Katılımcılar okullarda psikolojik danışman sayısının artması ile birlikte RAM'lara sevk edilen öğrenci sayısında azalma olduğunu, okulda birden fazla psikolojik danışman çalışıyor olmasının da okuldaki rehberlik hizmetleri ile ilgili görev paylaşımı yapılmasına ve dolayısıyla RAM'ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlere olan ihtiyacın azalmasına neden olduğunu vurgulamışlardır. Bu faktörle ilgili araştırmanın nicel bölümünde uygulanan anket sonuçlarına bakıldığında ankete katılan RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların çoğunun bu faktörün PDR bölümünün hizmetlerini olumlu yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir. Araştırmanın nitel ve nicel bölümünde elde edilen bulgular birlikte ele alındığında RAM'ın hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışman sayısının fazla olmasının PDR bölümünün sunduğu hizmetleri olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Nitel ve nicel bulgular ışığında araştırma kapsamında yer alan RAM'ların hizmet bölgesinde okullarda çalışan psikolojik danışman sayısının gün geçtikçe arttığı bunun da RAM'ın PDR bölümü çalışmalarını kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. İzmir ilinin ülkemizin üç büyük şehrinden biri olduğu düşünüldüğünde okul psikolojik danışman sayısının bu olumlu etkisi tahmin edilebilir görünmektedir.

Eğitim Yöneticileri ile İlgili Faktörler

RAM'ın PDR bölümünde yürütülen hizmetleri etkileyen diğer bir kategori de *eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler* olarak belirlenmiştir. Bu kategori de üst eğitim

kurumlarının, RAM'ların ve okulların yöneticileri ile ilgili bulguların tartışılmasına ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda bu kategori altında ele alınan ilk faktör *üst eğitim kurumu yöneticileridir*. Üst eğitim kurumu yöneticileri kapsamında RAM'ların bağlı olduğu Milli Eğitim Bakanlığı'nda, il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde görev yapan yöneticilerle ilgili görüşler ele alınmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde yapılan görüşmelerde RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanlar üst eğitim kurum yöneticilerinin PDR bölümünde sunulan hizmetlere verdiği önemin ve bu bölümle ilgili sahip olduğu bilginin; hizmetlerin sunulması ile ilgili verdikleri desteği etkilediğini söylemişlerdir. Katılımcılar üst eğitim kurumu yöneticilerinin PDR bölümü hakkında bilgi sahibi olmamasının yürütülen hizmetleri özel eğitim bölümünün sunduğu hizmetlerle karşılaştırarak değerlendirme yapmalarına neden olduğunu belirtmiştir. PDR bölümünde sunulan hizmetleri özel eğitim hizmetleri ile karşılaştırmanın bölümde sunulan hizmetlerin doğasına ve etik yapısına uygun olmadığını paylaşmışlardır. Diğer yandan bağlı olduğu üst eğitim kurumu yöneticilerinden destek alan RAM'ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmetlerin çok fazla bürokratik engelle karşılaşmadan ve işbirliği içinde yürütebildiğini ancak yöneticilerden destek alamayan RAM'ların PDR bölümünün hizmetleri sunarken zorluklar yaşadıklarını vurgulamışlardır. Konu ile ilgili araştırmanın nicel boyutunda uygulanan anket sonuçlarına bakıldığında da hem RAM'da hem okulda çalışan psikolojik danışmanların bu faktörün PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündükleri söylenebilir. Araştırmanın nitel ve nicel boyutlarından elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde üst eğitim kurumu yöneticileri ile ilgili faktörlerin PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilediğini göstermektedir. Araştırma kapsamında yer alan RAM'ların birçoğunun bu faktörden olumsuz etkilendiği düşünüldüğünde İzmir ilindeki RAM'ların PDR bölümlerinin birçoğunun üst eğitim kurumu yöneticilerinden beklediği desteği alamadığı düşünülmektedir.

Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler kategorisinde ele alınan bir diğer faktör de *RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerdir*. Bu faktörle ilgili araştırmanın nitel boyutunda gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcıların görüşleri ortak bir payda da buluşmaktadır.

RAM’da ve okulda çalışan katılımcılar RAM yöneticilerinin PDR bölümünde sunulan hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olmasının, bölüme verdiği önemin veya daha önce RAM’da çalışmış olmasının RAM’ın PDR bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanları dolayısıyla yürütülen hizmetleri olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir. RAM müdürünün kurum çalışanları ile saygılı ve profesyonel ilişkiler kurmasının PDR bölümünde çalışan personeli olumlu yönde etkilediğini bunun da sundukları hizmetlere yansıdığını belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel boyutunda da RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilediğini gösteren bulgular ortaya çıkmıştır. Şöyle ki ankete katılan her iki gruptaki psikolojik danışmanların yanıtları olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Alan yazın incelendiğinde RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin RAM’larda sunulan hizmetleri etkileyen bir faktör olduğunu gösteren çalışmalar olduğu görülmüştür (Akkuş, 2010 ve Bal, 2011). Akkuş (2010), RAM’larda çalışan psikolojik danışmanların iş doyumlarını araştırmış ve araştırma sonucunda kurum yöneticileriyle iyi ilişkileri olan RAM’larda çalışan psikolojik danışmanların iş doyumlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Bal (2011) RAM’larda çalışan uzmanlarla yöneticilerin iyi bir iletişimin olduğu ortamlarda çalışmanın verimliliğinin ve personelin kuruma bağlılığının arttığını belirtmiştir. Araştırmanın nitel ve nicel bölümlerinde elde edilen bulgular ve ilgili alan yazın ışığında RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilediği anlaşılmaktadır. Ayrıca bulguların bu faktörle ilgili olumlu olması ve ortak bir paydada buluşması araştırma kapsamında yer alan RAM’ların birçoğunun yöneticileri ile PDR bölümü arasında olumlu, yapıcı ve profesyonel bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Okul yöneticileri ile ilgili faktörler de PDR bölümünde yürütülen hizmetleri etkileyen faktörlerden bir diğeridir. Bu faktörle ilgili araştırmanın nitel boyutunda gerçekleştirilen görüşmelerde okul yöneticilerinin RAM’ın PDR bölümüne ve okul rehberlik servisine tutumunun ve bu bölümler hakkında sahip olduğu bilginin PDR bölümünün sunduğu hizmetlerden yararlanmayı etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel bölümünde elde edilen bulgulara bakıldığında her iki gruptaki katılımcıların bu faktörün PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilediğini düşündükleri

görülmektedir. Ancak RAM’da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların bu faktörün ne yönde etkilediği ile ilgili görüşleri farklılık göstermektedir. RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar okul yöneticileri ile ilgili faktörlerin PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini, okulda çalışanlar ise olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Nitel ve nicel bulgular arasında paralellik olmamasına karşın uygulamaya bakıldığında okul yöneticilerinin RAM’ın PDR bölümü hakkında bilgi sahibi olmasının ve bölümün hizmetlerine verdiği önemin sunulan hizmetleri etkilediği düşünülmektedir. Çünkü okullar RAM’ın en çok işbirliği yaptığı kurumlardır. Öğrencilere, velilere, öğretmenlere ve rehber öğretmenlere sunulan hizmetlerin tümünde okullarla iletişim kurulmaktadır. İletişim kurulan okullarda görev yapan yöneticilerin olumlu tutum geliştirmesinin ve bölüm hakkında bilgi sahibi olmasının RAM’ların PDR bölümü ile iletişiminin ve işbirliğinin arttığı ve dolayısıyla daha etkili bir çalışma ortamı oluştuğu düşünülmektedir. Araştırma sonuçları tüm okulların yöneticileri ile aynı etkili iletişim ve işbirliği ortamının sağlanamadığını göstermektedir, bu ortamın sağlanabilmesi için RAM’ların PDR bölümlerinin hizmet bölgesindeki okulların yöneticilerine yönelik bölüm çalışmalarını tanıtıcı ve bilgilendirici çalışmalar yapmasının bu sorunu çözülmesinde önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Psikolojik Danışmanlarla İlgili Faktörler

RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen faktörler teması altında ele alınan diğer bir alt tema da *psikolojik danışmanlarla ilgili faktörlerdir*. Bu başlık altında hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler ele alınmıştır. RAM’da çalışan psikolojik danışmanların *mesleki ve kişilik özellikleri* ile okul psikolojik danışmanlarının *mesleki özellikleri, kişisel özellikleri ile RAM’a ilişkin tutum ve algılarına* ait bulgular bu başlık altında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler başlığı altında ele alınan ilk kategori *RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleridir*. Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılar RAM’da çalışan psikolojik danışmanların uzmanlık alanlarının olmasının, farklı mesleki konularda ve lisansüstü

düzeyde eğitim almış olmalarının sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini söylemişlerdir. Katılımcılar mesleki olarak yetkin olan çalışanların uzman oldukları alanlarda sundukları hizmetleri etkili bulduklarını belirtmiştir. Çalışmanın nicel boyutunda elde edilen bulgulara bakıldığında her iki gruptaki katılımcıların RAM'ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki özelliklerle ilgili maddelere verilen yanıtların olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Ulaşılan alan yazın incelendiğinde RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin hizmetleri etkilediğini ortaya koyan araştırmalar olduğu görülmüştür. Bu araştırmalarda RAM'larda çalışan psikolojik danışmanların kurumda sunulan hizmetlerle ilgili eğitiminin ve yetkinliğinin yeterli olmamasının doğurduğu sonuçlara değinilmiştir (Doğan,1995; Cebeci 2006 ve Bal, 2011). Örneğin Cebeci (2006), RAM'larda çalışan yönetici ve psikolojik danışmanların çoğunun lisans düzeyinde eğitim aldığını tespit etmiştir. Doğan (1995), rehberlik ve araştırma merkezlerinin ilgili bölümlerinden beklenen görevlerinin pek çoğunun uzmanlık düzeyinde yetişmiş personelin sunabileceği görevler olduğunu çoğu kez bu hizmetlerin; alanda yeterli hazırlığı ve deneyimi olmayan lisans düzeyindeki mezunlardan beklendiğini ve bu nedenle merkezlerde şu anda görev yapmakta olan personelin yetersizlik duygusu yaşadığını belirtmiştir. Alan yazındaki bulgularının aksine nitel ve nicel bulgular birlikte ele alındığında İzmir ilindeki RAM'ların PDR bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin bölümde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Araştırmaya katılan RAM'da çalışan psikolojik danışmanların kişisel bilgilerine bakıldığında çoğunluğunun lisans mezunu olduğu görülmektedir. Bu durum İzmir ilindeki RAM'ların PDR bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanların mesleki eğitimlerle kendini geliştiren bir grup olduğunu ve psikolojik danışmanların bu özelliklerinin sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan diğer bir kategori de *RAM'da çalışan psikolojik danışmanların kişilik özellikleridir*. Gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılar RAM'da çalışan psikolojik danışmanların girişkenliğinin, iletişim becerilerinin, işini iyi yapma ve mesleki gelişim konusundaki istekliliğinin RAM'ın

PDR bölümünü güçlendiren ve hizmetlerin etkililiğini arttıran faktörler olduğunu belirtmiştir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında da bu faktörle ilgili maddelerde hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Çalışmanın nitel ve nicel bulguları birlikte ele alındığında RAM’ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin sunulan hizmetlerde belirleyici ve etken bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Nicel bulgular ışığında araştırma kapsamında yer alan RAM’ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların girişken, iletişime açık, mesleki gelişim ve işini iyi yapma konusunda istekli olmasının sunulan hizmetleri olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Okulda çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri de katılımcıların görüşleri doğrultusunda belirlenen diğer bir faktördür. Bu faktörle ilgili araştırmanın nitel bölümünde yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmiştir. RAM’da çalışan psikolojik danışmanların bazıları hizmet bölgelerindeki okul psikolojik danışmanlarının mesleki özelliklerinin sunulan hizmetleri olumsuz etkilediğini bazıları ise olumlu etkilediğini söylemiştir. Olumlu etkilediğini söyleyen katılımcılar okul psikolojik danışmanlarının alan mezunu olmasının, lisansüstü eğitim almasının ve mesleki olarak yetkin olmasının çalıştıkları okullarda sundukları hizmetlerin etkili olmasını ve RAM’ın PDR bölümün yürüttüğü çalışmalara katkı sağladığını söylemiştir. RAM’da çalışan bazı psikolojik danışmanlar da okul psikolojik danışmanlarının mesleki özelliklerini yeterli bulmadıklarını ve dolayısıyla onlarla bekledikleri ölçüde iletişim ve işbirliği sağlayamadıklarını belirtmiştir. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan anketin sonuçları da bu faktörün sunulan hizmetleri etkilediğini göstermektedir. Şöyle ki araştırmaya katılan her iki gruptaki psikolojik danışmanlar okul psikolojik danışmanlarının mesleki özellikleriyle ilgili olarak olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Bu durum katılımcıların okul psikolojik danışmanlarının mesleki özelliklerinin RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen bir faktör olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Nitel ve nicel bulgular birlikte ele alındığında okul psikolojik danışmanlarının mezun olduğu bölüm, eğitim düzeyi ve mesleki yetkinliğinin RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetleri etkilediği söylenebilir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan diğer bir faktör de *okulda çalışan psikolojik danışmanların kişilik özellikleridir*. Araştırmanın nitel boyutunda konu ile ilgili yalnızca RAM’da çalışan psikolojik danışmanlar görüş belirtmiştir. Katılımcıların birçoğu okul psikolojik danışmanının işini iyi yapma ve mesleki gelişim konusundaki istekliliğinin RAM’ın okullarla işbirliği içinde yürüttüğü hizmetleri etkilediğini söylemişlerdir. İşini iyi yapma konusunda istekli olan okul psikolojik danışmanının bu çalışmaları programlı ve işbirliği içinde yürüttüğüne vurgu yapmışlardır. Diğer yandan katılımcılardan bazıları da okul psikolojik danışmanın girişkenlik ve iletişim becerilerinin de RAM tarafından gerçekleştirilen okul ziyaretleri, seminer, toplantı gibi hizmetlerde koordinasyon içinde çalışılmasına olanak sağladığını belirtmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda gerçekleştirilen anket sonuçlarına bakıldığında nitel bulgularla paralel olarak bu faktörün RAM’ın PDR bölümünde yürütülen hizmetleri etkilediğini düşünen katılımcıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri ile ilgili maddelerde olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaşmıştır. Nitel ve nicel bulgular ışığında okul psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin bağlı oldukları RAM’ın PDR bölümünde yürütülen hizmetleri etkileyen bir faktör olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan RAM’ların hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların girişkenlik ve iletişim becerilerinin, işini iyi yapma ve mesleki gelişim konusundaki istekliliğinin RAM’ın PDR bölümünde yürütülen hizmetleri olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler kategorisinde ele alınan son faktör *okulda çalışan psikolojik danışmanların RAM’a ilişkin tutum ve algılarıdır*. Bu konu ile ilgili yalnızca okul psikolojik danışmanlarının görüşleri bulunmaktadır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde RAM’ın PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olan ve bu hizmetlere önem veren okul psikolojik danışmanlarının bu bölümle koordinasyon halinde çalıştığı diğerlerinin ise bölümle ortak çalışma yapamadığı anlaşılmaktadır. Katılımcılardan okulda çalışan psikolojik danışmanların birçoğu RAM’ın daha çok Özel Eğitim Bölümü ağırlıklı çalıştığını düşündüğünü ve daha çok bu

bölüme yönlendirmede bulunmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Diğer yandan RAM'ların PDR bölümünün sunduğu hizmetlerle ilgili bilgi sahibi olan ve bölümle ilgili olumlu tutum geliştiren psikolojik danışmanların PDR bölümü hizmetlerinden yararlandıkları, bölümle iletişimlerinin ve dolayısıyla aralarındaki işbirliğinin arttığını söylemişlerdir. Araştırmanın nicel bölümünde uygulanan anket sonuçları bu faktörün RAM'ın PDR bölümünde yürütülen hizmetleri etkilediğini ortaya koymaktadır. Şöyle ki hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların birçoğu okul psikolojik danışmanlarının RAM'a ilişkin tutum ve algılarının PDR bölümünün sundukları hizmetleri olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

İlgili alan yazın incelendiğinde araştırma sonuçları ile paralel olarak okul psikolojik danışmanlarının RAM'larla ilgili bilgi sahibi olmasının sonuçlarına değinen araştırmalar olduğu görülmüştür(Doğan, 1995; Bal, 2011 ve Öz, 2012). Örneğin Öz (2012) RAM'ların özel eğitim hizmetleri bölümü ile tanınmasından dolayı kuruma bu konuda daha çok başvuru yapıldığını ortaya koymuştur. Başka bir çalışmada da Doğan (1995), RAM'ların görevlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından tam olarak anlaşılmamasının sonuçlarına değinmiş, RAM'ların okul PDR servislerini denetleme yetkisi olmamasına rağmen psikolojik danışmanlarının rehberlik ile ilgili tüm çalışma ve uygulamalara ilişkin yönergeleri merkezlerden beklediğini ortaya koymuştur. Bu araştırma sonuçlarının aksine araştırma sonuçları İzmir ilinde okullarda görev yapan psikolojik danışmanların RAM'ların bölümleri ve sundukları hizmetler hakkında bilgi sahibi oldukları ve olumlu tutum geliştirdikleri düşünülmektedir. Bu faktörün bir sonucu olarak İzmir ilindeki okul psikolojik danışmanlarının PDR bölümünün hizmetlerinden daha etkili bir şekilde yararlandıkları, bölümle iletişimlerinin dolayısıyla işbirliğinin güçlü olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Hizmet Alanlarla İlgili Faktörler

Yapılan analizler sonucunda RAM'ın sunduğu hizmetten yararlanacak olan öğrencilerin, ailelerin sosyoekonomik ve kültürel durumlarının ve RAM'a ilişkin tutum ve algılarının PDR bölümünde sunulan hizmetin programlanmasında ve bu hizmetten yararlanılmasında önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Hizmet alanlarla ilgili bu

özellikler *demografik özellikler ve RAM'a ilişkin tutum ve algılar* olarak bütünleştirilmiş ve bir alt kategori olarak ele alınmıştır.

Hizmet alanların demografik özellikleri ile ilgili hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlar bu faktörün RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilediğini belirtmiştir. RAM'da çalışan psikolojik danışmanların birçoğu seminer, panel, konferans, aile rehberliği veya psikolojik danışma hizmetlerini planlarken ya da sunarken hizmet verecekleri kişilerin demografik özelliklerini dikkate almak zorunda olduklarını belirtmiştir. Özellikle hizmet bölgesindeki kişilerin demografik olarak değişkenlik gösterdiği RAM'ların PDR bölümlerinin bu farklı gruplar için farklı eğitimler ve çalışmalar yapmak zorunda olduğunu vurgulamışlardır. Diğer yandan kuruma psikolojik danışma amaçlı başvuran bireyler için aynı durumun geçerli olduğuna dikkat çekmişlerdir. Okul psikolojik danışmanları ise okullarındaki ailelerin sosyoekonomik farklılıklarından dolayı RAM'ın planladığı çerçeve plan, aile eğitimi veya seminer gibi standart çalışmalardan birebir yararlanamadıklarını bunları kendi okullarının aile profiline uyarlayarak kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel bulgularına bakıldığında katılımcıların bu faktörün hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir. İlgili alan yazında bu bulguyu destekleyen herhangi bir araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Ancak araştırmanın nitel ve nicel bulguları birlikte ele alındığında hizmet alanların demografik özelliklerinin RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetlerin planlanmasını ve sunulmasını olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Hizmetleri alanlarla ilgili faktörler ana kategorisinde oluşturulan diğer bir alt kategori de *hizmetleri alanların RAM'a ilişkin tutum ve algılarıdır*. Görüşmelere katılan hem RAM'da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların birçoğu bu faktörün RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkilediğini belirtmiştir. Hizmet alanların RAM'la ilgili bilgisi yeterli olduğunda RAM'a ve ilgili bölümlerine karşı olumlu tutum ve algı geliştirdiklerini bunun da kurumdan yararlanma düzeylerini etkilediğini söylemişlerdir. Hizmet bölgesinde tanınan RAM'ların hem özel eğitim hem de PDR bölümlerinin hizmet alacak kişilerce bilindiği ve bu oranda da başvuran kişi sayısının arttığını vurgulamışlardır. Diğer yandan hizmet bölgesinde yeterince tanınmayan

RAM'ların ailelerce özellikle özel eğitim hizmeti veren bir kurum olarak görüldüğü ve PDR hizmetleriyle tanınmadığı belirtmiştir. Okul psikolojik danışmanları yalnızca özel eğitim bölümü ile tanınan RAM'lara psikolojik danışma amacıyla yönlendirme yapamadıklarını, ailelerin bu konuya direnç gösterdiklerini ve çocuklarını götürmek istemediklerini söylemişlerdir. Araştırmanın nicel bulguları ise bu görüşleri desteklememektedir. Şöyle ki RAM'da çalışan psikolojik danışmanlar bu faktörle ilgili etkilemektedir seçeneğinde okulda çalışanlar ise olumlu etkilemektedir seçeneğinde yoğunlaşmaktadır. Araştırmanın nitel ve nicel bulguları birbirini desteklemese de RAM'lardan hizmet alan kişilerin RAM'a ilişkin tutum ve algılarının kurum hizmetlerini etkilediğini ortaya koyan araştırma sonuçları bulunmaktadır (Doğan,1995; Çankaya, 2003 ve Gören, 2010). Örneğin Doğan (1995) kurumun halk tarafından tanınmadığı, hatta merkezin önemi ve işlevleri konusunda okul yöneticilerinin veya öğretmenleri tarafından bilinmediği ortaya koymuştur. Başka bir çalışmada Gören (2010), Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin hizmet alanlar tarafından rehabilitasyon merkezleri ve okul rehberlik servisleri ile karıştırıldığını belirtmiştir. Toplumdaki bu eksik ve yanlış bilgilenmenin düzeltilebilmesi için tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarına ağırlık verilmesi gerektiğini söylemiştir.

RAM'ın PDR bölümünden hizmet alanlarla ilgili faktörlerle ilgili sonuçlar birlikte ele alındığında kurumdan yararlanacak bireylerin demografik özellikleri ile tutum ve algılarının sunulan hizmetleri etkilediği görülmektedir. Araştırma sonuçları ve ilgili alan yazın kurumda sunulan hizmetlerin hizmet alacak kişilerce tam olarak tanınmadığını ya da anlaşılmadığını göstermektedir. RAM'ın PDR bölümünün kurum ve bölüm çalışmalarını planlayabilmesi için öncelikle hizmet bölgesindeki vatandaşların demografik özelliklerini, bu kişilerin beklenti ve ihtiyaçlarını tarama çalışmaları ile araştırması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın bölüm çalışmalarının planlanmasını kolaylaştıracağına inanılmaktadır. Diğer yandan kurumu ve PDR bölümünü tanıttak toplantı, seminer, broşür vb. araçlarla tanıtım çalışmalarının yapılmasının da etkisi olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak araştırmanın hizmetleri etkileyen faktörle ilgili bulgularına bakıldığında RAM'ın kurumsal faktörlerinin, okulların kurumsal faktörlerinin, RAM'da

veya okulda çalışan psikolojik danışmanlarla ilgili faktörlerin, eğitim yöneticileri ile ilgili faktörlerin ve hizmet alanlarla ilgili faktörlerin RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri farklı düzey ve yönlerde etkilediği görülmektedir. Araştırma bulguları, tüm bu faktörler içerisinde “RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin” “RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri ve kişilik özellikleri” “RAM’ların hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanı sayısı” ile “Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri” nin RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörler olduğunu göstermektedir. Diğer yandan “RAM’ın bütçesi”, “RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısı”, “RAM’ın fiziki yapısı”, “RAM’ın personel sayısı” ve “RAM’ın organizasyon ve işleyişi” “Üst eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler” olarak belirlenen faktörlerin RAM’ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları “RAM’ın kuruluş tarihi”, “RAM’ın konumu”, “RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısı”, “RAM’ın teknolojik donanımı” ,“PDR bölümünün yürüttüğü hizmetlerin çeşitliliği” ve “Okul PDR servislerinde yürütülen hizmetler” “Okul yöneticileri ile ilgili faktörler”,“Okul psikolojik danışmanlarının mesleki özellikleri” “Hizmet alanların demografik özelliklerinin” ve “Hizmet alanların RAM’a ilişkin tutum ve algıları”, “RAM dışındaki kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği” olarak belirlenen faktörlerin araştırma kapsamındaki RAM’ların PDR bölümlerini farklı yönlerde etkilediğini göstermektedir. Bu faktörler bazı RAM’ları olumlu yönde etkilerken bazı RAM’ları olumsuz önde etkileyerek değişkenlik göstermektedir.

Araştırmanın hizmetlerle ve hizmetleri etkileyen faktörle ilgili bulguları RAM’ların PDR bölümlerinin bazı hizmetleri beklenen ölçüde sunduğunu bazı hizmetleri ise çeşitli faktörlerden dolayı beklentiye karşılayamadığını göstermektedir. RAM’ların PDR bölümlerinin aksayan yönleri ile ilgili nitel ve nicel bölümde katılımcıların önerileri alınmıştır. Bu bulgulara önerilere ait bulguların tartışılması ve yorumlanması bölümünde yer verilmiştir.

5.1.3 RAM’ın PDR Bölümünde Yürütülen Hizmetlere ve Hizmetleri Etkileyen Faktörlere ilişkin Önerilere Ait Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Araştırmanın nitel bölümünde gerçekleştirilen görüşmelerde ve nicel bölümde uygulanan ankette hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanlardan hizmetlerle ve hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili önerileri alınmıştır. Bu kapsamda “*hizmetlerle ilgili öneriler*” ve “*hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili öneriler*” olmak üzere iki alt temaya ulaşılmıştır. Aşağıda RAM’ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlere ve RAM’ların kurumsal özelliklerine ilişkin önerilere ait bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Hizmetlerle İlgili Öneriler

Hizmetlerle ilgili öneriler alt teması kapsamında katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde hem nitel hem nicel bölümde katılımcıların “RAM’ dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği”, “hizmetiçi eğitim” “araştırma ve yayın”, “toplantı” olmak üzere dört hizmet alanı üzerinde durduğu görülmüştür. Bu bölümde araştırmanın nitel ve nicel boyutlarında ortaya çıkan bu hizmet alanları ile ilgili bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği araştırmanın hizmetlerle ve hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulgular bölümlerinin her ikisinde de ele alınmıştır. Çünkü bu alan bazen RAM’ların PDR bölümlerinin sunmak zorunda oldukları bir hizmet bazen de sundukları hizmetleri etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu alanın RAM’ların PDR bölümlerinin sundukları hizmetlerde çok kritik bir rolünün olduğu düşünülmektedir. Bu hizmet alanı ile ilgili araştırmanın nitel bölümünde katılımcılar kurumun diğer kurum ve kuruluşlarla sürdürdüğü iletişim ve işbirliğinin artması gerektiğine değinmiştir. Nicel bölümde ise katılımcıların çoğu bu hizmet alanı ile ilgili öneriler getirmiştir. Katılımcılar RAM’ların PDR bölümlerinin hizmet bölgelerindeki okullardaki psikolojik danışmanlar, öğretmenler ve idarecilerle; üniversitelerle, meslek odalarıyla ve alanda uzman meslektaşlarla iletişim ve işbirliğinin artması gerektiğini vurgulamışlardır. Uygulamaya bakıldığında RAM’ların PDR bölümlerinin aynı üst idari kuruma bağlı olmaları nedeni ile hizmet bölgesindeki okullardaki psikolojik danışman, öğretmen ve idarecilerle daha sık ve etkin işbirliği

yaptığı görülmektedir. Ancak diğer kurum ve kuruluşlarla sağlanan iletişim ve işbirliği daha çok bölümde çalışan personelin kişisel ilişkilerine ve çabalarına dayanmaktadır. Bu da standartlaşmış bir hizmet sunulmasını engellemekte farklı RAM’larda farklı uygulamaları beraberinde getirmektedir. Araştırmaya katılan psikolojik danışmanların önerilerinin gerçekleşebilmesi için RAM’ların işbirliği içinde olduğu kurumlarla resmi protokollerin imzalanması gerektiği düşünülmektedir. Her iki kurumun da çalışmalarını ve sorumluluklarını belirleyecek bu tarz protokollerle RAM’ların PDR bölümlerinin farklı kurum ve kuruluşlarla birlikte yürüttüğü çalışmaların düzenleneceği ve farklı RAM’ların PDR bölümlerinde bir standartlaşmanın sağlanacağına inanılmaktadır.

Araştırma bulguları psikolojik danışmanların RAM’ların PDR bölümlerinin düzenleyip sunduğu *hizmetiçi eğitimlerden* genel olarak memnun olduğunu göstermekle beraber katılımcıların bu hizmetten beklentilerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmanın nitel ve nicel bölümlerinde katılımcılar okul psikolojik danışmanlarına yönelik olarak düzenlenen bu eğitimlerde eğitim verilecek kişileri seçerken daha seçici olunması, daha çok üniversitede çalışan veya alanda uzmanlığı bulunan kişilerce verilmesi gerektiğine değinmiştir. Diğer yandan bu eğitimlerin alandaki güncel gelişmelere uygun konulardan seçilmesi, eğitimlerden yararlanan kişilerin sayısının daha fazla olması için planlanan eğitim sayısının arttırılması gerektiği katılımcıların önerileri arasındadır. Bal’ın (2011) belirttiği gibi, psikolojik danışmanların her alanda ortaya çıkmış yenilikleri iyi takip etmeleri gerekmektedir. Psikolojik danışmanların bu gelişmeleri takip etmesinin bir yolu da eğitim almalarıdır. RAM’ların PDR bölümlerinin organize edeceği hizmetiçi eğitimlerle psikolojik danışmanların bu ihtiyaçlarını bir nebze olsun karşılama olanağına sahip olduğu düşünülmektedir. RAM’ların PDR bölümlerinin bu hizmet alanı ile ilgili beklentiyi karşılayabilmesi için öncelikte bölümde çalışan personelin hizmetiçi eğitim verebilecek yetkin personelden seçilmesi ya da bu alanda formatörlük gibi eğitimlerden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Alınacak bu önlemin hizmetiçi eğitimlerdeki sayısal artışı sağlayacağına inanılmaktadır. Buna ek olarak RAM’ların PDR bölümlerinin hizmetiçi eğitimlerde okul psikolojik danışmanlarını daha güncel konu ve daha yetkin uzmanlarla buluşturabilmesi için kurumun bu konuda işbirliği yapması beklenen üniversite, STK, özel kurum vb.

kuruluşlarla kuracağı iletişimin resmi protokol vb. düzenlemelerle desteklenmesi gerekmektedir. Yapılacak iyileştirmelerin okul psikolojik danışmanlarının bu hizmetten daha fazla yararlanmalarını ve söz konusu eğitimlerden alınacak yeni bilgi ve becerilerle okullardaki rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin artacağına inanılmaktadır.

Bulgular *araştırma ve yayın* hizmetlerinin araştırma kapsamındaki RAM'ların PDR bölümlerinde beklenen düzeyde sunulmadığını göstermektedir. Katılımcılar RAM'ların gelişen ve değişen PDR alanı ile ilgili yenilikleri keşfetmek ve okul psikolojik danışmanlarına ulaştırmak için araştırmalar yapmasının ve yayınlar hazırlamasının etkili olacağını belirtmiş ve bölümün bu hizmet alanında daha aktif hale gelmesini önermiştir. RAM'ların PDR bölümlerinde araştırma yapılmasının hem bölgenin ihtiyaçlarını tanımak ve sunacakları hizmetleri bu ihtiyaçlara göre planlamak hem de Dünya'daki PDR alandaki gelişmelerin takibini yapabilmek için önem taşıdığı düşünülmektedir. Gerçekleştirilecek araştırma sonuçlarının okul PDR servisleri ile paylaşılması RAM'ın güncel gelişmelerle okul psikolojik danışmanları arasında bir köprü olmasını sağlayacağına inanılmaktadır. Böylece RAM'ın PDR bölümünün, okul PDR servislerinin yaptıkları uygulamalara bilimsel bir ışık tutulmasına katkısı olacağı düşünülmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı RAM'ların personel sayısı artırılarak, personelin araştırma ve yayın konularında eğitim almasına olanak sağlanmasının, yapılacak çalışmalarda bağlı oldukları üst eğitim kurumlar tarafından desteklenerek araştırma ve yayın yapılmasının önündeki engellerin kaldırılmasının gerektiğine inanılmaktadır.

Bulgular RAM'ların PDR bölümlerinin yaptığı *toplantılarla* ilgili psikolojik danışmanların genel olarak memnun olduğunu ancak bu hizmet alanı ile ilgili beklentilerinin de yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılar araştırmanın her iki bölümünde de toplantılarla ilgili benzer öneriler getirmiştir. Toplantıların sayısının artması, daha küçük ve homojen gruplarla yapılmasını önermişlerdir. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde bu hizmet alanı ile ilgili RAM'ların PDR bölümlerinin görevi şu şekilde ifade edilmektedir: “görev bölgesindeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisleri elemanlarıyla gerekli durum ve ilgili konularda toplantılar düzenler”. Görüldüğü gibi yönetmeliğin bu maddesi PDR bölümlerinin eğitim-öğretim yılı içerisinde kaç toplantı yapacağına değinmemektedir

ancak uygulamaya bakıldığında PDR bölümlerinin büyük çoğunluğu her eğitim-öğretim yılı başında ve sonunda olmak üzere yılda iki kere toplantı düzenlemektedir. PDR bölümünün düzenlediği toplantıların sayısının bölümdeki iş yoğunluğuna, personel sayısına ve kurumun fiziki yapısına bağlı olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulgular bölümünde ele alındığı gibi RAM'ların PDR bölümünün iş yoğunluğu fazla ve beklenen görevlere göre bölümdeki personel sayısı da yeterli değildir. Ayrıca araştırma kapsamındaki RAM'ların birçoğunun hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanlarının tamamına toplantı yapacak bir konferans salonu da bulunmamaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak RAM'ların her eğitim-öğretim yılında düzenledikleri toplantılarla ilgili bir konferans salonu arayışına girdiği ve bu durumun da toplantıların sayısını etkilediği düşünülmektedir. Dolayısıyla bölümün düzenlediği toplantıların sayısının artmasının hem RAM'ın fiziksel şartlarının iyileştirilmesi hem de bölümde çalışan psikolojik danışman sayısının artması ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu faktörlerin iyileştirilmesi ile toplantıların niceliği ile ilgili önerilere yanıt verilebileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan katılımcıların bazıları da toplantıların yalnızca değerlendirme toplantıları olarak değil aynı zamanda alanda uzman meslektaşların ya da akademisyenlerin bilgi aktardığı ya da meslektaşlarla vaka paylaşımlarının yapıldığı toplantılar olarak düzenlenmesini önermişlerdir. Bu önerilerin RAM'ın diğer kurum ve kuruluşlarla yaptığı işbirliği ve kurumun konumu ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çünkü toplantılara bir konuşmacı getirmekte RAM'ların PDR bölümlerinin kişisel çabaları ile gerçekleştirdiği bir faaliyettir. Toplantılara getirilen alanda uzman meslektaşlara veya akademisyenlere hiçbir ücret ödenmediği gibi RAM'ların bu kişilerin emeğini karşılayacak bir bütçesi ya da bu kurumlarla yapılan işbirliğini düzenleyen ve kolaylaştıran bir protokol de bulunmamaktadır. Ayrıca konum olarak yakınında üniversite, hastane veya özel merkez olmayan il merkezinden uzak ilçelerdeki RAM'ların toplantılarına konuk getirmesi zamanlama ve ücretlendirme gibi konular düşünüldüğünde oldukça güç bir durumdur.

Ayrıca psikolojik danışmanların toplantılara uzmanların çağırılması ya da vaka paylaşımı olarak organize edilmesi ile ilgili önerilerinin alandaki konsültasyon ve süpervizyon ihtiyacını da ortaya koyduğu düşünülmektedir. Alan yazın incelendiğinde

yurt dışında okul psikolojik danışmanların gelişimine ve değişimine yönelik uygun süpervizyon ve konsültasyon modellerinin olduğu ve konu ile ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Benshoff ve Paisley, 1996; Crutchfield ve Borders, 1997; Luke ve Bernard, 2006). Ancak ülkemizde okul psikolojik danışmanlarının süpervizyon ve konsültasyon ihtiyacına yönelik henüz çok sınırlı sayıda araştırma olduğu, bununla birlikte okul psikolojik danışmanlığına ya da uygulayıcılara yönelik henüz geliştirilmiş bir süpervizyon ve konsültasyon modeli bulunmadığı da bilinmektedir. Konu ile ilgili Çoban 2005 yılında yaptığı çalışmasında; psikolojik danışmanların üniversiteden mezun olduktan sonra RAM’da veya özel merkezlerde çalışmaya başladığını ve birçok farklı sorunla yüz yüze geldiğini bu durumun bir sonucu olarak hem duygusal hem de mesleki olarak yıprandıklarını ortaya koymuştur. Duygusal ve mesleki olarak yıpranan ve desteklenmeyen psikolojik danışmanların bir süre sonra tükenmişlik yaşamasının kaçınılmaz olduğu öngörülmektedir. Buna bağlı olarak, ülkemiz okul psikolojik danışmanlığı sistemine uygun süpervizyon ve konsültasyon modelleri geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Konu ile ilgili işe vuruk modeller geliştirilmesinin RAM’lar ve RAM’ların düzenlediği toplantılar aracılığıyla uygulanmasının okul psikolojik danışmanlarının yaşadığı tükenmişliğin azalmasına ve mesleki olarak gelişimlerine katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Hizmetleri Etkileyen Faktörlerle İlgili Öneriler

Katılımcılardan gelen öneriler değerlendirildiğinde araştırmanın nitel ve nicel bölümlerinde hem RAM’da hem de okulda çalışan psikolojik danışmanların özellikle kurumun “fiziki yapısı”, “teknolojik donanım”, “RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri” ile “organizasyon ve işleyiş” temalarında öneriler getirdiği görülmüştür. Katılımcıların önerilerine ait bu bulgular bu temalar altında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın nitel ve nicel bölümünde hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulgulara bakıldığında katılımcıların RAM’ların *fiziki yapısının* PDR bölümlerinin sunduğu hizmetleri olumsuz yönde etkileyen bir faktör olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu görüşler İzmir ilindeki RAM’ların birçoğunun fiziki yapısının yetersiz olduğunu ve bunun kurum çalışmalarını ve PDR bölümünde sunulan hizmetleri

olumsuz yönde etkilediğini düşündürmektedir. Katılımcıların önerilerine bakıldığında hem nitel hem de nicel bölümde RAM'ların fiziki yapısının iyileştirilmesi ile ilgili önerilerin öne çıktığı görülmektedir. Katılımcıların önerileri ile paralel olarak birçok hizmetin sunulmasını ve geliştirilmesini etkileyen RAM'ların fiziki şartların bir an önce iyileştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Öncelikle bu iyileştirme RAM açma yönergesinde belirtilen esaslara uygun olmayan RAM'lar için uygun fiziki yapının sağlanması ile yapılabilir. Kurumun bağımsız bir binaya kavuşması, test ve görüşme odalarının sunulan hizmetlere uygun olarak düzenlenmesi, kuruma gelen kişilerin bekleyecekleri bekleme salonlarının oluşturulmasının gerektiği düşünülmektedir. Diğer yandan toplantılar, hizmetiçi eğitimler, grup rehberliği çalışmaları, seminer, panel ve konferans çalışmaları için kuruma ait bir toplantı ve konferans salonunun tahsis edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu fiziki düzenlemelerin sağlanması ile kurumda hizmetleri sunanların engellerle karşılaşmadan görevlerini yapabileceğine diğer yandan hizmetlerden yararlananların ise modern çağın gerekliliklerine uygun olarak kurumdan bekledikleri ölçüde yararlanabileceğine inanılmaktadır.

Araştırmanın nitel ve nicel bölümde ortaya çıkan önerilerle ilgili bulguları RAM'ların *teknolojik donanımın ve teknolojiyi kullanımının* geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Katılımcıların birçoğu RAM'ların bu konuda yeterli olmadığını belirtmekle beraber, RAM'ların bu konuda geliştirilmesi gerektiğini önermiştir. Bazı RAM'ların bilgisayar, yazıcı, tarayıcı, faks, fotokopi ve telefon gibi temel teknolojik donanım konusunda geride olduğu bilinmektedir. Bu durum kurumda sunulan hizmetlerin modern çağın gerekliliği olan zamandan ve enerjiden tasarruf edilerek sunulmasını güçleştirmektedir. Eğitim öğretim sistemi içerisinde çok önemli görevleri olan RAM'ların bilgisayar, yazıcı, tarayıcı, fax, fotokopi ve telefon gibi temel teknolojik araçlar açısından donanımlı hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Diğer yandan bu araçların, gerekli olan program ve yazılımların uygun ve etkin kullanımı için çalışan personelin de bilgilendirilmesi ve eğitilmesi kurum hizmetlerinin modern çağa ayak uydurması konusunda önemli bir katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırma bulguları *RAM'ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin* birçok hizmeti etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir. Bulgular psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin hizmetleri olumlu yönde

etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir. Ancak araştırmanın önerilerle ilgili bulguları incelendiğinde katılımcıların RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki anlamda kendilerini sürekli yenilemeleri ve geliştirmelerini önerdikleri görülmektedir. Araştırma bulguları ve ilgili alan yazın RAM’da çalışan psikolojik danışmanların okulda çalışan psikolojik danışmanlara müşavirlik yapabilmesi ve okul PDR servislerinin koordinasyonunu sağlayabilmesi için mesleki olarak daha yetkin olması gerektiğini göstermektedir (Akkuş, 2010 ve Gören, 2010). Gören (2010), okullarda sorunu çözilemeyen bireylerin yönlendirildiği bir kurum olan RAM’larda çalışan personelin psikolojik danışma yaklaşımları konusunda uzmanlaşmış olmasının beklendiğini vurgulamıştır. Başka bir çalışmada Akkuş (2010), rehber öğretmenlerin mezun oldukları alanlar ve öğrenim durumları göz önüne alınarak RAM’larda görevlendirilmesinin hizmetlerin daha iyi yürütülmesi açısından yararlı olacağını belirtmiştir. Ancak şu anda okullarda olduğu gibi RAM’lara da lisans mezunu olan psikolojik danışmanlar atanabilmektedir. Bu durum RAM’da çalışan psikolojik danışmanın okul PDR servislerini koordine etmesini veya okul psikolojik danışmanına müşavirlik yapmasını engellemektedir. Kuruma atanan personel güncel gelişmelerin takibi veya eğitimler konusunda yeterince desteklenmemektedir. Bu sorunların önüne geçilebilmesi ve PDR bölümünde beklenen rollerin yerine getirilebilmesi için kurumda çalışan personelin lisansüstü eğitim almış psikolojik danışmanlardan seçilmesi, gelişen teknoloji ile günümüz sorunları ve bu alanda kullanılan teknikler konusunda eğitimlere gönderilmesi, alanla ilgili gelişen ve değişen tüm konularda bilgilendirilmesinin sistematik bir şekilde yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Katılımcıların RAM’ların *organizasyon ve işleyişi* ile ilgili sundukları önerilere bakıldığında daha çok yasal düzenlemelerle ilgili öneriler getirdikleri bu kapsamda *personel çeşitliliği ve sayısı ile RAM’ın hizmet bölgesindeki okul sayısına* değindikleri görülmektedir. Bu kapsamdaki katılımcıların görüşleri aşağıda ele alınmıştır.

Önerilerle ilgili nitel ve nicel bulgular; RAM’lardaki personel çeşitliliğinin sağlanması ve personel sayısının artırılması konularında yoğunlaşmaktadır. Katılımcılar personel sayısının artması gerektiğine diğer yandan ilgili yönetmelikte belirtildiği gibi kurumda psikolojik danışman ve özel eğitimcinin yanı sıra psikolog, psikometrist, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacının da çalışmasını önermişlerdir.

RAM'lardaki personel sayısı ile ilgili 2014 yılında norm kadro yönetmeliğinde yapılan düzenleme ile birlikte RAM'larda çalışan personel sayısı arttırılmış ve bu konu ile ilgili yaşanan sorunlar azalmaya başlamıştır. Ancak bölümler arasındaki personel dağılımından kaynaklı sorunlar devam etmektedir. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi RAM'lara atanan psikolojik danışmanların hangi bölümde görevlendirileceğini ve bölümler arasındaki personel dağılımına RAM müdürleri karar vermektedir. Araştırma kapsamında yer alan RAM'ların her iki bölümündeki personel dağılımına bakıldığında personelin çoğunluğunun özel eğitim hizmetleri bölümünde çalıştığı görülmektedir. Personel dağılımındaki bu sayısal dengesizlik PDR bölümünde yürütülen hizmetleri olumsuz yönde etkilemektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde bu bulguyu destekleyen araştırma bulguları olduğu görülmüştür (Akkuş,2010; Bal,2011; Gören 2010; Özgüler,2003 ve Öz,2012). Bu durum RAM'lardaki personel dağılımındaki dengesizliğin yalnızca araştırma kapsamındaki RAM'larda değil farklı illerdeki ve bölgelerdeki birçok RAM'da da yaşandığını göstermektedir. Bu sorunların giderilmesi için RAM'ların her iki bölümünde çalışacak psikolojik danışman sayısı bölümlerden beklenen hizmetler düşünülerek ilgili yönetmelikçe düzenlenebilir. Bu şekilde yapılacak bir düzenleme ile her bölümde görev yapan psikolojik danışman sayısı kurum yöneticisinin inisiyatifinden çıktığı gibi standartta kavuşturulmuş olacağına inanılmaktadır.

Diğer yandan personelin çeşitliliği ile ilgili herhangi bir değişiklik henüz yapılmamıştır. İlgili yönetmelik (2001), incelendiğinde RAM'larda çalışacak psikolog, psikometrist, eğitim programcısı sosyal çalışmacı, psikolojik danışman ve özel eğitimcilerin görev tanımlarının yapıldığı ancak uygulamada bu meslekler için norm kadro olmadığı görülmektedir. Gerçekte ise RAM'larda şu anda psikolojik danışmanlar ve özel eğitim öğretmenleri çalışmaktadır. Katılımcıların görüşleri ile paralel olarak RAM'larda psikolog, psikometrist, eğitim programcısı ve sosyal çalışmacının görevlendirilmesi ile daha kapsamlı ve profesyonel bir yardım hizmeti sunulabileceğine inanılmaktadır.

Araştırmanın nitel ve nicel bölümlerinde elde edilen bulgular katılımcıların RAM'ların hizmet bölgesindeki *okul sayılarının* PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Katılımcılar RAM'ların hizmet

bölgesindeki okul sayıları ile ilgili yaşanan aksaklıkların RAM sayılarının arttırılması ile çözülebileceğini vurgulamışlardır. Katılımcıların görüşleri ile paralel olarak uygulamaya bakıldığında RAM'ların hizmet bölgesinde fazla sayıda okul olduğu, birden fazla ilçeye hizmet sunulduğu dolayısıyla RAM'ların hizmet bölgelerindeki her okula ya da her kişiye istenilen ölçüde ulaşamadığı düşünülmektedir. Tüm bu sorunlara ek olarak RAM'ların hizmet bölgesindeki okul sayısının fazlalığının hizmet alacak kişilerin kurumu tanımasını ve kuruma ulaşmasını zorlaştırdığına inanılmaktadır. Alan yazın incelendiğinde bu görüşleri destekleyen bir önerinin Akkuş (2010) tarafından sunulduğu görülmüştür. Akkuş (2010), hemen hemen her ilçede bir Rehberlik ve Araştırma Merkezi açılması ile bu sorunların giderilebileceğini vurgulamıştır. Araştırma bulguları ve ilgili alan yazın ışığında şu anda ülkemizdeki RAM sayılarının beklentiyi karşılamadığı hizmet alacak kişilerin yararlanabileceği ölçüde RAM sayılarının arttırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bunun da ancak RAM açma yönergesinde belirlenen kriterlerin değiştirilerek RAM sayılarının arttırılması ile giderilebileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları RAM'ların sayıları, bölümleri, sunulan hizmetler, yöneticileri, personeli ve kurumun şartları konularında sorunlar yaşandığını ve var olan eksikliklerin hizmetlerin sunulmasını ve geliştirilmesini etkilediğini göstermektedir. Bilindiği gibi kurumun yapısına, çalışanlarına ve sunulan hizmetlere ilişkin ortaya konulan sorunların tümü RAM'ların çalışmalarını düzenleyen yönetmelikle belirlenmektedir. Söz konusu yönetmelik 2001 yılında yayınlanmakla beraber yapılan ek değişiklik ve düzenlemelerle hala kullanılmaktadır. Ancak bu yönetmeliğin RAM'ların işleyişi konusunda çok da kolaylaştırıcı olmadığı kurumda sunulan hizmetleri desteklemediği ve düzenlemediği düşünülmektedir. Diğer yandan RAM'larda çalışan personelin ve idarecilerin çalışma saatleri, ek ders ücretleri, izin kullanımı gibi özlük hakları konusunda da yönetmelikten kaynaklı sorunlar yaşadığı bilinmektedir. Özetle RAM'ların yeniden yapılanmasını sağlayacak yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın bulguları ve ilgili alanyazın ışığında, RAM'ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetlerin etkililiğinin artması ve kurumun yeniden yapılanması yönünde geliştirilen öneriler "Sonuç ve Öneriler" bölümünde sunulmuştur.

BÖLÜM VI

6.1 SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.1 Sonuçlar

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar özetlenmiş ve bu sonuçlara ilişkin bazı öneriler sunulmuştur.

1. RAM'ların PDR bölümlerinin en sık ve etkili sundukları hizmetlerin “çerçeve planlarının hazırlanması ve yılsonu çalışma raporları” değerlendirilmesi olduğu anlaşılmaktadır. “Toplantı”, “hizmetiçi eğitim”, “okul ziyaretleri”, “bireyle psikolojik danışma”, “seminer, panel, konferans çalışmaları”, “proje”, “RAM dışındaki kurumlarla işbirliği”, “bireysel rehberlik” hizmet alanlarında ise bazı RAM'ların bu hizmetleri etkili ve verimli bir şekilde sunduğu bazılarının ise sunmadığı görülmektedir. Bu hizmetlerin yanı sıra “grup rehberliği”, “grupla psikolojik danışma”, “psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması” ile “araştırma ve yayın” hizmet alanları RAM'ların PDR bölümlerinin hemen hemen hiç sunmadığı hizmetlerdendir. Yönetmelikte yer almadığı halde RAM'ların birçoğunda sunulan ve etkili bulunan diğer bir hizmet alanı da “travma ve krize müdahale” hizmetidir. Yönetmelikte yer almadığı halde RAM'ların PDR bölümlerinin yürüttüğü diğer hizmetler de “danışmanlık tedbiri ve sosyal inceleme” hizmetleridir. Diğer yandan PDR bölümlerinin sundukları hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesinde farklı yöntem ve teknikleri kullandığı, ancak standartlaştırılmış bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Genel olarak “gözlem” ve “sözel geribildirim”lerden bazen de “anket”lerden yararlanılarak sunulan hizmetlerin etkililiğinin değerlendirildiği anlaşılmıştır. Hizmetlerle ilgili bulgular bölümünde oraya çıkan diğer bir sonuç da PDR bölümünün daha çok hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrencilere ve onların ailelerine yönelik çalışmalar sunmasıdır.
2. Bu araştırmada RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetlerin sunulup sunulmamasını ya da etkililiğini belirleyen birçok farklı faktör olduğu tespit

edilmiştir. Bu faktörler “kurumsal faktörler”, “eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler”, “psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler” ve “hizmet alanlarla ilgili faktörler” olarak gruplandırılmıştır. Konu ile ilgili ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmıştır;

- a. Kurumsal faktörler içerisinde ele alınan “RAM’ın bütçesi”, “RAM’ın fiziki yapısı”, “RAM’ın personel sayısı” ve “RAM’ın organizasyon ve işleyişi”nin RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri “olumsuz” yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu faktörler içerisinde RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri “olumlu” yönde etkileyen faktörler “RAM’ların hizmet bölgesindeki okul psikolojik danışmanı sayısı” ile “RAM dışındaki kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği” dir.
 - b. Eğitim yöneticileri ile ilgili faktörlerden “Üst eğitim yöneticileri ile ilgili faktörler”in araştırma kapsamındaki RAM’ları olumsuz yönde etkilendiği belirlenmiştir. Bu kategoride ele alınan “RAM yöneticileri ile ilgili faktörler” ise katılımcılar tarafından olumlu etkileyen bir faktör olarak belirlenmiştir.
 - c. Psikolojik danışmanlarla ilgili faktörler kategorisi ile ilgili bulgulara bakıldığında “RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri ve kişilik özellikleri” ile “Okul psikolojik danışmanlarının kişilik özellikleri” RAM’ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri “olumlu” yönde etkilemektedir.
3. Araştırma sonucunda RAM’ların PDR bölümünde sunulan hizmetlere ve bu hizmetleri etkileyen faktörlere ilişkin katılımcıların önerileri alınmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde yapılan görüşmeler ve nicel bölümünde uygulanan anketler sonucunda katılımcıların en sık tekrarladığı önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın her iki bölümünde de katılımcıların RAM’ların PDR bölümünde yürütülen hizmetlere ilişkin önerilerine bakıldığında “RAM dışındaki kurumlarla iletişim ve işbirliği”, “hizmetiçi eğitim” “araştırma ve yayın”, “toplantı” olmak üzere dört hizmet alanı üzerinde durdukları ve bu alanlarda öneriler getirdikleri görülmüştür. Diğer yandan katılımcılar RAM’ın

PDR bölümünde sunulan hizmetleri etkileyen faktörlerden “fiziki yapı”, “teknolojik donanım”, “RAM’da çalışan psikolojik danışmanların mesleki özellikleri” ile “organizasyon ve işleyiş” konularında öneriler getirmiştir.

6.1.2 Öneriler

Bu araştırma sonucunda ulaşılan bulgular ışığında rehberlik ve araştırma merkezlerindeki PDR bölümünün sundukları hizmetlere, bu hizmetleri etkileyen faktörlere ve ileride gerçekleştirilecek olan araştırmalara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

6.1.2.1 Uygulamaya Yönelik Öneriler

Araştırma bulguları RAM’ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmet türlerini, bu hizmetlerin aksayan ve aksamayan yanlarını ve hizmetleri etkileyen faktörlerin etkisi ile ilgili sonuçları ortaya koymuştur. Araştırmanın bu bölümündeki uygulamaya yönelik öneriler hizmetlerle ilgili öneriler ve hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili öneriler olmak üzere iki başlık halinde sunulmuştur.

Hizmetlerle ilgili öneriler

1. Araştırmanın hizmetlerle ilgili bulguları, RAM’ların PDR bölümünde uygulamada sunulan hizmetlerle ilgili yönetmelikte belirtilen hizmetler arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum bir takım yasal güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Bölümde sunulan hizmetlerin bazılarının yönetmelikte yer almaması PDR bölümünün sunduğu hizmetlerin görünürlüğünün azalmasına neden olmaktadır. Diğer yandan bölümün yönetmelikte yer almamasına rağmen toplumsal bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan travma ve krize müdahale, danışmanlık tedbiri ve sosyal inceleme gibi hizmetleri sunması, bölümde çalışan psikolojik danışmanların oldukça fazla zamanını almaya başlamış ve ciddi bir iş yükünü de beraberinde getirmiştir. RAM’ların PDR bölümlerindeki sunulan hizmetlerle ilgili uygulamadaki ve yönetmelikteki bu farklılıkların birçok soruna neden olduğu anlaşılmaktadır. Yaşanan bu aksaklıkların giderilebilmesi için RAM’ların PDR bölümlerinin yönetmelikte tanımlanan görevlerinin güncel uygulamalar dikkate alınarak düzenlenmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Araştırma bulguları RAM’ların PDR bölümünde en sık ve etkili sunulan hizmetlerin çerçeve planları ve yıl sonu çalışma raporları ile travma ve krize müdahale çalışmaları olduğunu ortaya koymuştur. Çerçeve planları ve yıl sonu

Çalışma raporları yönetmelikte açıkça PDR bölümlerinin görevleri arasında belirtilmiş olmasına karşın travma ve krize müdahale çalışmaları ile ilgili böyle bir bilgi yer almamaktadır. Ancak hizmeti sunan ve hizmeti alan psikolojik danışmanların bu hizmetin sıklığı ve etkililiğı ile ilgili memnuniyeti düşünöldüğünde hazırlanacak yeni yönetmelikte öncelikle travma ve krize müdahale çalışmalarının yer verilmesi gerektiğı düşünölmektedir. Diğer yandan grup rehberliğı, grupla psikolojik danışma, psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması ile araştırma ve yayın hizmetleri ise araştırma kapsamındaki RAM'ların birçoğunda neredeyse hiç sunulmamaktadır. RAM'da ve okulda çalışan psikolojik danışmanların grup rehberliğı, grupla psikolojik danışma ve araştırma ve yayın hizmeti ile ilgili öneriler getirdiğı ancak hiçbir katılımcının psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması ile ilgili görüş belirtmediğı veya bir öneri sunmadığı görölmektedir. Bu durum bu hizmetin güncelliğini kaybettiğini düşünörmektedir. Şöyle ki psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması bilimsel bir takım yöntemlerle yapılması ve sunulması gereken bir hizmettir ve günümüzde bu tür çalışmalar üniversiteler veya Milli Eğitim Bakanlığı'nın uzman kişilerce oluşturduğu komisyonlarca gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla RAM'ların PDR bölümlerinin bu hizmeti sunacak bir uzman kadroya sahip olmadığı ve sunamadığı anlaşılmaktadır. Bu bilgilerden yola çıkarak hazırlanacak yeni yönetmelikte psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması hizmetinin RAM'ların PDR bölümlerinin görevleri arasından çıkarılmasının uygun olacağı düşünölmektedir.

Diğer yandan araştırma bulguları toplantı, hizmetiçi eğitim, okul ziyaretleri, bireyle psikolojik danışma, seminer, panel, konferans çalışmaları, proje, RAM dışındaki kurumlarla işbirliğı, bireysel rehberlik hizmetleri daha önce de belirtildiğı gibi RAM'ların bazılarında sık ve etkili sunulurken bazılarında beklenen sıklık ve etkililikte sunulmadığını ortaya koymuştur. Araştırmanın İzmir ilinde gerçekleştirildiğı düşünöldüğünde İzmir ilindeki RAM'ların PDR bölümlerinin sunulan hizmetler ve hizmetlerin sıklığı ve etkililiğı ile ilgili bir standardının olmadığı söylenebilir. Bu tablo, Türkiye genelindeki RAM'larda da benzer bir durumun olduğunu düşünörmektedir. Özetle aynı bakanlığa bağı ve çalışmaları

aynı yönetmelikle düzenlenen RAM'ların arasında bir standartlaşmanın olmadığı düşünülmektedir. Bu standartlaşmanın hazırlanacak yeni bir yönetmelikle sağlanabileceğine inanılmaktadır.

Hazırlanacak yönetmelikte RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülmesi beklenen hizmetleri kimin, nasıl, nerede ve nasıl bir organizasyonla sunması gerektiğinin açıkça ifade edilmesinin uygulamadaki aksaklıkları gidereceğine inanılmaktadır. Yeni yönetmelikte RAM'ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmetlerin uygulama, yönetmelik ve RAM'lar arasındaki tutarlılığının sağlanabilmesi için sıklığına ve etkililiğine dair açık, anlaşılır ve standardı sağlayacak nitelikte ifadelere yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Yeni yönetmelikte RAM'ların PDR bölümlerinin görevleri ile bu görevlerin organizasyon ve işleyişine ayrı ayrı yer verilmesi uygulayıcılara açıklık getireceğine inanılmaktadır.

2. Araştırma bulguları RAM'ların PDR bölümlerinin hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrencilere ve onların ailelerine yönelik hizmetler sunduğunu göstermektedir. Oysaki yönetmelikte kurumun başvuran tüm bireylere hizmet verileceği belirtilmektedir. Hizmet alacak kişilerin eğitim durumu ya da yaş düzeyi ile ilgili herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Bu durum uygulamada birçok aksaklığa neden olmaktadır. Şöyle ki kurumda çalışan psikolojik danışmanların sayısı ve mesleki donanımı hizmet bölgesindeki tüm bireylere hizmet verecek nicelik ve nitelikten oldukça uzaktır. RAM'da çalışan psikolojik danışmanların çoğu lisans düzeyinde eğitim almış ve her yaş düzeyinde danışana hizmet verecek donanıma sahip değildir. Bu durum hizmet alacak kişilerin de yardım arayışını zorlaştırmakta ve yanlış anlaşılmalara neden olmaktadır. Dolayısıyla RAM'larda var olan psikolojik danışman sayısı ve psikolojik danışmanların mesleki donanımları düşünüldüğünde RAM'ların PDR bölümlerinden yararlanacak kişilerin uygulamada olduğu gibi hizmet bölgesindeki okullara devam eden öğrenciler ve onların aileleri ile sınırlandırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Hazırlanacak yeni yönetmelikte bölümün çalışmalarının kime yönelik olduğu ile ilgili bilgiye yer verilmesinin hem hizmeti sunanların hem de hizmetten yararlananların doğru bir anlayış geliştirmesine olanak tanıyacağına inanılmaktadır.

Hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili öneriler

1. Araştırmanın hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulguları RAM'ların diğer kurum ve kuruluşlarla yaptığı işbirliğinin, RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin ve kurumda çalışan psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin bölümde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörler olduğunu ortaya koymuştur. Söz konusu faktörlerin hizmetlerin etkililiğini arttırdığı düşünüldüğünde bölümde sık ve etkili sunulamayan hizmetlerle ilgili bu faktörlerin harekete geçirilemediği düşünülmektedir. Şöyle ki RAM'ların PDR bölümlerinin gerekli olan hizmet alanlarında diğer kurum ve kuruluşlarla yaptığı işbirliği resmi protokollerle düzenlenebilir. Böylece kurumun üniversite, hastane, STK, belediye vb. kurumlarla yaptığı işbirliği bir standarda ve düzenlemeye kavuşmuş olacaktır. Diğer yandan bulgular RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin de bölüm çalışmalarını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. RAM yöneticilerinin üst eğitim kurumu yöneticilerine ve okul yöneticilerine eğitimler vermesi ve onları kurum çalışmaları konusunda bilgilendirmesi sağlanabilir. Yapılacak bu eğitim çalışmalarının Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlar arası bağı güçlendirileceğine inanılmaktadır. Bunlara ek olarak araştırma bulguları RAM'ların PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin birçok hizmeti etkileyen bir faktör olduğunu göstermektedir. Bulgular psikolojik danışmanların mesleki özelliklerinin hizmetleri olumlu yönde etkileyen bir faktör olduğunu göstermekle beraber RAM'da çalışan psikolojik danışmanların mesleki anlamda kendilerini sürekli yenilemeleri ve geliştirmeleri gerektiğine inanılmaktadır. Kuruma atanan psikolojik danışmanlar söz edilen görevleri yerine getirebilmeleri için gerekli olan güncel gelişmelerin takibi veya eğitimler konusunda yeterince desteklenmemektedir. Bu sorunların önüne geçilebilmesi ve PDR bölümünün beklenen rollerini yerine getirilebilmesi için kurumda çalışan personelin lisansüstü eğitim almış psikolojik danışmanlardan seçilmesi, gelişen teknoloji ile günümüz sorunları ve bu alanda kullanılan teknikler konusunda eğitimlere gönderilmesi, alanla ilgili gelişen ve değişen tüm konularda bilgilendirilmesinin sistematik bir şekilde yapılması gerektiği düşünülmektedir.

2. Araştırmanın hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulguları RAM'ın konumu, hizmet bölgesindeki okul sayısı, teknolojik donanımının bazı RAM'ları olumlu yönde etkilerken bazılarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Bu durum İzmir ilinde yer alan RAM'ların söz konusu faktörler bakımından aynı özelliklere sahip olmadığını düşündürmektedir. Kurumlar arasındaki bu farklılıklar sunulan hizmetlerin sıklığına ve etkililiğine yansımaktadır ve dolayısıyla hizmeti alanların yardım alma düzeyini de etkilemektedir. Kurumların söz konusu faktörler açısından bir standarda kavuşturulmasının hem hizmeti sunanları hem de hizmetleri alanları olumlu yönde etkileyeceğine inanılmaktadır.

Araştırma sonuçları RAM'ları birçoğunun teknolojik donanımın olarak çağın gerisinde olduğunu göstermiştir. Bazı RAM'ların bilgisayar, yazıcı, tarayıcı, faks, fotokopi ve telefon gibi temel teknolojik donanım konusunda geride olduğu bilinmektedir. Bu durum kurumda sunulan hizmetlerin modern çağın gerekliliği olan zamandan ve enerjiden tasarruf edilerek sunulmasını güçleştirmektedir. Eğitim öğretim sistemi içerisinde çok önemli görevleri olan RAM'ların bilgisayar, yazıcı, tarayıcı, fax, fotokopi ve telefon gibi temel teknolojik araçlar açısından donanımlı hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Diğer yandan bu araçların, gerekli olan program ve yazılımların uygun ve etkin kullanımı için çalışan personelin de bilgilendirilmesi ve eğitilmesi kurum hizmetlerinin modern çağa ayak uydurması konusunda önemli bir katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırma bulguları RAM'ların konumunun ve hizmet bölgesindeki okul sayılarının farklılıklar gösterdiğini ve bazı RAM'ların bu faktörlerden olumsuz yönde etkilendiğini ortaya koymuştur. RAM'ların bir kısmının birden fazla ilçeye hizmet verdiği dolayısıyla bu ilçelerdeki tüm okullara ve o okullara devam eden öğrencilere ulaşmakta güçlük yaşandığı bilinmektedir. Bu durumun kurumun çalışmalarını hizmet bölgelerindeki her okula ya da her kişiye istenilen ölçüde ulaştırmasında zorluklara neden olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu durum hizmet alacak kişilerin RAM'ların tanınmasını ve kuruma ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Diğer yandan RAM sayılarının yeterli olmadığını, beklentiyi

karşılamadığını düşündürmektedir. Bireylerin RAM'lara daha rahat ulaşabilmesi ve kurumun hizmetlerinden daha etkin bir şekilde faydalanabilmeleri için daha fazla sayıda RAM'ın açılması gerektiği düşünülmektedir. Özetle şu anda ülkemizdeki RAM sayılarının beklentiyi karşılamadığı hizmet alacak kişilerin yararlanabileceği ölçüde RAM sayılarının artırılması gerektiğine inanılmaktadır.

3. Araştırma da ortaya çıkan üst eğitim yöneticileri ile ilgili faktörlerin, RAM'ın bütçesinin, fiziki yapısının ve organizasyon ve işleyişinin araştırma kapsamındaki tüm RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen faktörler olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularında ortaya çıkan hizmetlerin sunulmasını kısmen ya da tamamen olumsuz yönde etkileyen söz konusu faktörlerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Ancak bu faktörlerin birçoğunun kurumun çalışmalarını düzenleyen yönetmelikle belirlendiği düşünüldüğünde öncelikle bu faktörlerle ilgili yönetmelikte değişiklikler yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Hazırlanacak yeni yönetmelikte öncelikle RAM'ın bütçesinin ile ilgili düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kurumun fiziki yapısı ve teknolojik donanımı gibi özelliklerinin geliştirilmesini etkilemesi nedeni ile kurumda yürütülen bir çok hizmetin sunulmasında da engelleyici bir faktördür. Dolayısıyla RAM'ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmetlerin daha etkili hale gelebilmesi için kuruma ayrılan bütçenin kurum ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca daha fazla desteklenmesi gerektiğine inanılmaktadır. Diğer yandan araştırma bulguları RAM'ların birçoğunun fiziki yapısının yeterli olmadığını ve kurumlardaki fiziki koşulların PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. PDR bölümün sunduğu hizmetlerin önünde engel olan bu konu ile ilgili şartların bir an önce iyileştirilmesi gerekmektedir. Öncelikle bu iyileştirme RAM açma yönergesinde belirtilen esaslara uygun olmayan RAM'lar için uygun fiziki yapının sağlanması ile yapılabilir. Kurumun bağımsız bir binaya kavuşması, test ve görüşme odalarının sunulan hizmetlere uygun olarak düzenlenmesi, kuruma gelen kişilerin bekleyecekleri bekleme salonlarının düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Diğer yandan toplantılar, hizmetiçi eğitimler, grup rehberliği çalışmaları, seminer, panel ve konferans çalışmaları için kuruma ait bir toplantı ve konferans salonunun tahsis edilmesi gerekmektedir. Bu fiziki düzenlemelerin sağlanması ile kurumda hizmetleri sunanların engellerle karşılaşmadan görevlerini yapabileceğine diğer yandan hizmetlerden yararlananların ise modern çağın gerekliliklerine uygun olarak kurumdan bekledikleri ölçüde yararlanabileceğine inanılmaktadır.

Araştırmanın hizmetleri etkileyen faktörlerle ilgili bulguları üst eğitim kurum yöneticileri ile ilgili faktörlerin RAM'ın PDR bölümünde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Araştırmanın nitel ve nicel bulguları üst eğitim kurumu yöneticilerinin RAM'ların PDR bölümünde sunulan hizmetlerle ilgili sahip olduğu bilginin ve bölüme karşı tutum ve algısının hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini göstermiştir. Bu bulgulara ek olarak uygulamada bazı üst eğitim kurum yöneticilerinin RAM'ları daha çok özel eğitim hizmetleri bölümü ile tanıdığı ve kurumda sunulan hizmetleri bu kapsamda değerlendirdiği görülmektedir. Bu durum RAM'ların PDR bölümlerinin gelişmesini ve değişmesini engelleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sorumlu olduğu üst eğitim kurumunun yöneticileri tarafından yeterince tanınmayan PDR bölümünün, sunduğu hizmetleri görünür kılma, yaptığı ve yapmayı planladığı çalışmalarda üstü olan kurumlardan destek alma konusunda sorunlar yaşadığı düşünülmektedir. PDR bölümlerinin bu alandaki sorunlarının giderilebilmesi üst eğitim kurumu yöneticilerinin RAM'ların organizasyon ve işleyişi ile PDR bölümlerinin sunduğu hizmetler ve bölüm çalışmalarına vermesi beklenen desteğin önemi konularında bilgilendirilmeleri gerektiği düşünülmektedir. Bu bilgilendirme çalışmalarının il ve ilçedeki Milli Eğitim Müdürlükleri'nde görev yapan tüm şube müdürlerini kapsaması ve bu görevlere yeni atama söz konusu olduğu durumlarda da güncellenerek devam etmesi gerektiği düşünülmektedir. Tüm bunlara ek olarak üst eğitim kurumu yöneticilerinin RAM'ları daha sık ziyaret etmesinin, kurumun düzenlediği toplantı, seminer ve hizmetiçi eğitim çalışmalarına katılmasının da işbirliğini arttıracığına inanılmaktadır.

Araştırma bulguları organizasyon ve işleyişinin RAM'ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Kurumun organizasyon ve işleyişi Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı yasal düzenlemelerle sağlanmaktadır. Dolayısıyla organizasyon ve işleyiş ile ilgili kurumda ve PDR bölümünde yaşanan aksaklıklar kurumun çalışmalarını düzenleyen yönetmelik, genelge ve resmi yazılarla ilişkilidir. Özetle PDR bölümünde sunulan hizmetlerin sıklığı ve etkililiği ile hizmetleri olumsuz etkileyen faktörlerin iyileştirilmesi yönetmeliğin güncellenmesi ve değişmesine bağlıdır.

Söz konusu yönetmelik 2001 yılında yayınlanmakla beraber yapılan ek değişiklik ve düzenlemelerle hala kullanılmaktadır. Ancak bu yönetmeliğin RAM'ların işleyişi konusunda çok da kolaylaştırıcı olmadığı kurumda sunulan hizmetleri desteklemediği ve düzenlemediği düşünülmektedir. Diğer yandan RAM'larda çalışan personelin ve idarecilerin çalışma saatleri, ek ders ücretleri, izin kullanımı gibi özlük hakları konusunda da yönetmelikten kaynaklı sorunlar yaşadığı bilinmektedir. Özetle RAM'ların yeniden yapılanmasını sağlayacak yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bilindiği gibi 2014 yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerini düzenleyecek bir yönetmelik taslağı hazırlanmıştır. Ancak bu taslak yayımlandığı gün itibarı ile alandaki akademisyenlerin, uygulayıcıların ve meslek kuruluşlarının büyük tepkisini çekmiştir. Bu durum hazırlanan yeni yönetmelik taslağının alandaki sorunları gidermekten ziyade daha büyük karışıklıklara ve sorunlara neden olacağını düşündürmektedir. Uygulamadaki sorunlar ve hazırlanan yönetmelik taslağına getirilen eleştiriler göz önüne alındığında var olan yasal düzenlemelerin bir kenara bırakılarak yeni bir yönetmelik hazırlanması gerektiğine inanılmaktadır. Söz konusu yeni yönetmeliğin, RAM'larda çalışan yöneticilerin, psikolojik danışmanların, özel eğitimcilerin ve ilgili bölümlerin akademisyenlerinin de yer alacağı bir çalışma ortamında hazırlanmasının alandaki sorunlara, uygulamalara ve gelişime yeni soluklar getireceği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularının RAM'ların PDR bölümlerinin var olan durumu ile ilgili ortaya bir tablo koyduğu aynı zamanda kurumla ilgili yapılacak düzenlemelerle ilgili yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla RAM'larla ilgili olarak yapılmış bu ve benzer araştırmaların sonuçlarının hazırlanacak yönetmelikte göz önüne anılmasının yönetmeliğin RAM'ların işleyişini düzenleyeceğine ve sorunlarını gidereceğine inanılmaktadır.

6.1.2.2 İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerine odaklanan araştırma sayısı oldukça azdır. Rehberlik ve Psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde önemli görevleri olan RAM'ları konu edinen araştırma sayısının artması gerektiğine inanılmaktadır. İleride yapılacak araştırmalar için şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Araştırma RAM'ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetlere odaklanmaktadır. Benzer bir araştırma RAM'ların örgüt yapısındaki her iki bölüme odaklanarak gerçekleştirilebilir. RAM'ların özel eğitim hizmetleri ve PDR bölümlerinin her ikisini de konu edinecek araştırmaların RAM'larda yürütülen hizmetlerle ve bu kurumların sorunlarına daha kapsamlı bir bakış getireceğine inanılmaktadır.
2. İlgili alan yazın da RAM'lardan hizmet alanlara odaklanan sadece bir araştırma olduğu görülmektedir. Araştırma sonuçları RAM'lardan hizmet alanların, RAM ve ilgili bölümleriyle ilgili yeterince bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları ise bu bulguyu desteklemekle birlikte RAM'lardan hizmet alanların RAM'larla ilgili sahip olduğu bilginin kurumun hizmetlerinden yararlanılmasını etkileyen bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu alandaki açığı gidermek için benzer bir çalışmanın RAM'ların ilgili bölümlerinden hizmet alanlara odaklanarak yapılmasının kurumda sunulan hizmetlerin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
3. Bu araştırma İzmir ilinde yer alan 11 Rehberlik ve Araştırma Merkezini kapsamaktadır. Dolayısıyla bulgular bu RAM'larla sınırlıdır, benzer bir araştırma Türkiye genelinde daha geniş tutularak yapılabilir. Böylece Türkiye genelindeki RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlerle ilgili daha kapsamlı bilgilere ulaşılabileceği düşünülmektedir.

4. Bu araştırma kapsamında kullanılmak üzere geliştirilen ankette, hangi hizmetlerin ne sıklıkla ve ne derece etkili yürütüldüğünün belirlenmesine yönelik 30 madde yer almaktadır. Bu maddelere ilişkin hazırlanan yönergede hizmetlere dair süre sınırlaması verilmemiştir. İleriki araştırmalarda anketi kullanarak araştırma yapmak isteyen araştırmacıların, hizmetlerin hangi yıllar içerisinde sunulduğuna dair ayrıntılı bilgi edinebilmeleri için anketin uygulanmasına ilişkin yönerge bölümünde “son 1 yıl”, “son 6 ay” gibi süre sınırlaması getirmelerinin uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G., Kargın, T. ve Küçüker, S. (2002). Rehberlik ve araştırma merkezi elamanlarının özel eğitim hizmetleri yönetmeliğine ilişkin görüşlerinin ve yeterlilik algılarının geliştirilmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1 (1), 101-113
- Akkoyun Kamen, A. (2007). *Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlüğü personelinin kaynaştırma eğitime ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye
- Akkuş, O. (2010). *Rehberlik ve araştırma merkezlerinde görevli rehber öğretmenlerin iş doyumu düzeylerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Aslan,S. (2003). *Ankara ili ortaöğretim kurumlarında çalışan alandan ve alan dışından rehber öğretmenlerin mesleki etkinliklerine ilişkin görüşleri ve sorunları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Aydın,E. (2009). *Rehberlik ve araştırma merkezi yönetici ve öğretmenlerinin Kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (İstanbul İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Beykent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*.(10. Baskı). Ankara: Pagem Yayınları
- Bal,E. (2011). *Rehberlik ve araştırma merkezlerinin örgütsel analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Benshoff, J.M. ve Paisley, P.O. (1996). The structured peer consultation model for school counselors. *Journal of Counseling and Development*, 74(3), 314-318.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods* (3rd ed.). U.S.A: Allyn & Bacon.
- Boardman, Smuts, A. (2006). Science in the service of children 1893-1935. [http://yalepress.yale.edu/yupbooks/.../sscience in the service of children 1893-1935](http://yalepress.yale.edu/yupbooks/.../sscience%20in%20the%20service%20of%20children%201893-1935)'den 19 Mayıs 2015 tarihinde elde edilmiştir.
- Bucklie, D. ve Lebovici S.(1960). Child guidance centers.

- http://whqlibdoc.who.int/monograph/WHO_MONO_40_%28part1%29.pdf’den 19 Mayıs 2015 tarihinde elde edilmiştir.
- Büyüköztürk,Ş., Çakmak Kılıç,E.,Akgün,Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Büyüköztürk,Ş (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (15. Baskı). Ankara: Pegem Yayınevi
- Camadan, F. ve Sezgin F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 199-211
- Cebeci, S. (2006). *The examination of guidance and research centers’ administrators’ conflict management strategies with the perception of self and teachers*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed method approaches* (2th ed.). USA: Sage Publications.
- Crutchfield, L.B. ve Borders, L.D. (1997). Impact of two clinical peer supervision models on practicing school counselors. *Journal of Counseling and Development*, 75(3), 219-230.
- Çankaya, Z. (2003). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin tanıtılmasında RAM’ların rolü*. YÖKREP 8. Sempozyumu’nda sözel bildiri olarak sunuldu, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çoban, A.E. (2005) Psikolojik Danışmanlar İçin Meslektaş Dayanışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1(1) 167-174.
- Doğan,S (1995). Rehberlik ve araştırma merkezlerinin dünü, bugünü ve yarını: gelişmeler ve sorunlar. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yeni dönem (3) 75-85
- Ergene, T. (2013). Yönetici Özeti. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği*.
- Gören, E. Z. (2010). *Türkiye’de rehberlik ve araştırma merkezlerinden hizmet alanların analizi ve İstanbul’da bir uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Beykent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Kağan,M.(2005). *Devlet ve özel ilköğretim okulları ile rehberlik ve araştırma*

- merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin iş doyumlarının incelenmesi.*
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi.*(20. Baskı). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım
- Kepçeoğlu, Muharrem (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik.* Ankara: Ankara Yayınevi
- Koç, Z. (1998). *Rehberlik ve araştırma merkezlerinde görev yapan rehber öğretmenlerin iş doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi.*
(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Korkut, F. (2007) . Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ilgili düşünceleri ve uygulamaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (32) 187-197
- Kuzgun, Y.(2008). *Psikolojik danışma ve rehberlik.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Luke M.ve Bernard J. M. (2006). The School Counseling Supervision Model: An Extension of the Discrimination Model. Counselor Education & Supervision, 45(),282-295
- M.E.B. (1968). “ Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Yönetmeliği”. Tebliğler Dergisi, 1488: 12 Şubat 1968
- M.E.B. (1985). “ Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği”. Tebliğler Dergisi, 2201: 16 Aralık 1985
- M.E.B. (1992). “Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun”. Resmi Gazete, 21226: 12 Mayıs 1992
- M.E.B. (1995). “ Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği”. Resmi Gazete,22161: 4 Ocak 1995
- M.E.B. (1999) “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumların Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik”. Resmi Gazete, 23782: 10 Ağustos 1999
- M.E.B. (2001). “ Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği”. Resmi Gazete, 24376: 17 Mayıs 2001
- M.E.B (2006). “ Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Görev, Yetki ve Sorumluluklarına İlişkin Yönerge”

- M.E.B. (2008). “Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Açma Yönergesi”
- M.E.B. (2009). “Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik”. Resmi Gazete, 27318: 13 Ağustos 2009
- M.E.B (2014). “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik”. Resmi Gazete, 29034: 18 Mayıs 2014
- Mundie, G. S. (2015). Child guidance clinics. The Canadian Medical Association Journal.http://whqlibdoc.who.int/monograph/WHO_MONO_40_%28part1%29.pdf 19 Mayıs 2015 tarihinde elde edilmiştir.
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18) 1-17
- Öz, F.S. (2012). İzmir il merkezine bağlı rehberlik ve araştırma merkezleri’nin 2005-2010 Yılları Çalışmalarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1) 174-186
- Özak, H. Murat, V. ve Avcıoğlu, H.(2008). Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlerinin gönderme, tanılama, yerleştirme, izleme ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1) 189-206
- Özen, Y. (2011). Psikolojik danışmanların iş memnuiyetlerinin incelenmesi. *İş Ahlakı Dergisi*, 4(7) 77-92
- Özgüler, E. B.(2003). *Rehberlik ve araştırma merkezi müdürlerinin karşılaştıkları yönetsel stres kaynakları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.
- Özgözü, S. (2011). Rehberlik ve araştırma merkezlerinde örgüt kültürü, *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* , 2(4) 27-48
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Newbury Park, California: Sage Publications.
- Selen,N.(2008). Liselerdeki psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Sütçü, Z. (2007).Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin/psikolojik

- danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini uygulamaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Tathioğlu, K. (1999). *Rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinden beklentiler üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye
- Tiryakioğlu, Ö. (2009). *Rehberlik ve araştırma merkezleri müdürlerinin özel eğitim bölümünün sorunlarını algılamaları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye.
- Topal, H. (2010). *Rehberlik ve araştırma merkezlerinde (RAM) görev yapan rehber öğretmenlerin rehberlik ve araştırma merkezi (RAM) müdürlerinin yöneticilik becerilerine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- Ülküsel Erdemli, N. (1993). *Rehberlik ve araştırma merkezleri devlet liseleri ve özel liselerde çalışan rehber öğretmenlerin durum saptaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Yeşilyaprak, B. (2009). Türkiye’de psikolojik danışma ve rehberlik alanının geleceği: yeni açılımlar ve öngörüler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 193-213
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

EKLER

EK-A: ARAŞTIRMA İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAY FORMU

Merhaba

Ben Hatice Özge BAYRAM, Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezinde psikolojik danışman olarak çalışmaktayım. Aynı zamanda Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Yüksek lisans tezim kapsamında "Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) Yürütülen Hizmetlerin İncelenmesi" başlıklı çalışmayı yürütüyorum. Yüksek lisans tezimin amacı, Rehberlik ve Araştırma Merkezinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma bölümünde çalışan psikolojik danışmanların sundukları hizmetlere ve bu hizmetlerin etkililiğine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Bildiğiniz gibi, Rehberlik ve Araştırma merkezlerinin görevi 'ilköğretimden itibaren yükseköğretime kadar tüm öğretim kurumlarındaki rehberlik hizmetlerini yürütmek' şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla okullardaki PDR servislerinin koordinasyonu ile ilgili hizmetler il ve ilçelerdeki RAM'ların PDR servislerince yürütülür. Günümüzde artık tartışmasız çok önemli bir yere sahip olan okul PDR servislerini koordine etmekle yükümlü RAM'ların PDR bölümlerinin sunduğu hizmetleri ve bu hizmetlerin etkililiğini araştırmak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu amaç kapsamında, görev yaptığınız RAM'ın Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümünde (PDR) yürütülen hizmetlerle ilgili sizinle birebir görüşme yapmak istiyorum. Söz konusu hizmetleri sunan ve alanın içinden bir uzman olarak hizmetlere ilişkin belirttiğiniz görüşlerin RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlerin geliştirilmesine ve etkililiğinin artırılmasına yönelik yapılabilecek yeni çalışmalara ışık tutabileceğini düşünüyorum.

Eğer bu görüşme için gönüllü olursanız ve izin verirsiniz bu görüşmenin ses kaydını almak istiyorum. Görüşmenin ses kaydının alınmasını istemiyorsanız lütfen çekinmeden belirtiniz. Bana görüşme sürecinde söyleyecekleriniz ve kayıtlar gizli tutulacaktır. Kimliğiniz ve görüşme sırasında verdiğiniz bilgiler çalıştığınız kurum başta olmak üzere hiçbir kurum/kuruluş ya da kişiler ile kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırma ile ilgili görüşleriniz ve kayıtlar isminiz kullanılarak herhangi bir yerde yayınlanmayacaktır. Sorduğum sorulara verdiğiniz cevapları bir yayında kullanacağım zaman isminizi kesinlikle belirtmeyeceğim. Araştırma süresince yapılan görüşme kayıtları gizlilik kuralları göz önünde tutularak muhafaza edilecektir ve tez çalışması sonlandıktan sonra tarafımdan imha edilecektir.

Bu görüşmede 8 ana soru vardır ve bu soruların doğru ya da yanlış olarak nitelendirilebilen bir cevabı yoktur. Görüşme yaklaşık 45-60 dk sürebilir. Görüşme sırasında cevaplandırmak istemediğiniz bir soru olursa lütfen belirtiniz. Eğer görüşmenin herhangi bir yerinde ara vermek isterseniz lütfen çekinmeden belirtiniz. İsteddiğiniz zaman görüşmeyi bitirebilirsiniz.

Yukarıda yazılanları okudum ve yukarıdaki araştırmada katılımcı olmayı kabul ediyorum.

Psikolojik Danışman İmzası

EK-B. BİREYSEL GÖRÜŞME FORMU
KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

☐ E ☐ K

Yaşınız:

☐ 21-26 ☐ 27-32 ☐ 33-38 ☐ 39-44 ☐ 45-50 ☐ 50'den yukarı

Çalıştığınız Kurum Adı: _____

Meslekteki Hizmet Süreniz:

☐ 5 yıl ve daha az ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 20'den fazla

Çalıştığınız Okuldaki Hizmet Süreniz:

☐ 5 yıl ve daha az ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 20'den fazla

Mezun Olduğunuz Bölüm:

☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışma

☐ Psikoloji

☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler

☐ Diğer...

BİREYSEL GÖRÜŞME SORULARI

1. RAM'ın PDR bölümü olarak hizmet bölgenizde hangi çalışmaları yürütüyorsunuz?

Sonda Sorular:

- a. *Çerçeve programları*
- b. *Grup rehberlik etkinlikleri*
- c. *Psikolojik danışma*
- d. *Sevk etme/yönlendirme hizmeti*
- e. *Araştırma ve yayın*
- f. *Mesleki rehberlik*
- g. *Toplantı*
- h. *Hizmet içi Eğitim*
- i. *Seminer, panel, konferans (veli, öğretmen, öğrenci)*
- j. *Okul PDR servislerinin sorunlarına/beklentilerine cevap verme*

2. Yürüttüğünüz bu çalışmalarla ilgili problem yaşadığınız noktalar var mı?

Sonda Soru: Bu problemlerin çözülebilmesi için neler yapılabilir?

3. Yaptığınız bu çalışmaların hangilerini etkili/yararlı buluyorsunuz? Neden?
4. Hangilerini etkili/yararlı bulmuyorsunuz? Neden?
5. Okulların PDR servisleri ile aranızda nasıl/ne yönde bir iletişim/işbirliği olsa daha iyi olur?
6. Okulda çalışan bir psikolojik danışman olsaydınız RAM'ın PDR bölümünden beklentileriniz neler olurdu?
7. Yönetmelikte belirtilmiş hizmetlerin dışında, RAM'ın PDR bölümünde hangi hizmetleri sunarsanız okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin daha verimli yürüyeceğini düşünüyorsunuz?

Alternatif Soru: *PDR bölümünün hizmetlerini yeniden programladığınızı düşünelim, hangi hizmetlerin sunulması gerektiğini ileri sürerdiniz?*

8. Konuyla ilgili sorularda değinilmeyen; ancak sizin eklemek istediğiniz açıklamalarınız var mı?

EK-C: ODAK GRUP GÖRÜŞME FORMU
KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

☐ E ☐ K

Yaşınız:

☐ 21-26 ☐ 27-32 ☐ 33-38 ☐ 39-44 ☐ 45-50 ☐ 50'den yukarı

Çalıştığınız Okul Türü:

☐ İlköğretim Okulu ☐ Akademik Lise ☐ Meslek Lisesi

Meslekteki Hizmet Süreniz:

☐ 5 yıl ve daha az ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 20'den fazla

Çalıştığınız Okuldaki Hizmet Süreniz:

☐ 5 yıl ve daha az ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 20'den fazla

Mezun Olduğunuz Bölüm:

☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışma

☐ Psikoloji

☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler

☐ Diğer.....

ODAK GRUP GÖRÜŞME SORULARI

1. Bölgenizdeki RAM'ın PDR bölümünden hangi hizmetleri alıyorsunuz?

Alternatif Soru: Bölgenizdeki RAM'ın PDR bölümü ile birlikte ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?

Sonda Sorular:

k. Çerçeve programları

l. Grup rehberlik etkinlikleri

m. Psikolojik danışma

n. Sevk etme/yönlendirme hizmeti

o. Araştırma ve yayın

p. Mesleki rehberlik

q. Toplantı

r. Hizmet içi Eğitim

s. Seminer, panel, konferans (veli, öğretmen, öğrenci)

t. Okul PDR servislerinin sorunlarına/beklentilerine cevap verme

2. RAM'ın PDR bölümünden aldığınız bu hizmetlerden hangilerini etkili/yararlı buluyorsunuz? Neden?

3. Hangilerini etkili/yararlı bulmuyorsunuz? Neden?

4. RAM'ın PDR bölümü ile aranızda nasıl/ne yönde bir iletişim/işbirliği olsa daha iyi olur?

5. RAM'ın PDR bölümünde çalışan bir psikolojik danışman olsaydınız, hangi hizmetlerin sunulması gerektiğini ileri sürerdiniz?

6. Yönetmelikte belirtilmiş hizmetlerin dışında, RAM'ın PDR bölümünden hangi hizmetleri alırsanız okulunuzdaki psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerinin daha verimli yürüyeceğini düşünüyorsunuz?

Alternatif Soru: RAM'ın PDR bölümünden beklentileriniz neler?

7. Konuyla ilgili sorularda değinilmeyen; ancak sizin eklemek istediğiniz açıklamalarınız var mı?

EK-D: RAM'LARIN PDR BÖLÜMÜNDE YÜRÜTÜLEN HİZMETLERİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK ANKET FORMU

Değerli Katılımcı (Değerli Psikolojik Danışmanlar)

Bu araştırma Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, okullarda çalışan psikolojik danışmanların, Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM), Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü'nde (PDR) sunulan hizmetlere ve bu hizmetlerin etkililiğine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Söz konusu hizmetleri alan ve bu alanda çalışan siz okul psikolojik danışmanların belirteceği görüşlerin, RAM'ların PDR bölümlerinde yürütülen hizmetlerin geliştirilmesine ve etkililiğinin arttırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda doldurmanız istenen bu anket üç bölümden oluşmaktadır. Sizden beklenen, her bölümün başında bulunan yönergeyi dikkatlice okumanız ve size uygunluk derecesine göre ifadeleri çarpı işareti (X) kullanarak belirtmenizdir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Anketin doldurulması yaklaşık 25 dakika sürmektedir.

Ankete vereceğiniz içten ve dürüst yanıtlar bu araştırmanın sağlıklı yürüyebilmesi açısından önem taşımaktadır. Ankete isminizi yazmanız beklenmemektedir. Kişisel bilgileriniz, çalıştığınız kurum başta olmak üzere hiçbir kurum/kuruluş ya da kişiler ile paylaşılmayacaktır. Anket sorularına verdiğiniz cevaplar grup olarak değerlendirilecek, RAM'lar arasında herhangi bir karşılaştırma yapılmayacaktır. Araştırma süresince kullanılan anket formları, gizlilik kuralları göz önünde tutularak muhafaza edilecektir.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim

Hatice Özge BAYRAM

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Yüksek Lisans Öğrencisi

A.										
RAM'IN REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA BÖLÜMÜNÜN YÜRÜTEBİLECEĞİ HİZMETLER	LÜTFEN HER İKİ SÜTUNU DA İŞARETLEYİNİZ									
	I. SÜTUN					II. SÜTUN				
	NE SIKLIKLA SUNUYORSUNUZ?					NE DERECE ETKİLİ SUNUYORSUNUZ?				
	HIÇBİR ZAMAN	NADİREN	BAZEN	ÇOĞU ZAMAN	HER ZAMAN	HIÇ ETKİLİ DEĞİL				ÇOK ETKİLİ
	1	2	3	4	5					
23. Hizmet bölgesindeki okulların rehberlik ve psikolojik danışma servislerini, program dâhilinde ziyaret etmek.										
24. Hizmet bölgesindeki psikolojik danışmanı olmayan okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülebilmesi için gerekli desteği sağlamak.										
25. Kriz durumlarında (intihar, kayıp, şiddet ve çeşitli felaketler vb.) gerekli müdahaleyi yapmak.										
26. Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılan çalışmalarda yer almak.										
27. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okul psikolojik danışmanlarıyla işbirliği yapmak.										
28. Hizmetleri sunarken bölgesindeki okulların idari birimleriyle işbirliği yapmak.										
29. Hizmetleri sunarken bulunduğu ildeki üniversitelerle işbirliği yapmak.										
30. Hizmetleri sunarken üst idari kurumlarla (İl/ilçe Milli Eğitim, Bakanlık) işbirliği yapmak.										

III. BÖLÜM					
Bu bölümde RAM'ın Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü'nün (PDR) sunduğu hizmetlerin yürütülmesini etkileyen faktörler sıralanmıştır. Çalıştığınız RAM'ı ve PDR Bölümünü göz önünde bulundurarak; bu faktörlerin sizin sunduğunuz hizmetleri ne yönde etkilediğini “ ☐ Oldukça olumsuz etkilemektedir, ☐ Olumsuz Etkilemektedir, ☐ Etkilememektedir, ☐ Olumlu Etkilemektedir, ☐ Oldukça Olumlu Etkilemektedir” seçeneklerinde birine çarpı işareti (x) koyarak belirtiniz.					
A.					
	NE YÖNDE ETKİLEMEKTEDİR?				
FAKTÖRLER	OLDUKÇA OLUMSUZ ETKİLEMEKTEDİR	OLUMSUZ ETKİLEMEKTEDİR	ETKİLEMEMEKTEDİR	OLUMLU ETKİLEMEKTEDİR	OLDUKÇA OLUMLU ETKİLEMEKTEDİR
1. RAM'ın hizmet süresi (RAM'ın kuruluş tarihi)					
2. RAM'ın hizmet bölgesindeki okul sayısı					
3. RAM'ın ekonomik imkânları					
4. RAM'ın hizmet bölgesindeki okullara uzaklığı					
5. RAM'ın il veya ilçede oluşu					
6. RAM binasının fiziki şartları					
7. RAM'ın teknolojik donanımı					
8. RAM PDR bölümünün sunduğu hizmetlerde internet kullanım düzeyi (internetten bilgi paylaşımı, web sayfasını kullanım durumu)					
9. RAM'ın Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü ile Özel Eğitim Bölümlerinde çalışan psikolojik danışmanların sayısal dağılımı					
10. RAM'ın PDR bölümüne ait yönetmeliğin güncelliği					
11. RAM'ın PDR bölümüne ait yönetmelikteki PDR bölümüne ait görev tanımları					
12. RAM'ın PDR bölümündeki hizmetlerin yürütülmesine ilişkin prosedürler					
13. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğu					
14. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların kurum dışı görevleri					
15. RAM'ın PDR bölümünün resmi/sivil kurum/kuruluşlarla işbirliği					
16. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışman sayısı					
17. Hizmet bölgesindeki okullarda çalışan psikolojik danışmanların iş yoğunluğu					
18. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın mezun olduğu bölüm					
19. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanın eğitim düzeyi(lisans, lisansüstü)					
20. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki yetkinliği					
21. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların işini iyi yapma konusundaki istekliliği					
22. RAM'ın PDR bölümünde çalışan psikolojik danışmanların mesleki gelişim konusundaki istekliliği					

EK-E: ARAŞTIRMANIN NİTEL BÖLÜMÜ İÇİN ALINAN İZİN

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

18 Ocak 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.35.20.00-020-24325
Konu : Hatice Özge BAYRAM'ın
Araştırma İzin

VALİLİK MAKAMINA
İZMİR

İlgili: a) 28/02/2007 tarihli ve B.08.4.EDG.0.33.03.311.1084 sayılı Makam Onayı.
b) Ege Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 02/04/2012 tarihli ve 2142 sayılı yazısı.

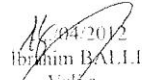
Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) ABD Yüksek Lisans öğrencisi Hatice Özge BAYRAM'ın "**Psikolojik Danışmanların Rehberlik ve Araştırma Merkezlerindeki, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümlerinde Yürütülen Hizmetlerin Etkiliğine İlişkin Görüşleri (İzmir İli Örneği)**" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, İzmir İli Ahişa, Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Karabağlar, Karşıyaka, Konak ve Ödemiş ilçelerine bağlı Rehberlik Araştırma Merkezleri ve ekli listedeki okulların rehber öğretmenlerine uygulamak istediği belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulamasının, ekli listede adı geçen okul ve kurumlarda, 2011-2012 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmadan yapılması, araştırma sonucunun bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmesi kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Vefa BARDAKCI
Müdür

OLUR

İbrahim BALILI
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:

- 1) Araştırma Değerlendirme Formu (3 Sayfa)
- 2) Okul Listesi (3 Sayfa)

35269 Konak / İZMİR
Telefon : (0 232) 477 21 28
Faks : (0 232)
E-Posta : argu35@neb.gov.tr
İnt. Adresi : <http://izmir.neb.gov.tr>

Ek 2: Araştırma Kapsamında Çalışması Planlanan Kurum ve Okul Adları

Aliaga Rehberlik ve Araştırma Merkezi	Bayraklı Rehberlik ve Araştırma Merkezi
1. Aliaga Lisesi	1. Bayraklı Lisesi
2. Aliaga Anadolu Lisesi	2. Bayraklı Gümüşpala Anadolu Lisesi
3. Aliaga Ticaret Meslek Lisesi	3. Mustafa Kemal Anadolu Lisesi
4. Aliaga 80. Yıl Cumhuriyet Lisesi	4. Bayraklı Ali Osman Konakçı Kız Teknik ve Meslek Lisesi
5. Aliaga Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi Teknik Lise, ME-LEM	5. Kuyumcu Abdullah Altınçubuk İlköğretim Okulu
6. Aliaga Cumhuriyet İlköğretim Okulu	6. Gazeteci Çetin Altan Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
7. Petkim İlköğretim Okulu	7. Ekrem Hayri Üstündağ İlköğretim Okulu
8. Aliaga İlköğretim Okulu	8. Evrenpaşa İlköğretim Okulu
9. Gazi İlköğretim Okulu	9. Muzaffer Taşdemir İlköğretim Okulu
10. Aliaga Toki İlköğretim Okulu	10. Merkez İlköğretim Okulu
Bergama Rehberlik ve Araştırma Merkezi	Bornova Rehberlik ve Araştırma Merkezi
1. Bergama Lisesi	1. Hatice Güzelcan Lisesi
2. Bergama Anadolu Öğretmen Lisesi	2. Hayrettin Duran Lisesi
3. Bergama Endüstri Meslek Lisesi	3. Altay Ticaret Meslek Lisesi
4. Bergama Tic. Mes. Lis. Ve Anadolu Tic. Mes. Lisesi	4. Bornova Cem Bakioglu Anadolu Lisesi
5. Cumhuriyet Lisesi	5. Bornova Hatice Güzelcan Anadolu Lisesi
6. Akif Ersezgin Anadolu Lisesi	6. Mimar Sinan Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi
7. Atatürk İlköğretim Okulu	7. Suphi Koyuncuoğlu İlköğretim Okulu
8. Gazi İlköğretim Okulu	8. Yunus Emre İlköğretim Okulu
9. 100. Yıl İlköğretim Okulu	9. Batı Anadolu Çimento İlköğretim Okulu
10. 80. Yıl Cumhuriyet Pansiyonlu İlköğretim Okulu	10. Malazgirt İlköğretim Okulu

11.11.2017

Buca Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Buca Devlet Malzeme Ofisi Çek Programlı Lisesi
2. Buca Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
3. Hoca Ahmet Yesevi Lisesi
4. Buca Fatma Saygın Anadolu Lisesi
5. İzmir Ömer Seyfettin Lisesi
6. Şirinyer Anadolu Lisesi
7. Makbule Süleyman Alkan İlköğretim Okulu
8. Çakabey İlköğretim Okulu
9. Süleyman Bilgen İlköğretim Okulu
10. Tuğsavul İlköğretim Okulu

Çiğli Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Büyükçiğli Anadolu Lisesi
2. Ahmet Adnan Saygun Lisesi
3. Şahit Ali Karaoğlu Lisesi
4. Çiğli İMKB Kız Teknik ve Meslek Lisesi
5. Çiğli Milli Piyango Anadolu Lisesi
6. Çiğli Rotary Ticaret Meslek Lisesi
7. Büyükçiğli İlköğretim Okulu
8. Gulen Kora İlköğretim Okulu
9. Egekent İlköğretim Okulu
10. Ali Şir Nevai İlköğretim Okulu

Çeşme Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Hacı Murat Hatice Özsoy Anadolu Lisesi
2. Salıka Kelami Ertan Lisesi
3. Yalıva Kerem Onart Kız Teknik ve Meslek Lisesi
4. Ulusoy Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi, Denizcilik Anadolu Teknik Lisesi
5. Çeşme Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
6. İlca Mustafa Bahçeli İlköğretim Okulu
7. Mehmet Akpınar İlköğretim Okulu
8. Namık Kemal İlköğretim Okulu
9. Onaltı Eylül İlköğretim Okulu
10. 15 Eylül Mustafa Çapkan İlköğretim Okulu

Karabağlar Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Karabağlar Yeşilyurt İMKB TIC. MES. LIS.
2. Övgü Terzioğlu Anadolu Lisesi
3. Şehit Erkan Özcan Anadolu Lisesi
4. Vali Nevzat Ayaz Lisesi
5. Gaziemir Lisesi
6. İnönü Lisesi
7. Şehit Muzaffer Erdönmez İlköğretim Okulu
8. Mustafa Urcan İlköğretim Okulu
9. Şehit Komando Er Fatih Özcan İlköğretim Okulu
10. Emrullah Efendi İlköğretim Okulu

Karşıyaka Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Karşıyaka Atakent Anadolu Lisesi
2. Karşıyaka Lisesi
3. Emlakbank Süleyman Demirel Anadolu Lisesi
4. Şemikler Lisesi
5. Karşıyaka Suzan Dıvrik Kız Teknik ve Meslek Lisesi
6. Karşıyaka Necip Demir Ticaret Meslek Lisesi
7. Şair Eşref İlköğretim Okulu
8. Şemikler İlköğretim Okulu
9. Ankara İlköğretim Okulu
10. Hamdullah Suphi Tanrıöver İlköğretim Okulu

1. Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Atatürk Anadolu Sağlık Meslek Lisesi
2. Atatürk Lisesi
3. İzmir Kız Lisesi
4. Göztepe Kız Teknik ve Meslek Lisesi
5. Konak Anadolu Lisesi
6. Namık Kemal Lisesi
7. Karataş Lisesi
8. Hacışakir Eczacıbaşı İlköğretim Okulu
9. Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu
10. Misak-ı Milli İlköğretim Okulu

Ödemiş Rehberlik ve Araştırma Merkezi

1. Ödemiş Lisesi
2. Ödemiş Anadolu Öğretmen Lisesi
3. Ödemiş Anadolu Teknik Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi
4. Zübeyde Hanım Kız Teknik, Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi
5. Profesör Dr. Muzaffer Kula Lisesi
6. Zafer İlköğretim Okulu
7. 3 Eylül Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
8. 50. Yıl İlköğretim Okulu
9. 80. Yıl Efe İlköğretim Okulu
10. Şehit Er Kamil Erkan İlköğretim Okulu

H. Güllü

EK-F: ARAŞTIRMANIN NİCEL BÖLÜMÜ İÇİN ALINAN İZİN

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

26 Nisan 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.35.20.00.604.01/25831
Konu : Hatice Özge BAYRAM 'ın
Araştırma izni

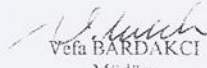
KONAK İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi: a) 28/02/2007 tarihli ve B.08.4.EGD.0.33.03.311-311/1084 sayılı Makam Onayı.
b) Ege Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 'nın 02/04/2012 tarihli ve 2142 sayılı yazısı.
c) Valilik Makamı'nın 18/04/2012 tarihli ve 24325 sayılı Makam Onayı.

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) ABD Yüksek Lisans öğrencisi Hatice Özge BAYRAM 'ın "Psikolojik Danışmanların Rehberlik ve Araştırma Merkezlerindeki, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümlerinde Yürütülen Hizmetlerin Etkililiğine İlişkin Görüşleri (İzmir İli Örneği)" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, İzmir İli Aliağa, Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Karabağlar, Karşıyaka, Konak ve Ödemiş ilçelerine bağlı Rehberlik Araştırma Merkezleri ve ekli listedeki okulların rehber öğretmenlerine uygulaması Valilik Makamının ilgi (c) onayı ile uygun görülmüştür.

Söz konusu araştırma uygulamasının, ekli listede adı geçen okullarda, 2011-2012 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmadan yapılması ve araştırma yapılmadan önce araştırmanın yapılacağı okullar tarafından "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Tür Okul ve Kurumlarda Yapılmasına İzin Verilen Araştırma Uygulanmasında, Olabilecek Fiziki Zararları Karşılama Taahhüdü" adlı ekin araştırmacı tarafından doldurulması gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Müdür

EKLER:

- 1) Valilik Onayı (1 Sayfa)
- 2) Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
- 3) Okul Listesi(3 Sayfa)
- 4) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Tür Okul ve Kurumlarda Yapılmasına İzin Verilen Araştırma Uygulanmasında, Olabilecek Fiziki Zararları Karşılamak Taahhüdü (1 Sayfa)

DAĞITIM: Aliağa, Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Karabağlar, Karşıyaka, Konak ve Ödemiş İlçe MEM

35268 Konak / İZMİR
Telefon : (0 232) 477 21 28
Faks :
E-Posta : arge358meh.gov.tr
İnt. Adresi : http://izmir.meb.gov.tr

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

28 Ağustos 2013

SAYI : 92112210.900 /43.40/12461/13301
KONU : Etik Kurul Başvurusu Sonucu

EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İLGİ: 19.07.2013 tarih ve 2537 sayılı yazınız.

Fakülteniz Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hatice Özge BAYRAM'ın, Yrd.Doç.Dr. Mine ALADAĞ danışmanlığında yürüteceği "Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Yürütülen Hizmetlerin İncelenmesi (İzmir İli Örneği)" başlıklı araştırmaya ilişkin yapılan başvuru (protokol no: 44-2013) Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK)'nun 26.08.2013 tarihli toplantısında, aşağıda isimleri geçen kurul üyeleri tarafından Yönerge çerçevesinde değerlendirilmiştir. Araştırma, Kurula katılan üyelerin OY BİRLİĞİ ile uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Candegir YILMAZ
Rektör

Kurul Üyeleri
Prof. Dr. Semih ÖTLEŞ (Başkan)
Prof. Dr. A. Simin HEPGÜLER (Başkan Yardımcısı)
Prof. Dr. Süleyman DOĞAN (Üye)
Prof. Dr. Müge ELDEN (Üye)
Prof. Dr. Jülide KESKEN (Üye)
Prof. Dr. Nuri BİLGİN (Üye)
Prof. Dr. Sema İŞİSAG ÜÇÜNCÜ (Üye)
Prof. Dr. S. İsmet DELİLOĞLU GÜRHAN (Üye)
Prof. Dr. Muzaffer TOSUN (Üye)

Ege Üniversitesi Rektörlüğü Personel Daire Başkanlığı Gençlik Cad.No:12 35040 Bornova/İZMİR
Faks: 0232 3881075 Tel: 0232 311 2117- 311 2172 e.mail: akademikkadro@mail.ege.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Hatice Özge EKİM	
Doğum Yeri, tarihi	Bornova, 1984
İş Adresi	Murat Reis Mahallesi 227 sokak No:18 Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi Konak/İZMİR
İş Telefonu	0232243441
E-Posta Adresi	bayrammozgee@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı	Lisans
Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye	2007
Soma Anadolu Lisesi	Lise
Soma, Türkiye	2002

İŞ DENEYİMİ

İZMİR YÖNELİŞ KOLEJİ, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI PSİKOLOJİK DANIŞMAN	2007-2008
MANİSA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI PSİKOLOJİK DANIŞMAN	2008-2011
KONAK REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ, MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI PSİKOLOJİK DANIŞMAN	2011-devam ediyor

ÖZET

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDE YÜRÜTÜLEN HİZMETLERİN İNCELENMESİ: İZMİR İLİ ÖRNEĞİ

EKİM, Hatice Özge

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mine ALADAĞ

Mayıs, 2015, 243 sayfa

Bu araştırmada İzmir ilinde hizmet veren rehberlik ve araştırma merkezlerinin (RAM), rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri (PDR) bölümlerinde yürütülen hizmetler RAM’larda ve okullarda çalışan psikolojik danışmanların görüşlerine dayalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını İzmir ilindeki 11 Rehberlik ve Araştırma Merkezinin PDR bölümünde çalışan toplam 16 psikolojik danışman ve bu RAM’ların hizmet bölgesindeki okullarda çalışan 210 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır.

Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden ardışık açıklayıcı araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri araştırmacı tarafından geliştirilen bireysel görüşme formu ve odak grup görüşme formu ile nicel veriler ise araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Nitel verilerin analizinde içerik analizi, nicel verilerin analizinde ise tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen nitel ve nicel bulgular bütünleştirilerek sunulmuştur.

Elde edilen nitel ve nicel bulgular “hizmetler”, “hizmetleri etkileyen faktörler” ve “öneriler” olmak üzere üç temel kategoride toplanmıştır. Hizmetler kategorisi incelendiğinde RAM’ların PDR bölümlerinde en sık ve etkili sunulan hizmetlerin “çerçeve planları ve yıl sonu çalışma raporları” ile “travma ve krize müdahale”

hizmetleri olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte bu kategoride ele alınan “grupla psikolojik danışma”, “grup rehberliği”, “psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve hazırlanması”, “araştırma ve yayın” hizmetleri ise hemen hemen hiç sunulmayan dolayısıyla etkisiz bulunan hizmetler olarak belirtilmiştir. Hizmetleri etkileyen faktörler kategorisinde ise “RAM’ların hizmet bölgesinde çalışan okul psikolojik danışmanı sayısının”, “RAM’larda çalışan psikolojik danışmanların mesleki ve kişilik özelliklerinin”, “okul psikolojik danışmanlarının kişilik özelliklerinin” ve “RAM yöneticileri ile ilgili faktörlerin” bölümde sunulan hizmetleri olumlu yönde etkileyen faktörler olduğu görülmüştür. Bu kategoride ele alınan “RAM’ın bütçesi”, “RAM’ın fiziki yapısı”, “RAM’ın personel sayısı”, “RAM’ın organizasyon ve işleyişi” ve “Üst eğitim kurumu yöneticileri ile ilgili faktörler” olarak belirlenen faktörler ise RAM’ların PDR bölümlerinde sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak belirtilmiştir. Öneriler kategorisi incelendiğinde ise RAM’ların PDR bölümlerinde sunulan “hizmetlere” ve “hizmetleri etkileyen faktörler” ile ilgili öneriler getirildiği bunun da ancak hazırlanacak yeni bir yönetmelikle sağlanabileceği ön görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM), Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü (PDR), Hizmetlerin Etkililiği

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE SERVICES PROVIDED BY GUIDANCE AND RESEARCH CENTERS: CASE OF İZMİR PROVINCE

EKİM, Hatice Özge

M. S. , Guidance and Counseling

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Mine ALADAĞ

May, 2015; 243 pages

The purpose of this research is to investigate the services provided by the guidance and counseling departments (GCD) of guidance and research centers (GRC) in İzmir according to the opinions of counselors working in GRCs and also in schools. The participants of this study included 16 counselors who worked in 11 GRCs and also 210 counselors who worked in schools in İzmir.

In this study, a sequential exploratory design was used. The qualitative data were collected by individual interview form and focus group interview form developed by the researcher and the quantitative data were collected by questionnaire developed by the researcher. The qualitative data were analyzed by using content analysis and the quantitative data were analyzed by descriptive statistics. The quantitative and qualitative findings of the research were presented together.

The qualitative and quantitative findings indicated three main categories including "services", "factors that influence services" and "recommendations". Regarding services category, the most frequent and the most effective services provided by GRC were "framework for school counseling programs and year-end report" and "trauma and crisis intervention". However, "group counseling", "group guidance", the development and preparation of psychological measurement instruments", and "research and publication" were the services almost never provided and thereby found ineffective.

Regarding factors that influence services category, "the number of counselors in schools", "professional and personal traits of counselors working in GRC", "personal traits of school counselors", and also "factors related with GRC and school administrators" were the factors that influence services positively. However, "GRC budget", "GRC physical structure", "the number of counselors working in GRC", "organization and processes of GRC", and also "factors related with senior educational administrators" were the factors that influence services negatively.

Regarding recommendations category, recommendations were provided related with both "services" and also "factors that influence services". Moreover, it was proposed that recommendations can only be accomplished through arranging new regulations for GRCs.

Key Words: Guidance and Research Centers (GRC), Guidance and Counseling Services Division (GCD) , Services Effectiveness